

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ÇOCUĞA GÖRELİK İLKELERİ BAKIMINDAN
100 TEMEL ESER'İN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

DİLEK KURT

AMASYA

Haziran-2019

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ÇOCUĞA GÖRELİK İLKELERİ BAKIMINDAN
100 TEMEL ESER'İN İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
DİLEK KURT**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi ERKAN ÇER**

AMASYA-2019

ETİK BEYAN

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluşuna akademik unvan ve gaye almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, bununla birlikte tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi şimdiden beyan ederim.
.../.../....

İmza
Dilek KURT

TEZ ONAY SAYFASI

Dilek KURT tarafından hazırlanan "Çocuğa Görelık İlkeleri Bakımından 100 Temel Eser'inİncelenmesi" başlıklı bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından oy birliği 17.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezikabul edilmiştir.

Jüri İmza

Danışman : _____

Üye : _____

Üye : _____

Üye : _____

Üye : _____

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. 17/06/2019

Doç. Dr. Meltem AKIN KÖSTERELİOğLU
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

ÇOCUĞA GÖRELİK İLKELERİ BAKIMINDAN 100 TEMEL ESER'İN İNCELENMESİ

Dilek KURT

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Haziran/2019
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Erkan ÇER

Bu araştırmanın problemini, “100 Temel Eser”de yer alan kitapların çocuğa görelik eğitsel ilkeleri bakımından incelenmesi oluşturmaktadır. Bu yönüyle, bu çalışmada tarama modeli kullanılmış olup veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemeleri, “100 Temel Eser”de yer alan öykü, roman ve masal olmak üzere 77 kitabın incelenmesiyle elde edilmiştir. Daha açık bir söyleyişle, her bir kitapta yer alan “öğretme ve belletme, korku ve kaygı, öğüt ve emir, cinsiyet ayrımcılığı, ideolojik söylemler, geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar ve kurallar, tozpembe bir dünya, tek ve değişmez doğrular, abartılmış merak ve aşırı duygusal öğeler ile şiddete yönelik özellikler tümce düzeyinde kodlanmıştır. Belirlenen bu tümceler, eğitsel olarak ilgili ilkeye göre betimsel analiz yoluyla kategorileştirilmiştir. Böylelikle, inceleme konusu yapılan 77 kitaptaki eğitsel özellikler belirlenmiştir. Sonuç olarak; toplamda 5610 (7,38) oranında tümceyle incelenen 77 yapının eğitsel olarak çocuğa göre olmadığı ortaya çıkartılmıştır.

Anahtar Kelimeler:100 Temel Eser, Çocuğa Görelilik, Eğitsel İlkeler

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF 100 BASIC WORKS IN TERMS OF CHILDREN RELATIVITY PRINCIPLES

Dilek KURT

Amasya University, Institute of Social Sciences
Division of Classroom Education, M. A.,17/June/2019
Supervisor: Assist. Prof. Dr. Erkan ÇER

The problem of this research is to examine the books of “100 Basic Works” of the books in terms of children relativity principles. In this aspect, in the study, the scanning model is used. In the study, the process of document analysis is conducted. In detail, document analyses are obtained by analysing 77 books, including tales, stories and novels of “100 Basic Works”, features such as; teaching and comprehending, advice and orders, fear and apprehension, ideological statements, sex discriminations, dreams of sweetness and light, traditional values, sanctions and rules, one and unchanging truths, exaggerated curiosity and extremely emotional items and violence which are coded on a sentence level for each book. The sentences are categorised by the way of descriptive analysis according to their related educational feature. Thus, educational features of these 77 books which are the scope of the current study are analysed and determined. As a result, it is revealed that the analyzed 77 books of 100 Fundamental Works (MEB 2005) which is chosen on the basis of childhood and early youth literature Works for primary school students for the purpose of having them gain reading habit are not proper for children.

Keywords: 100 Basic Works, Appropriate for Children, Educational Principles

TEŞEKKÜR

Bu alıőmayı yaparken alıőma konusunda benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, yüksek lisans hayatım boyunca sürekli bana destek veren, ve bu srete ne zaman olumsuz bir düşünceye kapılsam her zaman yanımda olan, bana akademik bir bakış açısı kazandıran, daniőmanım Dr. Öğr. Üyesi Erkan ER'e sonsuz saygı ve őükranlarımı sunarım. Çalışma boyunca yardımlarını ve desteğini esirgemeyen eőim Doç. Dr. nal Kurt'a, her zaman yardımlarıyla yanımda olan sevgili oğlum Alp Kurt'a sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim sürecinde ve hayatım boyunca maddi manevi desteklerini esirgemeyen sevgili annem Gönül Ergün'e ve sevgili ocuklarım Ergnalp ve Kerem Kurt'a saygılarımı sunarım.

Sevgi ve saygılarımla...

Dilek KURT

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	iii
TEZ ONAY SAYFASI.....	iv
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLOLAR DİZİNİ	xxiii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xxvi

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi ve Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5. Tanımlar	4

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	5
2.1.1. Çocuk.....	5
2.2. Çocuk Edebiyatı	7
2.2.1. Çocuğa Görelik	9
2.3. 100 Temel Eser	22
2.4. İlgili Araştırmalar	23

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM	26
3.1. Araştırmanın Modeli	26
3.2. Verilerin Toplanması	26
3.3. Verilerin Çözümlemesi	27

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR	28
4.1. Dede Korkut Hikayeleri.....	31

4.1.1.	Öğretme ve Belletme	32
4.1.2.	Öğüt ve Emir	32
4.1.3.	Korku ve Kaygı	32
4.1.4.	İdeolojik Söylemler	33
4.1.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	33
4.1.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	34
4.1.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	34
4.1.8.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler.....	34
4.1.9.	Şiddet.....	35
4.2.	Bağrıyanık Ömer	35
4.2.1.	Öğretme ve Belletme	36
4.2.2.	Öğüt ve Emir	36
4.2.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	36
4.2.4.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	37
4.2.5.	Korku ve Kaygı	37
4.2.6.	Şiddet.....	37
4.3.	Bir Küçük Osmancık Vardı	38
4.3.1.	Öğretme ve Belletme	38
4.3.2.	Öğüt ve Emir	39
4.3.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	39
4.3.4.	Şiddet.....	39
4.4.	Define Adası	39
4.4.1.	Öğretme ve Belletme	40
4.4.2.	Korku ve Kaygı	40
4.4.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	40
4.4.4.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler.....	41
4.5.	Hikayeler (Antov Cehov).....	41
4.5.1.	Öğretme ve Belletme	42
4.5.2.	Öğüt ve Emir	43
4.5.3.	Korku ve Kaygı	43
4.5.4.	İdeolojik Söylemler	43
4.5.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	44
4.5.6.	Tozpembe Bir Dünya	44
4.5.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	44
4.5.8.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler.....	44

4.5.9.	Şiddet.....	45
4.6.	Hikayeler (Tolstoy)	45
4.6.1.	Öğretme ve Belletme	46
4.6.2.	Korku ve Kaygı	46
4.6.3.	Öğüt ve Emir.....	46
4.6.4.	İdeolojik Söylemler	46
4.6.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	46
4.6.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	47
4.6.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	47
4.6.8.	Şiddet.....	47
4.7.	Yankılı Kayalar	48
4.7.1.	Öğretme ve Belletme	48
4.7.2.	Öğüt ve Emir.....	49
4.7.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	49
4.7.4.	İdeolojik Söylemler	50
4.7.5.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	50
4.8.	4.8. Şamatalı Köy	50
4.8.1.	Öğretme Belletme	51
4.8.2.	Korku ve Kaygı	51
4.8.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	51
4.8.4.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar Ve Kurallar	51
4.8.5.	Şiddet.....	51
4.9.	Serçe Kuş	52
4.9.1.	Öğretme Belletme	52
4.9.2.	Korku ve Kaygı	53
4.9.3.	Öğüt ve Emir.....	53
4.9.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	54
4.9.5.	İdeolojik Söylemler	54
4.9.6.	Tek ve Değişmez Doğrular	55
4.9.7.	Şiddet.....	55
4.10.	Andersen Masalları.....	55
4.10.1.	Öğretme ve Belletme	56
4.10.2.	Korku ve Kaygı	56
4.10.3.	Öğüt ve Emir.....	56
4.10.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	56

4.10.5.	Şiddet.....	57
4.11.	Çocuk Kalbi	57
4.11.1.	Öğretme ve Belletme	57
4.11.2.	Korku ve Kaygı	58
4.11.3.	Öğüt ve Emir.....	59
4.11.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	60
4.11.5.	İdeolojik Söylemler	60
4.11.6.	Tek ve Değişmez Doğrular	60
4.11.7.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	60
4.11.8.	Şiddet.....	60
4.12.	Mutlu Prens	62
4.12.1.	Öğretme ve Belletme	62
4.12.2.	Öğüt ve Emir.....	63
4.12.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	63
4.12.4.	İdeolojik Söylemler	63
4.12.5.	Tozpembe Bir Dünya	64
4.12.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	64
4.12.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	64
4.12.8.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	64
4.12.9.	Şiddet.....	64
4.13.	Falaka	65
4.13.1.	Öğretme ve Belletme	65
4.13.2.	Öğüt ve Emir.....	66
4.13.3.	Korku ve Kaygı	66
4.13.4.	İdeolojik Söylemler	67
4.13.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	68
4.13.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	68
4.13.7.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	68
4.13.8.	Şiddet.....	69
4.14.	Yürekdede İle Padişah	70
4.14.1.	Öğretme ve Belletme	70
4.14.2.	Öğüt ve Emir.....	71
4.14.3.	Korku ve Kaygı	71
4.14.4.	İdeolojik Söylemler	71
4.14.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	71

4.14.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	72
4.14.7.	Tek ve Değişmez Doğrular.....	72
4.15.	Yaşlı Adam ve Deniz.....	72
4.15.1.	Öğretme ve Belletme.....	73
4.15.2.	Öğüt ve Emir.....	73
4.15.3.	İdeolojik Söylemler.....	73
4.15.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı.....	74
4.15.5.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	74
4.15.6.	Tek ve Değişmez Doğrular.....	74
4.15.7.	Şiddet.....	74
4.16.	Gulyabani.....	75
4.16.1.	Öğretme ve Belletme.....	75
4.16.2.	Öğüt ve Emir.....	76
4.16.3.	Korku ve Kaygı.....	76
4.16.4.	İdeolojik Söylemler.....	77
4.16.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı.....	78
4.16.6.	Tek ve Değişmez Doğrular.....	79
4.16.7.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler.....	79
4.16.8.	Şiddet.....	79
4.17.	Billur Köşk Masalları.....	80
4.17.1.	Öğretme ve Belletme.....	80
4.17.2.	Öğüt ve Emir.....	81
4.17.3.	Korku ve Kaygı.....	81
4.17.4.	İdeolojik Söylemler.....	82
4.17.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı.....	82
4.17.6.	Toz pembe Bir Dünya.....	83
4.17.7.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar Ve Kurallar.....	83
4.17.8.	Tek ve Değişmez Doğrular.....	84
4.17.9.	Şiddet.....	84
4.18.	Momo.....	86
4.18.1.	Öğretme ve Belletme.....	86
4.18.2.	Öğüt ve Emir.....	87
4.18.3.	Korku ve Kaygı.....	88
4.18.4.	İdeolojik Söylemler.....	88
4.18.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı.....	89

4.18.6.	Tozpembe Bir Dünya	89
4.18.7.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	89
4.19.	Eşref Saat.....	89
4.19.1.	Öğretme ve Belletme	90
4.19.2.	Öğüt ve Emir.....	92
4.19.3.	İdeolojik Söylemler	95
4.19.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	95
4.19.5.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	96
4.19.6.	Tek ve Değişmez Doğrular	96
4.20.	Balım Kız Dalım Oğul.....	97
4.20.1.	Öğretme ve Belletme	98
4.20.2.	Öğüt ve Emir.....	99
4.20.3.	Korku ve Kaygı	100
4.20.4.	İdeolojik Söylemler	100
4.20.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	101
4.20.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	102
4.20.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	102
4.20.8.	Şiddet.....	102
4.21.	İnci'nin Maceraları.....	103
4.21.1.	Öğretme ve Belletme	103
4.21.2.	Öğüt ve Emir.....	104
4.21.3.	İdeolojik Söylemler	104
4.21.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	104
4.21.5.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar Ve Kurallar	105
4.21.6.	Tek ve Değişmez Doğrular	105
4.21.7.	Şiddet.....	105
4.22.	Pollyanna	106
4.22.1.	Öğretme ve Belletme	106
4.22.2.	Öğüt ve Emir.....	107
4.22.3.	Korku ve Kaygı	107
4.22.4.	İdeolojik Söylemler	108
4.22.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	108
4.22.6.	Tozpembe Bir Dünya	108
4.22.7.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	108
4.22.8.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler.....	109

4.22.9.	Şiddet.....	109
4.23.	Miskinler Tekkesi.....	110
4.23.1.	Öğretme ve Belletme	110
4.23.2.	Öğüt ve Emir.....	112
4.23.3.	Korku ve Kaygı	113
4.23.4.	İdeolojik Söylemler	113
4.23.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	113
4.23.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	115
4.23.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	115
4.23.8.	Şiddet.....	116
4.24.	Hep O Şarkı.....	117
4.24.1.	Öğretme ve Belletme	117
4.24.2.	Korku ve Kaygı	118
4.24.3.	İdeolojik Söylemler	119
4.24.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	119
4.24.5.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	120
4.24.6.	Şiddet.....	120
4.25.	Tom Sawyer.....	121
4.25.1.	Öğretme ve Belletme	121
4.25.2.	Korku ve Kaygı	122
4.25.3.	İdeolojik Söylemler	122
4.25.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	122
4.25.5.	Şiddet.....	123
4.26.	Oliver Twist.....	123
4.26.1.	Öğretme ve Belletme	124
4.26.2.	İdeolojik Söylemler	125
4.26.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	125
4.26.4.	Şiddet.....	125
4.27.	Sol Ayağım	126
4.27.1.	Öğretme ve Belletme	127
4.27.2.	Öğüt ve Emir.....	128
4.27.3.	Korku ve Kaygı	128
4.27.4.	İdeolojik Söylemler	129
4.27.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	129
4.27.6.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler.....	130

4.27.7.	Şiddet.....	131
4.28.	Osmancık.....	131
4.28.1.	Öğretme ve Belletme	132
4.28.2.	Öğüt ve Emir.....	133
4.28.3.	Korku ve Kaygı	134
4.28.4.	İdeolojik Söylemler	134
4.28.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	135
4.28.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	136
4.28.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	136
4.28.8.	Şiddet.....	137
4.29.	Küçük Lord.....	137
4.29.1.	Öğretme ve Belletme	138
4.29.2.	Cinsiyet Ayrımcılığı	138
4.29.3.	Şiddet.....	138
4.30.	Değirmenimden Mektuplar.....	139
4.30.1.	Öğretme ve Belletme	139
4.30.2.	Öğüt ve Emir.....	141
4.30.3.	Korku ve Kaygı	141
4.30.4.	İdeolojik Söylemler	142
4.30.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	142
4.30.6.	Tozpembe Bir Dünya	143
4.30.7.	Şiddet.....	144
4.31.	Gulliver'in Gezileri	144
4.31.1.	Öğretme Belletme	145
4.31.2.	Korku ve Kaygı	146
4.31.3.	Şiddet.....	146
4.32.	Heidi	146
4.32.1.	Öğretme ve belletme	147
4.32.2.	Öğüt ve Emir.....	147
4.32.3.	Korku ve Kaygı	148
4.32.4.	İdeolojik Söylemler	148
4.32.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	148
4.32.6.	Şiddet.....	148
4.33.	Üç Silahşörler.....	148
4.33.1.	ÖğreBelletmtme ve e	149

4.33.2.	Öğüt ve Emir	149
4.33.3.	Korku ve Kaygı	150
4.33.4.	İdeolojik Söylemler	150
4.33.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	150
4.33.6.	Şiddet.....	151
4.34.	Günde Devri Alem	152
4.34.1.	Öğretme ve Belletme	153
4.34.2.	Korku ve Kaygı	153
4.34.3.	Şiddet.....	154
4.35.	İnsan Ne İle Yaşar?	155
4.35.1.	Öğretme ve Belletme	155
4.35.2.	Öğüt ve Emir	156
4.35.3.	Korku ve Kaygı	157
4.35.4.	İdeolojik Söylemler	157
4.35.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	158
4.35.6.	Tozpembe Bir Dünya	159
4.35.7.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	159
4.35.8.	Şiddet.....	159
4.36.	Damla Damla (İstiklal Yolunda)	160
4.36.1.	Öğretme ve Belletme	160
4.36.2.	Öğüt ve Emir	162
4.36.3.	Korku ve Kaygı	163
4.36.4.	İdeolojik Söylemler	164
4.36.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	164
4.36.6.	Tek ve Değişmez Doğrular	164
4.36.7.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	165
4.37.	Kuklacı	165
4.37.1.	Öğretme ve Belletme	166
4.37.2.	İdeolojik Söylemler	167
4.37.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	167
4.37.4.	Şiddet.....	168
4.38.	Robin Hood.....	169
4.38.1.	Öğretme ve Belletme	169
4.38.2.	Korku ve Kaygı	169
4.38.3.	İdeolojik Söylemler	170

4.38.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	170
4.38.5.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	170
4.38.6.	Tek ve Değişmez Doğrular	170
4.38.7.	Şiddet.....	171
4.39.	Şeker Portakalı.....	171
4.39.1.	Öğretme ve Belletme	172
4.39.2.	Korku ve Kaygı	173
4.39.3.	İdeolojik Söylemler	174
4.39.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	174
4.39.5.	Toz pembe Bir Dünya	175
4.39.6.	Şiddet.....	175
4.40.	Yalnız Efe	176
4.40.1.	Öğretme ve Belletme	177
4.40.2.	Korku ve Kaygı	177
4.40.3.	İdeolojik Söylemler	178
4.40.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	178
4.40.5.	Tek ve Değişmez Doğrular	179
4.40.6.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	179
4.40.7.	Şiddet.....	180
4.41.	Pinokyo	180
4.41.1.	Öğretme ve Belletme	181
4.41.2.	Öğüt ve Emir	182
4.41.3.	Korku ve Kaygı	182
4.41.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	182
4.41.5.	Şiddet.....	182
4.42.	Alice Harikalar Ülkesinde.....	183
4.42.1.	Öğretme ve Belletme	184
4.42.2.	Öğüt ve Emir	184
4.42.3.	Korku ve Kaygı	185
4.42.4.	Toz pembe Bir Dünya	185
4.42.5.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	186
4.42.6.	Şiddet.....	186
4.43.	Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi.....	187
4.43.1.	Öğretme ve Belletme	187
4.43.2.	Öğüt ve Emir	189

4.43.3.	İdeolojik Söylemler	189
4.44.	Arılar Ordusu	189
4.44.1.	Öğretme ve Belletme	190
4.44.2.	Öğüt ve Emir	190
4.44.3.	Şiddet.....	191
4.45.	Ülkemin Efsaneleri.....	191
4.45.1.	Öğretme ve Belletme	192
4.45.2.	Cinsiyet Ayrımcılığı	193
4.45.3.	Toz pembe Bir Dünya	193
4.45.4.	Şiddet.....	193
4.46.	Beyaz Yele.....	193
4.46.1.	Öğretme ve Belletme	194
4.46.2.	Cinsiyet Ayrımcılığı	194
4.47.	Ömer'in Çocukluğu.....	194
4.47.1.	Öğretme ve Belletme	195
4.47.2.	Öğüt ve Emir	196
4.47.3.	Korku ve Kaygı	196
4.47.4.	İdeolojik Söylemler	196
4.47.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	197
4.47.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	197
4.47.7.	Şiddet.....	197
4.48.	Havaya Uçan At	198
4.48.1.	Öğretme ve Belletme	199
4.48.2.	Öğüt ve Emir	199
4.48.3.	İdeolojik Söylemler	199
4.48.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	199
4.48.5.	Şiddet.....	199
4.49.	İnci	200
4.49.1.	Öğretme ve Belletme	201
4.49.2.	Öğüt ve Emir	201
4.49.3.	Korku ve Kaygı	202
4.49.4.	İdeolojik Söylemler	202
4.49.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	202
4.49.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	203
4.49.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	203

4.49.8.	Şiddet.....	204
4.50.	Anılardan Öyküler 1.....	204
4.50.1.	Öğretme ve Belletme	205
4.50.2.	Öğüt ve Emir.....	205
4.50.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	206
4.50.4.	Şiddet.....	206
4.51.	Uç Minik Serçem.....	206
4.51.1.	Öğretme ve Belletme	207
4.51.2.	Öğüt ve Emir.....	208
4.52.	Ezop Masalları	208
4.52.1.	Öğretme ve Belletme	208
4.52.2.	İdeolojik Söylemler	210
4.52.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	211
4.52.4.	Tek ve Değişmez Doğrular	211
4.52.5.	Şiddet.....	211
4.53.	Gümüş Kanat	212
4.53.1.	Öğretme ve Belletme	212
4.53.2.	Korku ve Kaygı	213
4.53.3.	İdeolojik Söylemler	213
4.53.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	213
4.53.5.	Tozpembe Bir Dünya	214
4.53.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	214
4.53.7.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	214
4.54.	La Fontaine'den Seçmeler	215
4.54.1.	Öğretme ve Belletme	215
4.54.2.	Öğüt ve Emir.....	216
4.54.3.	Korku ve Kaygı	217
4.54.4.	Tek ve Değişmez Doğrular	217
4.54.5.	Şiddet.....	218
4.55.	Gururlu Peri	218
4.55.1.	Öğretme ve Belletme	218
4.55.2.	Öğüt ve Emir.....	220
4.55.3.	İdeolojik Söylemler	220
4.55.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	221
4.55.5.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	221

4.55.6.	Tek ve Değişmez Doğrular	221
4.55.7.	Şiddet.....	221
4.56.	87 Oğuz.....	222
4.56.1.	Öğretme ve Belletme	222
4.56.2.	Öğüt ve Emir.....	223
4.56.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	223
4.56.4.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	224
4.56.5.	Tek ve Değişmez Doğrular	224
4.56.6.	Şiddet.....	224
4.57.	Peter Pan	225
4.57.1.	Öğretme ve Belletme	225
4.57.2.	Korku ve Kaygı	225
4.57.3.	İdeolojik Söylemler	226
4.57.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	226
4.57.5.	Tozpembe Bir Dünya	226
4.57.6.	Şiddet.....	226
4.58.	Aldı Sözü Anadolu.....	227
4.58.1.	Öğretme ve Belletme	228
4.58.2.	Öğüt ve Emir.....	229
4.58.3.	İdeolojik Söylemler	230
4.58.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	230
4.58.5.	Tozpembe Bir Dünya	231
4.58.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	231
4.58.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	231
4.58.8.	Şiddet.....	232
4.59.	Ötleğen Kuşu	232
4.59.1.	Öğretme ve Belletme	233
4.59.2.	Öğüt ve Emir.....	234
4.59.3.	İdeolojik Söylemler	234
4.59.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	234
4.59.5.	Tozpembe Bir Dünya	235
4.59.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	235
4.59.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	235
4.59.8.	Şiddet.....	235
4.60.	Altın Işık.....	236

4.60.1.	Öğretme ve Belletme	236
4.60.2.	İdeolojik Söylemler	236
4.60.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	237
4.61.	Uluç Reis	238
4.61.1.	Öğretme ve Belletme	238
4.61.2.	Öğüt ve Emir	239
4.61.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	239
4.61.4.	Korku ve Kaygı	240
4.61.5.	İdeolojik Söylemler	241
4.61.6.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	241
4.61.7.	Şiddet.....	241
4.62.	Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikayeler	243
4.62.1.	Öğretme ve Belletme	243
4.62.2.	Cinsiyet Ayrımcılığı	244
4.62.3.	Korku ve Kaygı	245
4.62.4.	Şiddet.....	246
4.63.	Bitmeyen Gece	247
4.63.1.	Öğretme ve Belletme	247
4.63.2.	Öğüt ve Emir	248
4.63.3.	İdeolojik Söylemler	248
4.63.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	249
4.64.	Sait Faik Abasıyanık'tan Seçme Hikayeler	250
4.64.1.	Öğretme ve Belletme	250
4.64.2.	Cinsiyet Ayrımcılığı	251
4.64.3.	Öğüt ve Emir	252
4.64.4.	Korku ve Kaygı	252
4.64.5.	Şiddet.....	252
4.65.	Halime Kaptan	252
4.65.1.	Öğretme ve Belletme	253
4.65.2.	Öğüt ve Emir	253
4.65.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	254
4.65.4.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	254
4.66.	Vatan Toprağı	255
4.66.1.	Öğretme ve Belletme	255
4.66.2.	Öğüt ve Emir	256

4.66.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	257
4.66.4.	Korku ve Kaygı	258
4.66.5.	Tek ve Değişmez Doğrular	258
4.66.6.	Şiddet.....	258
4.67.	Al'lı İle Fırfırı	259
4.67.1.	Öğretme ve Belletme	259
4.67.2.	Cinsiyet Ayrımcılığı	259
4.67.3.	Şiddet.....	260
4.68.	Benim Küçük Dostlarım	260
4.68.1.	Öğretme ve Belletme	261
4.68.2.	Öğüt ve Emir.....	261
4.68.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	262
4.68.4.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	262
4.68.5.	Tek ve Değişmez Doğrular	262
4.69.	Uçan Sınıf.....	263
4.69.1.	Öğretme ve Belletme	263
4.69.2.	Öğüt ve Emir.....	264
4.69.3.	Korku ve Kaygı	264
4.69.4.	Şiddet.....	265
4.70.	Ölümsüz Aile.....	266
4.70.1.	Öğretme ve Belletme	266
4.70.2.	Öğüt ve Emir.....	267
4.70.3.	Korku Kaygı.....	267
4.71.	Yağmur Yağdıran Kedi	267
4.71.1.	Öğretme ve Belletme	268
4.71.2.	Cinsiyet Ayrımcılığı	268
4.71.3.	Korku ve Kaygı	268
4.71.4.	Şiddet.....	268
4.72.	Yer Altında Bir Şehir.....	269
4.72.1.	Öğretme ve Belletme	270
4.72.2.	Öğüt ve Emir.....	270
4.72.3.	Cinsiyet Ayrımcılığı	270
4.72.4.	Korku ve Kaygı	271
4.72.5.	Şiddet.....	271
4.73.	Domaniç Dağlarının Yolcusu.....	272

4.73.1.	Öğretme ve Belletme	272
4.73.2.	Öğüt ve Emir	273
4.73.3.	Korku ve Kaygı	274
4.73.4.	İdeolojik Söylemler	274
4.73.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	274
4.73.6.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	275
4.73.7.	Tek ve Değişmez Doğrular	275
4.74.	Ezop Masalları	276
4.74.1.	Öğretme ve Belletme	276
4.74.2.	Öğüt ve Emir	277
4.74.3.	İdeolojik Söylemler	278
4.74.4.	Cinsiyet Ayrımcılığı	278
4.74.5.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	278
4.74.6.	Tek ve Değişmez Doğrular	278
4.74.7.	Şiddet.....	278
4.75.	Evvel Zaman İçinde.....	279
4.75.1.	Öğretme ve Belletme	279
4.75.2.	Öğüt ve Emir	280
4.75.3.	Korku ve Kaygı	280
4.75.4.	İdeolojik Söylemler	281
4.75.5.	Cinsiyet Ayrımcılığı	281
4.75.6.	Tozpembe Bir Dünya	282
4.75.7.	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar.....	282
4.75.8.	Tek ve Değişmez Doğrular	282
4.75.9.	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler.....	283
4.75.10.	Şiddet.....	283
4.76.	Sevdalı Bulut.....	283
4.77.	Göl Çocukları	284

V. BÖLÜM

5.	TARTIŞMA.....	285
----	---------------	-----

VI. BÖLÜM

6.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	289
6.1.	SONUÇLAR.....	289

6.2. ÖNERİLER.....	289
KAYNAKÇA.....	290
ÖZGEÇMİŞ	297



TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Eğİtsel Olarak Olmaması ve BaşaÇıkılması	27
Tablo 2. Çocuğa Görelik Eğİtsel İlkeleri Bakımından 100 Temel Eser'de yer Alan	77
Kitapta	28
Tablo 3. Dede Korkut Hikayeleri Bulguları	31
Tablo 4. Bağrıyanık Ömer Bulguları	35
Tablo 5. Bir Küçük Osmancık Vardı Bulguları.....	38
Tablo 6. Define Adası Bulguları.....	39
Tablo 7. Hikayeler (Antov Cehov) Bulguları.....	41
Tablo 8. Hikayeler (Tolstoy) Bulguları.....	45
Tablo 9. Yankılı Kayalar Bulguları	48
Tablo 10. Şamatalı Köy Bulguları	50
Tablo 11. Serçe Kuş Bulguları.....	52
Tablo 12. Andersen Masalları Bulguları.....	55
Tablo 13. Çocuk Kalbi Bulguları	57
Tablo 14. Mutlu Prens Bulguları	62
Tablo 15. Falaka Bulguları	65
Tablo 16. Yürekdede ile Padişah Bulguları.....	70
Tablo 17. Yaşlı Adam ve Deniz Bulguları	72
Tablo 18. Gulyabani Bulguları	75
Tablo 19. Billur Köşk Masalları Bulguları	80
Tablo 20. Momo Bulguları	86
Tablo 21. Eşref Saat Bulguları.....	89
Tablo 22. Balım Kız Dalım Oğlum	97
Tablo 23. İnci'nin Maceraları Bulguları.....	103
Tablo 24. Pollyanna Bulguları.....	106
Tablo 25. Miskinler Tekkesi Bulguları	110
Tablo 26. Hep O şarkı Bulguları	117
Tablo 27. Tom Sawyer Bulguları	121
Tablo 28. Oliver Twist Bulguları.....	123
Tablo 29. Sol Ayağım Bulguları	126
Tablo 30. Osmancık Bulguları	131
Tablo 31. Küçük Lord Bulguları	137
Tablo 32. Değirmenimden Mektuplar Bulguları.....	139
Tablo 33. Guliver'in Gezileri Bulguları	144

Tablo 34. Heidi Bulguları	146
Tablo 35. Üç Silahşörler Bulguları	148
Tablo 36. 80 Günde Devri Alem Bulguları	152
Tablo 37. İnsan Ne İle Yaşar Bulguları	155
Tablo 38. Damla Damla (İstiklal Yolunda) Bulguları.....	160
Tablo 39. Kuklacı Bulguları	165
Tablo 40. Robin Hood Bulguları	169
Tablo 41. Şeker Portakalı Bulguları.....	171
Tablo 42. Yalnız Efe Bulguları.....	176
Tablo 43. Pinokyo Bulguları	180
Tablo 44. Alice Harikalar Ülkesinde Bulguları.....	183
Tablo 45. Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi Bulguları	187
Tablo 46. Arılar Ordusu Bulguları	189
Tablo 47. Ülkemin Efsaneleri Bulguları.....	191
Tablo 48. Beyaz Yele Bulguları	193
Tablo 49. Ömer'in Çocukluğu Bulguları	194
Tablo 50. Havaya Uçan At Bulguları.....	198
Tablo 51. İnci Bulguları.....	200
Tablo 52. Anılardan Öyküler 1 Bulguları.....	204
Tablo 53. Uç Minik Serçem Bulguları	206
Tablo 54. Ezop Masalları Bulguları.....	208
Tablo 55. Gümüş Kanat Bulguları	212
Tablo 56. La Fontaine'den Seçmeler Bulguları	215
Tablo 57. Gururlu Peri Bulguları	218
Tablo 58. Oğuz Bulguları.....	222
Tablo 59. Peter Pan Bulguları	225
Tablo 60. Aldı Sözü Anadolu Bulguları	227
Tablo 61. Ötleğen Kuşu Bulguları.....	232
Tablo 62. Altın Işık Bulguları.....	236
Tablo 63. Uluç Reis Bulguları	238
Tablo 64. Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikayeler Bulguları.....	243
Tablo 65. Bitmeyen Gece Bulguları.....	247
Tablo 66. Sait Faik Abasıyanık'tan Seçme Hikayeler Bulguları.....	250
Tablo 67. Halime Kaptan Bulguları	252
Tablo 68. Vatan Toprağı Bulguları.....	255
Tablo 69. Al'lı İle Fırfırı Bulguları	259

Tablo 70. Benim Küçük Dostlarım Bulguları	260
Tablo 71. Uçan Sınıf Bulguları.....	263
Tablo 72. Ölümsüz Aile Bulguları	266
Tablo 73. Yağmur Yağdıran Kedi Bulguları	267
Tablo 74. Yer Altında Bir Şehir Bulguları	269
Tablo 75. Domaniç Dağlarının Yolcusu Bulguları	272
Tablo 76. Ezop Masalları Bulguları.....	276
Tablo 77. Evvel Zaman İçinde Bulguları	279
Tablo 78. Sevdalı Bulut Bulguları	283
Tablo 79. Göl Çocukları Bulguları.....	284



ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Eğitsel Olarak Olmaması ve Başaçıklması Gereken İlkeler	13
------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----



I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Edebiyat yapıtları, insana özgü bazı nitelik ve değerlerin yerleşip kökleşmesinde, toplumsal yaşamın ve çağın gerektirdiği değerlerin benimsenmesi yolunda önemli rol oynar. Bu nedenle edebiyat, insanın hem sosyal hem de bireysel yaşamda iyiye, doğruya ve güzele yönelmesinde etkili olur (Kavcar, 1999). Çocuk edebiyatı yapıtları ise, çocukları renk, çizgi ve sözcüklerin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır. Bu bakımdan, çocuklara okulöncesi yıllardan başlayarak gelişim düzeylerine uygun bir yaklaşımla duyma ve düşünme sorumluluğu verilmesi, çocuk edebiyatının en temel işlevleri arasındadır (Sever, 2008).

Bu yönüyle çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak düşünce ve duygu dünyalarını sanatsal niteliği olan görsel ve dilsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten yapıtların genel adıdır (Sever, 2008). Dilidüzgün (2004)'e göre çocuk edebiyatı, okulöncesi zaman dilimi ile çocuğun ergenliğe ulaştığı döneme kadar olan bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte yer alan çocuğa yönelik olarak hazırlanan kitaplarda çocuğun anlama düzeyi, dili, imgeleri ve eğitim gereksinimi de göz önünde tutulmalıdır.

Çocuk edebiyatının tanımı yapılırken erken çocukluk ve ergenlik dönemlerini kapsayan, çocuğun dilsel gelişiminin yanında görsel gelişimini de destekleyen çizgi ve rengin gücünün öncelendiği sanatsal niteliği olan yapıtlar belirtilmektedir. Çocukların ilgileri, bakış açıları, doğaları, gereksinimleri, dil ve anlam evrenleri birbirinden farklı olduğuna göre farklı yaş ve düzeydeki çocuklara seslenen görsel ve dilsel metinlerin niteliklerinin de farklı olması gerekmektedir (Sever, 2008; Dilidüzgün, 2004). Bu yönüyle, çocuklara sunulan kitapların tasarım, içerik ve eğitsel olarak öncelikle çocuk gerçekliğini önlemesi ve bu yönde kitapların oluşturulması gerekmektedir.

Çocukların yaşamın ilk evresinden başlayıp 18 yaşına varıncaya değin istenilen duyuşsal ve bilişsel özellikleri kazanabilmeleri için gelişimlerine koşut olarak sağlıklı uyaranlarla buluşturulması gerekir (Sever, 2000). Çocukların dilsel, bilişsel, duyuşsal, kişilik ve sosyal gelişimsel özellikleri dikkate alınarak çocukların doğası, bakış açısı, ilgi ve gereksinimlerinin neler olduğu ile hangi dilsel ve görsel uyaranlarla karşılaşması gerektiği bizleri, "çocuğa görelilik" ilkesiyle karşı karşıya bırakır. Bu yönüyle "çocuğa görelilik" onun

doğasını, ilgilerini, gereksinimlerini, dil evrenini göz önünde tutmayı; hazırlanacak okuma metnini bunlarla örtüştürmeye zorlar (Oğuzkan, 2006; Sever, 2008; Dilidüzgün, 2004; Nas, 2004; Şirin, 2007). Bütün bu yönleriyle, çocuk edebiyatı yapıtlarının özellikle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çocuklara sunulan 100 Temel Eser’intasarıım, içerik ve eğitsel özelliklerinin çocuğa göre olması gerekir.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan“100 Temel Eser” hem dünya hem de Türk klasiklerinin içinde olduğu çocuk edebiyatı yapıtlarıdır (MEB, 2005). Bu listede, 34 roman, 25 öykü, 12 masal, 10 şiir, 5 anı, 3 tiyatro, 3 deneme, 1 vecize ve 7 deyim, atasözü, bilmece, ninni, türkü, mâni ve tekerleme seçkilerinden oluşan türler yer almaktadır. Bu yapıtların eğitsel olarak çocuğun içinde bulunduğu gelişimsel düzeyiyle koşut olması gerekmektedir. Özellikle bu yapıtlardaöğretme ve belletme anlayışının, korku ve kaygının, ideolojik söylemlerin, tozpembe bir dünyanın, öğüt ve emrin, cinsiyet ayrımcılığın, geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar ve kuralların, abartılmış merakın, aşırı duygusal öğelerin, tek ve değişmez doğruların ve şiddetin olmaması ya da başaçekılması gereken bir değişken olarak duyumsatılması gerekmektedir (Çer, 2014). Böylelikle, bu yapıtlarının eğitsel açıdan çocuğa göre olup olmadığı ortaya çıkartılabilir. Bütün bu yönleriyle, bu çalışmada “100 Temel Eser”de yer alan 77 kitabın eğitsel ilkeler bakımından çocuğa göre olup olmadığı incelenmiştir.

1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırmanın problemini, “100 Temel Eser”de yer alan 77 kitabın çocuğa yönelik eğitsel ilkeleri bakımından incelenmesi oluşturmaktadır. Bu çalışmada aşağıda belirtilen alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. “100 Temel Eser”de çocuğa yönelik eğitsel ilkeleri bakımından “Cinsiyet Ayrımcılığı”na yer verilmiş midir?
2. “100 Temel Eser”de çocuğa yönelik eğitsel ilkeleri bakımından “Öğüt ve Emir”e yer verilmiş midir?
3. “100 Temel Eser”de çocuğa yönelik eğitsel ilkeleri bakımından “Öğretme ve Belletme”ye yer verilmiş midir?
4. “100 Temel Eser”de çocuğa yönelik eğitsel ilkeleri bakımından “İdeolojik Söylemler”e yer verilmiş midir?
5. “100 Temel Eser”de çocuğa yönelik eğitsel ilkeleri bakımından “Tozpembe Bir Dünya”e yer verilmiş midir?

6. “100 Temel Eser”de çocuğa görelık eğitsel ilkeleri bakımından “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğelere”e yer verilmiş mi?
7. “100 Temel Eser”de çocuğa görelık eğitsel ilkeleri bakımından “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar”a yer verilmiş midir?
8. “100 Temel Eser”de çocuğa görelık eğitsel ilkeleri bakımından “Tek ve Değişmez Doğrular”a yer verilmiş midir?
9. “100 Temel Eser”de çocuğa görelık eğitsel ilkeleri bakımından “şiddet”e yer verilmiş mi?
10. “100 Temel Eser”de çocuğa görelık eğitsel ilkeleri bakımından “Korku ve Kaygı”ya yer verilmiş mi?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, çocuğa görelık ilkeleri bakımından 100 Temel Eser’in incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada, “100 Temel Eser”in çocuğa görelık eğitsel ilkeleri bakımından incelenmesiyle bu listede yer alan kitapların eğitsel olarak çocuğa göre olup olmadığı belirlenecektir. 100 Temel Eser’in 17.12.2018 yılında MEB tarafından yayınlanan bir genelge ile yürürlükten kaldırılmış olmasına karşın bu çalışmanın bu yapıtlardan yararlanan anne-baba ve öğretmenlere bu listede yer alan kitapların çocuklara verilir verilmemesi yönünde önemli katkılar sağlayacağı düşünölmektedir. Bununla birlikte 100 Temel Eser’in çocuklarla karşı karşıya getirilmemesi yönünde birçok rapor olmasına karşın (Çocuk Vakfı, 2009; Eğitim Sen, 2009) ilk kez bu çalışmada bu yapıtlar eğitsel ilkeler bakımından incelenmiş ve bu yapıtların bilimsel ölçütler doğrultusunda niçin çocuklarla buluşturulmaması yönünde önemli bulgulara ulaşılmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

1. 6-14 yaş dönemi içinde bulunan çocuklara önerilen “100 Temel Eser” adı altındaki kitapların içerik ve tasarım özellikleri dışında çocuğa görelık eğitsel ilkeleri bakımından incelenmesiyle,
2. Bu yapıtlarda yer alan deyim, atasözü, bilmece, ninni, türkü, mâni, şiir ve tekerleme dışında 77 kitapla sınırlı tutulmuştur.

1.5. Tanımlar

Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak düşünce ve duygu dünyalarını sanatsal niteliği olan görsel ve dilsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten yapıtların genel adıdır (Sever, 2008).

Çocuğa Görelik

Çocuğa görelik; kitabın hem tasarım, içerik ve eğitsel özelliklerinin çocuğun doğası, ilgi ve gereksinmesi, bakış açısı, dil ve anlam evreniyle örtüşmesi hem yazın olma ilkelerini yerine getirmesi hem de sanatçı duyarlılığıyla örtüşmesidir. Ayrıntılı bir söyleyişle çocuğa görelik; karakterin nitelikleri, onun eylem ve davranışları, iletilerin türü, dilin ve resmin anlatım gücü, konunun özellikleri, kurgunun düzeyi; kitabın ve görsellerin boyutu, kağıdın ve cildin kalitesi, sayfa düzeni, harflerin türü, kapağın dikkat çekiciliği, görsellerin niteliği; toplumsal cinsiyetçi yaklaşımı, kurgudaki mantık yanlışlıkları, geleneksel yargılar, denetimci ve baskıcı anlayış, yazgıcılığı ve boş inançları onaylayan anlayış, öğüt ve emirler, araştırmayı körelten, girişimciliği engelleyen durumlarla ilgili çocuk ile kitap arasındaki ilişkide, kitabın niteliklerinin hem yazın olma ilkelerine hem sanatçı duyarlığına hem de çocuk gerçekliğine uygun olmasını sağlayan tüm değişkenlerin toplamıdır (Çer, 2014).

Eğitsel İlkeler

Çocuk edebiyatı yapıtlarında eğitsel ilkeler olarak öğretme ve belletme anlayışının, öğüt ve emrin, korku ve kaygının, ideolojik söylemlerin, tozpembe bir dünyanın, abartılmış merakın, geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar ve kuralların, cinsiyet ayrımcılığının, tek ve değişmez doğruların, aşırı duygusal öğelerin ve şiddetin olmaması ya da başa çekilmesi gereken bir değişken olarak yer almasıdır (Çer, 2014; Sever, 1995, 2008).

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Bu başlık altında çocuk, çocuk edebiyatı, çocuğa görelilik, eğitsel ilkeler ve 100 Temel Eser açıklanmıştır.

2.1.1. Çocuk

Çocuk, iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme içinde olan insan yavrusu ya da henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek; bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan olarak tanımlanmaktadır (Oğuzkan,2006). Çocuk bilişsel,fizyolojik, ruhsal, sosyal ve hukuksal anlamda sürekli değişkenlik gösteren ve gelişen bir bireydir. Bilişsel olarak, somut düşünceden soyut düşünce yapısını kazanana kadar;fizyolojik olarak, doğumdan ergenliğe kadar olan; ruhsal anlamda, benlik bakımından ve duygusal bakımdan gelişmesi; hukuksal açıdan ise temel hak ve özgürlüklerinin kazanım süreci ve reşit olma durumu çocuk kavramının sınırlarını belirlemektedir.Dolayısıyla da çocuğun bilişsel gelişimi, kişilik kazanma ve duygusal kazanımlar süreci, temel hak ve özgürlükleri topluma uyum sağlaması kültürden kültüre, ülkeden ülkeye hatta yaşadığı kültürün alt basamaklarında bile çocuk farklılık gösterebilir (Baş,2015).

Çocuk, kendi bakış açısı içinde dünyayı kendi penceresinden görür. Çocuğun sürekli gelişen ve hızla değişen kendine özgü özellikleri vardır. Bununla birlikte çocuk, kendine özgü zeka düzeyi ve nitelikleri özgür ve özgün bir bireydir(Yavuzer, 1990, 1997).Çocuk oyun oynayıp çocukluğunu yaşamak, kendini anlatmak, çevresi ve ailesi tarafından sevmek ve sevilmek aynı zamanda bir gruba dahil olmak, başarmak ve sonucunda onaylanmak ister. Çünkü çocukta açıklık ve güzellik anlayışı doğuştan gelmektedir (Şimşek, 2011).Bu bakımdan, güçlü bir öğrenme isteği içinde olan çocuklar, çevresindeki nesne ve varlıkları ya da olayları keşfeder, onlarla ilişki kurar ve onlara katılır. Çocukların sınırlı deneyim ve bilgileri vardır; yalnız, kendilerini gerçekleştirmek için yetenekleri sonsuzdur. Onların doğasında, amaçlarına ulaşmak için yeni yollar arayıp bulma ve bunun için sürekli çaba harcama vardır. Yani onların doğasında düşünme, merak, keşfetme, serüven ve araştırma el eledir. Bu öğeler çocuğun kendi çevresini tanımasına katkı sağlar (Ackermann, 2004).

Çocukların duyguları, düş dünyaları, mutlulukları ve heyecanlarıyla yetişkinlerden farklıdır. Onlar düş kuran, eğlenen ve kendilerini özgürce gerçekleştiren bireylerdir. Onlar, her gün yeni şeyler öğrenme isteği içindedirler. Bununla birlikte onlar düşünceleriyle, duygularıyla, istekleriyle, düşleriyle ve devinimleriyle bir bütün olarak varlıklarını ortaya koyarlar. Çünkü çocuklar, tüm gelişim özellikleriyle bir bütündür (Dilidüzgün, 2004; Sever, 2008; Yörükoğlu, 2010). Çocuk için her şey yenidir; keşfedilmesi, dokunulması, tanınması gereken nesnedir. Çocuk, her şeyi merak eder. Bu nedenle de çok soru sorar, keşfetmek ve bilmek ister. Çocuğun yaşadıklarını, gördüklerini anlatması, kendisini meraklandırarak bir anlatıyı okuması ve karşısında bir dinleyici bulması, onun varlığını kanıtlamasıdır (Uçan, 2005).

Çocuk kendine özgü eylem, davranış ve istekleriyle yaşar (Sever, 2008). Sağlıklı bir çocuk, yerinde duramayan, devingen ve kıpır kıpırdır. Onlar güler, zıplar, oynar, koşar, ağlar, eğlenir, kızar, üzülür, ister, mutlu olur, küser vb... Başka bir söyleyişle, çocuklar, tüm duyuları ve bedenleriyle eylemin merkezindedir (Kohn, 2005). Çocuğun bu kendine özgü eylem, davranış ve istekleri, onun düşünce ve duygularının sürekli değişim içinde olduğunu gösterir. Çocuğun düşünce ve duygularının değişim içinde olması onun içinde bulunduğu doğasında vardır. Çocukta yaşanan bu değişim bazen yavaş olurken bazen ani ve büyük olabilir. Çocuğun istek ve eylemleri kısa sürede değişse bile çocuk içtendir. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocuk, her gününü değişik duygu ve düşünce durumlarıyla geçiren biridir (Yavuzer, 2012). Aynı zamanda çocuk, sürekli cesur, başarılı ve mutlu da değildir (Cüceloğlu, 2013). Çocuğu sürekli cesur, başarılı ve mutlu olarak algılamak onun içinde bulunduğu gerçekliğini yok saymaktır. Bu durum, çocuğun doğasına da aykırıdır. Çünkü her çocuğun kaygıları, korkuları, başarısızlıkları ve mutsuzlukları vardır (Yörükoğlu, 2010).

Çocuk olmak, soru sormak ve düş kurmaktır. Doğanın anlaşılma ve bilinmezliği; çocuğu incelemeye, araştırmaya ve keşfetmeye yöneltir. Merak ve keşfetme sonucu ortaya çıkan serüvenle yaşanan yeni yaşantılar çocuğun dünyasını oluşturur. Bu yaşantılar, çocuğa duyma, düşünme ve düş kurma sorumluluğu yükler. Böylelikle çocuk, kendini değerli ve önemli hisseder (Olmsted, 2012). Bununla birlikte, çocuklar hiçbir biçimde utanç duygusuyla karşı karşıya getirilmemelidir. Utanç duygusu çocuğun yaşama uyum sağlamasına engel olurken duygularının olağanın dışına çıkmasına neden olur. Utanca boğulmuş çocuk, istek, ilgi, gereksinim ve özellikle düş dünyasında oluşturduğu yaratıcılığını istediği biçimde anlatamayacaktır (Cüceloğlu, 2013).

2.2. Çocuk Edebiyatı

Edebiyat, insanların düşündüklerini, duyduklarını, düşlerini, tutkularını, özlemlerini, ürettiği her şeyi en güzel ve zenginleştirerek etkili bir biçimde ortaya koyma sanatıdır (Kavcar,1999).Edebiyat, çocukların gelişimlerinin her döneminde düş kurabilecekleri, düşünebilecekleri, eğlenebilecekleri, anadili bilinci ve duyarlılığı kazanacakları, insan ve yaşam gerçekliğini tanıyacakları, başkalarının yaşam deneyimlerine ortak olunan kurgulanmış sanattır (Sever, 2003).Özellikle edebiyat düşünce, duygu, olayve düşlerin dil aracılığıyla yazılı ya da sözlü olarak biçimlendirilme sanatıdır (TDK, 2005).

İnsan, her şeyden önce yaratan, düş kuran ve düşünen bir varlıktır. Düşünme, yaratıcılık ve yorumlama özelliği onu öteki canlılardan ayıran başat niteliklerin başında gelir. Gerçekten insanı hayvandan ayıran temel özellik, güzellik yaratma ve aramadır. Bu yönüyle, insanın yaratıcı gücünden doğan en önemli ürünlerden biri de edebiyattır (Kavcar,1999). Edebiyat düşünce, duygu,imge ve olayların insanlarda estetik anlayışı içinde dil yardımıyla yazılı ve sözlü anlatılması sanatıdır. Yazınsal metinleryaşadığı toplumun ve zaman diliminin özelliklerini dünya görüşünü, düşünce yapısını, kültür birikimini yeni nesillere aktaran, anlatımı güzel, düşüncesi sağlam ve özlü, okuyanı etkileyen,seslendiği yeni neslin daha iyiyi, doğruyu, güzeli keşfetmesine yardımcı olan estetik anlayışı içinde yazılmış yapıtlardır (Şirin,2007).Edebiyat, toplumlar değıştikçe değışen bir yaşamı biçimlendiren toplumsal bir kurumdur. Dolayısıyla edebiyat; insandan insana duygu aktarılmasını sağlayan güzellikler karşısında tepki vermeyi, sevmeyi, acımayı bireyi bencillikten, tekdüzeliktenve bu duygulardan dolayı oluşan yalnızlıktan koruyan, salt akla değil kalbe seslenen bir sanattır. İnsanların deneyimlerini, yaşamlarınıve yaşama bakışını konu alan edebiyat yaşam, aile, insan, yurt, uygarlık, özgürlük, adalet, hayvan, doğa sevgisiyle insanın iç dünyasının yumuşamasına katkı sağlar. Bununla birlikte edebiyat, toplumsal değerler bütünü olan doğruluk, paylaşma, hoşgörü, affetme, iyilik, sabır, yardımlaşma, dostluk, çalışkanlık... gibi insan olmaya özgü duyguların yerleşip kökleşmesine yardımcı olur (Kavcar,1999).

Sanatçının anlatımları, olaylara karşı yaklaşımlarından okuyucu kendine özgü çıkarımlarda bulunarak yine kendine özgü bir biçimde seçme özgürlüğü elde eder. Doğruya ve güzele karşı ilgisi artar. Bununla birlikte edebiyat, insanın bireysel gelişimine de katkı sağlar.Daha farklı bir anlatımla, edebiyat insanın eleştirel bir bakış açısı geliştirmesine ve sanatçı gözüyle baktığı dünya gerçeklerini anlamlandırmasını yardımcı olur. Böylelikle edebiyatla insanın düşünce ve duygu dünyası, estetik ve sanat anlayışıyla bütünleşir. Bütün bu yönleriyle çocuğun, insana ve yaşama yönelik deneyimlerini zenginleştirilmesi ve duyarlılık kazanması için kurmaca bir gerçeklik içinde serüvene çıkması

gerekir. Bu süreç içerisinde çocuk, sanatçının görsel ve dilsel metnin dokusuna sindirdiği iletilerine düşünerek, duyarak ve düşünerek ortak olur. İşte, çocuğun bu davranışları gerçekleştirebilmesi için çocuk kitaplarında yer alan metinlerin öğretmen ve bilgi iletmek yerine sezinletici ve duyumsatıcı olmasına, renk, çizgi ve sözcüklerin anlatım gücüne, sözcüklerin bilinen anlamlarının dışında kullanılmasına, çocuğu metnin anlamına götürecek uygun ipuçlarına, söz değerlerine yeni anlamlar yüklenmesine ve sanatçı duyarlığına gereksinim vardır (Sever, 2008).

Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak düşünce ve duygu dünyalarını sanatsal niteliği olan görsel ve dilsel iletilerle zenginleştiren yapıtların genel adıdır (Sever, 2008). Dil düzgün (2004)'e göre ise çocuk edebiyatı, okul öncesi dönem ile çocuğun ergenliğe ulaştığı döneme kadar olan bir süreci kapsamaktadır. Bu dönem çocuğuna yönelik olarak hazırlanan kitaplarda, çocuğun ilgi ve gereksinmesi, bakış açısı, doğası, dil ve anlam evreninde göz önünde tutulmalıdır. Çocuk edebiyatı yapıtlarıysa çocukları renk, çizgi ve sözcüklerin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır. Bu bakımdan, çocuklara okul öncesi yıllarından başlayarak gelişim düzeylerine uygun bir yaklaşımla duyma ve düşünme sorumluluğu verilmesi, çocuk edebiyatının en temel işlevleri arasındadır. Bu işleve yönelik olarak çocuk edebiyatı yapıtları çocuğa bilgi öğretme amacı gütmemeli; eğlendirirken aynı zamanda sanatçı duyarlığı ile kurgulanan yaşam durumlarının oluşmasına katkı sağlamalıdır (Sever, 2008, 2013).

Çocuk kitapları, çocuğun vazgeçemeyeceği bir oyuncacı olarak onun yaşamında yer edinmeye başlamalıdır. Sözcüklerin ve çizginin anlatım olanaklarıyla yapılandırılan kitaplar, ileriki yaşam evrelerinde çocuklara insan ve yaşam gerçekliğinden kesit sunmalı, görsel ve dilsel bir uyaran olarak da onların sanat ve estetik gereksinimlerini karşılamalıdır (Sever, 2013). Bu yönüyle çocuğun anadilinin güzelliklerini duyumsaması, edilginlikten kurtulup etkin bir durum alması, okul öncesinden başlayarak çizgi ve rengin estetik diliyle tanışması, ruhsal gereksinimlerinin karşılanması, eleştirel bir tutum ve yaklaşım kazanması, çocuk gerçekliğini dikkate alarak oluşturulmuş çocuk kitaplarıyla buluşmasına bağlıdır (Çer, 2016; Sever, 2008).

Çocuk için hazırlanan kitaplar onun görsel ve yazılı kültürle iletişime geçtiği bir araçtır. Çocuk kitapları, çocuğun okuma yazma bilen yetişkinlerin dünyasına adım attığı bu dünyayı keşfetmesini sağlayan uyaranlardır. Çocuk, kitaplar sayesinde yaşama ortak olur; insanları, yaşamı, doğayı, hayvanları tanıyarak yaşamla arasında bir bağ kurar. Bu bakımdan, çocuğun düşünme gücünü, imgeleme yetisini devindiren, onu eğlendiren,

düşündüren kitapların yazar-kitap-çocuk etkileşimi için önemli bir uyarıcı olduğu bilinmelidir. Bu etkileşimin ilk çocukluk döneminde çocuğa göre olan yapıtlarla kurulması ve bunun başarılması çocuğun yaşamın ileriki evrelerinde görsel ve yazılı kültürle sağlıklı bir iletişime girmesinin de başat bir koşuludur. Bu koşul, insan denilen gerçekliğin düşünce ve duygu boyutuyla eğitilip çağımızın genel geçer değerlerini paylaşabilmesinin de en etkili yollarından biri olarak görülmektedir (Sever, 2007, 2008, 2009).

Çocuk kitapları, anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesine katkıda bulunarak çocuğun olumlu kişilik kazanmasına ve toplumsal değerler oluşturmaya yardımcı olur. Nitelikli bir çocuk kitabı; çocuğun eğlenmesi yanında zevk almasını da sağlar. Okuma ve yazma alanında çocukta farkındalık oluşmasını sağlar. Okuduğunu anlama ve düzgün bir dil kullanmasına katkı sağlar. Bu açıdan çocuk kitapları, çocuğun okuma alışkanlığının yanında eleştirel bir düşünme sistemi oluşturmaya veneden-sonuç ilişkisi içinde düşünebilen bir birey olarak yetişmesine yardımcı olan bir araçtır. Dolayısıyla erken dönemden başlayarak çocuğun nitelikli kitaplarla karşılaşması gerekmektedir. Bu kitaplar sayesinde çocuk, "okur olma" bilinci edinir (Ural, 2013).

2.2.1. Çocuğa Görelik

Edebiyat yapıtları, insana özgü bazı nitelik ve değerlerin yerleşip kökleşmesinde, toplumsal yaşamın ve çağın gerektirdiği değerlerin benimsenmesi yolunda önemli rol oynar. Bu nedenle edebiyat, insanın hem sosyal hem de bireysel yaşamda iyiye, güzele ve doğruya yönelmesinde etkili olur (Kavcar, 1999). Çocuk edebiyatı yapıtlarıysa, çocukları renk, çizgi ve sözcüklerin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır. Çocuklara okul öncesi yıllardan başlayarak gelişim düzeylerine uygun bir yaklaşımla duyma ve düşünme sorumluluğu verilmesi, çocuk edebiyatının en temel işlevleri arasındadır (Sever, 2008). Bu yönüye çocuk edebiyatı, çocuğun yaşama, insana ve doğaya yönelik duyarlık kazanması ve anadilinin güzelliğini duyumsamasında temel bir rol üstlenir.

İnsan edebiyatla farklı bakış açıları tanır, yorum yapar, dünyayı algılar, düşünür ve sever. Edebiyatın bu işlevleri, çocuk edebiyatı açısından da geçerlidir (Uçan, 2005). Bu yönüyle, çocuk kitapları da yaşama, insana ve doğaya yönelik duyarlık kazandırmalı, farklı bakış açıları oluşturmaları; çocuğun duyma ve düşünme sorumluluğu almasına olanak tanmalıdır (Sever, 2008). Çocuğun duyma ve düşünme sorumluluğu alması, çocuk kitaplarının bütünüyle edebiyat olma ilkelerini önceliklemesi gerektiğini ortaya koyar (Dilidüzgün, 2003).

Çocuğun yaşama ve insana yönelik deneyimlerini zenginleştirmesi ve duyarlık kazanması için kurmaca bir gerçeklik içinde serüvene çıkması gerekir. Bu süreç içerisinde çocuk, sanatçının dilsel ya da görsel metnin dokusuna sindirdiği iletilerine duyarlık, düşünerek ve düş kurarak ortak olur. İşte, çocuğun bu eylemleri gerçekleştirebilmesi için, çocuk kitaplarında yer alan metinlerin bilgi iletmek ya da öğretmek yerine duyumsatıcı ve sezinletici olmasına, çocuğu metnin anlamına götüreceği uygun ipuçlarına, sözcüklerin bilinen anlamlarının dışında kullanılmasına, söz değerlerine yeni anlamlar yüklenmesine, renk, çizgi ve sözcüklerin anlatım gücüne ve sanatçı duyarlığına gereksinim vardır (Sever, 2008). Çocuğun bilişsel, dilsel, kişilik ve toplumsal gelişimine uygun olmayan; onun doğası, ilgi ve gereksinimlerine seslenmeyen dilsel ve görsel metinler, yaşamın ilk yıllarında çocukla kitap arasında engeller oluşturmaya başlar. Çocuğun metinle iletişim kurma isteğini köreltir. Bu bakımdan, her kitap çocuğa göre değildir. Çocuk, çok farklı imgeler ve değerlerle dünyaya baktığı, çevresini farklı algıladığı için çocuğun kendine özgü kitaplara gereksinimi olduğu yadsınamaz. Bu bakımdan çocuğa göre olan kitaplar, çocukların dünyasını, onların duygularını, sevinçlerini, korkularını, düşüncelerini ve kaygılarını yine onların bakış açısından onların diliyle anlatabilmelidir. Bununla birlikte, çocuk kitaplarında olay örgüsü yazarın yaşamla ilgili düşünceleri, yanlış ve doğru gibi yönlendirmelerinden öte, çocuğu keşfetmeye düş kurmaya ve çocuğun kendince sonuçlara ulaşmasına katkı sağlayacak bir biçimde kurgulanmalıdır (Çer, 2016).

Çocuklara yazınsal metinlerle kurdukları iletişimin ilk evresinde, daha çok ilgi ve gereksinimlerine yanıt veren; dil, kitap ve resim sevgisi kazandıran, dinleme ve konuşma isteği uyandıran, eğlendirici, bellekte kalıcı özelliği olan kısa metinlerle seslenilmelidir. Çocukta şiir okuma, tekerleme ve bilmecesöyleme, öykü, masal, fıkra dinleme ve anlatma isteği uyandırıldıktan sonra çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olarak yazınsal türlerin en nitelikli olanlarıyla buluşması sağlanmalıdır (Sever, 2008). Bu yönüyle, çocuk ile kitap arasındaki ilişkinin ilk evresinde bile "çocuğun ilgi ve gereksinimleri, doğası, bakış açısı, dil ve anlam evreni" öncelenerek çocuk kitaplarının tasarım, içerik ve eğitsel nitelikleri belirlenmelidir. Bu belirleme, erken dönemden başlayarak çocuğun gelişimsel özellikleri ile çocuk kitaplarının karşılıklı ilişkisini ortaya koymaktadır (Çer, 2014).

Çocuğa görelilik, onun ilgilerini, gereksinimlerini, dil evrenini göz önünde tutmayı, hazırlanacak okuma metnini bunlarla örtüştürmeyi zorlar (Sever, 2008). Çocuğun okuyacağı metin ile çocuk arasında dil, anlam, ilgi, gereksinim, bakış açısı ve düzey bakımından bir ilişki olmak zorundadır. Çünkü kendi gerçekliğini kitapta bulan çocuğun okumaya karşı geliştireceği ilgi, yazın eğitiminin en önemli koşulu olan güdülenmeyi en üst

düzeyde tutar (Dilidüzgün, 2004). Daha özetlemeli bir yaklaşımla, çocuk kitapta kendi ilgi ve gereksinimlerine yanıt bularak kendi bakış açısını yakalayabilmelidir (Çer, 2016).

Çocuğa görelik, çocuğun düşlem gücüne seslenen, onun rahatça ve tat alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı kendinde barındıran, ilgi duyabileceği konuları işleyen, onu duygu ve düşünce yönünden besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği bir düzeyde olan, dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arındırılmış... özellik ve niteliklerin bütünüdür (Yurttaş, 1997). Tanımdan da anlaşılacağı gibi, çocuğa görelik, çocuk kitaplarında, yazın olma özelliklerinin yanında çocuğa özgü koşulların dikkate alınmasıdır (Dilidüzgün, 2003). Bütün bu yönleriyle, çocuğa göre olan bir kitap çocuk gerçekliğini, kitabın yazın olma özelliklerini ve sanatçı duyarlığını yansıtmalıdır. Çizer ve yazar bu değişkenlerden yola çıkarak görsel dilin ve sözcüklerin olanaklarıyla oluşturduğu anlam evreniyle çocuklara seslenmelidir (Çer, 2016).

Genel bir açıklamayla, yazınsal nitelikli kitaplarda çocuğa görelik; kitabın hem tasarım, içerik ve eğitsel özelliklerinin çocuğun ilgi ve gereksinmesi, doğası, dil ve anlam evreni, bakış açısıyla örtüşmesi hem sanatçı duyarlığını yakalaması hem de yazın olma ilkelerini yerine getirmesidir. Ayrıntılı bir söyleyişle, çocuğa görelik; karakterin nitelikleri, onun eylem ve davranışları, dilin ve resmin anlatım gücü, konunun özellikleri, iletilerin türü, kurgunun düzeyi; kitabın ve görsellerin boyutu, kağıdın ve cildin kalitesi, sayfa düzeni, kapağın dikkat çekiciliği, harflerin türü, görsellerin niteliği; kurgudaki mantık yanlışlıkları, öğüt ve emirler, geleneksel yargılar, toplumsal cinsiyetçi yaklaşım, denetimci ve baskıcı anlayış, yazgıcılığı ve boş inançları onaylayan anlayış, araştırmayı körelten, girişimciliği engelleyen durumlarla ilgili çocuk ile kitap arasındaki ilişkide, kitabın niteliklerinin hem yazın olma ilkelerine hem sanatçı duyarlığına hem de çocuk gerçekliğine uygun olmasını sağlayan tüm değişkenlerin toplamıdır (Çer, 2014, 2016).

Çocuğa göre olan bir kitabın oluşturulmasında öncelenmesi gereken ilkeler şunlardır:

- Kitabın tasarım, içerik ve eğitsel özelliklerinin çocuk gerçekliğine uygun olması gerekir.
- Çocuğun doğasının, bakış açısının, ilgi ve gereksinmesinin, dil ve anlam evreninin ve algılama düzeyinin kitaba yansması gerekir.
- Kitabın sanatçı duyarlığını öncelemesi gerekir.
- Yazar ve çizer, bu gerçekliğin bilinciyle görsel dilin ve sözcüklerin olanaklarıyla ortak bir anlam evreni oluşturmalıdır.
- Kitabın yazın olma ilkelerini göz önünde bulundurması gerekir.

- Yetişkin bakış açısının ve düşünsel anlayışının çocuk kitaplarına yansımaması gerekir (Çer, 2016).

Yukarıdaki maddeler dikkate alındığında, çocuk edebiyatı sanatçıları yapıtlarını oluştururken başat bir değişken olarak çocuğa görelilik ilkelerini göz önünde bulundurmalıdır.

2.2.1.1 Kitabın Eğitsel Özellikleri (Kitapta Olmaması ve Başa Çıkılması Gereken Durumlar)

Çocuk edebiyatı yapıtları, sanatçı duyarlılığı, yazın olma ilkeleri ile çocuğun ilgi ve gereksinmelerini, bakış açısını, doğasını, dil ve anlam evrenini öncelediği oranda çocuğa göre olur (Çer, 2016). Bu bakımdan çocuk edebiyatı yapıtlarında çocuk, özne konumunda olmalıdır. Çünkü çocuk, merak duygusuyla, devingenliğiyle, öğüt ve emirden hoşlanmayan tutumuyla içtenliğiyle, yaratıcılık ve düş gücüyle, keşfetme isteğiyle ve heyecanlı yapısıyla çocuk kitaplarının odağında olmalıdır. Oysa yetişkin dünyasının dayatmacı tutumlarının, değer yargılarının, düşünce biçimlerinin, değişmeyen ve kesin doğrularının, ilke ve kurallarının vokalip düşüncelerinin çocuk edebiyatı yapıtlarına yansımaları, çocuğu özne konumundan çıkararak nesneleşmesine yol açabilir (Dilidüzgün, 2004; Sever, 2008). Bu nedenle, çocuk edebiyatı yapıtlarında hiçbir biçimde yetişkinin kendisi ve düşünceleri bulunmamalıdır. Bu bakımdan, çocuk edebiyatı yapıtları ilgi ve gereksinimleri farklı olan, dil ve anlam evreni bireysel gelişimlerine göre değişiklik gösteren çocuğun doğasını anlatmalıdır.

Kitaplar, okuyucuyu anlatılanlara körükörüne inanan edilgen alıcı rolünün dışına çıkarmalıdır. Çünkü çocuk düşüncesiyle, duygusuyla ve düş dünyasıyla etkin bir varlıktır. (İpşiroğlu, 1990). Çocuğa duyma ve düşünme sorumluluğu vermeden öğretici ve belletici bir anlayışla sunulanlara inanmasını beklemek onu edilgen kılarak onun eleştirel ve yaratıcı düşünmesinin, karşılaştırma yapmasının, neden-sonuç ilişkisi kurmasının, öngörü geliştirmesinin, soru sormasının ve kestirimde bulunmasının önüne geçmektir. Bu bakımdan çocuk edebiyatı yapıtlarında, çocuk her zaman düşünce ve duygu dünyasıyla etkin olmalıdır (Sever, 2008).

Çocuğun okuma alışkanlığı kazanma sürecine girmesinde, onu olumsuz etkileyebilecek hiçbir yaklaşımın olmaması gerekir. Bu yönüyle yazarları yapıtlarında okuyucuyu yönlendirmemelidir. Kısacası, 0-18 yaş grubu içerisinde kalan çocuk edebiyatı yapıtlarında, öğretici ve belletici bir anlayışın, geleneksel değer, kural ve yaptırımcı yargıların, abartılmış merak ve aşırı duygusal öğelerin, cinsiyet ayrımcılığının, ideolojik söylemlerin, tek ve değişmez doğruların, öğüt ve emrin, korku ve kaygının, duygusal,

psikolojikve fiziksel şiddetin olmaması gerekir. Bu yaklaşımın dışında oluşturulan çocuk kitapları, çocuğu duygusal olarak örseleyebilir, onu korku ve kaygıyla baskı altına alabilir, onun yaşama değişmeyen doğrularla bakmasına neden olabilir, gözünde şiddeti olumlayabilir, duygu ve düşüncelerini bastırmasına yol açabilir, eleştirel ve yaratıcı düşünmesini engelleyebilir, kadına ve erkeğe belli cinsel roller yüklemesine olumsuz katkı sağlayabilir (Dilidüzgün, 2003; Ekşi, 1995; Erdoğan, 1997; İpşiroğlu, 1991; Köksal, 1997; Kutlu, 1995; Sever, 2008; Şirin, 2007; Uçan, 2005). Bu tür yaklaşımlar yerine, çocuğun yaratıcılığını ortaya çıkardığı, karar verdiği, şiddetle başa çıkmayı sezinlediği, düş kurduğu, özgürce düşündüğü, duygularının sömürülmediği ve girişimciliğini desteklediği yaklaşımların yeğlenmesi gerekir. Çünkü çocuk, bu tür yaklaşımlarla kendi düşünce ve duygu dünyasının kılavuzluğunda yaşama, insana ve doğaya yönelik duyarlık edinir. Özellikle demokratik toplumun öncelendiği duyarlı ve düşünen bireyler yetiştirmenin temelinde de bu yaklaşım vardır. Bu nedenle, erken dönemden başlayarak çocuğun kendi dünyasına yabancı yaklaşımların çocuk kitaplarına hiçbir biçimde yansımaması gerekmektedir (Çer, 2016). Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Eğitsel Olarak Olmaması ve Başa Çıkılması Gereken İlkeler Şekil 1'de verilmiştir. (Çer, 2014; Sever, 1995, 2008)



Şekil 1. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Eğitsel Olarak Olmaması ve Başa Çıkılması Gereken İlkeler

2.2.1.1.1 Öğretme ve Belleme

Çocuk edebiyatı yapıtlarında salt çocuk ve onun gerçekliği yer alması gerektiğinden yapıtların çocuğu sınırlandırarak baskı altına almaması gerekir. Çocuk kitaplarının amacı, öğretici ve belletici bir anlayışla çocuğu yetişkinliğe hazırlamak değildir. Çocuğun hemen büyümesi için güdülen bu kaygı çocuğu çocukluğundan çıkartabilir. Daha açık bir söyleyişle, bir kitabın öğretme ve belletme amacı gütmemesi, çocuğun çocuklukta yetişkin kimliğine bürünmesine yol açabilir. Bu nedenle, çocuk kitapları hiçbir biçimde böyle bir anlayışın benimsenmesinde araç olarak kullanılmamalıdır (Çer, 2016). Yazar yaşamı deneyimlemiş ve kendine göre sonuçlara varmıştır. Ama çocuk için yazarın doğruları ile kendi doğruları aynı değildir. Çocuk için yaşam keşfedilmeyi bekleyen bir serüvendir. Bu yönüyle, çocuğa yaşamı keşfetmesi için olanak tanınmalıdır.

Yazarın anlatmak istediği şey, yazara göre doğrudur. Ama çocuk okurların bu düşünceyi benimsemeleri gerekli değildir. Yazar yalnızca bir ham öykü ile belli bir alanda tartışma ortaya koyar, sonuçlarını ise okur çıkartır (Dilidüzgün, 2003). Bu yönüyle, çocuğun duyma ve düşünme sorumluluğu alarak olayları değerlendirmesi, kitabın öğretici ve belletici olmayan yaklaşımına bağlıdır (Sever, 2008). Bu nedenle yazar, kendi doğrularını çocuğa belletmek yerine neden-sonuç ilişkisi içerisinde onun düşünme ve düşünmesine olanak tanınmalıdır. Çünkü çocuk kitaplarının temel amacı, çocukları eğitmek değildir (Erdoğan, 1997). Çocuk kitaplarının öncelikli amacı, çocuklara yaşam ve insan gerçeğine ilişkin sanatçı duyarlığı ile kurgulanmış ipuçları sunmak, anadilinin kullanım olanaklarını sezdirmek ve onları yazılı kültürle sağlıklı ve sürekli etkileşim kurabilen bireyler kılabilmektir (Sever, 2008). Bu nedenle, çocuğa biçim verme düşüncesiyle, onun eğitilmesi gereken ideal bir yetişkin olarak görülerek çocuk edebiyatı yapıtları oluşturulmamalıdır (Uçan, 2005).

Bir çocuk kitabı, çocuğa doğruları gösteren, çocukken ve yetişkin olduğunda nasıl davranması gerektiğini ona öğretmeye çalışan yetkeci bir anlayışta olamaz (Dilidüzgün, 2004). Başka bir söyleyişle, kitaplarda çocuklara neler yapması ya da neler yapmamasının söylenmesinden çok, neler yapması ya da neler yapmaması gerektiği düşündürmelidir. Bununla birlikte, kitaplar, çocukların davranış ve eylemlerinin başkaları üzerinde yaratacağı sonuçları görmesine olanak tanınmalıdır (Çer, 2016). Yazar, eğitici bir kimlikle ne çocuklara doğruyu gösteren bir yetkedir ne de her şeyin en iyisini bilen bir öğretmendir. O, kendi görüşünü ve eleştirisini okuruna zorla benimsetecek derecede olayları tek yanlı sunamaz (Dilidüzgün, 2004). Çünkü çocuk kitapları, yazarın kendi doğrularını bellettiği öğretici nitelikteki kitaplar değildir. Bu bakımdan, çocuk edebiyatı yazarlarının eğitimci rolünü üstlenmemesi gerekir.

2.2.1.1.2 Öğüt ve Emir

Çocuklar, kendilerine emir ve öğüt verilmesinden hoşlanmazlar (Sever, 2008). Çünkü emir ve öğütler, çocukların düşünce ve duygularını bastırması anlamına gelmektedir. Özellikle çocuk kitaplarının buyurgan bir yaklaşımla hazırlanması, çocuğun söylenenlere olduğu gibi, hiçbir düşünsel süreçten geçirmeden kabul etmesine neden olabilir. Başka bir söyleyişle, öğüt ve emirle çocuk ya söylenenleri olduğu gibi benimser ya da kendi düşüncelerinin önemsiz olduğu hissine kapılabilir. Bu bakımdan, öğüt ve emrin çocuk kitaplarında yeri yoktur. Çocuğun doğasında güvendiği, sevdiği kimselere karşı koşulsuz kabulün olması (Gültekin, 2008; Yavuzer, 1990), onun kendisine yönelik olarak yapılan öğüt ve verilen emirleri olduğu gibi benimsemesine ya da red etmesine neden olabilir.

Çocuğun öğüt ve emirlerden hoşlanmadığı, öğütlere karşı belirli bir kanıksama içinde olduğu unutulmamalıdır (Köksal, 1997). Bu nedenle çocuğa, bir yetişkinin öğüt dağarcığından çıkararak aktardığı yargılar, çocuğun kitapla kurduğu iletişimde, duygu ve düşünce üretme sorumluluğuna engel olur. Bununla birlikte, yazarın öğüt ve emir içeren bir biçimi yeğlemesi, çocuğun doğasında yer alan merakını, içtenliğini, keşfetme isteğini, heyecanını, devingenliğini, düş gücü ve yaratıcılığını baskı altına alabilir. Bu nedenle, çocuk kitapları, öğüt ve emirlerle ne çocuğun doğasını baskı altına almalı ne de renkli dünyasının önüne kalın duvarlar örmelidir. Çocuk; keşfetmek, serüven içinde olmak ve keşfettiklerinden mutlu olup yeni dünyaları tanımak ister. Ama doğası gereği emir ve öğütle yaklaşıldığında bu durum onun heyecan duymasına, düş kurmasına ve merakının bastırılmasına neden olabilir (Çer, 2016).

Çocuk edebiyatı, çocuğu önemsemeli ve onaylamalıdır (İpşiroğlu, 1992). Bu bakımdan, çocuk kitapları artık kural ve kurallar koymaktan, öğüt ve emir vermekten, yaptırımcı yargılar oluşturmaktan öteye geçmelidir. Çünkü çocuk kitaplarının öğüt ve emirlerle oluşan buyurgan anlayışı çocuk-kitap etkileşimini olumsuz bir biçimde etkileyebilir. Çocuğun beğenilerinin ve isteklerinin görmezden gelinerek yetişkinlerin istekleri doğrultusunda çocuğa kurallar ve öğüt yoluyla baskı yapmak, onu saldırgan bir birey haline getirir (Cüceloğlu, 2013). Bu durum, çocuğun kitabı olumsuz bir nesne olarak görmesine ve kitaptan uzaklaşmasına neden olabilir. Çocuğun da bir birey olduğu unutulmamalıdır. Çocuk ile kitap arasındaki ilişki emir ve öğüt yoluyla değil, çocuğun merakı sonucunda ortaya çıkan keşfetme sürecine olanak tanıyacak bir biçimde oluşmalıdır.

Çocuğun okul türü öğrenme içerisinde sürekli olarak nasıl olması gerektiğinin öğüt ve emirlerle belletilmeye çalışılması, toplum içerisinde bu tür bir yaklaşıma maruz kalması,

anne ve babanın da çocuğa "böyle yap, şöyle yap, şunu yap, şunu yapma vb." öğüt ve emir içeren söylemlerinin olması (Direk, 1990), çocuk kitaplarının farklı bir yaklaşımı benimsemesini zorunlu kılmaktadır. Çünkü çocuk edebiyatı, çocuğun kendisini öncelemiştir; bu edebiyat, onun doğasına, ilgi ve gereksinmelerine, bakış açısına, dil ve anlam evrenine yönelik gerçekliğini koşulsuz bir biçimde yansıtmalıdır. Bu anlayış, çocukluk döneminde çocuğa yaşam hakkı tanıdığı gibi öğüt ve emir içeren yaklaşımları da yok sayabilir (Çer, 2016).

2.2.1.1.3 Korku ve Kaygı

Korku, tehdit altında duyumsanan ve hoş olmayan bir gerilim, görünmeyen ya da görünen bir tehlike, güçlü bir kaçma ya da kavga etme dürtüsü; kas gerginliği, hızlı kalp atışları ve benzeri belirtilerle yaşanan duygusal gerilimdir. Kaygıysa, bilinç dışından kaynaklandığı için nedeni bilinmeyen tehlike, korku, talihsizlik ve bekleyişin yarattığı tedirginlik ya da güvensizlikten doğan tedirgin edici duygudur (Bakırcıoğlu, 2012; Budak, 2005). Çocuğun düş ile gerçeği ayırt etme yetisi gelişmemiş olduğundan başka bir deyişle, özellikle küçük çocuklar duyumsadıklarını, düşündüklerini ve duydukları her şeyi gerçek sandıklarından korkutmalara karşı çok duyarlıdırlar. Bu bakımdan korkutma, gözdağı vermek, tiksindirme ve irkiltme yoluyla eğitime, korku anlayışının temelini oluşturur (İpşiroğlu, 1991). Bütün bu yönleriyle çocuk kitapları, hiçbir biçimde çocuklara ne irkiltmeli ne gözdağı vermeli ne de korkutmalıdır. Yalın bir söyleyişle, çocuk kitapları korku dolu, ürkütücü karakterlerle çocukların ruh sağlığını olumsuz bir biçimde etkilememelidir. Bununla birlikte, kurgu içerisinde aşırı dramatik öğelerle yersiz duygusal gerilimler yaratılarak, çocuk heyecandan öte kaygıya sürüklenmemelidir (Sever, 2008). Çünkü çocuk, merak eder ve heyecan duymak ister. Bu yönüyle, çocuğun bu duyguları korku ve kaygı yoluyla bastırılmamalıdır.

Erken dönemde çocuk, düşlediğini ya da rüyasında gördüğünü gerçekte olanlardan ayıramaz, hatta şaka yolu söylense de her söz ve davranış onun için gerçektir. Sözelimi; "Öyle yaparsan annen olmam, ellerin taş olur, seni köpeklerle atarım vb." gibi sözlerin hepsi onun için gerçektir. Çocuğun, gerçekleri değerlendirme yeteneği gelişmediği için çocuğa bütün düşündüğü ve duyduğu şeyler olacaktı gibi gelir. Özetle, bu dönemde çocuk korkutulmalara karşı çok duyarlıdır. Bu korkutulmalar devam ederse, onun ileride ruh sağlığı bu durumdan olumsuz etkilenebilir (Ekşi, 1995). Bu nedenle, öğreticilik özelliği baskın olan, yüzeysel anlatımı yeğleyen, basit dersleri yetkeci bir biçimde aktaran, korku öğelerini bolca içeren, belli şablonları yineleyen, korku verici öğeleri ders vermek için bir araç olarak kullanan kitaplar niteliksizdir (Dilidüzgün, 1994). Başka bir söyleyişle, çocuğun eğri-büğrü olduğunu, her şeyi katı bir disiplin ve korku

çerçevesinde ele alan ve eğitilmezse topluma zararlı olacağını söyleyen kitaplar çocuğun kendine özgü gerçekliğini yadsır (Şirin, 2007).

"Susmazsan Ay Dede seni göğe çeker", "Yaramazlık edersen, hastalanır, ölürüm", "Uslu durmazsan Anıl'ın annesi olurum", "Susmazsan seni havhava veririm", "Akşam baban eve gelince görürsün gününü", "Sesini kesmezsen öcüyü çağırırım", "Beni seviyorsan yaramazlık yapmazsın", "Öyle yaparsan Allah baba görür ve seni cezalandırır", "Ağlamayı sürdürürsen, polis amcağı çağırırım, seni alır götürür" gibi gözdağı ve uyarılar çocuğun içine karmakarışık ve anlaşılmaz korkular salarak onun ruh dünyasını olumsuz etkileyebilir (Bakırcıoğlu, 2012). Çocuk kitaplarının da sürekli olarak usdışı varlıklarla çocuğu korkutması, ona parmak sallaması, gereksiz gerilimler yaşatmasına da öğretme ve belletme için korkuyu bir araç olarak kullanması, çocuğun kitabı olumsuz bir nesne olarak görmesine yol açabilir. Bu bakımdan, çocuk kitaplarında korku, duygusal gerilim yaratmak için verilmemelidir. Çocuk kitapları, çocuğa salt korkuyla nasıl başa çıkması gerektiğini duyumsatmalıdır (Çer, 2014, 2016).

Çocuğun bilinmeyene yönelik ilgisini usdışı güçlerle karıştırmamak gerekir. Onun bilinmeyenin içinde yer alan gizemi çözmek istemesi, doğasında bulunan merak ve keşfetme dürtülerinden gelmektedir. Oysa öcü, umacı, cin, hortlak, hayalet, cadı gibi usdışı varlıklarla gizem yaratıp çocuğun bilinmeyene olan ilgisini kötüye kullanmak, onun kaygı ve korku duymasından başka bir işe yaramaz (Yörükoğlu, 2010). Bu tür varlıklarla, çocuğun kitapla bütünleşmesini beklemek havanda su dövmekten öteye gitmeyebilir. Bu nedenle çocuk edebiyatı yapıtlarında, bir düşünceye çocuğu inandırmak için bu tür varlıklar korkutucu bir öğe olarak kullanılmamalıdır.

Erken dönemde, çocuklarda yasaklama ve yargılama yani içdenetim daha gelişmemiştir. Kendi kendini yönetemeyen çocuğu, çevrenin yasaklamaları, günah ve ayıp kavramları yönetir; çocuk, büyüklerin korkutmalarına cezalarına ve tehditlerine karşı duyarlı hale gelir. Sevdiği insanların cezalandırılması ve onları kaybetme korkusu, çocukta kolayca suçluluk duygusu yaratır (Ekşi, 1995). Başka bir deyişle, erken dönemde çocukta içdenetimin daha gelişmemesi, onun içten gelen dürtülerini dizginleyememesine yol açmaktadır. Bu durumda, doğal olarak çocuk, korku ve kaygı verici durumlardan olumsuz bir biçimde etkilenir. Bu nedenle, erken dönemde, günah ve ayıp gibi kavramların, tehditlerin, cezaların ve korkutucu öğelerin çocuk kitaplarında yer almaması gerekir. Çünkü sürekli olarak günah, ayıpya da ceza gibi durumların çocukla karşı karşıya getirilmesi onu olumsuz bir biçimde etkileyebilir. Aynı zamanda, onun yaşama korku ve kaygıyla bakmasına neden olabilir (Çer, 2016).

2.2.1.1.4 İdeolojik Söylemler

İdeolojik söylemlerin çocuğa başat gerçekler olarak dayatılmaması gerekir. Çünkü çocuğun herhangi bir görüşe bağlanmasını sağlamak, çocuk yazınının amaçladığı bir şey değildir. Çocuk kitapları aracılığıyla erken dönemde, çocuğa biçim vermek amacıyla ideolojik söylemlerin öncelenmemesi gerekir. Bu nedenle, çocuk kitapları, çocuğun bilişsel düzeyinin alımlayamayacağı bu söylemlerin taşıcılığını yapmamalıdır. Çünkü çocuk, yazarın aynası değildir (Dilidüzgün, 2004). Yetişkinlerin kendi dünyalarına ait düşüncelerinin, görüşlerinin ve inançlarının çocuğa biçim vermek amacıyla kullanılması, çocuğun özne olarak değil nesne olarak görüldüğünün göstergesidir. Böyle bir yaklaşım, aynı zamanda çocuğun kendine özgü gerçekliğini de yok saymaktadır. Bu nedenle, çocuk edebiyatı yapıtları ne bir inancın taşıyıcılığında araç olarak kullanılmalı ne de bir ideolojinin sözcülüğünü yapmalıdır. Başka bir söyleyişle, çocuk edebiyatı yapıtları ne ahlaksal yaklaşımlarla ne yetişkinlerin değer yargılarıyla ne de ideolojik söylemlerle biçimlendirilmelidir (Sever, 2008). Çocuğa, onun seçim yapabileceği düşünceleri, belletme ve öğretme amacı güdmeden çocuk kitapları aracılığıyla sunulmalıdır (Çer, 2014).

Her edebiyat yapıtı, ideolojik yönden bir yan tutar (Mert, 1975). Bir ideoloji, çocuğun kendine özgü gerçekliği kullanılarak onun düzeyine indirgenebilir. Sanatçı, söylemek istediği düşüncesini, çocuğun düzeyine uygun kişileştirilmiş bir karakter kullanarak, kurguyu düzenleyerek, olayları bu duruma uygun hale getirerek aktarabilir; yalnız, bu yaklaşımlar çocuk gerçekliğinin bastırılıp yerine ideolojik söylemlerin öncelendiğini gösterir. Bununla birlikte, edebiyat yapıtları ideolojik yönden bir yan tutabilir; mülkiyet ilişkileri, ezen-ezilen ilişkilerine ait kavramları (özgürlük, sınıfsal eşitlik, demokrasi, dayanışma, adalet, üretim araçları, ekonomik mücadele, yoksulluk vb.) önceleyebilir; yalnız, çocuk edebiyatı yapıtları, bu düşünce ve değerlerin öğretilmesinde araç olarak kullanılamaz. Yazar; yaşamın gerçeklerine değinebilir ama kendi düşüncelerini kabul ettirme amacı içinde olmamalıdır (İpşiroğlu, 1991; Sever, 2008).

2.2.1.1.5 Cinsiyet Ayrımcılığı

Çocuk kitapları, erkek ve kadına yönelik ataerkil kültürün öncelediği durumların çocuklarla buluşmasına aracılık edemez (İpşiroğlu, 1990). Başka bir söyleyişle, çocuk kitaplarında erkek karakterlerin sürekli olarak çalışkan, başarılı, etkin, zeki, güçlü, cesur, kendinden emin, baskın, hırslı ve mantıklı olarak gösterilmesi; kadın karakterlerin edilgen, anlayışlı, bağımlı, alçakgönüllü, duygusal, güçsüz, durumundan memnun, utangaç, hassas, fiziksel görünüm olarak çekici ve cinsel nesne olarak gösterilmesi (Macionis, 2001), çocuk okurun erkek ve kadın cinsiyetine yönelik algısını bu anlayışla biçimlendirebilir. Çünkü erkeğin baskın, güçlü ve etkin olarak sunulması erkeği

yüceltirken; kadının bağımlı, güçsüz ve edilgen olarak gösterilmesi kadını aşağılamaktadır.

Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin sürekli mutfakta, yemek yaparken, temizlik yaparken ya da iş yaparken gösterilmesi ve erkek karakterlerin işteyken ya da otururken gösterilmesi çocuk okura kadın ve erkeğin toplumsal rollerinin bu biçimde olduğunu sezinletebilir. Bununla birlikte, kişileştirilmiş bir ceylan karakterin kadın olarak ya da kişileştirilmiş bir aslan karakterin erkek olarak betimlenmesi, ceylana özgü niteliklerin (güçsüz, edilgen, hassas vb.) kadına, aslana özgü niteliklerin (cesur, güçlü, baskın vb.) erkeğe yüklenmesine neden olabilir. Bu nedenle, çocuk kitapları, çocuk okura toplumsal rollerini sezinletirken erkek ve kadına eşit bir anlayışla yaklaşmalıdır.

2.2.1.1.6 Tozpembe Bir Dünya

Çocuk edebiyatı, yaşamı tozpembe gösteren her türlü kandırmacaya ve aldatmacaya karşı olmalıdır. Yalın bir söyleyişle çocuk kitapları, yaşamdan kopuk bir biçimde tozpembe bir dünyayı yeğlememelidir (Dilidüzgün, 2004). Oysa her şeyin olumlu olduğu, karakterlerin sürekli olarak "kahraman" olarak gösterildiği, kimsenin bir sorununun olmadığı, herkesin mutlu olduğu bir dünyada çocuk, yaşam gerçekliğini duyumsayamaz (Haertling, 1992; Akt: Dilidüzgün, 1992). Bu nedenle çocuk kitapları, çocukların kaf dağının ardında ya da sırça köşkte yaşamadıklarının bilinciyle ve onları aşırı bir biçimde korumayı da bırakarak sakatlık, boşanma, ölüm, hastalık, engelli olma, şiddet, aşk, arkadaşlık, dostluk, sevgigibi konuları yaşam gerçekliğinden yola çıkarak duyumsatmalıdır (Çer, 2014). Çocuk edebiyatında, çocukların fildişi kuleye kapatıldığı dönem çoktan aşılmıştır (İpşiroğlu, 1991). Bu nedenle, çocuk kitaplarıyaşamı basit bir doğru-yanlış, iyi-kötü biçimine göre sunan gerçekdışı bir niteliğe bürünmemelidir. Çocuk kitaplarında, çocuklara barış, sevgi, dostlukvb. değerleri vermek istiyorsak soyut ve hazır kalıplardan değil, yaşamın gerçeklerinden başlanmalıdır (Welsh, 1993;Akt: Dilidüzgün, 1993).

Bir çocuk kitabı, çocuğa aşıladığı soyut değerlerle onu gerçeklerden uzaklaştırır. Oysa günümüzde çocuk açıktır, uyanıktır, gerçeklerle sürekli iç içelik içindedir. Peter Haertling, çocuğu yaşamdan soyutlayıp edilgenliğe yönelten bu tür yazını şöyle tanımlıyor: "Öyle bir çocuk yazını var ki ikiyüzlülüğü ve sahteliği onur kırıcı. Dünyanın küçültüldüğü, güzelleştirildiğiminicik bir oturma odasının boyutlarına indirgendığı bir anlayış savunuluyor burada. Hiçbir şey ters gitmiyor bu dünyada, giderse de hemen ortaya çıkan bir kahraman çocuğu kanatları altına alıyor (Akt: İpşiroğlu, 1990:55). Bu nedenle, çocuk kitaplarıyaşam gerçekliğini de çocuklara sezinletmelidir.

2.2.1.1.7 Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

Çocuk edebiyatı yapıtları gelenekleri ve değerleri olduğu gibi korumayı değil, gelenekleri bugünün açısındaneleştirel bir bakış açısıyla sunmalıdır (İpşiroğlu, 1991). Çocuk edebiyatı yapıtları aracılığıyla bin yıl öncesinin yargıları, kuralları ve değerleri aktarılmamalıdır. Bu değerlerin günümüzün çağdaş değerleriyle örtüşmesi gerekmektedir. Böylelikle çocuk okur, demokratik toplumun öncelendiği insan tipini çocuk edebiyatı yapıtlarıyla sezinleyebilir.

Çocuk kitaplarının öğretmen edasıyla saygı, sağlık, temizlik ve söz dinleme gibi geleneksel tavırlar üstünden öğüt vermeyi kural koymayı bırakması gerekir (Kutlu, 1995). Çünkü çocuk kitaplarında çocuğu bıktıran, sıkı kural, kalıp, kavram aktarma eylemi yoktur; düşsel ya da gerçek yaşam, merak ve serüven ögesi vardır (Dayıoğlu, 1997). Başka bir söyleyişle çocuk kitaplarının, çocuğu yetişkin dünyasının ilke ve kurallarına, kalıp düşüncelerine, yaptırımcı tutum ve yargılarına, geleneksel değerlerine uyum sağlayacak bir biçimde eğitmesi onu nesneleştirmektedir. Çocuğun nesneleşmesi, onun yaptırımcı yargıları ve kuralları, geleneksel değerleri sorgulamaması anlamına gelmektedir (Şirin, 2007). Cüceloğlu (2013)'na göre; nesneleşen çocuk önemsenmek, onaylanmak ve kabul edilmek için yetişkin dünyasının değerlerine alışma yoluna gider.

2.2.1.1.8 Tek ve Değişmez Doğrular

Tek ve değişmez doğruların belletildiği kitaplar, çocuğun kalıp bir biçimde düşünmesine aracılık eder (İpşiroğlu, 1991). Çok yönlü düşünme yetisini geliştirmeyen, eleştirel bakış açısı uyandırmayan çocuk kitapları, çocuğu yazarın doğrularına öterler. Böylelikle çocuk, kendi doğrularınıymış gibi çizerin ya da yazarın düşüncelerini benimser. Oysa çocuk okurun kendine ait doğruları, temelde çizere ya da yazara ait doğrulardır (Dilidüzgün, 2004). O, kendi duygu ve düşünce dünyasının kılavuzluğunda kendi doğrularını oluşturamamıştır. Başka bir söyleyişle, çocuğun kendi doğrularını oluşturamaması, yaşama başkalarının gözünden bakmasına neden olur. Bu nedenle, çocuk kitapları erken dönemden başlayarak eleştirel bir bakış açısıyla çocuklara duyma ve düşünme sorumluluğu vermelidir (Çer, 2014, 2016).

Eleştirel düşünme, her türlü bağımlılıktan, saplantıdan, dogmatizmden arınmış bir düşünmedir. Bu bakımdan tek doğru benimkidir diyen her türlü yetkeci görüşe kuşkuyla yaklaşır. Eleştirel düşünceye göre tek doğru değil birçok doğru vardır. Önemli olan; bağımsız düşünme yetisini yitirmeden bir sorunu çeşitli açılardan inceleyerek kendi görüşünü geliştirmek, aynı zamanda başkalarının görüşlerine de hoşgörü ve saygıyla yaklaşmaktır (İpşiroğlu, 1991). Bu nedenle çocuk kitapları, tek ve değişmez doğruları

öncelemek yerine eleştirel bir bakış açısıyla doğruların sorgulanmasına olanak tanımalıdır. Oysa sanatçının, dilsel ve görsel metinde söylediklerinin doğruluğuna yönelik inandırıcı yaklaşımı çocuk okurun çok yönlü düşünmesini engelleyebilir.

2.2.1.1.9 Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

Merak öğesinin abartılmış olması ya da zayıflığı çocuk okuru okuma eyleminden uzaklaştırır. Çocuk okurun sürekli yoğunlaşan endişe ve heyecanları, anlatım düzeninde uygun yer ve zamanda dengelenmez ise anlatı, abartılmış merak öğeleriyle çocuk okurun gözünde inandırıcılığını yitirmeye başlar. Çocuk edebiyatında, okurun endişelerini gidermek için olay dizisine ustaca yerleştirilen ipuçları, çocukları okuma eyleminin ortağı yapar; onları, anlatının sonucuna ilişkin kestirimlerde bulunmaya yönlendirir. Yazarın, yaşam ve insan gerçekliğini yapay bir "gerilim" paydasına yerleştiren anlayışı ise, ortaya çıkan ürünü, çocuklara edebiyat zevki ve duyarlılığı kazandırma amacından uzaklaştırır (Sever, 2008). Bu yönüyle, çocuk edebiyatı yapıtlarında, merak öğesinin abartılarak çocuk okuru endişe ve kaygıya sürüklememesi gerekir.

Aşırı duygusal yoğunlukta olan ya da duyguları kötüye kullanan bir kitap, çocuğu duygusal bir boşluğa düşürüp ona arabesk bir kişilik kazandırabilir (Dilidüzgün, 2004). Bu nedenle, çocuk kitaplarında üzüntü, acımave korku gibi duygusal yoğunluğu bulunan olayların, çocukta duygusal sağanak oluşturmalarına izin verilmemesi gerekir. Daha yalın bir söyleyişle, çocuk kitapları çocuğun duygusal gereksinmelerine yanıt vermeli; yalnız, onun duygularını sömürmemelidir.

Çocuklar, kurgu içerisindeki duygusal durumları bir karınca gibi belleğine taşır. Yazarın, kurgusunu akıcı kılmak için aşırı duygusal yoğunluk yaratması, çocuğun belleğinde anlam veremediği duygusal boşlukların oluşmasına neden olur (Sever, 2008). Bu nedenle, çocuk kitapları, çocuğun, bu duygular karşısında kendisini kotarmasını ve bu duygularla nasıl başa çıkması gerektiğini sezinletmelidir. Başka bir söyleyişle, yapıtlarda üzüntü, acı, karamsarlık gibi çocuğu duygusal olarak etkileyen olaylar verilebilir; yalnız, bu yapıtlarda çocuk üzüntüyü, acıyı ve karamsarlığı içselleştirmek yerine bunları görmeyi ve değerlendirmeyi bilmelidir (Çer, 2014, 2016).

2.2.1.1.10 Şiddet

Çocuk kitaplarında, yaşam gerçekliğinin bir sonucu olarak fiziksel, duygusalve psikolojik şiddet yer alabilir; yalnız, çocuk, bu kitaplar aracılığıyla şiddetle nasıl başa çıkması gerektiğini duymamalıdır (Sever, 2008). Çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin korkutularak, mutsuz kılınarak, küçümsenerek, suçlanarak, baskı altına alınarak duygusal sarsıntı içinde olması ve karakterlerin, bu tür sarsıntılarla başa çıkmak

için uygun çözüm yolları geliştirmesi çocuğun yaşamında bu tür durumlardan kaçmak yerine uygun çözüm yollarını kullanmasına olanak tanıyabilir (Çer, 2014, 2016).

Şiddetle başa çıkarak, şiddetin karşısına şiddeti koymak demek değildir. Daha yalın bir anlatımla karakter, fiziksel şiddetle karşılaştığı zaman, bu sorunun çözümünde şiddeti kullanarak kendini başarılı kılmamalıdır. Bu tür bir başarı, karakterin sorunların çözümünde düşüncelerini etkili bir biçimde ortaya koyamadığını göstermektedir. Çocuk kitaplarının başat amaçlarından birisi, çocuğun karaktere öykünerek duyma ve düşünme sorumluluğu almasıdır. Bu nedenle, karakterin herhangi bir şiddet karşısında düşünce ve duygularını etkili bir biçimde kullanarak bu durumla nasıl başa çıkılması gerektiğini çocuğa duyumsatması gerekir (Sever, 2003).

2.3. 100 Temel Eser

Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan 100 Temel Eser hem dünya hem de Türk klasiklerinin içinde olduğu çocuk edebiyatı yapıtlarıdır (MEB, 2004). Bu listenin içinde 34 roman, 25 öykü, 12 masal, 10 şiir, 5 anı, 3 tiyatro, 3 deneme, 1 vecize ve 7 deyim, atasözü, bilmece, ninni, türkü, mâni ve tekerlemeseçkilerinden oluşan türler yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim kurumları için hazırlanan bu tür bir kitap listesi konusunda bir tartışmaya yer vermemek amacıyla ilköğretim için hazırlanan listede de yaşayan yazarların eserlerine yer vermemiştir. Bir yıl süren çalışmalar sonrasında, listenin hazırlanma sürecinde çocuk edebiyatı uzman ve yazarları ile birlikte 4000 kadar öğretmenin görüşü alınmış ve listeye MEB tarafından son biçimi verilmiştir (Arıcan, 2010).

Bu listenin başat amacı, farklı düzeylerde bulunan öğrencilerin okuma alışkanlıklarını geliştirmektir. Daha açık bir anlatımla, ilköğretim 5,6,7 ve 8. sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak ve bu yolla onları düşünen, düşündüğünü anlaşılır, doğru ve açık bir şekilde anlatan, algılama gücü yüksek, yorum yapan, analitik düşünen, eleştirel ve yaratıcı bakan, bireşim becerisi kazanmış; doğruların tek noktadan değil, çeşitli yönlerden bakmak yoluyla ortaya çıkacağını kavramış, estetik anlayışı ve güzellik duygusu gelişmiş, kültürlü, manevi ve milli değerlere sahip, yüksek karakterli bireyler yetiştirmek amacıyla genelge 2005 yılı birinci döneminden başlayarak uygulanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte genelgede, aynı yapıtları okumuş, düşüncelerin ve duyguların zenginliğini farkedip özümsemiş olan bireylerden oluşan bir toplumun daha paylaşımcı, entellektüel, anlayışlı, bağımsız ve demokratik düşünme yeteneği kazanmış olan bireylere sahip olduğu vurgulanmıştır. Genelgede öğretmenlerin rehberliği altında 100 eser aracılığıyla öğrencilerin salt yeteneklerini geliştirmeyeceğine,

aynı zamanda sözcük dağarcıklarını da artıracaklarına ve böylece dillerini doğru, açık ve akıcı bir biçimde kullanacaklarına da dikkat çekilmiştir (MEB, 2005).

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı'nın temel eğitim okulları için hazırladığı "100 Temel Eser" listesinde yer alan yabancı ve yerli yazarlı kitaplar engellilik kavramı açısından incelenmiştir. Araştırmanın amacı, engelliliğin 100 Temel Eser'de kaç kez, nasıl ve hangi bağlamlarda sunulduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ise, MEB'in ilköğretim okulları için hazırladığı "100 Temel Eser" okuma kitapları serisi; çalışma grubunu ise "100 Temel Eser" serisindeki kitaplar oluşturmaktadır. Araştırma öncesi engellilik kavramlarını içeren bir sözcük listesi oluşturulmuştur ve kitaplarda bu sözcüklerin geçtiği bölümler, araştırmacı tarafından belirlenerek kayıt altına alınmıştır. Daha sonra ise elde edilen bulgular, araştırma yazarı tarafından tablolaştırılmış ve söylem analizi yapılmıştır. Sonuç olarak, önerilen kitaplarda engellilik konusundaki yer alan engelliliğe yönelik 554 kavram belirlenmiştir (Özdoğan Şahin, 2018).

Bu çalışma, "100 Temel Eser" uygulamasının öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı üzerinde etkilerini incelemeyi amaçlayarak "100 Temel Eser" in uygulayıcısı olan ilköğretim Türkçe öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde uygulamanın aksaklıklarını ortaya koymaktadır. Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak da anket ve görüşme kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Ankara'nın Çankaya, Mamak ve Yenimahalle ilçelerinde 54 okulda 141 öğretmene öğrencilerin okuma alışkanlıklarında bu uygulamanın olumlu ya da olumsuz sonuçlarını değerlendirmeye yönelik anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgular uygulamanın çok başarılı olmadığını göstermiştir (Arıcan, 2010).

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim kurumlarındaki "Dil ve Anlatım" ile "Türk Edebiyatı" derslerinde öğrencilere okuması için önerilen "100 Temel Eser" listesindeki yerli romanlarda insan hakları konusuna yer verilme düzeyini ortaya koymaktır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi olan içerik çözümlemesi kullanılmıştır. Veriler, sıklık, yüzde ve yoğunluk puanları hesaplanarak değerlendirilmiştir. Romanlarda en fazla hak ve barışalt kategorilerine; en az ise hoşgörü ve demokrasi alt kategorilerine yer verildiği görülmüştür (Karaman Kepenekçi ve Aslan, 2013).

Bu araştırmada "100 Temel Eser" içerisinde öğrencilerin hangi kitaplardan zevk aldıklarını ve hangi kitapları okuduklarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla 20 ilde yer

alan 29 okulda 1978 lise 1. sınıf öğrencisine anket uygulanmıştır. Bulgular öğrencilerin ankete verdikleri yanıtların yüzde ve frekans değerleri kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre en fazla okunan eserler şunlardır: Dede Korkut Hikâyeleri, Alice Harikalar Ülkesinde, Nasreddin Hoca Hikâyeleri, Keloğlan Masalları, Pinokyo, 80 Günde Devr-i Âlem, La Fontaine'den Seçmeler, Heidi, Peter Pan, Üç Silahşörler, Pollyanna. Araştırmaya katılan öğrencilerin yanıtlarına göre en fazla okunan yapıtlar ile öğrencilerin merak ederek ve zevk alarak okudukları yapıtların birbirleriyle örtüştüğü gözlenmiştir. En çok okunan çeviri yapıtların roman türünde olduğu, en çok okunan yerli yapıtların masal türünde olduğu belirlenmiştir (Arı ve Okur, 2013).

Bu çalışmaya Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulları için hazırladığı "100 Temel Eser" listesinde yer alan "Bir Küçük Osmancık Vardı, Miskinler Tekkesi, Bitmeyen Gece, Halime Kaptan, Uç Minik Serçem, Göl Çocukları, Hep O Şarkı, Osmancık, Yankılı Kayalar" adıyla yerli romanlar kaynaklık etmiştir. Bu çalışmanın amacı, söz konusu yapıtlarda kullanılan atasözü ve deyimlerin belirlenmesi ve incelenmesidir. Öncelikle kaynak alınan yapıtlar okunarak, içerisinde yer alan deyimler ve atasözleri belirlenmiştir. Belirlenen deyim ve atasözleri TDK'nin sözlüğü temel alınarak kabul edilmiş ve alfabetik olarak listelenmiştir. Listelenen deyim ve atasözlerinin öncelikle anlamları ve anlamlarına en uygun kullanımına kabul edilebilecek örnek cümleleri verilmiştir. Söz konusu deyim ve atasözleri yapısal ve anlamsal bakımdan incelenmiştir. Kullanış biçimi ve sıklığı bakımından da değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, ilköğretim "100 Temel Eser" serisinde ele alınan yerli romanlarda yer alan deyimler ve atasözlerinin kullanım sıklığı değerlendirilmiştir. İncelenen romanlarda deyimlerin sıkça kullanılmasına karşın atasözlerinin çok az kullanıldığı belirlenmiştir (Tozoğlu, 2009).

Bu çalışmanın temel amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çocuklara önerilen "100 Temel Eser" arasından en fazla okunan kitaplarda çocuk haklarına yer verilme durumunu tespit etmek olarak belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. "Doküman incelemesi" ile veriler toplanmıştır. Kitaplar "yaşama, gelişme, korunma ve katılım hakları" açısından olumlu ve olumsuz cümleler tespit edilerek incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen kitaplarda çocuğun en temel hakkı olan yaşama, korunma hakkı ile ilgili olumsuz ifadelerin sayısının oldukça fazla olduğu, çocukların katılım hakkına ise yer verilmediği belirlenmiştir (Türkyılmaz ve Kuş, 2014).

Bu çalışma, Millî Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan ilköğretim "100 Temel Eser" in içerisinde seçilmiş 84 adet örneklem üzerine "ana tema ve alt tema" incelemelerini kapsamaktadır. İlköğretim Türkçe dersi ikinci kademe programında belirlenmiş on dört ana

tema ve yüz on altı adet alt tema, belirlenen yapıtlar içinde aranmış ve tespit edilmiştir. Ana tema ve alt temaların istatistikleri çıkarılmış ve çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Hazırlanan ana tema ve alt tema listeleri öğretmenlere, öğrencilere, ailelere ve ilgili okuyuculara, yapıtlarayönelik ön fikir verecek niteliktedir. İlköğretim “100 Temel Eser” içinden seçilen bazı örnekler, türlerine de dikkat edilerek sınıf düzeylerine göre derecelendirilmiştir. Bunların yanında, ülkemizde ilköğretim 100 Temel Eser’e yöneltilen eleştiriler de değerlendirilmeye alınmış ve çözüme dair önerilerde de bulunulmuştur. Sonuç olarak, öğrencilere yapıt tavsiye ederken dikkat edilecek en önemli husus seviyelendirilmedir. Sayı her ne olursa olsun, sınıf düzeyleri arttıkça okunacak eserin niceliği, niteliği, içeriği, söz varlığı vb. hususlar da artmalı ve tavsiye çalışması, alt yapısı olan aşamalı bir uygulamaya dönüştürülmelidir (Baş, 2011).

Bu çalışma, “100 Temel Eser” ile ilgili okuma yarışmalarını incelemektedir. Doküman incelemesi yöntemiyle, “100 Temel Eser” okuma yarışmalarının nasıl yapıldığı ve yarışmalarda sorulan sorular incelenmiştir. Elde edilen bulgular Türkçe ve edebiyat eğitiminin ölçme-değerlendirme ilkeleri ve okuma eğitimi bakımından yorumlanmıştır. Kitap okuma yarışmalarının çoktan seçmeli testlerle değil de açık uçlu sorularla yapılmasının daha eğitici olacağı vurgulanmıştır (Balyemez, 2013).

Bu çalışmanın amacı, “100 Temel Eser” listesindeki öykülerin kadın imgesini nasıl ve ne düzeyde sunduğunu ortaya koymaktır. Bu çalışmada, betimsel bir yöntem olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öykü kitapları incelendiğinde, kadının daha çok fiziksel görünüm olarak çekici, edilgen, cinsel nesne, güçsüz ve korkak olarak sunulduğu ortaya çıkartılmıştır (Çer, 2014).

MEB 2005 yılında 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri için Türk ve dünya edebiyatından seçilmiş eserlerden oluşan okuma listesi olarak “100 Temel Eser”i yayınlamıştır. Bu çalışmada, ortaokul öğrencileri için önerilmiş olan “100 Temel Eser” ile ilgili uygulamanın asıl muhatapları olan ancak şimdiye kadar görüşleri alınmayan 8. sınıf öğrencilerinin düşünceleri, yapıtların ne kadar okunduğu, yapıtların okunması üzerinde etkili olan değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda yapıtların hepsinin okunmadığı, okumada belli yapıtlar üzerinde yoğunlaşma olduğu belirlenmiştir (Karakaş, 2013).

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir biçimde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2011). Bu bakımdan, bu çalışmada “100 Temel Eser” kapsamındaki 77 yapıt tarama modeliyle incelenmiştir.

3.2. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veriler doküman incelemesiyle elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı araç ve gereçlerin çözümlenmesini kapsamaktadır. Bu inceleme, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı çözümlemeyi olanaklı kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Bu çalışmada doküman incelemeleri, “100 Temel Eser”de yer alan masal, öykü ve roman olmak üzere 77 kitabın çocuğa yönelik eğitsel ilkeler bakımından incelenmesiyle elde edilmiştir.

Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan “100 Temel Eser”deki 77 kitap araştırmacı tarafından öncelikli olarak bir roman, bir öykü ve bir masal biçiminde olacak biçimde yaklaşık olarak bir yıl içinde okunmuştur. Okunan her kitap aşağıda belirtilen eğitsel ilkeler (Çer, 2014; Sever, 1995, 2008) bakımından incelenerek kaydedilmiştir.

Tablo 1.Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Eğitsel Olarak Olmaması ve Başaşağılanması Gereken İlkeler

1	Öğretme ve Belletme
2	Öğüt ve Emir
3	Korku ve Kaygı
4	İdeolojik Söylemler
5	Cinsiyet Ayrımcılığı
6	Tozpembe Bir Dünya
7	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar
8	Tek ve Değişmez Doğrular
9	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler
10	Şiddet

3.3. Verilerin Çözümlemesi

Bu çalışmada veriler, betimsel olarak çözümlenmiştir. Betimsel çözümleme, genelde çok sayıda birimden elde edilmiş verileri, özetlemeyi, verileri niteliklere göre ayırmayı amaçlar (Büyüköztürk, 2008). Betimsel çözümlemede elde edilen veriler, daha önceden belirlenen izleklere (temalara) göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu izleklere göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel çözümlemede, doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür çözümlemede amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri incelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bütün bu yönleriyle, incelenen 77yapıt eğitsel ilkeler bakımından değerlendirilirken tümce düzeyinde inceleme yapılmıştır. Daha açık bir söyleyişle, her bir kitapta yer alan “öğretme ve belletme, öğüt ve emir, korku ve kaygı, ideolojik söylemler, cinsiyet ayrımcılığı, tozpembe bir dünya, geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar ve kurallar, tek ve değişmez doğrular, abartılmış merak ve aşırı duygusal öğeler ile şiddet”e yönelik özellikler tümce düzeyinde kodlanmıştır. Belirlenen bu tümceler, eğitsel olarak ilgili özelliğe göre kategorileştirilmiştir. Böylelikle, inceleme konusu yapılan 77 kitaptaki eğitsel özellikler belirlenmiştir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu araştırmada 100 Temel Eser'de yer alan 77 kitap eğıtsel ilkeler bakımından incelenerek aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 2.Çocuğa Görelilik Eğıtsel İlkeleri Bakımından 100 Temel Eser'de yer Alan 77 Kitapta Ulaşılan Bulgular

KİTAP ADLARI	ğRETME BELLETME	ğT VE EMİR	KORKU VE KAYGI	İDEOLOJİK SÖYLEM	CİNSİYET AYRIMCILIğI	TOZPEMBE BİR DÜNYA	GELENEKSEL DEğERLER, YAPTIRIMCI YARGILAR VE KURALLAR	TEK DOğRU	ABARTILMIş MERAK VE AşIRI DUYGUSAL ÖGELER	şİDDET
TOPLAM VERİ SAYISI	2000	736	332	270	789	65	224	311	73	805
	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
1. DEDE KORKUT HİKAYELERİ	13 0,65	11 1,49	13 3,91	20 7,40	29 3,67	4 6,15	20 8,92	3 0,96	7 9,58	58 7,20
2. BAğRIYANIK ÖMER	2 0,1	1 0,13	4 1,20	2 0,74	7 0,88	2 3,07	4 1,78	0 0	0 0	5 0,62
3. BİR KÜÇÜK OSMANCIK VARDI	3 0,15	2 0,2	0 0	0 0	5 0,63	0 0	0 0	0 0	0 0	3 0,37
4. DEFİNE ADASI	5 0,25	0 0	7 2,10	0 0	4 0,50	0 0	0 0	0 0	3 4,10	7 0,86
5. HİKAYELER (ANTON CEHOV)	14 0,7	6 0,8	3 0,90	8 2,96	34 4,30	1 1,53	1 0,44	2 0,64	1 1,36	16 1,98
6. HİKAYELER (TOLSTOY)	4 0,2	1 0,13	3 0,90	5 1,85	25 3,16	0 0	3 1,33	5 1,60	0 0	4 0,49
7. YANKILI KAYALAR	24 1,2	19 2,58	0 0	7 2,59	5 0,63	0 0	11 4,91	8 2,57	0 0	2 0,24
8. şAMATALI KY	4 0,2	0 0	2 0,60	0 0	4 0,50	0 0	1 1,33	0 0	0 0	2 0,24
9. SERÇE KUş	46 2,3	7 0,95	11 3,31	19 4,95	6 0,76	0 0	5 2,23	10 3,21	0 0	5 0,62
10. ANDERSEN MASALLARI	2 0,1	2 0,2	2 0,60	0 0	9 1,14	3 4,61	0 0	0 0	0 0	3 0,37
11. ÇOCUK KALBİ	21 1,05	18 2,44	13 3,91	1 0,37	8 1,01	0 0	5 2,25	3 0,96	2 2,73	20 2,48
12. MUTLUPRENS	37 1,85	13 1,76	3 0,90	9 3,33	13 1,64	4 6,15	9 4,01	8 2,57	3 4,10	6 0,74
13. FALAKA	49 2,45	7 0,95	31 9,33	16 5,92	16 2,02	0 0	29 12,94	7 2,25	2 2,73	39 4,84

14. YÜREKDEDE İLE PADİŞAH	10 0,5	3 0,4	1 0,30	11 4,07	4 0,50	0 0	4 1,78	2 0,64	0 0	0 0
15. YAŞLI ADAM VE DENİZ	16 0,8	6 0,8	0 0	3 1,11	3 0,38	0 0	2 0,89	5 1,60	0 0	1 0,12
16. GULYABANİ	24 1,2	12 1,63	30 9,03	6 2,22	25 3,16	0 0	2 0,89	3 0,96	1 1,36	13 1,61
17. BILLUR KÖŞKMASALLARI	37 1,85	31 4,21	10 3,01	5 1,85	23 2,91	2 3,07	13 5,80	5 1,60	0 0	43 5,34
18. MOMO	45 2,25	21 2,85	5 1,50	5 1,85	1 0,12	1 1,53	17 7,58	21 6,75	1 1,36	1 0,12
19. EŞREF SAAT	129 6,45	74 10,05	1 0,30	3 1,11	10 1,26	0 0	7 3,12	34 10,93	0 0	0 0
20. BALIM KIZ DALIM OĞUL	82 4,1	40 5,43	1 0,30	10 3,70	35 4,43	0 0	12 5,35	13 4,18	0 0	4 0,49
21. İNCİ'NİN MACERALARI	14 0,7	3 0,4	1 0,30	5 1,85	9 1,14	0 0	5 2,25	2 0,64	0 0	9 1,11
22. POLYANNA	64 3,2	6 0,8	5 1,50	2 0,74	10 1,26	5 7,69	2 2,89	0 0	20 27,39	3 0,37
23. MİSKİNLER TEKKESİ	69 3,45	12 1,63	3 0,90	3 1,11	30 3,80	0 0	5 2,25	4 1,28	0 0	9 1,11
24. HEPO ŞARKILAR	14 0,7	1 0,13	6 1,80	2, 0,74	21 2,66	1 1,53	2 0,89	0 0	0 0	2 0,24
25. TOM SAWYER	6 0,3	0 0	7 2,10	3 1,11	7 0,88	1 1,53	0 0	0 0	0 0	24 2,98
26. OLİVER TWİST	29 1,45	0 0	9 2,71	3 1,11	3 0,38	0 0	0 0	0 0	1 1,36	14 1,73
27. SOL AYAĞIM	44 2,2	3 0,4	6 1,80	8 2,96	27 3,42	1 1,53	1 0,44	1 0,32	6 8,21	5 0,62
28. OSMANCIK	41 2,05	25 3,39	3 0,90	8 2,96	34 4,30	0 0	8 3,57	2 0,64	1 1,36	10 1,24
29. KÜÇÜK LORD	10 0,5	0 0	1 0,30	1 0,37	9 1,14	0 0	0 0	1 0,32	0 0	3 0,37
30. DEĞİRMENDEN MEKTUPLAR	57 2,85	10 1,35	14 4,21	26 9,27	61 7,73	5 7,69	0 0	0 0	0 0	17 2,11
31. GULİVER'İN GEZİLERİ	16 0,8	0 0	1 0,30	0 0	0 0	1 1,53	0 0	0 0	0 0	8 0,99
32. HEİDİ	9 0,45	5 0,67	2 0,60	1 0,35	2 0,25	0 0	0 0	0 0	1 1,36	3 0,37
33. ÜÇ SİLAHŞÖRLER	19 0,95	5 0,67	9 2,71	6 2,22	14 1,77	0 0	0 0	1 0,32	1 1,36	34 4,22
34. 80 GÜNDE DEVRİ ALEM	2 0,1	0 0	5 1,50	0 0	9 1,14	0 0	1 0,44	2 0,64	0 0	12 1,49
35. İNSAN NE İLE YAŞAR?	24 1,2	12 1,63	7 2,10	19 7,03	16 2,02	3 4,61	0 0	2 0,64	2 2,73	5 0,62
36. EZOP MASALLARI	22 1,1	20 2,71	0 0	1 0,35	1 0,12	0 0	1 0,44	3 0,96	0 0	2 0,24
37. DAMLA DAMLA	46 2,3	26 3,53	13 3,91	5 1,85	4 0,50	1 1,53	0 0	8 2,57	2 2,73	1 0,12
38. KUKLACI	24 1,2	13 1,76	0 0	1 0,35	12 1,52	0 0	0 0	0 0	0 0	7 0,86
39. ROBIN HOOD	2 0,1	0 0	6 1,80	2 0,74	5 0,63	0 0	1 0,44	5 1,60	1 1,36	23 2,85
40. ŞEKER PORTAKALI	50 2,5	2 0,2	11 3,31	14 5,18	8 1,01	4 6,15	1 0,44	0 0	0 0	40 4,96
41. YALNIZ EFE	2 0,1	0 0	10 3,01	13 4,81	8 1,01	0 0	1 0,44	8 2,57	5 6,84	20 2,48
42. DOMANIÇ'İN YOLCULARI	40 2,00	8 1,08	2 0,60	1 0,35	17 2,15	0 0	6 2,67	8 2,57	0 0	1 0,12
43. 87 OĞUZ	20 1,00	5 0,67	0 0	0 0	7 0,88	0 0	2 0,89	3 0,96	0 0	5 0,62
44. EZOP MASALLARI	98 4,9	87 11,82	0 0	6 2,22	2 0,25	0 0	0 0	87 27,9	0 0	3 0,37
45. BEYAZ YELE	4 0,2	0 0	0 0	0 0	1 0,12	0 0	0 0	0 0	2 2,73	1 0,12

46. ALTIN IŞIK	4	1	0	4	15	1	0	0	0	0
	0,2	0,13	0	1,48	1,90	1,53	0	0	0	0
47. UÇ MİNİK SERÇEM	10	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	0,5	0,13	0	0	0	0	0	0	0	0
48. ÖMER'İN ÇOCUKLUĞU	16	4	8	7	4	0	3	0	0	11
	0,8	0,54	2,40	2,59	0,50	0	1,33	0	0	1,36
49. ÜLKEMİN EFSANELERİ	15	0	0	1	1	2	0	1	0	3
	0,75	0	0	0,35	0,12	3,07	0	0,32	0	0,37
50. GURURLU PERİ	60	14	0	4	4	0	6	5	0	8
	3,00	1,90	0	1,48	0,50	0	2,67	1,60	0	0,99
51. PINOKYO	14	2	2	0	4	0	0	0	1	18
	0,7	0,2	0,60	0	0,50	0	0	0	1,36	2,23
52. GÜMÜŞ KANAT	14	0	4	3	10	4	2	0	3	1
	0,7	0	1,20	1,11	1,26	6,15	0,89	0	4,10	0,12
53. HAVAYA UÇAN AT	6	4	0	2	2	0,25	1	0	0	6
	0,3	0,54	0	0,74		1,53	0	0	0	0,74
54. ANILARDA ÖYKÜLER	9	2	0	0	3	0	0	0	0	13
	0,45	0,2	0	0	0,38	0	0	0	0	1,61
55. İNCİ	25	2	2	11	13	0	3	4	0	12
	1,25	0,2	0,60	4,07	1,64	0	1,33	1,28	0	1,49
56. ALİCE HARİKALAR DIYARINDA	13	10	11	1	0	5	1	0	5	22
	0,65	1,35	3,31	0,35	0	7,69	0,44	0	6,84	2,73
57. ARILAR ORDUSU	8	8	0	1	0	1	0	0	0	8
	0,4	1,08	0	0,35	0	1,53	0	0	0	0,99
58. ÖTLEĞEN KUŞU	26	10	0	4	6	3	2	1	0	6
	1,3	1,35	0	1,48	0,76	4,61	0,89	0,32	0	0,74
59. PETER PAN	4	0	2	1	8	2	0	0	0	21
	0,2	0	0,60	0,35	1,01	3,07	0	0	0	2,60
60. LA FONTAİNE MASALLARI	26	35	3	0	1	0	0	2	0	3
	1,3	4,75	0,90	0	0,12	0	0	0,64	0	0,37
61. EVVEL ZAMAN İÇİNDE	38	30	4	14	11	6	18	15	2	3
	1,9	4,07	1,20	5,18	1,39	9,23	8,03	4,8	2,73	0,37
62. ARİTMETİK İYİ KUŞLAR PEKİYİ	23	11	0	2	1	0	0	0	0	2
	1,15	1,49	0	0,74	0,12	0	0	0	0	0,24
63. ALDI SÖZÜ ANADOLU	63	21	0	1	9	2	2	6	0	2
	3,15	2,85	0	0,35	1,14	3,07	0,89	1,92	0	0,24
64. SEVDALI BULUT MASALI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
65. GÖL ÇOCUKLARI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
66. ULUÇ REİS	46	7	4	9	0	0	0	1	0	97
	2,3	0,95	1,20	3,33	0	0	0	0,32	0	12,04
67. CUMHURİYET Ö.Y.Ç HİKAYELER	47	0	18	0	14	0	0	0	0	14
	2,35	0	5,42	0	1,77	0	0	0	0	1,73
68. BİTMEYEN GECE	73	8	2	6	25	0	0	0	0	2
	3,65	1,08	0,60	2,22	3,16	0	0	0	0	0,24
69. ABASIYANIK'TAN SEÇME HİKAYELER	22	2	1	0	24	0	0	0	0	4
	1,1	0,2	0,30	0	3,04	0	0	0	0	0,49
70. HALİME KAPTAN	7	2	0	0	14	0	2	0	0	1
	0,35	0,2	0	0	1,77	0	0,89	0	0	0,12
71. VATAN TOPRAĞI	62	23	6	0	13	0	0	3	0	19
	3,1	3,12	1,80	0	1,64	0	0	0,96	0	2,36
72. AL'LI İLE FIRFIRI	9	0	0	0	7	0	0	0	0	12
	0,45	0	0	0	0,88	0	0	0	0	1,49
73. BENİM KÜÇÜK DOSTLARIM	23	9	0	0	5	0	4	7	0	0
	1,15	1,22	0	0	0,63	0	1,78	2,25	0	0

74. UÇAN SINIF	15 0,75	7 0,95	2 0,60	0 0	1 0,12	0 0	0 0	0 0	0 0	4 0,49
75. ÖLÜMSÜZ AİLE	9 0,45	2 0,2	1 0,30	0 0	1 0,12	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0
76. YAĞMUR YAĞDIRAN KEDİ	8 0,4	0 0	2 0,60	0 0	2 0,25	0 0	0 0	0 0	0 0	13 1,61
77. YER ALTINDA BİR ŞEHİR	12 0,6	4 0,54	1 0,30	0 0	8 1,01	0 0	0 0	0 0	0 0	7 0,86

Tablo 2’de görüldüğü gibi, incelenen kitaplarda eğitsel ilkeler açısından “öğretme ve belletme, öğüt ve emir, korku ve kaygı, ideolojik söylemler, cinsiyet ayrımcılığı, tozpembe bir dünya, geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar ve kurallar, tek ve değişmez doğrular, abartılmış merak ve aşırı duygusal öğeler ile şiddet”e sıklıkla yer verildiği belirlenmiştir. Bu araştırmada, her bir yapıttan eğitsel ilkelere yönelik olarak elde edilen bulgular örneklerle gösterilmiştir.

4.1. Dede Korkut Hikayeleri

Tablo 3. Dede Korkut Hikayeleri Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
13 0,65	11 1,49	13 3,91	20 7,40	29 3,67	4 6,15	20 8,92	3 0,96	7 9,58	58 7,20

“Dede Korkut Hikayeleri” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde ulaşılan veriler Tablo 3’de gösterilmiştir. Bu kitapta “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 13 (% 0.65), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 11 (% 1.49), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 13 (% 3.91), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 20 (% 7.40), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 29 (% 3.67), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 4 (% 6.15), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar”a anlayışına yönelik 20 (% 8.92), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0.96), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” 7 (% 9.58) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 58 (% 7.20) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 58 (% 7.20) tümce, en az ise “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0.96) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.1.1. Öğretme ve Belletme

“Hasmında dönmeyince kaçmayınca erlik güzel (s.110).”

“... at işlemezse er övünemez, hüner atındır (s. 128).”

“Bre sen baş mı kestir kan mı döktün, aç mı doyurdun, çıplak mı giydirdin, dedi (s. 139).”

“...baş kesip kan dökmek hüner midir? dedi.

- Evet hünerdir ya (s. 139)!”

“Eski dutun biti, öksüz oğlanın dili acı olur (s. 140).”

“Ayağı uğursuz gelin diyeceklerine utanmaz gelin desinler (s. 144).”

“Önce veya sonra uzun yaşın ucu ölüm. Ölüm vakti geldiğinde Allah temiz imandan ayırmazın (s. 150).”

“Oğuz beyleri yedi gün uyurdu. Onun için uykuya ‘küçücük ölüm’ derlerdi (s. 151).”

4.1.2. Öğüt ve Emir

“O zamanlar bir oğlana baş kesmediği, kan dökmediği sürece ad koymazlardı (s. 46).”

“...oğul ile kardeşten ayırmazın. Son nefesinde imandan ayırmazın. Amin diyenler Tanrı'nın yüzünü görsün (s. 77).”

“Padişahlar Tanrı'nın gölgesidir, padişahına isyan edenin işleri rast gitmez (s. 130).”

4.1.3. Korku ve Kaygı

“Han kızı yerimden kalkayım mı? Yakan ile boğazından tutayım mı? Ayaklarımın altına alayım mı? Kara çelikten kılıcımı elime alayım mı? Öz gövdenden başını keseyim mi? Canın tatlı olduğunu sana bildireyim mi? Al renkli karnını yeryüzüne dökeyim mi? Han kızı sebebi nedir söyle bana? Yoksa çok kızacağım şimdi sana (s. 13).”

“Ak sakallı ihtiyarın ağzına sövdü. Ak saçlı kadınların korkudan sütünü kaçırdı, saçlarını yoldu (s. 16).”

“Kara bulut dediğin senin devletindir. Kar ile yağmur dediğin senin askerindir. Saç kaygıdır, kan kötülüktür, geri kalanını yoramam, Allah yorsun, dedi (s. 30).”

“Gözleri kanlı yaşla dolu. Damarındaki kan kaynadı (s. 31).”

“Kadir Allah ak alına belâ yazmış (s. 53).”

“Çalarsan elin kurusun, dedi (s. 53).”

“Ey Azrail git de o deli kulumun gözüne görün, benzini sarart, canını hırıldatarak al (s. 79)”

4.1.4. İdeolojik Söylemler

“Kara giyimli azgın dinli kafirlere (s. 19).”

“... boz atlı Hızır oğlana göründü (s. 20).”

“Gelin varalım şu yiğidi tutup getirelim, ikisini bir arada kafire götürelim, dediler (s. 22).”

“Çürük dinli Gürcistan ağzında oturuyorsun (s. 27)...”

“Yedi bin din düşmanı alaca atlı kafir atına bindi (s. 27).”

“... murdar kafir (s. 29)!”

4.1.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Senin adın Kırk Oynaşlı Boğazca Fatma değil mi?

Başka ayıplarını da söylerim böyle bil (s. 72).”

“... kumaşın temizini, kızın güzelini (s. 76).”

“Oğul sen kız istemezmişsin, bir yiğit bahadır istermişsin (s. 88).”

“... övünürse erkek övünsün, aslandır

Övünmek kadınlara yakışmaz.

Övünmekle kadın erkek olmaz (s. 104).”

“Kafirler ters konuşuyorlar: “ Kazan oğlu Uruz’u hapisten çıkarın. Boğazından urgan ile asın. İki küreğinden çengele takın. Kıyma kıyma ak etinden koparın. Kara kavurma edip kırk bey kızına iletin. Kim ki yedi o değil, kim ki yemedi o Kazan’ın hatunudur. Çekin döşeğimize getirelim, kadeh sunduralım” diyorlar. Senin etinden oğul yiyeyim mi, yoksa çürük dinli kâfirlerin döşeğine gireyim mi? Baban Kazan’ın namusunu lekeleyeyim mi, nasıl edeyim oğul hey! Dedi (s. 36).”

“–Ağzın kurusun ana. Dilin çürüsün ana. Ana hakkı Tanrı hakkı olmamış olsaydı yerimden kalkar, yakan ile boğazından tutardım. Kaba ökçem altına alırdım. Ak yüzünü kara yere teperdim. Ağzın ile burnundan kan fişkirtirdim. Canın tatlı olduğunu sana gösterirdim. Bu nasıl sözdür? Sakın kadın ana benim üzerime gelmeyesin. Benim için ağlamayasın. Bırak beni kadın ana çengele vursunlar. Bırak etimden koparsınlar kara kavurma etsinler. Kırk bey kızının önüne iletinler. Onların bir yediğinden sen iki ye. Seni

kâfirler bilemesinler. Ta ki çürük dinli kâfirlerin döşeğine varmayasın, kadehini sunmayasın, sakın babam Kazan'ın namusunu lekelemeyesin, dedi (s. 37).”

4.1.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Oğlu kızı olamayanı Allah Teala hor görmüştür, biz de hor görürüz, böylece bilsin (s. 11).”

“Oğlu kızı olmayana Tanrı Teala beddua etmiştir, biz de beddua ederiz, böylece bil (s. 11).”

“Kara bulut dediğin senin devletindir. Kar ile yağmur dediğin senin askerindir. Saç kaygıdır, kan kötülüktür, geri kalanını yoramam, Allah yorsun, dedi (s. 30).”

4.1.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Dede korkut bir daha söylemiş: “Sert yürürken cins bir ata yiğit olmayan binemez. Eğer binerse binmemesi daha iyi. Misafir gelmeyen kara evler yıkılsa daha iyi. Yalan söz bu dünyada olunca olmasa daha iyi. Oğlun kimden olduğunu anası bilir. Ağır yüklerin zahmetini katır bilir. Nerede sızı varsa, ağrı varsa çeken bilir. İnsanların cömerdini cimrisini ozan bilir (s. 9-10).”

4.1.8. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Su Hak yüzünü görmüştür, ben bu su ile haberleşeyim (s. 31).”

“Kurt yüzü mübarektir, kurt ile haberleşeyim, dedi (s. 32).”

“Kara Dere ağzında doğan, kara boğa derisinden beşiğinin örtüsü olan, öfkelenince kara taşı kül gibi ufalayan, bıyığını ensesinde yedi yerinden düğümleyen, yiğitler yiğidi (s. 40)...”

“Bre ne heybetli ihtiyarsın?

Kapıcılar seni görmedi,

Nöbetçiler seni görmedi,

Benim görür gözlerim görmez oldu,

Tutar ellerim tutmaz oldu.

Titredi canım çoştı.

Altın bardağım elimde yere düştü.

Ağzımın içi buz gibi oldu.

Bre sakalcığı akça ihtiyar

Gözceğizi fersiz ihtiyar,

Bre ne heybetli ihtiyarsın söyle bana!

Kazam belam dokunur bugün sana (s. 79)!"

4.1.9. Şiddet

"Belki babasını öldürür (s. 15)."

"Varın getirin öldüreyim, dedi (s. 16)."

"Oğlun seni öldürmeden sen oğlunu öldürmeye bak, dediler (s. 17)."

"Oğlan büyük, cin atının boynunu kucakladı yere düştü. Dirse Han oğlancığın üstüne kapanmak istedi. O kırk namert bırakmadı. Atının dizginini döndürdü yurduna yürüdü (s. 18)."

"Dirse Han eğer oğlancığını görürse bizi sağ bırakmaz, öldürür, dediler. Gelin Dirse Han'ı turalım, ak ellerini ardına bağlayalım, kıl urganı ak boynuna takalım, alıp kâfir ellerine yönelelim (s. 21)."

"Ak etinden kan çıkıncaya kadar dövdüler (s. 22)."

"İntikam almaya gidiyorum (s. 34)."

"Bre varın Kazan'ın oğlu Uruz'u götürüp çengele asın. Kıyma kıyma ak etinden doğrayın. Kara kavurma pişirip kırk bey kızına iletin. Kim ki yedi o değil, kim ki yemedi odur. Alın gelin kadeh sunsun, dedi (s. 36)."

"Öfkelenince bıyıklarından kan çıkan, bıyığı kanlı Bügdüz Emen dörtnala yetişti (s. 42)."

"Meydan kelleyle doldu. Başlar kesildi top gibi. Yiğit yiğit atlar koştu, nalı düştü (s. 42)."

4.2. Bağrıyanık Ömer

Tablo 4. Bağrıyanık Ömer Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
2	1	4	2	7	2	4	0	0	5
0,1	0,13	1,20	0,74	0,88	3,07	1,78	0	0	0,62

“Bağrıyanık Ömer” adlı yapıt eğitsel ilkelere bakımından incelendiğinde Tablo 4’deki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 2 (% 0,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 1 (% 0,13), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 4 (% 1,20), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 7 (% 0,88), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 2 (% 3,07), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar”a anlayışına yönelik 4 (% 1,78), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 5 (% 0,62) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik olarak 7 (% 0,88) tümce, en az ise “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 2 (% 0,1), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.2.1. Öğretme ve Belletme

“Anadolu’da şayet uzun boylu dolaşmışlığın varsa rastlamışındır. Bir çok köylerin adı, Ömerli’dir. İşte bu destandan ötürü (s. 14).”

“Emine’nin başında esen kavak yelleri büsbütün azsın, dalgalansın, kudursun diye, onu kendi havasına bırakmak en kestirme yoldu (s. 26).”

4.2.2. Öğüt ve Emir

“Çocuk üzerine ant verilmez, yemin edilmez (s. 32).”

4.2.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Haydi, anan, siniyi, hazırladı, çorba soğumasın (s. 23).”

“Emine’ye kaç kere söylemiş, Ayşe kahpesini eve sokma, yanına varma, yüz çevir, konuşma diye sıkı sıkı tembih etmişti. Emine’nin ki münasebetsizlikti. Ayşe’nin ne kahpe, ne oynak, ne fettan, cıvalı olduğunu da herkesten iyi biliyordu (s. 24).”

“Bakır Efe, dövmeyle değil, öldürse Emine’den hiddetini alamayacaktı. Canına tak etmişti (s. 24).”

“Emine iyice gemi azıya almıştı. Kasabanın uygunsuz, karlılarıyla açık açık, kimseden çekinmeden konuşuyor, bağlara gidiyor, çengileri toplayıp dümbelek çaldırıyor, oyun oynatıyordu (s. 27).”

“Zaten Emine de bütün bunları bildiği, kuvvetlerine güvendiği içindir ki, kocasına kafa tutuyor, burnuna gülüyor, meydan okuyordu (s. 28).”

“Bozpinarlı Naile neden benim kapımdan içeri giremiyormuş? Onu çiftlikte kapadığımı da biliyorsun demek (s. 33)?”

4.2.4. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Ağam, Söğütçüğe dayanmasan iyi edersin. Hiç... Sanki... Uğur saymazlar da... (s. 13).”

“Söğütçük’e eskiden daha itibar ederlermiş. Baş göz edilecek delikanlılar, söğüdün gölgesinde iki rekat namaz kılmaz, üç ihlas bir Fatiha ile üç avuç su içmezlerse, kimse kız vermezmiş. Yeni gelinleri de buraya getirirlermiş. Yüzlerinin yapıştırmalarını burada yapıştırırlar, ellerine kınalar burada konurmuş (s. 14).”

“Değişmeyen bir adet vardır. Her yeni gelin, güvey, kasaba yolundan geçerlerken. Söğütçük görünüp de gözden kayboluncaya kadar ona, arkalarını dönmezler. Başından iki nikah geçmiş kadın, erkek, Söğütçük’e uğramaz. Kızılıpınar’dan su içmezler. Kasaba yolundan da başlarını eğerek Söğütçük’e bakmadan geçerler. Bahtsız, insanlar da buraya gelir. Söğütten kırk bir yaprak koparıp suya atarlar, akarsu bütün dilekleri Allah’a götürür (s. 14-15).”

“Emine’ye “Boş ol! “ deyip kapı dışarı etmek işten değildi (s. 25).”

4.2.5. Korku ve Kaygı

“Kocası kapıyı çarpıp bağıra çağıra eve girdiği zaman kadının ödü kopuyordu. Adeta ölüme yaklaşmış küçük bir kuşun kalbi çarpıyordu yüreği (s. 17).”

“... korkudan sesini çıkaramıyordu. Dizleri titreye titreye gitti(s. 22)...”

“Eve erken dönmek istemiyordu. Anası gözlerini kurutsun, berelerini sarsın, yüzüne renk gelsin, Ömer, o zaman karşlarına çıkacaktı. Ömer, anasını gözleri çakmak çakmak, kolları bacakları yara, tırmık içinde görmeyi içi götürmüyordu (s. 23).”

“... vakit vakit anasına bakıyor ve bu bakışlarla onun yüreğindeki zehirleri içmek, sızıları dindirmek istiyordu (s. 23).”

4.2.6. Şiddet

“Hiç olmayacak şeyler için ateş püskürüyordu. Kanlı gözlerini devirerek bağıyor, taşıp köpürüyordu (s. 18).”

“Emine’yi saçlarından yakalayıp dövecek, yerlerde sürüyerek tekmeleyip tokatlayacaktı (s. 22).”

“...müthiş bir tokat şakırtısı ve tiz bir kadın çığlığı kopmuş,taş avluyu akislerle doldurmuştu. Ömer, yüreği ağzında, alt dudağı titreyerek korkak korkak bakındı, elini

göğsüne bastırđı, çırpınan kalbini sıktı. Gözlerinden sessizce dökülen iri taneler, yanaklarında pırıltı birer iz bırakarak, çenesinden mintanına damlıyordu. Taşlıkta tokatlar, tekmeler hiç durak, ara vermiyor, Emine'nin feryatları kah yorgun bir soluk gibi çıkıyor kah acı bir boğukluk alıyordu (s. 22).”

“Eve erken dönmek istemiyordu. Anası gözlerini kurutsun, berelerini sarsın, yüzüne renk gelsin, Ömer, o zaman karşlarına çıkacaktı. Ömer, anasını gözleri çakmak çakmak, kolları bacakları yara, tırmık içinde görmeyi içi götürmüyordu (s. 23).”

4.3. Bir Küçük Osmancık Vardı

Tablo 5. Bir Küçük Osmancık Vardı Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
3 0,15	2 0,2	0 0	0 0	5 0,63	0 0	0 0	0 0	0 0	3 0,37

“Bir Küçük Osmancık Vardı” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve belleme” anlayışına yönelik 3 (% 0.15), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 5 (% 0,63), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar”a anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0.96), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik olarak 5 (% 0,63) tümce, en az ise “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.3.1. Öğretme ve Belleme

“Minicik bebeğini, biricik yavrusunu kaybetmiş bir annenin böyle isyan etmesi gayet normaldi (s. 14).”

“İnsan yürekten isterse bir şeyi Allah mutlaka verir, dedi (s. 95).”

4.3.2. Öğüt ve Emir

“Hayır ve şer Allah’tandır. Gülü de hoş, dikenini de... Allah’a inanan kaderine isyan etmez (s. 74).”

“İnsan yürekten isterse birşeyi Allah mutlaka verir, dedi (s. 95).”

4.3.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Yanında yüksek sesle hiç konuşmadığı kocasına karşı adeta eriyordu (s. 14).”

“Caminin karşısında küçük kahvede oturan iri, yarı, siyaha yakın heybetli babasını esmer, sakallı yüzüyle (s. 55)...”

“devamlı iş gören, yemek pişiren, çamaşır yıkayan anasını hatırladı (s. 55).”

“Adam dişlerini sıktı. Bir zamanlar bu kadına ne dese yaptırırdı. Şimdi onu ikna etmek zorundaydı öfkesini gizleyerek (s. 65).”

4.3.4. Şiddet

“Dayak yemediğim gün yok (s. 75).”

“Babam da anneme vurdu (s. 75)...”

“Ayşe Kadın’ın yüzünde yer yer çürükler vardı (s. 75).”

4.4. Define Adası

Tablo 6. Define Adası Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
5	0	7	0	4	0	0	0	3	7
0,25	0	2,10	0	0,50	0	0	0	4,10	0,86

“Define Adası” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 5 (% 0,25), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 7 (% 2,10), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 4 (% 0,50), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler,

Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar”a anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” 3 (% 4,10) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 7 (% 0,86) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 7 (% 0,86), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 7 (% 2,10) ve “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 5 (% 0.25) tümce, en az ise, “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” 3 anlayışına yönelik (% 4,10) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.4.1. Öğretme ve Belletme

“O beni iyi tanır. Bana ihanet ederse sonunun ne olacağını bilir (s. 5).”

“Oh, hele şükür, meğer ne de iyiymiş böyle sessiz, sakın yaşamak” dediler (s. 15).”

“Define aramak belalı bir iştir. Bunun çok gizli tutulması gerekir (s. 43).”

“Korsanlar arasında uygulanan bir tür cezaydı bu. Cezalandırılacak korsan yanına önemli birkaç öteberi bırakılarak, kuş uçmaz, kervan geçmez bir adada ölüme terk ediliyordu (s. 63).”

4.4.2. Korku ve Kaygı

“Kaptan konuşurken karşı koysalar, ya da çıkıp gitmek isteseler ondan okkalı bir küfür işitiyordu (s. 12).”

“Eyvah kaptan doktoru öldürecek’ diye herkesi bir korku, bir heyecan sardı (s. 14).”

“Flint’in eline düşenin vay haline, İspanyollar ondan müthiş korkarlar (s. 32).”

“O andan sonra, gemideki birkaç namuslu kişinin yaşamlarının sadece benim davranışına bağlı olduğunu hemen anlamıştım (s. 50).”

“O beni iyi tanır. Bana ihanet ederse sonunun ne olacağını bilir (s. 52).”

“Çünkü beni de görürlerse Tom gibi acımasızca öldürürlerdi (s. 62).”

“... onları dinleyecek cesaretim kalmamıştı. Can derdine düşmüştüm. Eğer beni yakalarsa bıçak kullanmaya da gerek görmezler, boğazımı sıkarak hemen öldürürlerdi (s. 62).”

4.4.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Beni görünce sevincinden ağladı (s. 30).”

“Annem beni birkaç kez öptü. Beni ne denli özlediğini belirtti (s. 39).”

“... annemle gözyaşları arasında vedalaşarak ayrıldım (s. 39).”

“Gelsin meyhaneler, gelsin kadınlar, gelsin müzik, kumar (s. 101)...”

4.4.4. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Tıpkı bir hortlak görmüş gibiydi (s. 16).”

“... bu karabasandan kurtulacaktım (s. 31).”

“O kanlı bir korsandır (s. 32).”

4.4.4.Şiddet

“Cebinden çıkardığı sustalıyı açarak doktorun üzerine yürüdü. (s. 13-14).”

“Flint’in on parmağında da kan lekesi vardır (s. 32).”

“Ama şu durumda tek bir yol var, o da ölüm. Şimdi bunları bırakın da kaptan ve yandaşlarını ne yapacağız? Bana kalırsa öldürelim, derim. Ben kontun boğazını sıkma görevini üzerime alıyorum. Bu adama düşüncelerinden olur olmaz kimselere söz etmenin ne olduğunu göstermek istiyorum (s. 53).”

“Silver elindeki koltuk değneğini ustalıkla fırlattı. Zavallı Tom, yüzüne gelen değneğin acısıyla gözlerini kapayarak yere yuvarlandı. Bununla da yetinmeyen Silver’in bıçağını çekip yerde yatan Tom’a vurmaya başladığını gördüm. Tom’un vücudundan fışkıran kanı görünce gözlerim karardı (s. 61-62).”

“Gözlerimi açtığımda Silver’in kanlı bıçağını bir avuç otla sildiğini gördüm (s. 62).”

“Tom gibi acımasızca öldürürlerdi (s. 62).”

“Az ötedeki halat yığının altından bir hançer çıkardı. İplere sürterek kanlarını temizledi ve sonra bıçağın keskinliğini ipler üzerinde denedi (s. 88).”

4.5. Hikayeler (Antov Cehov)

Tablo 7. Hikayeler (Antov Cehov) Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
14	6	3	8	34	1	1	2	1	16
0,7	0,81	0,90	2,96	4,30	1,53	0,44	0,64	1,36	1,98

“Hikayeler” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 6 (% 0,81), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90) “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 8 (% 2,96), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 34 (% 4,30), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar”a anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 16 (% 1,98) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 34 (% 4,30), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 16 (% 1,98) ve “Öğretme ve belleme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7) tümce, en az ise, “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar”a anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” 1 (% 1,36) oranında tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.5.1. Öğretme ve Belleme

“Ölüm insanın baş ucuna konduktan sonra insanoğlunun elinden bir şey gelmez (s. 7).”

“İnsana hastalık olsa kendi ocağına yaraşır, (s. 44).”

“Kardeşin olsun da, isterse bıçaklın kanlın olsun denmesinin elbet bir hikmeti vardır (s. 44).”

“Kutsal kitapta da yazıyor, sağ yanağına vurana sol yanağını uzatacakmışın (s. 49).”

“Orası Tanrı'nın evidir. Tanrı'nın küçük küçük mavi, yeşil, kırmızı renkte çok güzel lambaları vardır. İnsanlar o lambaları yakıp kiliseyi aydınlık yaparlar. Tanrı, yanına kızı ve oğlunu alarak kiliseye iner, dolaşır (s. 57).”

“İşte güzelim, kıyamet günü geldiğinde bütün kiliseler gökyüzüne çekilecektir (s. 57).”

“Ya güzelim, aynen böyle olacak Tanrı annelerimize; ‘siz hiç kötülük etmediniz. Bu yüzden sağa geçiniz, yeriniz cennettir!’ Diyecek ve annelerimizi cennete koyacak. Ama senin babana: sola geç, senin yerin cehennem! Diyerek onu cehenneme atacak (s. 58).”

“Hem o senin büyük annen, onu haksız bulmak günaha girmek olur. O ne yapsa doğrudur. Geçer yavrum, onun vurduğu yerde gül biter (s. 59)...”

“Bir evde uzunca bir süre hasta biri olur ve öleceği de bilinirse, orada da şu an bu evde yaşanan hal görünür. Evde öleceği belli olan birisinin bulunması herkesi rahatsız eder ve evde yaşayan herkes gizli kalplerinin içinden onun ölüp silinivermesini isterler (s. 60).”

4.5.2. Öğüt ve Emir

“Yaa oğul, işini yoluna koymayı bilmeyenin hali duman. Dünya bu... Gözünü aç, ince yolları kavra (s. 35).”

“Ağlamak neye yarar güzelim? Ağlayıp da kendini yıpratma, sabret; sabırda keramet vardır (s. 49).”

4.5.3. Korku ve Kaygı

“... her kendini bilmez hayvanın burnuna bir sigara sokmaya kalkışırsa zavallının hali nice olur (s. 23).”

“Misafirler geldiği zaman evde tek başına, sessiz sessiz kedisiyle oynayan küçük kız, annesin bu halini görünce hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı (s. 47).”

“Narası tam da kapının önünde gürleyince kadın korkudan titremeye başladı. (s. 48).”

4.5.4. İdeolojik Söylemler

“... onun ibadetine iştirak etti. Yaptığı, dudaklarını kımıldatmaktan ibaretti oysa ki babasının az çok sesi çıkıyor, Velyevmilahiri, gibi bir şeyler mırıldanıyordu. Nihayet, Hayrihi ve şerrihi, diyerek dualarını bitirirler (s. 32).”

“... Manastırın karartısı vuran duvara doğru haç çıkardı (s. 43).”

“Ne kadar günah, ne kadar ayıp! Hele herkesin yanında (s. 48)...”

“Ağlamak neye yarar güzelim? Ağlayıp da kendini yıpratma, sabret; sabırda keramet vardır. Kutsal kitapta da yazıyor, sağ yanağına vurana sol yanağını uzatacakmışsın (s. 49).”

“Marifet şikayet etmekte değil sabretmektedir. Hem kutsal kitapta Tanrı sıkılanların yardımına koşar diye yazıyor (s. 51).”

“Sonra iyileri iyiliklerinin karşılığında cennete, kötülerini ise sürekli yanmak üzere cehenneme götürecekler (s. 58).”

4.5.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“... On üç yaşındaki besleme Varka (s. 5)...”

“Oysa uyuyamaz Varka. Allah saklasın, bir uyusa, hanımla bey canını çıkartana kadar döverler onu sonra (s. 6).”

“Sen gene dişini sık canım kardeşim, sabret. Marifet şikayet etmekte değil sabretmektedir. Hem kutsal kitapta Tanrı sıkılanların yardımına koşar diye yazıyor (s. 51).”

“Arada bir balo salonundan bir kadın kahkahası geliyor.” Siryak, ev halkının özellikle karısı ve çocuklarının üzerinde yarattığı korkudan memnun, yerdeki karısını kapıya doğru sürüklerken kardeşini ve kardeşinin ailesini gördü, karısını yerde bırakarak: (s. 13)”

“Arkasından da birbirinden cilveli iki kadın, bir de garson girdi (s. 13).”

“Burada şu hanım kızlarla yalnız başıma kalıp eğlenmek istiyorum (s. 15).”

“Maria kocasından korkar ve adamın geldiğini duyunca kaçacak delik arardı (s. 50).”

“ Çok arsız, yırtık bir kadın (s. 51)...”

“Derenin öte yakasındaki çapkınlar üstümü başımı soydular, beni böyle anadan üryan bıraktılar. Bana giysi getir (s. 71).”

“Karı, sen misin? Bir kadın evine böyle sabaha karşı gelir mi (s. 71)?”

“Karının aklını başına getir, üstüme salma. Hükümete karşı gelinmez!” dedi (s. 75).”

4.5.6. Toz pembe Bir Dünya

“Eğer insanların bir türlü kurtulamadığı ihtiyaçları olmasaydı şu yeryüzünde hayat daha güzel olacaktı (s. 51)!”

4.5.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Ölüm insanın baş ucuna konduktan sonra insanoğlunun elinden bir şey gelmez (s. 7).”

“Karının aklını başına getir, üstüme salma. Hükümete karşı gelinmez!” dedi (s. 75).”

4.5.8. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Metalleri parlatırlarken bir büyücüyü andırıyordu (s. 76).”

4.5.9. Şiddet

“Allah saklasın, bir uyusa, hanımla bey canını çıkartana kadar döverler onu sonra (s. 6).”

“Birisi ensesine aniden öyle bir vuruyor ki, alını kayın ağacının gövdesine hızla çarpıyor (s. 8).”

“Çocuğu öldürdükten sonra uyuyacak, uyuyacak, uyuyacak (s. 12)...”

“O anda bir kurşun sıkırlar, o kadar (s. 23)!”

“Hay Allahsızlar, hayvanların hepsini birden sakatlayacaklar (s. 29)!”

“...aklının başında olduğunu ispat için hayvanlardan birine, Yaradan'a sığınarak bir sopa çekiyordu. Hayvan acı içinde, bir hamlede on adım ileri sıçırıyor, sanki böyle yabancı bir yerde, yabancı insanların önünde dayak yemekten utanmış gibi etrafına bakmıyordu.(s. 42).”

“Neden olacak, tabii ki dayaktan (s. 45)!”

“Siryak ise kafayı iyice çekip sarhoş olduktan sonra kadını zorla almaya geliyor, karısında gitmemek için diretince kavga gürültü çıkıyor, nihayetinde kadını dövüp dövüp götürüyordu (s. 48).”

“Hiçbir yana bakmadan ocağın yanına sokulmuş olan karısına doğru sallana sallana ve hınçla yürüdü. kadını kolundan tutup kaldırdıktan sonra yüzüne tüm gücüyle bir yumruk indirdi. Korkudan acısını haykırmayan kadın sessizce, burnunda kan boşalarak yere yığıldı (s. 48).”

4.6. Hikayeler (Tolstoy)

Tablo 8. Hikayeler (Tolstoy) Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
4	1	3	5	25	0	3	5	0	4
0,2	0,13	0,90	1,85	3,16	0	1,33	1,60	0	0,49

“Hikayeler” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 4 (% 0,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 1 (% 0,13), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 5 (% 1,85), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 25 (% 3,16), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 3 (% 1,33), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 5 (% 1,60), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 4 (% 0,49) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 25 (% 3,16) tümce, en az ise, “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 1 (% 0,13), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 3 (% 1,33) oranında tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.6.1. Öğretme ve Belletme

“İnsan, hiçbir zaman, bütün işlerini bitiremez (s. 71).”

4.6.2. Korku ve Kaygı

“Beyin bir sürü uşağı var. Nereye gitsek bizi bulur. Kaçarak ondan kurtulamayız (s. 22).”

“Keşke o gün hırsız beni öldürseydi de bunca günaha batmamış olsaydım (s. 36)...”

“Tosuncuğumu öldürecekler. Diye sızlanıyormuş (s. 37).”

4.6.3. Öğüt ve Emir

“Tanrı’ya sığınarak, emri yerine getirmeye çalışmalı (s. 22).”

4.6.4. İdeolojik Söylemler

“Karısı bir köşeye biriktirdiği kefen parasını, gelini de kendi paralarını verdi (s. 72).”

“Tanrı bizi öyle bir cezalandırdı ki neredeyse hepimiz ölecektik (s. 89).”

“Şimdiki gibi gözümün önünde; yatağa uzanmış ölümü bekliyordum (s. 89).”

4.6.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Her an kadını nasıl elde edeceğini düşünüyor, fakat ne yapılması gerektiğini bir türlü bulamıyorlar (s. 20).”

“Emelyan o akşam eve gittiğinde her yeri temizlenmiş, derlenip toplanmış, sobayı yakılmış, yemeği pişirilmiş buldu. Karısı masa başına oturup dikiş dikerek kocasını bekliyordu. Kocasını gelince onu karşıladı, sofrayı kurdu, ona yemeğini verdi. (s. 20).”

“Vaftiz anasının kocası... Karısını bırakalı bir yıl oluyor. Başka kadınlarla gezip eğleniyor, gününü gün ediyor. Zavallı kadın ise kederinden kan ağlıyor. Kocasının sevgilisi ise büsbütün yıkılmış durumda. Vaftiz anana neler ettiğini görüyor musun (s. 36)?”

“O sırada, bir kadın yolun kenarına oturmuş ağlıyor (s. 37).”

“Kadın odayı siliyor, masayı temizliyormuş (s. 38).”

“Üstelik karısını da zorla elinden almış, evde aşçılık yaptırıyordu (s. 50).”

“Yumuşak huylu, iyi kalpli bir kadındı, mümkün olduğu kadar kocasını yatıştırmaya çalışır, köylüleri savunurdu (s. 53).”

“Kahya sinirlenip yanmakta olan piposunu, karısının dişlerine vurdu. Onu oradan kovdu ve ona sofrayı kurmasını emretti (s. 54).”

4.6.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

““Bu kadınların yasalara göre hiçbir sultanlık hakkı olmadığı gibi, bunlar aynı zamanda ahlaksız ve katildiler (s. 113).”

4.6.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Yokluğun gözü kör olsun. Dilenmekten de utanıyorduk (s. 77).”

“İnsanlar yüzlerce kadınla düşüp kalktıktan sonra, yine namusluca evlenebileceklerini düşünerek evleniyorlar, ama sapıklık içlerine işlediği için aynı şeyi kilise evliliğinden sonra da devam ettiriyorlardı (s. 111).”

4.6.8. Şiddet

“...kahya her hafta onu dövüyordu (s. 50).”

“Çoktandır dayak yemiyorsun galiba. Onun için cesaretin artmış. Başkalarının işine niçin burnunu sokuyorsun (s. 53)...”

“Kilise evliliğini dışındaki birleşme evlilik olarak kabul edilmediği için kadınlar da bu birleşmeden meydana gelen çocuklarını öldürüyor (s. 114).”

4.7. Yankılı Kayalar

Tablo 9. Yankılı Kayalar Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
24 1,2	19 2,58	0 0	7 2,59	5 0,63	0 0	11 4,91	8 2,57	0 0	2 0,24

“Yankılı Kayalar” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 24 (% 1,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 19 (% 2,58), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 7 (% 2,59), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 5 (% 0,63), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 11 (% 4,91), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 8 (% 2,57), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 24 (% 1,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 19 (% 2,58) ve “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 11 (% 4,91) tümce, en az ise, “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) oranında tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.7.1. Öğretme ve Belletme

“Anamın beni büyük insan gibi görmesi, özüme değer verip teselli olması hoşuma gitmişti (s. 16).”

“Zaten kara Mehmet'im de okuyacak. İhtiyarlayınca da bana o bakar (s. 17).”

“...Dualarımın onlara ulaştığını hisseder gibi oldum. İçime bir ferahlık geldi. Bundan sonra, duayı dilimden eksik etmemeye karar verdim (s. 24).”

“O, komşularımızı sıkıntılı zamanlarında, onları hiç yalnız bırakmaz, ‘Komşu hakkı büyüktür!’ diyerek hep yardımlarına koşardı (s. 26).”

“Böyle acılı zamanlarda komşuların ve arkadaşların gelmesi teselli edici oluyormuş (s. 31).”

“İnsan iyi niyetle hareket edince, Allah elbet yardım eder Mehmet, dedi. Tabii, bunun için çok çalışman gerekecek. Doktor olunca da köyünü ve köylülerini unutmamamı dilerim (s. 39).”

“Fakat çok kimse tanıyoruz ki okuduktan sonra köyünü, komşularını, tanıdıklarını unutuyorlar eski dostlarını tanımaz oluyorlar. Eskiden çektikleri sıkıntıları unutup, fakir fukaranın derdini de anlamıyorlar. Paradan başka bir şey düşünmüyorlar (s. 39).”

“Köyüne ve milletine hizmeti candan düşünenin yüce Allah da yardımcısı olur oğul (s. 39)!”

“...İnsan olan kökünü bilmeli... Doğduğu toprakları, arasında yetiştiği insanları unutmamalı (s. 67)!”

“iyi bir evlada yakışan da büyüklerine itiraz etmemektir (s. 106).”

4.7.2. Öğüt ve Emir

“Unutma yavrum! Ölmüşlerimiz, bizden çevremize yapacağımız iyiliklerle, dualarımızı beklerler. İşte bunlar onlara ulaşır. Allah’ın acıması sonsuzdur. Edilen duaları ve yapılan iyilikleri karşılıksız bırakmaz. Ölmüşlerimizin günahlarını affedip, onları cennetine koyar (s. 23-24).”

“ ‘Bir söz insanı öldürürde; yaşatır da!’ derdi rahmetli anacığım. Ne kadarda doğruymuş (s. 42).”

“Bütün yaptıklarını yüce Allah görür; ona göre hareket et (s. 65).”

“Allah kötüye düşürmesin oğul, dedi. Herkes dengiyle yuva kurmalı (s. 109)!”

4.7.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“O iri yarı, bıyıklı, yiğit bir adamdır (s. 7).”

“Anam da çok iyi kalpli, şefkatli, güler yüzlü ve tatlı sözlüdür (s. 7).”

“Anam ineklerimizi sağlar, peynirimizi, yağımızı ve yoğurdumuzu yapar. Tavuklarımızı kuluçkaya yatırır (s. 7).”

“Anamda acıklı yerlerde ağlar; ama bize belli etmek istemez. Başörtüsünün ucuyla gizlice gözyaşlarını siler. Örtüyü kazaktan başını kaldırmaz. Babam kitabı uzandığı sedirde dinler (s. 10).”

“Saçımı süpürge yapar da yine bakarım size (s. 15)!”

4.7.4. İdeolojik Söylemler

“Buradaki gibi iyi insan ol! Herkese iyilik yap! Unutma yapacağın iyilik de kötülük de (s. 65)...”

“Kötülüklerden sakın. İyi bir insan ol ki; hem bu dünyada, hem de ahirette rahat edebilesin (s. 65).”

“Bu toprağın üstü olduğu gibi, altı da var. Bunu hiçbir zaman unutma (s. 65)!”

4.7.5. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Buradaki gibi iyi insan ol! Herkese iyilik yap! Unutma yapacağın iyilik de kötülük de (s. 65).”

“...İnsan olan kökünü bilmeli... Doğduğu toprakları, arasında yetiştiği insanları unutmamalı (s. 67)!”

“Bugün senin başına gelen, yarın benim başıma ya da çocuklarımın başına gelebilir. Elbette birbirimizi sevecek, birbirimizin yardımına koşacağız. İnsanlık budur (s. 67)...”

4.8. Şamatalı Köy

Tablo 10. Şamatalı Köy Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
4	0	2	0	4	0	1	0	0	2
0,2	0	0,60	0	0,50	0	1,33	0	0	0,24

“Şamatalı Köy” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 4 (% 0,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 4 (% 0,50), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 1,33), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) oranında tümceye yer verildiği

belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 4 (% 0,2), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 4 (% 0,50) tümce, en az ise, “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 1,33) oranında tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.8.1. Öğretme Belletme

“Tam yedi tane oyuncak bebeğe annelik yapıyorum. Ama yakında bebekle oynama yaşını geride bırakacağım. Uff büyümek ne kötü bir şey (s. 11)!”

“Çünkü öğretmenimiz ancak kötü kişilerin küfür ettiğini söylemişti bize (s. 26).”

“ Yeni kitaplar çok güzel kokarlar, bu kokudan onları okumanın ne zevkli olacağı bellidir (s. 74).”

4.8.2. Korku ve Kaygı

“Evdeki bütün eşyaları yerinden oynatan hayaletin öyküsünü anlattığında öyle korktum ki öleceğimi sandım (s. 9).”

4.8.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“En güzelinin adı Bella’dır. Mavi gözlü, sarışın ve kıvrıkcık saçlı (s. 11)...”

“Oğlanlar sır saklayamaz dememiş miydim (s. 58)?”

“Oğlanlar odun getirmeye gittiler. Britta ocağı tutuşturdu ve çay koydu. Ben yerleri süpürüp öğretmenimin yastıklarını düzeltiltim (s. 64).”

“Britta bulaşıkları yıkadı; Anna ile ben kurulayıp kaldırdık. Biz bunlarla uğraşırken, oğlanlar kitaplığın yanına oturup kitapları karıştırdılar. Zaten bu oğlanlar hiçbir işe yaramazlar (s. 65).”

4.8.4. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar Ve Kurallar

“Çocuklar birer baş belasıdır, her gün temiz dayak yemelidirler (s. 31).”

4.8.5. Şiddet

“Porsuk da bir çocuk değil, köpek olduğu halde sık sık iyi bir dayak yedi. Adam galiba köpeklerin de her gün bir temiz dayak yemelerinden yanaydı (s. 31).”

4.9. Serçe Kuş

Tablo 11. Serçe Kuş Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
46	7	11	19	6	0	5	10	0	5
2,3	0,95	3,31	4,95	0,76	0	2,23	3,21	0	0,62

“Serçe Kuş” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 46 (% 2,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 7 (% 0,95), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 11 (% 3,31), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 19 (% 4,95), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 6 (% 0,76), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 5 (% 2,23), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 10 (% 3,21), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 5 (% 0,62) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 46 (% 2,3), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 19 (% 4,95), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 11 (% 3,31) tümce, en az ise, “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 5 (% 2,23), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 5 (% 0,62) oranında tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.9.1. Öğretme Belletme

“Bakmasını bilmek gerek. Acılara, hastalığa ve yorgunluğa rağmen bakılabilir. O zaman güzelliğin bunlara da iyi gelen bir düşünce olduğu görülür. O, düşünceyi bir kere ellerine geçirmiş olanlar başlarına gelen bütün sevinçlerin ve acıların külfetine daha kolay katlanabilirler: Mutluluk da tahammül ister. Onu da iyi anlamalı (s. 6).”

“Güzellik uykuyu bırakıp bakınca görülebilir. Aksi halde baş tarafı dinlenmemiş bir masal gibi güzelliği anlamak zordur. Güneş doğduktan sonra gözlerini açanlar için geçen her dakika güzelliği anlamak için kaybedilmiş olacak (s. 7).”

“Ve Müslümanlar herhalde bunun için daima güneş doğmadan kalkıyorlar (s. 7).”

“Avcılık, kuşların edindikleri tecrübeleri hiçe çıkarıcı planlar yapıp onları izlemektir (s. 40).”

“Herhangi bir hazırlıkları olmadan, sihirli dillerle yazan filozofları okumaya başlayıp, kapları dar geldiği için çatlayan bazı insanlar gibi, o da minicik kafasının taşıyamayacağı hikmetli sözlerin başına açacağı gaillelerden korkarak davrandı. İhtiyarı dinleyenlere gıpta ile bakarak (s. 50-51).”

“Tıpkı insanların akla gelebilecek her yerde, her bir şekilde ölebileceklerini bilmelerine rağmen, evlerinden çıkmaya korkmadan bütün o yerlerde bulunabildikleri gibi. Kaderdi bu (s. 66).”

“Dünya küçük bir oyun düzeni olmalı (s. 77).”

“Yoksa kuşların avcısı insan, insanların avcısı Azrail mi (s. 80)?”

4.9.2. Korku ve Kaygı

“Tepeden tırnağa titreyip terledi. Bu kadar yüksekte silahlı bir avcı ne gezer. Anlaşılan iyice sınırları bozuldu Serçekuş’un (s. 48).”

“Eğer biri ona bugün bu dört silahlıdan birinin yönelttiği namlu karşısında ecel terleri döküleceğini söylese oracıkta bayılırdı (s. 54).”

“Zavallı kadın epeydir sergilediği poza rağmen tedirgin bir uysallıkla uzatılan lastiğin ucundan tuttu (s. 60).”

“Küçük gagasını araladığı zaman ağzının kenarından ince bir kan sızmaya başladı. Korkudan ciğeri kaniyordu (s. 72).”

4.9.3. Öğüt ve Emir

“Sofra bezinin önüne düşmüş ekmek kırıntılarını, herkes kendi önündekini topluyor ve

Besmele ile ağzına atıyor. Bereket gözün aydınlığı, zihin parlaklığı buradadır (s. 30).”

“Az konuşun. Ve ‘fakat ki öz konuşun’, dediğini duymuştu (s. 50).”

“Her az konuşan öz konuşmuş olmayabilir, yanılmayın. Az konuşanları bir şey sanmayın sırf az konuştuğuna bakarak. Ya! Keramet bunlarda değil sizde olmalı. Bunu anlayacak olan sizsiniz(s. 50).”

“Haddini bil, yürü işine, diye söylenerek yukarı dallara doğru çabaladı (s. 51).”

“Ne yaparsam yapayım olup biteceklere engel olamam (s. 77).”

4.9.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“...Dumanlar evin gelinleri veya kızları tarafından ocakların içinde yakılan ateşlerden çıkıyor (s. 26).”

“Ama yine de çorbanın başındaki gelin besmele ile başladığı işi dikkatle yürütmek zorundadır (s. 28).”

“Kadınlar da yetişkin kızlarla beraber tarlada, bahçelerde erkeklerle beraber çalışıp duruyor ve öğle yemeği için götürülmüş azıklarının başına bir hal gelmesin diye sık sık bakışlarını o yana çeviriyorlar.

Vakit ikindiye aşınca genellikle erkeklerden daha önce yemeği hazırladığı için evin yolunu tutarlar (s. 57).”

“Karısı geç bir vakit, koltuklardan birinde uyuyakalmış olan sonuncuyu da götürüp yatağına attıktan sonra, hiçbir faydası olmayacağını bile bile adama bir şeyler söylemek istedi. Fakat bir tür acıma veya kendi kendine acınma duygusu ile bundan vazgeçti (s. 58).”

“Nihayet çoktandır her zamanki, mıymıntılıkla, bekleyen karısına (s. 59).”

4.9.5. İdeolojik Söylemler

“Uyanıyorlar ve bununla birlikte, karanlığa rağmen, görüyorlar ki; gök açılıyor ve oradan Allah’ın yolladıkları bölük bölük yeryüzüne iniyorlar (s. 7).”

“Böyle düşünüyor ve güzelliğin içindeki, düşünceyi, bulmaya başlıyorsun (s. 8).”

“Güzelliği ve onun sağladığı düşünceyi elde etmiş olanların sahip oldukları bir ışık: Bunun adı olsa olsa nur olabilirdi (s. 12).”

“Onları Allah hazırladı ve önümüze yaydı. Serçekuş da bundan habersiz değil.O yüzden çevik ve istekli. Nimeti anlıyor ve seviyor. Onları düşünerek uykuyu bile yeniyor. Yaradan’ın buyrukları da bir nimettir. Emir, yasakları ve izinleri. Eğer bize izinleri olmasaydı ne yapardık (s. 12).”

“Çocuklarına sıcak gözlerle baktı. Karısına güzel sözler söyledi.Desturla çıkıp çalışmaya gitti. Ve bütün gün üzerine rahmet yağdı (s. 28).”

“Midelerinden önce Allah’ı düşünen ve onun huzurunda secdeye gidenler yemek tahtalarının önünde diz çöktüler. Şimdi yine bir huzurdalar. Sanki namazdalar. Ekmeği dikkatle koparıyor, yere düşen kırıntılara avuçlarını açıyorlar (s. 28).”

“ Sofra bezinin önüne düşmüş ekmeğin kırıntılarını, herkes kendi önündekini topluyor ve besmele ile ağzına atıyor. Bereket gözün aydınlığı, zihin parlaklığı buradadır (s. 30).”

“İçini bu yüzden garip bir sıkıntı kapladı. Acaba bu halleri görünmez bilinmez bir alemle bir yakınlık meydana geldiği için miydi? Bir şey mi olacaktı (s. 48)?”

4.9.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“Birbirleriyle besleniyor, birbirlerini kovalıyor, birbirleriyle yan yana oturuyor, birbirleriyle yalnızlıklarını gideriyor ve birbirlerinden kuvvet alarak devam ediyorlar. İnsanlarda böyle değil mi (s. 16)?”

“Kaderleri yaratan Allah’ın kimi kiminle karşılaştıracağını, daha açık söyleyelim, bize ne yazdıracağını da bilemeyiz (s. 18).”

“Ama bunun her gün her gün ve her gün olması onu basitleştirmiyor. Hatta bakmasını biliyorsan onu büyütüyor (s. 25).”

“Sanki kaderin elinden kaçabilirmiş gibi (s. 65).”

4.9.7. Şiddet

“Kim bilir nasıl biri? İri mi? Acımasız mı? Ya önüne geleni öldürmekten zevk alıyorsa. Hatta bazen arkadaşları ondan korkuyorsa (s. 22).”

“Korkunç bir şekilde sevinecek.

Korkunç bir şekilde hayıflanacak çünkü vuramadı.

Ve korkunç bir şekilde acıkacak (s. 26).”

“Ve ellerindeki sapanlarla kuşlar avlayacaklar serçeleri bile (s. 31).”

“Fakat paylarına düşecek sakız kadar bir çiğdemlik eti nasıl yediklerini, kemiklerin üzerindeki parçacıkları asıl canavarlaşmış dişleriyle koparmaya çalıştıklarını ve kemik parçalarını kurutuncaya kadar yaladıklarını hisseder gibi oldu ve yüreğinin yağı eridi (s. 51).”

“Birkaç kez böyle yapmışlarsa iyi bir sopa çekilmiştir kendilerine (s. 63).”

4.10. Andersen Masalları

Tablo 12. Andersen Masalları Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
2 0,1	2 0,2	2 0,60	0 0	9 1,14	3 4,61	0 0	0 0	0 0	3 0,37

“Andersen Masalları” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 2 (% 0,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 9 (% 1,14), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 3, (% 4,61), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 9 (% 1,14), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 11 (% 3,31) tümce, en az ise, Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 2 (% 0,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60) oranında tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.10.1. Öğretme ve Belleme

“...Dünyada kuş doğmak gibi bir felaket var mı? Allah’a çok şükür çocuklarımdan hiçbirinin başına böyle bir dert gelmedi. Varı yoğu ötüşünden ibaret olan bir kuş, tez zaman da yoksulluğa düşer, kış gelince de ölür (s. 30).”

“Derken bir yıldız kaydı, gökyüzüne geniş bir yay çizerek uzaklaştı, söndü. Kızcağız, işte, biri daha öldü, diye mırıldandı. Bir gün, ninesi söylemişti: Her yıldız düştüğçe yeryüzünden biri ölmüş (s. 43).”

4.10.2. Korku ve Kaygı

“... kibrit satamadığını annesine söylemekten çekiniyordu (s. 41).”

“ On beşine bastığında parmağına iğne batacak ve öleceksin, demiş (s. 50).”

4.10.3. Öğüt ve Emir

“Söz sözdür kızım, demiş babası (s. 45).”

“Verilen sözlerle ilgili söylediklerimi sakın unutma (s. 45).”

4.10.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Gratel ağlamaya başlamış (s. 15).”

“Fakat kadın dediğinden bir türlü vazgeçmiyormuş. Kadın sürekli bağıyor, çocukların bir an önce ormana götürülmesini istiyormuş (s. 15).”

“Ne kadar güzel bir kız, oğluma çok güzel bir eş olur (s. 23)...”

4.10.5. Şiddet

“Kötü cadı, cayır cayır yansın! Yaptığı kötülüklerin cezasını çeksin (s. 19).”

“Eğer bu bıçağı prensin kalbine sapsan büyü bozulacak (s. 62).”

“Yoksa sizi dilim dilim doğratırım (s. 70).”

4.11. Çocuk Kalbi

Tablo 13. Çocuk Kalbi Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
21	18	13	1	8	0	5	3	2	20
1,05	2,44	3,91	0,37	1.01	0	2,25	0,96	2,73	2,48

“Çocuk Kalbi” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 21 (% 1,05), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 18 (% 2,44), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 13 (% 3,91), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,37), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 8 (% 1,01), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 5 (% 2,25), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0,96), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 20 (% 2,48) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 21 (% 1,05), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 20 (% 2,48), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 18 (% 2,44), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 13 (% 3,91) tümce, en az ise, “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,37), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0,96) oranına tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.11.1. Öğretme ve Belletme

“Her baba çocuklarının iyi huylu olmasını ister (s. 8).”

“Hayatın boyunca, her insan gibi, belki sende acı günler geçireceksin. Bunların en acısı, anneni kaybettiğin gün olacak (s. 23).”

“ ‘Hocam bu çocuk biraz geri zekalıdır; Allah size sabır versin’, demişti (s. 45).”

“Öğretmenlik para için yapılamayacak kadar kutsal bir meslektir oğlum. Onun adını daima saygıyla an (s. 47).”

“ ‘Anne yüreği böyledir işte oğlum’, dedi. Fakat her şeyden önemlisi babanın kıymetini bilmeliyiz. Franti, zalim bir babanın eseridir. Babası tarafından her gün dövülen, horlanan ve sevilmeyen bir çocuk elbette bütün iyi duygularını kaybeder. O da zalimleşir; insanlara düşman olur (s. 56).”

“Ya insan ol ya hayvan gibi yaşamaya devam et, dedim kendi kendime. Vicdanım insan olmayı seçti (s. 67).”

“Sokakta kabalık ve pislik varsa, evlerde de kabalık ve pislik var demektir (s. 71).”

“Yaşadığın sokağın değerini bir gün vatanından ayrı kaldığın zaman anlarsın (s. 71).”

“Yaşadığı toprağı sevmeyen insanlar nankör ve duygusuz insanlardır. Ülkeni şehrini, kasabanı, köyünü ve sokağını canın pahasına da olsa koru. Şerefli bir insan yaşadığı toprağa ihanet etmez (s. 71).”

“ ‘Eğer özür dilersem kendisinden korktuğumu zannedecek’, dedim içimden. Korkak damgası yemekten ve küçük düşmekten korkuyordum (s. 78).”

4.11.2. Korku ve Kaygı

“Öğrencileri tarafından sevildiğine göre, demek iyi bir öğretmendi. Ondan korkmama gerek yoktu (s. 7).”

“Bir kaza olmuş, yıl iyi başlamadı, dedi babam (s. 9).”

“Cebimdeki delikten düşmüş paralar. Patronum döver. Gündeliğimi de alamam. Eve ekmek götürmeyeceğim için de annem kızar (s. 15).”

“...iki zorbayı enselerinden tuttuğu gibi ayaklarını yerden kesmişti. O günden sonra kimse Garrone’ye kafa tutmaya cesaret edemedi (s. 17).”

“...çocuk ikinci yumruğu yüzüne yememek için hemen oradan uzaklaştı (s. 18).”

“Garoffi tir tir titriyordu. Bu titreme soğuktan çok korku titremesine benziyordu (s. 41).”

“Ondan korkmasına rağmen bunu etrafa belli etmemeye çalışır (s. 50).”

“...babam olacak adam bir canavar; bu böyle devam etmez, dedi. Polise söyleyelim de karakola çağırırsınlar (s. 50).”

“Duyarsa, inanın ikimizi de dayaktan öldürür. Bu çocuk yüzünden başım beladan kurtulmuyor. Yalvarırım size, oğlumun cezasını affedin (s. 55).”

“İnanın kocamın hiç acıması yoktur; çok zalim bir adamdır (s. 55).”

4.11.3. Öğüt ve Emir

“Çalışmak insanı kirletmez. Çalışmaktan dönen bir işçiye sakın, ‘üzerin kirlenmiş’, deme (s. 40).”

“Seni cehaletten kurtardığı, aklını ve ruhunu eğittiği için öğretmenini baban gibi sevmelisin (s. 47).”

“Öğretmenlik para için yapılamayacak kadar kutsal bir meslektir oğlum. Onun adını daima saygıyla an (s. 47).”

“Nobis, kendi iyiliğin için, arkadaşlarına karşı daha nazik olmanı tavsiye ederim. Onları aralarında hiçbir ayırım yapmadan sev. Sevgi ve hoşgörü insanın kalbini yumuşatır. Sevmek ve sevilme insanı mutlu eder. Ne dersin, sende mutlu olmak istemez misin (s. 62)?”

“Yaşadığın sokağın değerini bir gün vatanından ayrı kaldığın zaman anlarsın (s. 71).”

“Ülkeni şehrini, kasabanı, köyünü ve sokağını canın pahasına da olsa koru. Şerefli bir insan yaşadığı toprağa ihanet etmez (s. 71).”

“...arkadaşlarının arasındaki işçi ve köylü çocuklarını sev ve onlara saygı göster (s. 96).”

“İyi bir yönetici ve iyi bir insan olmak istiyorsan; eski arkadaşlarınla dostluğunu devam ettirmelisin. Bu senin yeni dostlar edinmene engel değildir (s. 96).”

“Toplum bir vücut gibidir. Nasıl vücudun hiçbir organı diğerinden önemsiz değilse; hiçbir meslek sahibi de diğerlerinden daha önemsiz değildir (s. 96).”

“İnsan acılara katlandığı oranda güçlenir. Büyük insanlar,büyük acılara katlanan kimselerdir (s. 100).”

“... Dürüst, çalışkan ve inançlı ol. Annenin senden istediği budur (s. 100).”

“ ‘Güçlü ol, tembelliğe yenik düşme’, diyor (s. 112).”

“...senin için katlandığı fedakarlıkları,sen hasta iken başucunda döktüğü ve bizden sakladığı gözyaşlarını,bizi rahat yaşatmak ve başkalarına muhtaç etmemek için gece gündüz çalıştığını düşün (s. 114).”

“Ölümün genç ihtiyar tanımadığını,bir gün, bir hafta ya da bir ay sonra babanı kaybedeceğini düşün. Zavallı annenin karalar giydiğini, evin yasa büründüğünü düşün.

Çok geçmeden geçim derdine düştüğümüzü, annenin ve ablanın el kapılarına gündeliğe gittiğini düşün. O zaman babanın kıymetini anlarsın (s. 115).”

4.11.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“İki kadın kucaklaşıp ağlamaya başladılar (s. 10).”

“Bütün hafta çalıştıktan sonra,el becerilerini geliştirmek için,pazar kurslarına giden işçi kızlar ve kadınlar bilirim (s. 14).”

“Annesi onun yüzünden her gün kocasından laf işittiği için üzüntüsünden hastalanıp yatağa düştü, diyorlar (s. 52).”

“Ellerini yüzüne kapatıp ağlamaya başladı (s. 55).”

“Annem göz yaşlarını tutamadı (s. 56).”

“Zavallı anneciğimi hep ağlarken görüyorum (s. 94).”

“Annenin ve ablanın el kapılarına gündeliğe gittiğini düşün (s. 115).”

“Kızlardan bazıları birbirine yaslanarak sessizce ağlıyorlardı (s. 119).”

4.11.5. İdeolojik Söylemler

“Allah’a verdiği nimetler için şükrediyor, hayır yapanlara uzun ömürler diliyorlar (s. 83).”

4.11.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“Arkadaşını kurtarmak için canını bile seve seve tehlikeye atar (s. 18).”

“Her baba çocuklarının iyi huylu olmasını ister (s. 8).”

“Hayatın boyunca, her insan gibi, belki sende acı günler geçireceksin. Bunların en acısı, anneni kaybettiğin gün olacak (s. 23).”

4.11.7. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Hikayeyi kopya ederken Derossi çok duygulanmıştı. Gözleri yaşarmış, dudakları titriyordu. Ondaki asillik gerçekten Allah vergisi bir şeydi (s. 32).”

“ ‘Kusura bakmayın, oğlum kör’, dedi (s. 36).”

4.11.8. Şiddet

“Birkaç çocuk, annesi pazarda sebze satan, kızıl saçlı, kolu sakat Krossi ile alay ediyorlardı (s. 11).”

“Benimle ve annemle alay ediyorlardı. Cetvelle sakat koluma vuruyorlardı (s. 11).”

“Cebimdeki delikten düşmüş paralar. Patronum döver. Gündeliğimi de alamam. Eve eklemek götüremeyeceğim için de annem kızar (s. 15).”

“...sözünün kesilmesine çok kızar (s. 18).”

“... çocuk ikinci yumruğu yüzüne yememek için hemen oradan uzaklaştı (s. 18).”

“...yaramaz çocuklar onun kamburu ile alay ettiler; çantalarıyla sırtına vurdular. Zavallı çocuk,gördüğü işkenceler karşısında sırasına kapanıp ağlamaktan başka bir şey yapmıyordu (s. 29).”

“Çenesine öyle bir yumruk indirdi ki,maskara Franti kendisini yerde buldu (s. 29).”

“...babasından her gün dayak yediği halde kimseye bundan söz etmemesi (s. 49)...”

“Adam karısını ve oğlunu hep sebepsiz yere dövüyormuş (s. 49).”

“Prekossi ders çalışırken babası elinin tersiyle kitaplarını,defterlerini yere savuruyormuş (s. 49).”

“Adamın onu tekmeleyerek merdivenlerden aşağı yuvarladığını kapıcı kadın görmüş (s. 50).”

“Garonne ile karşılaşınca korkudan titrer;ama küçük duvarcıyı yalnız bulunca döver. Kolu sakat Krossi ile alay eder. Kambur Nelli'nin taklidini yapar (s. 52)...”

“Derossi, yumruğunu havaya kaldırarak bağırdı (s. 54).”

“Duyarsa, inanın ikimizi de dayaktan öldürür. Bu çocuk yüzünden başım beladan kurtulmuyor. Yalvarırım size, oğlumun cezasını affedin (s. 55).”

“İnanın kocamın hiç acıması yoktur; çok zalim bir adamdır (s. 55).”

“...Antoni'ye hakaret etmiş; ölen babası hakkında yakışsız sözler söylemiş. O da dayanamayıp elindeki çekici adamın kafasına fırlatmış. Adam başından ağır yaralanmış (s. 63)...”

4.12. Mutlu Prens

Tablo 14. Mutlu Prens Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
37 1,85	13 1,76	3 0,90	9 3,33	13 1,64	4 6,15	9 4,01	8 2,57	3 4,10	6 0,74

“Mutlu Prens” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 37 (% 1,85), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 13 (% 1,76), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 9 (% 3,33), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 13 (% 1,64), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 4 (% 6,15), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 9 (% 4,01), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 8 (% 2,57) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 6 (% 0,74) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 37 (% 1,85), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 13 (% 1,76), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 13 (% 1,64) tümce, en az ise, “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 4 (% 6,15), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90) oranında tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.12.1. Öğretme ve Belletme

“Sefalet kadar büyük bir giz yoktur, sevgili Kırlangıç (s. 11).”

“Ama aşk, hayattan daha güzel, diye devam etti (s. 16).”

“Karşılığında senden hakiki bir aşık olmanı istiyorum. Çünkü sevgi felsefeden daha kudretlidir. Aşkın kanatları ve bedeni alev renginde, dudakları baldan tatlı, nefesi de tütsü gibidir (s. 16).”

“Aşk, hiçbir işe yaramıyor, hiçbir şey kanıtlamıyor ama insan yinede aşka inanıyor. Bu çağda işe yaramak önemli; ben en iyisi, felsefe çalışıp, metafizik öğreneyim (s. 18).”

“Bazı şeyler ne ise odur (s. 20).”

“Dostlukta esas olan, sadık olmaktır. Karşılıklı sadakat yani! Ona güvenebiliyorsam, o benim dostumdur (s. 46).”

“Gerçek dostlar, her şeylerini birbirleri ile paylaşanlardır (s. 47).”

4.12.2. Öğüt ve Emir

“Bu dünyada bütün canlılar aynıdır. Hepsini Tanrı yaratmıştır. O yüzden, şu sinek bile senin kardeşin sayılır.Orman kuşlarını sapanla zevk için vurma. Alay ettiğin o kör kadıncağıza da merhamet göster. Bu dünya da herkesin, her şeyin yeri ayrıdır ve hepsi Tanrı'nın kuludur. Sen kimsin ki onun yarattığı bu dünyayı kötülüyor, kendini bütün insanlardan üstün tutuyorsun? Otlakta ki inekler bile, o yaşadıkları yaşam için Tanrı'ya dua ederler, bunu bilmiyor musun (s. 24)?”

“Dostluğun en güzel yanı da, darda olan arkadaşını düşünüp, ne yaptığını merak etmek, onun için üzölmek değil midir (s. 51)?”

“Dost acı söyler (s. 53).”

“Ahlak dersi veren öyküler anlatmak tehlikelidir.İnsan dostlarını kaybedebilir (s. 56)“

“Herkes haddini bilmeli, nereye gidilip nereye gidilmeyeceğine dikkat etmeli (s. 67)“

“Asil olmak öyle kolay bir şey değil. Asalet, ağır olmak demektir (s. 69).”

“Kendine gel ve başkalarına saygılı olmayı öğren (s. 81).”

4.12.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“... yırtık pırtık giysiler içindeki zavallı bir kadına olmadık sözler söylerken (s. 24)...“

“Benim annem sen misin?Aklını kaçırmış olmalısın sen. Şu haline bir bak! Senin gibi iğrenç biri nasıl benim annem olur? Çek ellerini üstümden! Diye bağırdı (s. 25).”

“Bir kurbağadan daha çirkin, bir kara yılandan daha iğrençsin. ‘Onun için sakın bir daha karşıma çıkma’, deyip dışarı çıktı. Zavallı bahtsız kadın da ağlaya ağlaya evden ayrılıp ormana doğru yollara düştü (s. 26).”

“Karısı ‘Ay gene ne güzel konuştun bey, kilisede rahip bile böyle güzel konuşamıyor’. demiş (s. 49).”

“...dudaklarının o şahane kıvrımlarıyla gülümseyerek bakıyordu (s. 61).”

4.12.4. İdeolojik Söylemler

“Tanrı, meleklerinden şehirdeki en değerli şeyin getirilmesini istedi. Meleklerde ona kurşundan kalbi ve ölü kuşu getirdi (s. 12-13).”

“Fakat bütün yolcuların koruyucusu olan Aziz Martin, onlara yardım edip ormandan çıkmalarını ve vadinin aşağısındaki köylerinin bacalarından çıkan dumanları görmelerini sağladı (s. 21).”

“ ‘Sendeki bu akıl rahipte bile yok’, deyip, parmaklarıyla tahtaya vurmuş (s. 49).”

4.12.5. Tozpembe Bir Dünya

“Doğru seçim, dedi Tanrı, Çünkü Cennet bahçemde bu küçük kuş sonsuza dek şakıyacak ve altın şehrimde Mutlu Prens bana şükredecek (s. 13).”

“Eeee, yaşlı dünya vefat etti artık. Onun içinde beyaz bir kefene büründü (s. 19).”

“Tanrı serçe kuşlarının bile rızkını veriyor. Buncağızın niye vermesin (s. 23)?”

4.12.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Bu dünya zenginlerin dünyası (s. 21).”

“Tanrı’nın kimine çok, kimine az verdiği yetmiyormuş gibi, insanlar arasında da haksızlık bütün dünyayı sarmış. ‘Tanrı, üzüntüleri dağıtırken bile eşit davranmamış’. diye yakındı (s. 21).”

4.12.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Başta annesini ve bütün insanları hakir görmenin cezası olarak bu hale geldiğini anladı (s. 26).”

“Tembellik en büyük günahdır ve dostluğun en büyük düşmanıdır (s. 53).”

4.12.8. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Oysa bizim gibi fakirler için bu dünya çok acımasız. Bu dünya zenginlerin dünyası (s. 21).”

“... gerçek aşk, bir köşede sessizce acı çekmektir (s. 78).”

4.12.9. Şiddet

“Buna inanan olmazsa, onu yerim! Diye gözdağı verdi çevresindekilere (s. 20).”

“Kuşlar, sırf zevk olsun diye bizim kanatlarımızı kestir. Uçamaz olduk, bilmiyoruz. dediler (s. 27).”

“Köstebekler, çomaklarla zaten az gören gözlerimizi kör ettin, görmedik. dediler (s. 27).”

“Sincaplar, bizim annemizi öldürdün, şimdi kendi anneni mi arıyorsun öldürmek için? dediler (s. 27).”

“Eğer akşama kadar onu bulamazsan, eve geldiğinde seni yüz kırbaça cezalandıracağım. Unutma, sen artık benim kölemsin, istediğimi yapacaksın (s. 29).”

“Ama bu tören çoğunluğu İngiliz olan ve kiliseye karşı gelmekle suçlanıp yakılarak idam edilmelerine karar verilen engizyon mahkemeleri kadar bunaltıcıydı (s. 60).”

4.13. Falaka

Tablo 15. Falaka Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
49	7	31	16	16	0	29	7	2	39
2,45	0,95	9,33	5,92	2,02	0	12,94	2,25	2,73	4,84

“Falaka” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 49 (% 2,45), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 7 (% 0,95), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 31 (% 9,33), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 16 (% 5,92), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 16 (% 2,02), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 29 (% 12,94), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 7 (% 2,25), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 39 (% 4,84) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 37 (% 1,85), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 39 (% 4,84) “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 31 (% 9,33), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 29 (% 12,94), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 16 (% 2,02) tümce, en az ise, “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.13.1. Öğretme ve Belletme

“O zamanlar bir çocuk için korkunun pek çok çeşidi vardı. Çünkü çocuk, laf anlamaya ve laf söylemeye korku ile başlardı. (s. 10).”

“Çocukları korkutma amaçlı bu kelimeler, eski çocukluğun neredeyse ‘ kanun maddeleri ‘ hükmünde idi. Çocuk bir kere bundan korktu mu hep korkardı (s. 11–12).”

“Cin, peri, dev, cadı ve hortlak gibi nesnelere, bu kanun maddelerinin aslı faslı olmayan motiflerindendi (s. 12).”

“Bizim çocukluğumuzda hırsız kelimesi büyük küçük herkesin baş umacısı idi (s. 12).”

“O zamanlar bu kelimelerin özü değil sözü bile sinir bozardı (s. 12).”

“Okuyanı, uslu duranı neden dövsün? Tam tersine, sever (s. 19).”

“İnsan korktuğuna uğrar, derler ya (s. 78)!”

“Hocadan korkmayan çocuk okumaz (s. 79)!”

“Demek ki, sen o kadarcık bir sopa tatlısı yiyemezsin, öyle mi? Yazık sana be! Artık herkese söyleyeceğim: Sana Laz Mehmet Bey’in ‘Rasim’ demesinler. Vay tabansız herif vay! Ulan, insan onun yüz tanesini yer, kalkar; hocasının elini öper, gider yerine oturur. Vay muhallebici vay (s. 80)!”

4.13.2. Öğüt ve Emir

“Öpeceksin! Hatta daha sevimli, terbiyeli davranmak istersen okula varıncaya kadar saçlı sakallı kimi görürsen elini öpecek, onlardan dua alacaksın. Çünkü tembih böyle (s. 28)!”

“Fakat gözünü aç, misafirlik üç gün sürer. Yaramazlık, haylazlık edersen ayaklarına falakayı yersin (s. 33).”

“Uslu durursan, yaramazlık etmezsen dersine çalışırsan Kalfa seni, dövmez (s. 34).”

“İnsan okula gözü kapalı değil, gözü açık gitmeli değil midir? Yok değilmiş, gözü kapalı gitmeli, orada açılmalıymış (s. 40)!”

“...hiç Amin’e bir haftalık kirle gidilir mi? Sonra insanın yanına melekler sokulmaz! İşte dünya böyle hayaller (s. 49)!”

4.13.3. Korku ve Kaygı

“Çocuk, değil kendisinin, hem devam ettiği okulun hem de başka bir okulun hocası olduğunu bildiği kimseden korkardı (s. 9).”

“...vasiyetiyle bir gün önce teslim ettiği o haşarı toramana varıncaya kadar hepsi karşısında mum direk durur; sesinden ve önündeki ders rahlesine sık sık vurduğu değneğinin çat patından tir tir titrerlerdi (s. 10).”

“O zamanlar bir çocuk için korkunun pek çok çeşidi vardı. Çünkü çocuk, laf anlamaya ve laf söylemeye korku ile başlardı (s. 10).”

“Günler geçtikçe bu cızla, kakalar ve üfler, bir kumanda özelliğini almaya başlardı. Ninnilerdeki:

Dağda gezer dağcı baba

Bir elinde kalın sopa

Himmet edin uyusun

Zindandaki Cafer Baba (s. 11)!”

“Bakın ben okumadım da yüzüm böyle simsiyah kaldı (s. 20).”

“...dut ağacının dibinde toplanan kötü ruhların kötülüklerinden çekinerek Sofular’daki evi, okulu bıraktık (s. 40)...”

“Hoca o kadar kuvvetliymiş ki , bir yumrukta mandayı devirmiş (s. 44).”

“Bize de vurur mu (s. 44)?”

4.13.4. İdeolojik Söylemler

“...vurduğu yerde güller biter, yarın ahirette cehenneme girecek olursam o yerler yanmazmış (s. 14–15).”

“Sus yemin etme! Ben sana yemin etme, ‘inan olsun’ de, diye kaç defadır tembih ediyorum (s. 18).”

“Hem okuyanın ağzı mis kokar. Çünkü her gece uykuda melekler onu öper (s. 20).”

“Hocamın hayır duası gayet bereketli imiş (s. 26).”

“... hatta bir sabah Kur’an-ı Kerim ezberlemeye çalışan o ince sarıklı, sarışın küçük hafızı, hademe Tahir Ağa’yı çağırarak onun duvardan ‘Bismillah’ diyerek indirdiği falakaya yatırıp çıplak ayaklarına:

-Sen hem çalışma... Sabah ezberini dinletme, sonra da abdest alma! Diyerek üç – beş tane o cilalı, şimşir sopadan vurdurmak gibi her biri ayrı ayrı yüreğimi oynatan, beni varlığımdan çıkararak muameleleriyle gözümde bir ‘korku’ kesilmişti (s. 34).”

4.13.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Hırsız var! Nidası bütün mahalleyi dimdik ayağa kaldırır, koca bir semti derin uykularından uyandırır, kadınları olduğu yerde bayıltır ve normal zamanlarda evlerde cesur tanınmış erkeklerin seslerini kısırdı (s. 12).”

“Ay!... Büyük hanım ağlıyor (s. 22).”

“Hele büyük halama ne zaman gitsem rahmetli beni karşısına alır, o zamanların sokak sokak en çok tutulan şarkılarından: Bana şimdi cihan, beytü'l-hüzündür. (Bana şimdi dünya gam ve keder evidir.) nakaratlı şarkıyı okutturur, ağlardı (s. 45).”

“Bir semtte bir amin, o zamanlarda seyrine doyum olmayan bambaşka bir olaydı. İhtiyar, orta yaşlı kadınlar, hatta genç kızlar için sokağa çıkmak için bir bahane idi (s. 48).”

“Biz varmadan önce, okulun sokağını kadınlar doldurmuş (s. 49)...”

“Ben sııttım, ama o sııtamadı. Gerçi sıkı örtünmüş, sııtsa da kimse farkına varmayacak, ama yağma mı var? İster siyah, ister beyaz olsun, kadın değil mi? Kadın sokakta gülümseyebilir mi? Ya biri görecekt olursa, sonra ne derler (s. 52)?”

4.13.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Hoca efendi, eti senin kemiği benim (s. 10)!”

“O zamanlar bir çocuk için korkunun pek çok çeşidi vardı. Çünkü çocuk, laf anlamaya ve laf söylemeye korku ile başlardı (s. 10).”

“Pis, kaka! diye bağıarak daha henüz ne yaptığını bilmeyen bu zavallıyı korkuturlardı (s. 11).”

“Haydi git havhav, benim oğlum uyuyacak (s. 11)!”

“Ay hav havlar geliyor!... Kapa kızım gözünü! Korkutmaları başlardı (s. 11).”

“Ya Rab! Bu aferin ne tükenmez hazinedir (s. 74).”

“Hem kadın hem de Arap akılı!... Bilmiyor ki, dayak vurulduğunu seyretmek de hemen hemen dayak yemektir (s. 83)!”

4.13.7. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“O zaman çocukluğu, iki cami arasında kalmış bir beynamazın haline benziyor. Evdeki azarlara, bağırıp çağırılmalara, çat patlara doyamadın mı, istersen okulda da çalışma rahat durma, bir parti de orada yerdin. Sadece bu iki yer arasındaki yerler, tehlike bölgesinin dışında bulunuyordu (s. 34).”

“Gel oğlum, öpeyim de geçsin! Dedi, öptü (s. 37).”

4.13.8. Şiddet

“Bu korkunçluk o zamanın anlayışına göre dayağı ana, baba dayağından daha zorlu, dövecek vasıtaları sınırsız, fakat cin, peri ve evliya gibi çarpıp yangın bakırı gibi eğri büğrü, yamru yumru etmediği gibi, devler gibi bir hamlede insanı dışının kovuğuna tıkar, hortlak gibi parçalayıp mezarlıklarda yer, cadı gibi ateşli kırbaçlarla yakıp savurur, özellikle de hırsız gibi gözleri kan kırmızı, elinde kanlı bıçaklarla saldırır takımından da değil (s. 14)...”

“... Dur şunun ağzına bir (s. 18)...”

“Fakat gözünü aç, misafirlik üç gün sürer. Yaramazlık, haylazlık edersen ayaklarına falakayı yersin (s. 33).”

“Fakat Kalfa sabahtan akşama kadar çat tokat, pat değnek, kulak çekmek, kulak çekmenin daha acımasızcası olan kulak kıkırdağını tırmalamak (s. 33)...”

“...Hoca Efendi'nin gururunu okşamak için olacak– bazen bir anda kulaklarından yakalayıp sağlı sollu çekip dururken kuvvetlice şamar indirmek (s. 34)...”

“Aman Kalfa Efendi, bir daha yapmam...Vay! Of! Deyişlerine bakmayarak hüngür hüngür ağlatıncaya kadar dövmek (s. 34)...”

“Bilmem o ara Hoca mı bağırdı yoksa Kalfa mı birini dövdü (s. 36)?”

“... Kalfa da tepemize dikilmişti. Bana bir şamar vurdu (s. 36).”

“Başım sendelemişti. O ana kadar böyle sert, acıtıcı bir şamar yememişim. Süt ninem bazen bunalır, bana bir tokat kaptırırdı, ama onun ki Kalfa'nın şamarı yanında ayva reçeli kalır (s. 36)!”

“Kalfa mı dövdü? Deyince, okulda gözlerimden bir damla yaş akmamışken, burada birdenbire boşandım (s. 37).”

“O gün akşama kadar kim derse girdiyse dayak yedi (s. 89)!”

“Bu hoca için, dayak altında üç çocuk öldürmüş, diyorlar (s. 89)!”

“Biz derslerimizle uğraşırken kapıdan büyük bir gürültüyle iki kişinin koltuğunda bir çocuk getirildi. Anasına, babasına karşı geldiğinden falakaya yıkılmıştı. Yani hoca dışarıdan bu yolda yapılan şikayetleri de kabul ederdi (s. 92).”

“Korkulu gözlerimi, her falaka olayında dört açar, safhalarını seyredirdim. Anladım ki her falakaya yatış bir değilmiş. Suçun çeşidine, büyüklüğüne, hocanın o günkü sinirliliğine göreymiş. Başlıcaları: Mest; potin üstüne ‘hafif’, mest; potin çıkarılarak çorap üstüne ‘az ağır’, yalınayak ‘ağır’, ıslak ayak ‘daha ağır’, kuvvetli bükmelerle zincirli fala ‘pek ağır’, bu durum ve bu vaziyette vurulan sopa birden bire kaldırılmayıp temas sıkı sıkıya muhafaza edilmekle beraber gerektiği şekilde sopa yalatılarak yavaş yavaş bütün taban üzerinden çekilip deri parçalama ‘en ağır’. Bu altı çeşidin bir de karması vardı ki, o da ayaktan başka, vücudun neresi gelirse oraya vurmaktı (s. 92).”

“...küçüklerden dayağı hak etmiş olanlar birikir, her tabanın nasibini alacağı tarzda falakaya bir şekil verilirdi. ‘Elbirliği’ gibi buna da ‘ayakbirliği’ denirdi (s. 92).”

4.14. Yürekdede İle Padişah

Tablo 16. Yürekdede ile Padişah Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	F %	f %	f %
10	3	1	11	4	0	4	2	0	0
0,5	0,4	0,30	4,07	0,50	0	1,78	0,64	0	0

“Yürekdede ile Padişah” adlı yapıt eğitsel ilkelere bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 10 (% 0,5), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 3 (% 0,4), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 11 (% 4,07), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 4 (% 0,50), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 4 (% 1,78), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 0 (% 0) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 11 (% 4,07), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 10 (% 0,5) tümce, en az ise, “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.14.1. Öğretme ve Belletme

“Payitaht demek, bir ülkenin, bir imparatorluğun baş şehri demektir. Yani tahtın bulunduğu şehir demektir (s. 47).”

“...sultanım, beyoğlum, eğer bir ülkede herkes doyar da yine hırsız olursa, eğer bir ülkede adalet gani olur da eşkıya türerse, kıyamet alametidir ya (s. 49)...”

“Merhamet olmasaydı, hayat olmazdı (s. 73).”

“Bazı insanların hayvandan bile aşağı olması mümkün, eğer kalbinde merhametin zerresi kalmamışsa (s. 77).”

“İşte kahvehane ahlakı. Kumar, bomboş konuşmalar silip götürmüş büyüklerle küçükler arasındaki mesafeleri, sırlı yakınlıkları (s. 83).”

“Yaşlılar arkada, tüyü bitmemişler önde. Karman çorman olur mu yaşlar, başlar, edepler, saygılara. Edep! Edep her şeyin başıdır (s. 85).”

4.14.2. Öğüt ve Emir

“...öldürmek, için öldürenle, ölmek için öldüreni birbirine karıştırma (s. 74).”

“Zira evlatlarına muhabbet göstermeyen halka da göstermez. Çocuklarına merhameti olmayanın halka da merhameti olmaz (s. 74).”

4.14.3. Korku ve Kaygı

“Yaşım başım bir hayli, bilirsin, Efendimiz cennete yaşlı kadın girmeyecek, demiş (s. 28).”

4.14.4. İdeolojik Söylemler

“Tabağın dibini ekmekle bir güzel sünnetlediler. Sofra bezine dökülmüş ekmek kırıntılarını bir bir bulup beslemeyle ağızlarına koydular (s. 14).”

“Ah pirim beni orada ne edeceksin, yaşım başım bir hayli, bilirsin, Efendimiz cennete yaşlı kadın girmeyecek, demiş (s. 28).”

“Sonra ananız olsun, yaşlı bir hatunum vardır. Sizi evlat gibi bilir. Onun için namahremlik kalmamıştır (s. 34).”

“...güzel büyüklerin isimlerini arayıp bulup verirlenmiş ki onlar da onlar gibi dine, Peygambere sadık olsunlar, İslam’a hizmet etsinler (s. 43).”

4.14.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“...sen nasıl emreder nasıl münasip görürsen, benim için güzel olan o (s. 10).”

“–Allah ömrünü hayırlı etsin beyim efendim, ben de arzu ne gezer, ben sana uydum, senin ağızına bakarım (s. 10).”

“...o nasıl bir söz, asıl ben senin ayağının türabı olayım, emret kendimi yoluna kurban vereyim (s. 29).”

“Bir hatuna kocasından daha iyi düşünen erkek olmaz. En iyi kocası düşünür (s. 54).”

4.14.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Ey yüce Rabbim, yarattığın bin bir böcek hakkı için, yarattığın bin bir koku hakkı için sen beni bağışla, beni benim amellerimle tartma, bin yıl ömür versen, bin yıl senden gayrısını düşünmeden ibadet etsem verdiğin bir tek göz nurunun, bakıp alemi görebilmeni, şükürünü eda etmiş olamam. Sen hiç kimseye muhtaç değilsin ama biz hepimiz sana muhtacız. Sen olmasaydın ne yapardık (s. 21)?”

“...yani şöyle düşündünüz ki, bir namahrem varsa gözümüz istemeden de olsa ilişir günah olur. Eh, bundan daha ince tedbir olur mu (s. 34)?”

4.14.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Hayatın başlangıcından kıyamete kadar, bütün insanların ve hayvanların sahip oldukları ve olacakları merhamet duygusunun toplamı, Allah'ın kullarına duyduğu merhametin binde biri. Fakat kulun kula yok merhameti (s. 75).”

“ Çünkü o Allah'ın vasıflarından biri. Merhamet rahmani bir olgu (s. 77).”

4.15. Yaşlı Adam ve Deniz

Tablo 17. Yaşlı Adam ve Deniz Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
16	6	0	3	3	0	2	5	0	1
0,8	0,81	0	1,11	0,38	0	0,89	1,60	0	0,12

“Yaşlı Adam ve Deniz” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 16 (% 0,8), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 6 (% 0,81), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 3 (% 1,11), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 3 (% 0,38), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 5 (% 1,60), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 16 (% 0,8), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 6 (% 0,81) tümce, en az

ise, “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.15.1. Öğretme ve Belletme

“Bu kaplumbağacılık mahveder insanın gözünü (s. 11).”

“Bir defa borca alıştın mı sonra dilenirsin (s. 15).”

“İnsan kocayınca çalar saat gibi oluyor, diye güldü adam. İhtiyarlar niye öyle şafakla uyanırlar bilmem. Günü azıcık daha uzun yaşayabilmek için mi acep (s. 20)?”

“Okyanus böylesine vahşi ve acımasız olurken zavallı kuşlar niye böyle narin ve güzel yaratılmış acaba? Deniz çok güzel, çok merhametlidir. Fakat birden öyle değişiverir, öyle zalimleşir ki; başımızın üstünde fırıl fırıl dönen bu ufacık ve ötüşleri hüznünlü kuşlar için dayanılmaz olur (s. 26).”

“Mehtap bir kadını etkilediği denli onu da değiştirir, bambaşka yapardı (s. 27).”

“Günün her doğuşu yepyeni ayrı bir gün getirir...Ben işimi eksiksiz yapayım da kismet geldiğinde beni aradığı yerde bulsun (s. 29).”

“Hem akşamları güneş daha da kuvvetlidir. Ne var ki sabahları gözü çok yakıyor (s. 30).”

“Plaktonun arkası balık demektir (s. 32).”

4.15.2. Öğüt ve Emir

“Günün her doğuşu yepyeni ayrı bir gün getirir (s. 29).”

“...çünkü iyi şeyler yüksek sesle söylenirse olmayıverirdi (s. 41).”

“Yaşamak iyi şeydir (s. 104).”

“İnsan yenilmek için yaratılmadı dedi dokunaklı bir sesle; Ademoğlu mahvolur ama yenilmez (s. 106).”

“Talih insana her an, hiç tanınmayacak biçimlerde gelen bir şeydir (s. 121).”

4.15.3. İdeolojik Söylemler

“Lakin şu balığı yakalarsam on tane ‘Babamız’, on tane ‘Meryem Ana’ duası okuyacağım. Sağ salim elime geçerse azizlerin ziyaretine gideceğim. Ahdım olsun, söylediklerimin hepsini de yapacağım (s. 65).”

“Selam sana ey Meryem; Allah’ın lütfuna ermiş kadın. Kadınlar arasında kutsal olan senin rahminin meyvesi İsa da kutsaldır. Ey Meryem Anamız, Allah’ın sevgili kulu hayatımızda ve ölüm anımızda biz günahkarlara dua et. Amin (s. 65).”

4.15.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Niye erkek yaratıldık, işimiz bu (s. 23).”

“Denizi her zaman İspanyolların, sevgiyle adlandırdıkları ‘la mar’ olarak düşünürdü. Onu sevenler, kimi vakit kötü şeyler de söylerler ama yine de bir kadın olarak düşünürler. Ağlarının başın şamandıra koyan, köpekbalığı ciğeri fazla para ettiği zaman motorlu kayık alan genç balıkçılardan bazıları ondan, erkek olarak ‘el mar’ diye söz eder. Onu bir rakip, bir yer, bir düşman olarak görürler. Yaşlı adam onu her zaman veren bir şey, ya da büyük yararlar sağlayan bir kaynak olarak düşünür ve eğer azıp etrafına kötülük saçacak olursa, bunu da iradesi dışında, doğası gereği olarak kabul ederdi. Mehtap bir kadını etkilediği denli onu da değiştirir, bambaşka yapardı (s. 26–27).”

“Zokayı erkek balıklara has bir şekilde yuttu. Çekişi de erkek gibi, paniğe kapılmadan erkek gibi dövüşüyor (s. 47).”

4.15.5. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Denizdeyken boş yere gevezelik etmemek bir çeşit meziyet olarak kabul edilirdi ve yaşlı adam bu eski geleneği büyük bir bağlılıkla ve saygıyla sürdürürdü (s. 37).”

“Dinlen de her insan, her balık, her kuş gibi kısmetinin, akıbetinin kucacağına düş. Nasıl olsa ondan kurtuluş yok (s. 55).”

4.15.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“Denizdeyken boş yere gevezelik etmemek bir çeşit meziyet olarak kabul edilirdi ve yaşlı adam bu eski geleneği büyük bir bağlılıkla ve saygıyla sürdürürdü (s. 37).”

“...bir zıplayacak olursa karnına hava dolar, bir daha da derinlere inemez (s. 53).”

“Zaten her şey şu ya da bu biçimde başka bir şeyi öldürmekle meşgul (s. 109).”

4.15.7. Şiddet

“Kaplumbağaların kalbi, kesilip parçalandıktan bir saat sonra bile atmaya devam ettiğinden bazıları, hatta çokları ona acımaz (s. 34).”

4.16. Gulyabani

Tablo 18. Gulyabani Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	F %	f %	f %	f %	f %
24	12	30	6	25	0	2	3	1	13
1,2	1,63	9,03	2,22	3,16	0	0,89	0,96	1,36	1,61

“Gulyabani” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 24 (% 1,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 12 (% 1,63), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 30 (% 9,03), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 6 (% 2,22), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 25 (% 3,16), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0,96), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 13 (% 01,61) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 30 (% 9,03), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 25 (% 3,16), “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 24 (% 1,2), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 13 (% 01,61), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 12 (% 1,63) tümce, en az ise, “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89) ve “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0,96) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.16.1. Öğretme ve Belleme

“İki gözüm onlar iyi saatte olsunlar, nerede yok ki burada olmasınlar...Kendilerine zarar vermeyene hiç kötülük yapmazlar (s. 28).”

“Destur demeden pencereden aşağı onların başına tükürülür mü? Hiç gece faraşla bahçeye süprüntü dökülür mü (s. 29)?”

“Hiç korkma. Onlar gece insan olan odaya girmezler. Ben şerbetledim. Şimdi senin boynuna bir muska takacağım. Bir şeycikler yapamazlar. Hem evde en emin oda burasıdır (s. 34).”

“Perilerin maddesiz birer cisim olduklarına işte o zaman inandım (s. 51).”

“Bazı cin tutmuş hanlar, hamamlar olur da oralarda koyun, inek, manda gibi canlı hayvanlar adarlar. Seneden seneye bu adaklar verilir (s. 55).”

“İnsanın dişisi tatlı olurmuş (s. 66)...”

“Bak onlar şakaya gelmezler. Sonra yalnız kendini değil, hepimizi birden boğdurtursun “ (s. 73).”

4.16.2. Öğüt ve Emir

“Kapı eşiği atladıkça destur de (s. 30),”

“Mavi kıyafet giyme. Uçkurunu kibleye doğru bağlama. Kapı eşiğinde oturma. Kuşağını kördüğüm etme. Yatağını duvar kenarına yapma. Akşamları saç örgülerini çöz. Gözlerini birbiri üstüne yedi defadan fazla kırpma. Seni korkuttukları vakit ayak başparmaklarının tırnaklarını birbirinin üstüne sür. İki elinle kulak memelerini tut. Bir demir bulabilirsen üzerine bas ‘Emret ey cin! Hazırım!’ Diye bağır (s. 35).”

“Kız bakma... Kendini boğdurtacak mısın? Sana kaç defa tembih edelim? Böyle şeyleri görmek, anlamak merakından vazgeç (s. 75).”

“Naza yoktur yüzümüz,

Dinlemedi sözümüz.

Biz ne canlara kıydık,

Dinlenmeli sözümüz (s. 82).”

“Böyle tehlikeli anlarda kötünün iyisini seçmek iyidir, derler (s. 88).”

“Gönül kimi severse güzel odur (s. 119).”

4.16.3. Korku ve Kaygı

“Orası cinlerin, perilerin buluşma yeridir (s. 20).”

“Ezandan sonra kalmaya gelmez (s. 21).”

“Çiftlik sahibi hanımefendi perilere karşı çıktı, çıldırdı. İç bahçedeki havuzun kenarında her akşam cinler toplanırmış. Hanımefendi gidip onlarla konuşmuş.

Hanımdan başka gece bahçeye çıkanları periler boğarmış. Oraya giden erkek, kadın hizmetçilerden hiçbiri sağ dönmez. Sular karardıktan sonra o civarda kimse dolaşamaz. Kurtları kuşları bile çarpar (s. 21).”

“Bu söyleneni dinlerken her tarafıma soğuk bir ter yayıldı. Buz kesildim. Baygınlıklar geçiriyordum. İtiraza, konuşmaya halim kalmadı (s. 22).”

“Acaba o zayıf kalfa, bu şişman Arap, insan şekline girmiş birer peri miydiler? Böyle sır dolu bir evde her şey muhtemeldi (s. 30).”

“Bu iki acayip kadının perilerle insanlar arasında sır dolu birer yaratık olduğuna iyice karar verdim. Dışarıda ki cinler kadar bunlardan da korkmaya başladım (s. 33).”

“Bu hayvanlar bile perilere karışmıştı. Hele Şah, onların çengisi, köçeğiymiş (s. 33).”

“Bana öğretecekleri şeyleri yapmak kolay mı? Beceremezsem çarpılacak mıyım (s. 34)?”

“Aman kadıncığım, perilerin başı için beni beraber götür. Öleceksem senin yanında öleyim...Belki ağızma bir damla su verirsin (s. 34).”

“Yoksa bu cinli köşk her türlü kötü plan üstünde benim gibi masum kadınları avlamak için kurulmuş bir tuzak yeri, bir batakhane miydi (s. 39)?”

“Zaten ben bu cinlerin evinde ya çıldırarak ya da bir gün perilerin kızgınlıklarına uğrayarak geberecektim (s. 48).”

“...korkunun şiddetinden dışarıya çıkmış gözlerimle takip ediyordum. Yalnız ses duyuyor, bu sesin sahibi olan cismin gölgesini bile fark edemiyordum (s. 51).”

“Yıkıl oradan musibet... Defol zebella... Haydi mezarlığına git. Ölü eti ye. Ben daha ölmedim. Dev hortlağı...seni musallat edenler Mevla'dan bulsunlar. Leş yiyici ... çekil diyorum sana (s. 55).”

4.16.4. İdeolojik Söylemler

“Oradan kordon gibi sarkan, ucuna tahta parçası bağlı bir ipi seksen besmele ve desturla birkaç defa çekti (s. 32).”

“Ben şerbetlendim. Şimdi senin boynuna bir muska takacağım. Bir şeycikler yapamazlar (s. 34).”

“Şeytan taşlama sevaptır (s. 50),”

“İçeriye gelemezsin. Yanımda En’am-ı Şerif var. Dedemden kalma iki ağızlı Zülfikar yavrusu kılıç var (s. 55).”

“Çok şükür benim boynumda muskam var (s. 91).”

“Kalbime ahirete mahsus ölümlü bir keder çöktü. Çünkü gönlüm, Hasan’a ümitsiz aşkın bütün korkunçluğuyla mezar olmuştu (s. 143).”

4.16.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Ama yuvarlaklıkları ortalarına doğru eğri büğrü olmuş porsuk kaşlarının üzerine rastık şerbeti gezdirme; gerdanda yanakta renksiz kalmış benlerini tazeleme, kirpiksiz gözkapaklarını sürme ile gölgelendirme alışkanlığına hoppalıktan emekliye çıktıktan sonra bile ayak diriyordu (s. 11).”

“Gençliğimde hoppaca bir kızdım. ama Rabbim saklasın, şimdikiler gibi, erkeklere ne dirseklerimi açıp gösterirdim, ne göğsümü (s. 13).”

“Eşya düzdüler, beni tellediler, pulladılar, herifin birine verdiler (s. 14).”

“O arı, ben çiçek; o burgu, ben tahta. Rabbim’in her günü haşlar, canımı yakar. Yemeğin tuzu çok olmuş der, döver. Ceketimi yanlış dikmişsin der, döver (s. 14).”

“Beyefendi beni merdiven aralığında sıkıştırdı (s. 14)?”

“Neyse, helali hoş olmasın, beyefendi benden birkaç öpücük aldı (s. 14).”

“Kendini hancılara, bağcılara ziyafet mi çekeceksin (s. 18)”

“Gamgam’a söyleyelim,

Haydi hücum edelim.

Bizden hiç korkmuyor,

Şu kahpeyi yiyelim (s. 83).”

“Muhsine benim olacak, öteki diyor benim olacak (s. 87)...”

“Bir periyle sevişmek pek tehlikeli bir macera olmakla beraber, kimbilir insana ne büyük bir zevk verir. Bu mutluluk dünya da pek az kadına nasip olur. Bir peri insana nasıl diller döker, kendini sevdirmek için ne türlü tavırlar takınır, saldırılarda bulunur (s. 93)?”

“Geceleri odamda yüklüğün içinden çıktığın zaman vücudunun en güzel yerlerini açıp bana gösterme. Erkeklik halidir bu...Belki dayanamam da bir günaha girerim (s. 99).”

“Beni başı açık fahişe yerine mi koyuyorsun (s. 99)?”

“Sen buraya geleli ne kadar oldu, eteğinin ucunu bile bir erkeğe göstermedin (s. 99).”

“Benim sözlerim senin perin olan o kaltağadır. Yosma sana o kadar benziyor ki şaşırıp aldanmamak elde değil. Ben de ressam olsam senin en gizli yerlerinin aynısını şurada çizerdim (s. 99).”

“Ne utanmaz karıymış o. Yanına ilk çıkışında soyunup her tarafını sana göstermiş (s. 99).”

4.16.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“Merhametten kötülük doğar (s. 18).”

“Denize düşen yılanı sarılır (s. 45).”

“Alemin aklını satışı çıkarmışlar da yine herkes kendininkini beğenip almış (s. 46).”

4.16.7. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Keşişdağı'nı tekneye koyup hamur gibi yoğurdular. Ayı kara sineklere tutturarak bir kuyuya attılar. Yıldızların korkularından kahve değirmenine kaçıştıkları, kokonaların utançlarından donlarını başlarına giydikleri zaman; Arap atları kaplumbağalarla yarış ederken sen neredeydin (s. 138)?”

4.16.8. Şiddet

“Elbette boğarlar. Destur demeden pencereden aşağı onların başına tükürülür mü? Hiç gece faraşla bahçeye süprüntü dökülür mü? Hizmetçiler onları saymadı. Ötekilerde onu boğdu (s. 29).”

“Boğazına kor düşsün, kemiklerini emmek için kaç delikanlıya, kaç taze kıza kıydın (s. 55).”

“Bu eve gelenin dirisi çıkmaz. Fakat boşboğazlık etmezsen bir şey olmaz. Bu tehlike yalnız senin için değil, aynen bizimde başımızda...Dilimizi tutmazsak bizi de boğarlar (s. 58).”

“Bak onlar şakaya gelmezler. Sonra yalnız kendini değil, hepimizi birden boğdurtursun (s. 73).”

“Haydi gel atılalım. Öcümüzü alalım (s. 141).”

“Gulyabani gelecek. Hepsini öldürecek (s. 141).”

“Hepinizi kuzu gibi bu sopaya geçirip ağır ateşte çevire çevire orman kebabı yapacağım...Perilerime ziyafet çekeceğim (s. 146).”

“Kendi dediğine göre insanın kaba etinden yapılan köfte, tadı bakımından, hiçbir hayvan etiyle ölçüşemezmiş (s. 154).”

4.17. Billur Köşk Masalları

Tablo 19. Billur Köşk Masalları Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	F %	f %	f %	f %	f %	f %
37 1,85	31 4,21	10 3,01	5 1,85	23 2,91	2 3,07	13 5,80	5 1,60	0 0	43 5,34

“Billur Köşk Masalları” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 37 (% 1.85), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 31 (% 4.21), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 10 (% 3.01), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 5 (% 1.85), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 23 (% 2.91), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 2 (% 3.07), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 13 (% 5.80), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 5 (% 1.60), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 43 (% 5.34) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte bu kitapta en fazla tümce “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 43 (% 5.34), “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 37 (% 1.85), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 31 (% 4.21), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 13 (% 5.80), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 10 (% 3.01) tümce, en az ise, “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 2 (% 3,07) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.17.1. Öğretme ve Belleme

“Dünya güzellik üzerine döner (s. 49).”

“İnsanoğlu bir kutu, içi başa gelenlerle dolu (s. 52).”

“Çiğ yiyenin karnı ağrır (s. 52).”

“Bu işte fazla gecikmek ayıp olur, hem de dedikodu doğurur ve sonunda elbet bir dert getirir (s. 60).”

“Kul töresi dua, hakan töresi keremdir (s. 68).”

“Hak’tandır bu olanlar. Alnıma yazılanlar elbette gelir başıma. Sabredip duayla meşgul olmalı (s. 88).”

“Meşhurdur, bu şehzadelerde oldum olası, sabır tedbir olmaz; diledikleri her şey yerini bulmalı, her dertlerinin çaresi Çin’de Maçın’de de olsa bulunup getirilmelidir (s. 101).”

“Kız da eski töreye uyararak, işi hizmetçilere bırakmayıp, sağ elinde billur bardak, sol eli göğsünde, suyu alır getirir (s. 102).”

“İnsanoğlunun dışından içi belli olmaz. Cellat dersin, ama bakarsın yüreği yufkadır; bakarsın bir insana melek kılıklı biridir, ama yüreği cellat yüreği gibi taştan olur (s. 132).”

“Masal insanların nelere gücü yetmez ve masal dünyasında neler olup bitmez ki (s. 281)!”

“Masal dedikleri bir bahane, hayattır dökülüp saçılan orta yere (s. 288).”

“Her küpün bir kulpu olur tutarsın, her işin bir yolu yordamı olur, güder gidersin (s. 292).”

“Hayvan koklaşa koklaşa, insan da söyleşe söyleşe anlaşırmış (s. 297).”

“Ama insanın alacası içinde, dışından kim seçe kim göre (s. 308).”

4.17.2. Öğüt ve Emir

“Kedi al, uğrunu dene! demişler; kul kısmeti ile gelir (s. 48).”

“Sohbettir bunun adı, konuşmakla çıkar tadı (s. 51).”

“Dünya kötüyle dolu, kendini koru (s. 63)!”

“Yiğidin adı eksik, işi yarım kalmamalı derler. Bu iş tam olmalı; adım yedi iklim, dört bucağa ulaşmalı. İnsan bahane arayıp, yapacağı işten kaçmamalı (s. 146)...”

“Yiğide arka, ile de yiğit gerek (s. 146).”

“Derdini demeyen dermanını bulamaz (s. 170).”

“Danışmadan, soruşturmadan yol, iz bulunmaz (s. 170).”

“Bilgi de hüner de nerede gizli, kimde saklı bir zaman belli olmaz. Karıncadan akıl alacak, uçan kuştan tedbir soracaksın (s. 170).”

“İş işlemekle, yol yürümekle tükenir. Yol yoldaşı, laf sermayesi yorgunluğu azaltır (s. 201)“

“Sabırla dut yaprağı atlas, koruk ise helva olurmuş. Bütün ekşi, ham yemişler, alışılmadık işler, sabır ile zaman ile tatlanır, ballanır. Bütün dolaşık gidişler, sonunda bir uç verir, yola yordama gelir(s. 253)...”

4.17.3. Korku ve Kaygı

“Senin kız olduğunu anlarsa, ikimize de cellada verecek (s. 57).”

“Yakın vakitte her şey ortaya çıkacak. Bundan kurtuluş yoktur. Sonunda baban ikimizi de cellada verecek. Yarın ömrümüzün son günüdür (s. 59).”

“Pusuya sinmiş olan şehzade, korkusundan altını ıslatır; eli ayağı boşanır, okunu atıp yayını yasmak şöyle dursun, kapandığı yerden güç bulup belini doğrultamaz (s. 142).”

“Kuşça canımız kara celladın satırına bağlandı (s. 176).”

“Bu ne belalı iştir? Şu kaz kızarmadan, bizim kelle gidecek, diye kendi kendine söylenmeye, eli ayağı titremeye başlamış (s. 210).”

“...hekimin korkudan dudağı çatlar, yüreği göğsüne sığmaz olur (s. 250).”

“...hele burada bir karımın ve çocuğumun olduğunu öğrenirse beni parçalar (s. 284).”

“...keski kayanın kenarına sinmiş, korkudan eli ayağı kesilmiş tir tir titreyen, bedenini kıpırdatmaya gücü yetmeyen bu oğlanın kulağına birden “Mercan Kız’ sedası gelince büsbütün kendinden geçer (s. 296).”

4.17.4. İdeolojik Söylemler

“...istihareye yatayım, rüyamda ne görürsem yarın size haber veririm (s. 69).”

“Hak’tandır bu olanlar. Alnıma yazılanlar elbette gelir başıma. Sabredip duayla meşgul olmalı (s. 88).”

“Buna da sabır gerek, elbet ne gelirse Hak’tan (s. 90).”

“Kerbela şehitleri aşkına yardım et (s. 154)!”

4.17.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Öyle bir yiğittir ki, ayın on dördüne benzer. Dört kaşlı, aslan duruşlu. Göz kırpmaya, soluk almaya meydan kalmadan, hemen oracıkta canı gönülden vurulup, ona gönül verir (s. 13).”

“...bir gün minareye çıkıp ezan okurken, komşu bahçelerden birinde, çikrıklı kuyudan su çeken göğsü bağı açık, baldırı bacağı çıplak, akça pakça bir güzel kıza gözü ilişir (s. 32).”

“Nasıl etsem de şu kıızı elde etsem (s. 32)?”

“...turnanın tellisini, kızların da ince bellisini iyi seçmişsin (s. 32).”

“İşi uzatmadan bana gönül rızası ile teslim olur musun, yoksa çocuklarından birisini öldüreyim mi (s. 44)?”

“Evet sultanım, elbet çaresi yoktur, ya bana teslim olacaksın, yahut çocuğunu öldürürüm. Ben seni sarayda iken çaresiz kollardım, şimdi bu yerde elime geçtin, elbet kurtulamazsın (s. 44).”

“Kız bana teslim olacak mısın (s. 44)?”

“Gel boş yere inat etme; kendini de beni de zora koşma; elimden kurtuluş olmaz. Namusun gider, ama canın kurtulur (s. 45).”

“Bu sefer de kız doğurursan seni de, çocuğu da cellada veririm (s. 54).”

“Aman gelin, sizi de birer zengin kocaya vereyim (s. 189).”

“Altınların ışığı gözünde parlar da, bir ev kadınlığı eder ki bunlara, sözle anlatılmaz ancak göreceksin. Az vakitte sofrayı kurar, onların karınlarını doyurur, Kahveler pişirip karla ezilmiş turunç şerbetleri çıkarır; şehzade ile lalası bu hizmete, bu düzene, bu yaşta bir kadının bu el çabukluğu ile çalışkanlığına hayran kalırlar (s. 221).”

“Aman bir oğlum olsun da isterse yılan olsun (s. 266)...”

“Buna da şükürler olsun, oğlan olsun da yılan olsun (s. 269).”

4.17.6. Tozpembe Bir Dünya

“Kız sevinerek kalkar, abdest alır; Allah rızası için iki rekat namaz kılıp, sonra ellerini kaldırıp arı gönülle dua ettikten sonra, iki gözlerini göz çukurlarına koyup iki elini üstüne kapatır; ellerini kaldırdığında Tanrı'nın izni ile gözleri ile eskisi gibi görmeye başlar(s. 111).”

“Yanağından koparıp gönderdiği gülleri şehzade şiddetle koklayınca, ondan hamile kaldığını, bu oğlanın kendisinden olduğunu anlatınca, şehzade ile lalası, dipsiz kederlere düşmekten yüzleri aydınlanır (s. 118).”

4.17.7. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar Ve Kurallar

“Dağdan gelen dağa gider elbet (s. 46).”

“Kedi al, uğrunu dene! demişler; kul kısmeti ile gelir (s. 48).”

“Çoban güttüğü, çirak durduğu kadar alır. Kendi ayağı ile gelenin uğuru gür olur (s. 48).”

“Ölürsem tahtıma oturacak bir erkek çocuğum yok. Kökümüz kuruyacak, taç ile taht elden gidecek, ocağım sönecek (s. 54).”

“Padişah, oğlunun mutlu günüdür, diye yeşiller giyininip devletin ileri gelenlerine, derecelerine göre kaftanlar giydirip ihsanlar dağıtır (s. 60).”

“Buna da sabır gerek, elbet ne gelirse Hak’tan (s. 90).”

4.17.8. Tek ve Değişmez Doğrular

“Buna da sabır gerek, elbet ne gelirse Hak’tan (s. 90).”

“Vebal taşıyan kimse kendi felaketini gemiye çeker (s. 93).”

“İnsan olan insan eti yer mi (s. 138)?”

“...soy kişiler davranmayınca kul tayfası yürümez (s. 141).”

4.17.9. Şiddet

“Eve varınca, hemen kızımın başını kesip gömleğini de kanına bulayıp, bana ulaştıracaksın; tez yola çık; göreyim seni (s. 38)!”

“...elini uzatıp çocuklardan birini çeker alır; bir vuruşta, başını uçurup yere atar (s. 44).”

“Kız bana teslim olacak mısın, yoksa çocuklarından birini daha öldüreyim mi (s. 44)?”

“...çocuklardan ikincisini alıp, boynunu uçurup yere atar ve yürür (s. 44).”

“...aynı cevabı alınca çocuklar dan üçüncüsünü de öldürür (s. 45).”

“Ah kız, sarı kız! Üç çocuğun vardı, üçünü de öldürdüm. Elbette seni sağ komam. Gel boş yere inat etme; kendini de beni de zora koşma; elimden kurtuluş olmaz. Namusun gider, ama canın kurtulur (s. 45).”

“...iki haini bir ağaçta sallandırıp (s. 53).”

“Senin kız olduğunu anlarsa, ikimize de cellada verecek (s. 57).”

“Bunları elbet sizin yanınıza koymam! Diye bağırıp kemikleri birbirine geçinceye kadar bunlara bir meydan dayağı attırır. Sonunda sopa altında can verip cehennemlik olurlar. Leşlerini sürüye uzak bir dereye, köpeklerin önüne atarlar (s. 118).”

“Orada zavallı çocuğa ağzına geleni söyler, olmaz bir iyi söver; kendini alamaz, elindeki kırk boğumlu sopasıyla evire çevire döver, yine yüreği soğumaz, tutar yakasından sokağa atar (s. 122).”

“...bir zaman inleyip, dövünüp, zavallı çırağa ağzına geleni söyler; dumanı başında tüter, olmaz söver; kendini alamaz, arşını kapar, çırağı evire çevire döver. Yine yüreği soğumaz, yakasından tuttuğu gibi onu sokağa atar (s. 124).”

“Bre cellatbaşı, neredesin! Tez gidip, gelin sultanın boynunu vurun! Kanlı gömleğini alıp getirin (s. 130)!”

“Cellat, bre tez şunun başını vur (s. 132)!”

“Cellatbaşı bu kızın ellerini arkasından bağlayıp alır, bir dağ başına boynunu vurmaya götürür. Bir taşın dibine çöktürüp başını vurmaya davranır (s. 132).”

“Bu Keloğlan’ı sövmekle, dövmekle yetinmez, kaldırır sokağa atar (s. 167).”

“...çevresine şöyle bir bakar ki, mağaranın iki yan duvarı baştan başa, tavandan döşemeye, çengellere asılmış adam leşleri, parçaları ile doludur, kızın akli başından gider (s. 187).”

“...kızın kaçmasına, saklanmasına fırsat vermez; ağlayıp, yalvarmasına aldırmadan, onu bir kulağından tutar, başından aşağı saldırma bıçağıyla bir vuruşta keser, iki parçaya ayırır, yalpır yalpır titreyen etleri, kanları aka aka götürüp duvara asar (s. 188).”

“...mağaranın iki yan duvarı baştan sona, tavandan döşemeye, çengellere asılmış insan leşleri, parçaları ile doludur ki, akli başından gider. Kendi kardeşini de baştan ayağa ortasından kesili, yan duvara asılı görünce yüreği “cız” eder; ciğeri cayır cayır yanar (s. 189).”

“Sen ki lalamsın, elbette kızının kanı, hanım sultanın derdinin devasıdır; onu tez katledip, bir tas kanını gönderesin (s. 251)!”

“...balıkçılara döner, bir sıkı tembih ve tekdirle tabanlarına ellişer sopa vurdurur, gönderir. Yahudi’nin boynunu vurdurur, ölüsünü köpeklere böldürür (s. 263).”

“...hele burada bir karımın ve çocuğumun olduğunu öğrenirse beni parçalar (s. 284).”

“Ya Hak! diye naralar atıp oklarını vızıldatıp kediye köpeğe nişan alıp onları da tepeledikten sonra (s. 290),”

“Arap cariye al kanlara boyansın, (s. 311)”

“Arap cariyeyi bu katırların kuyruğuna bağlıyorlar. Atların kışlarına vuruyorlar; kırk katır, kırk yöne doğru can havliyle fırlayıp, Arap bacıyı sürükleyerek parça parça ediyor (s. 328)”

4.18. Momo

Tablo 20. Momo Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
45	21	5	5	1	1	17	21	1	1
2,25	2,85	1,50	1,85	0,12	1,53	7,58	6,75	1,36	0,12

“Momo” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 45 (% 2,25), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 21 (% 2,85), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 5 (% 1,50), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 5 (% 1,85), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 17 (% 7,58), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 21 (% 6,75), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 45 (% 2,25), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 21 (% 2,85), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 21 (% 6,75), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 17 (% 7,58) tümce, en az ise “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.18.1. Öğretme ve Belleme

“Bu tiyatrolara amfiteatr denirdi (s. 12).”

“Oysa hiç de öyle değil. Çok az kimse gerçekten iyi bir dinleyicidir. Dinlemek konusunda Momo'nun eşi benzeri yoktu. Momo karşısındakileri, aptal insanların bile aklınarparlak düşünceler getirecek şekilde dinlerdi (s. 20).”

“Takas takastır! Şerefli insanlar bir kere el sıkışır (s. 26)!”

“Bir insanın çok dostu olabilir, ama insan içinden bazılarını kendine daha yakın bulur ve onları daha çok sever (s. 40).”

“Tarih kitaplarında yazılanların hepsinin doğru olduğu ne malum, belki de uydurmadır, ne biliyoruz (s. 45)?”

“...her şeye inanmak insanın başına ne işler açıyor (s. 52).”

“...zaman, gerçek sahiplerinden alınınca ölüyor. Her insanın kendisine ait belli bir zamanı vardır. Ve bu zaman da yalnızca onda kaldıkça canlıdır, yaşar (s. 171).”

“Evet, geçmiş demek geçip giden anılar demektir. Gelecek ise henüz gelmemiş olan anılar. Şimdiki zaman olmazsa ne geçmiş olur ne de gelecek. Evet, öyle, doğru (s. 175)!”

“Yani, ya şimdidir, ya geçmiştir ya da gelecektir. Ya da hiçbiri. Çünkü biri olmadan diğerleri de olamaz (s. 176)!”

“...çünkü zamanlarını nasıl kullanacaklarına insanlar kendileri karar verirler. Zamanlarını korumak da onlara düşer (s. 178).”

“Çünkü nasıl gözleriniz görmeye, kulaklarınız duymaya yarıyorsa, insanın yüreği de zamanı algılamaya yarar. Kör bir insan için gökkuşağının renkleri ve sağır bir insan için kuş sesleri nasıl boşunaysa, bütün bir yürekle algılanmayan zaman da öyle boş gider, kaybolur. Ama ne yazık ki, düzgün çarpmasını bildiği halde kör ve sağır olan nice yürekler vardır (s. 179).”

4.18.2. Öğüt ve Emir

“Ön yargılı olmayalım... Yerlilerin inançlarında genellikle bir gerçek payı vardı (s. 37)”

“İnsan caddenin tamamına bakıp hemen bir karara varmamalı. Her zaman adım adım ilerlemeli. Sürekli olarak bir adım sonrasını düşünmeli, bir adım, sonra derin bir nefes, sonra bir süpürge. İşte o zaman hayat zevkli olur. Önemli olan işini iyi yapmaktır. Öyle de olmalıdır (s. 42).”

“Zamanın bu garip kısalığı uzunluğu, o saat içinde yaşanan olaylara bağlıdır. Çünkü zaman, yaşamın kendisidir. Ve yaşamın yeri yürektir (s. 65).”

“Zaman nereden bulunur? Tasarruf edilerek (s. 68)!”

“Kazanılmış zaman iki misli artar (s. 79)!”

“Yenemediğin kişiyle dost ol (s. 157)!”

“Beklemelisin yavrurur, tıpkı bir tohumun toprağın altında uyuması gibi, başını dünyaya çıkarmadan önce bir güneş dönencesi süresi beklemesi gibi. Senin içinde de sözcüklerin doğup olgunlaşması aynı sürede olur ancak (s. 186).”

“Çocukların denetimsiz kalması onların ahlaksız ve ileride suça eğimli olmalarına sebep olabilir (s. 207).”

“Hayatta en tehlikeli şey, gerçekleşmiş hayallerdir (s. 232).”

“Başkalarıyla paylaşılmayan zenginlikler insanı mahvediyordu (s. 239).”

4.18.3. Korku ve Kaygı

“Ve bu tufan, dev pençesine düşürdüklerini un ufak etmeden bırakmazdı (s. 30).”

“O zaman acele etmeye başlıyorsun. Gittikçe daha çok acele ediyor insan. Her önüne baktığında yolun hiç de kısalmamış olduğunu fark ediyorsun. Daha hızlı ve daha gayretli çalışıyorsun; sonunda nefesin kesilip güçsüz kalıyorsun. Ve cadde hala upuzun bir şekilde seni bekliyor (s. 42).”

“Hayal kurmak, suç işlemekten farksızdı. En dayanamadıkları şeyse sessizlikti. Çünkü sessizlikte gerçek yaşantılarının nasıl olduğunu farkına varıp korkuya kapılıyor ve hemen gürültüye başlıyorlardı (s. 80).”

“Bu isim duyulur duyulmaz, duman adamların bir bölümü tokat yemiş gibi titremeye, bir bölümü de yerlerinden fırlayıp yüksek sesle birbirlerine bağıarak protesto etmeye başladılar (s. 155).”

“Oysa korku insanın aklını başından alır (s. 157).”

4.18.4. İdeolojik Söylemler

“Beppo'ya göre, dünyadaki bütün anlaşmazlıklar kasıtlı ya da kasıtsız, aceleye getirilerek söylenmiş birtakım yalan yanlış sözlerde kaynaklanıyordu (s. 41).”

“İnsanlar kendilerini korkutan şeylere çok daha çabuk inanıyorlar. Bu da bir bilmece (s. 180).”

“Devlet bütün çocuklara sahip çıkmalıdır. Onların toplum içinde yararlı kişiler olmasını sağlayacak kurumlar açmak devletin işidir (s. 207).”

“Çocuklarımızı bu yarının dünyası için yetiştirecek yerde, onların yıllarca, bir sürü değerli zamanı yararsız oyunlarla zıyan etmesine göz yumuyoruz. Bu, uygarlığımız için büyük bir ayıp ve gelecek kuşaklara karşı da bir suçtur (s. 208)!”

4.18.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Yarın Ülkesi”ndeki bütün genç, güzel kızlar, Prens içlerinden birini beğensin diye saraya çağrılmış. Hepsi de süslenip püslenmiş ve her biri Prens’in kendisini seçmesini istiyormuş (s. 57).”

4.18.6. Tozpembe Bir Dünya

“Sularda devamlı dolaşır; sanki canlı yapacağı hiç belli olmazdı. Ve bu tufan, dev pençesine düşürdüklerini un ufak etmeden bırakmazdı (s. 30).

4.18.7. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Halkın garip geleneklerine göre, merakını dışa vurması yasaktı (s. 31).”

“Zamanın bu garip kısalığı uzunluğu, o saat içinde yaşanan olaylara bağlıdır. Çünkü zaman, yaşamın kendisidir. Ve yaşamın yeri yürektir (s. 65).”

“Doğru onu bilir, ama pek az kimse bu konuya kafa yorar. Çoğu kimse onu olduğu gibi benimser ve ona asla şaşmaz. Bu büyük sır zamandır (s. 65).”

“...dürüst bir yaşamım olsaydı, bambaşka bir insan olurdu (s. 67)!”

“Başkalarıyla paylaşılmayan zenginlikler insanı mahvediyordu (s. 239).”

“ Zaman değerlidir – Onu yitirme!

Veya:

Vakit nakittir – Boşa harcama (s. 81)!”

“Yaşamda esas önemli olan... İnsanların bir yerlere gelmeleri, yükselmeleri, bir şeye sahip olmalarıdır. Kim ötekilerden daha öndeysen, daha iyi yerdeysen ve daha çok şeye sahipsen başka şeyler de kendiliğinden gelir: Dostluk, arkadaşlık, sevgi şeref gibi (s. 107).”

“Bütün yaşam bir hikayedir ve biz de onun içindeyiz (s. 116).”

4.19. Eşref Saat

Tablo 21. Eşref Saat Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	F %	f %	f %	f %
129	74	1	3	10	0	7	34	0	0
6,45	10,05	0,30	1,11	1,26	0	3,12	10,93	0	0

“Eşref Saat” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 129 (% 6,45), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 74 (% 10,05), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 3 (% 1,11), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 10 (% 1,26), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 7 (% 3,12), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 34 (% 10,93), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 0 (% 0) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 129 (% 6,45), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 74 (% 10,05), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 34 (% 10,93) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 3 (% 1,11) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.19.1. Öğretme ve Belletme

“Çocuklarımıza, hatta yalnız çocuklarımıza değil, her seviyedeki halkımıza vazife duygusunu, daha çok çalışarak refahını arttırmayı, kendisine olduğu kadar etrafına da faydalı olmayı, güçlülüklerden yılmamayı ve bunların dışında aileye bağlı olmayı, şefkati, doğruluğu, adaleti, iyilik etmeyi, insan olarak manevi değerler kazanmayı, kısaca iyi ve faziletli bir insan olmayı telkin eden kitaplarımız ne kadar azdır (s. 8)!”

“...sadece hayatı sevmeyi, çalışmayı, daha iyiyi aramayı, iyiliğe ve doğruluğa kıymet vermeyi telkin ederek vatandaşlarıma faydalı olmak maksadıyla hazırladığım konuşmalardan bir kısmını şimdi bir araya toplarken bu küçük kitabın terbiyeye hizmet edeceğine inanıyorum. Eğer bu kitap bazı vatandaşlarımıza faziletli ve çalışkan bir insan olmayı cazip gösterebilir de manevi kalkınmaya yardım ederse kendisinden beklenen vazifeyi fazlasıyla yapmış olacaktır (s. 8).”

“...saatlerin en iyisi ne akşam saatidir ne öğle saati, ne de sabah saati. İnsanlar için en iyi saat muhakkak ki, şu ne zaman geldiği pek de bilinmeyen, adına ‘Eşref Saat’ dediğimiz saattir (s. 10).”

“Eşref saat gündelik hayatımızda işlerimizin en iyi gittiği, kararlarımızın en isabetli olduğu, hükümlerimizde asla yanılmadığımız saattir (s. 10).”

“Demek bütün mesele eşref saatinin gelmesine veya o saatin geldiğini anlamaya bağlı öyle mi (s. 11)?”

“...ben öyle zannediyorum ki, eşref saat görünmez kuvvetlerin, esrarlı hesapların, içinden çıkılmaz bilmecelelerin işletildiği bir saat değil, insanların bizzat kendileri tarafından

işletilen veya sadece dikkatli olmaları sayesinde geldiği kolayca fark edilen bir saattir (s. 11).”

“Milletlerim eşref saatini büyük dâhiler keşfeder (s. 11).”

“Muhakkak ki her şeyin bir zamanı vardır (s. 11).”

“Zaten eşref saat de bu zamandan başka bir şey değildir. İşte ne yapıp yapıp onu kollamalı. Sırasını getirmek de eşref saati bulmak demektir (s. 11).”

“Erkekler, ne olursa olsun, dinlemeye dayanamayacakları şikayetleri eşref saatlerde koyunlar gibi dinlerler (s. 12).”

“Zaten insanlar dünyadan değil, insanlardan şikayetçidirler (s. 23).”

“İnsanların en kötüsü bile başkasına yardım etmekten hususi bir zevk duyar. Yeter ki, yardımı, pek gönülden istemiş, bu isteğin altında hiçbir menfaat gizlenmemiş olsun (s. 23).”

“Şartlar ne kadar güç, ne kadar ümitsiz olursa olsun, insanlar kendilerinden samimiyetle bir şey istediği zaman onu vermeye, yardım etmeye, iyilik etmeye hazırdırlar. Bu, yalnız büyük adamlar için böyle değildir, insanların pek çoğu da aynı hislerle doludurlar. Yeter ki, insan bir yardımı gönülden istemiş olsun (s. 26).”

“Devlet adamlarından, ilim adamlarından, kaşiflerden mucitlerden tutun da, filozoflara, ediplere, şairlere kadar herkes insanları daha mesut etmek için çalışmaktadır (s. 27).”

“İşte saadet dediğimiz şey de zaten budur, bu, hayattan zevk alabilmek kudretidir (s. 28).”

“Dünya da mesut dediğimiz insanların en göze çarpan özellikleri kendilerinde yaşama zevki olmasıdır (s. 28).”

“Her hoşnutsuzluk bence bir hastalığa işarettir (s. 29).”

“Hayatta bir insanın alakalanabileceği mevzular çoğaldıkça mesut olmak imkanı da çoğalır. Çünkü bunlardan birini kaybetse ötekilerle avunabilecektir. Saadet işte bu avunmanın, kendini bir şeye vermenin içindedir (s. 30).”

“Hayatta rastladığı her şeyle meşgul olmasını bilen insana yaşamak hiçbir zaman sıkıntılı gelmez. Bu dünya, gelinebilecek dünyaların elbette ki en iyisidir ve mevzuları en çeşitli olanıdır. Etrafında gördüğü şeylerle alakalanmasını bilen insan, hiçbir şeyle meşgul olmayan insandan daha fazla muhitine uyacağı için ömrü daha keyifli, demek ki daha mesut geçecektir (s. 31).”

“Güler yüz her şeyden önce insana cesaret verir. Çünkü güler yüzlü insanlar her kusuru hoş gören, affeden insanlardır (s. 33).”

“Olgun insanlar yalnız çocuklara değil, herkese affedici, kusura pek aldırmayıcı bir yüzle bakarlar. Bu dünya öyle çatık kaşla dolaşmaya, şunun bunun kalbini kırmaya değer hayaller değildir. Onun için güler yüzlü insanlar arasında yaşayanların hayatı daha tatlı geçer (s. 34).”

“Hele dış görünüşüne bakıp insanlar hakkında hüküm vermekten sakınlım. Biraz gürültücü, biraz fazla heyecanlı, hatta coşkun insanlar vardır. Bunların anormal insanlar olduğuna hükmetmemeli. İnsan tabiatlarının, arz dairelerine, yeni enlem çizgilerine göre değiştiğini unutmayalım (s. 94).”

“Ya tecrübeleriyle, düşünceleriyle, öğütleriyle büyük işler gören ihtiyarlara ne demeli? İhtiyarların işe yaramadığını söyleyenler, ne söylediklerini bilmeyen insanlardır. Böyle bir iddiada bulunmak bir gemide dümencinin hiçbir işe yaramadığını söylemek gibidir (s. 103).”

“Büyük işler kuvvetle veya çeviklikle değil, düşünce ile, sözünü geçirme ile, ortaya doğru fikirler atmakla başarılır (s. 105).”

“...ihtiyarlıktan sızlanmaya sebep olan kabahat yaşta değil, mizaçtır. İtidalli olan, hırçınlık, aksilik etmeyen kimselerin ihtiyarlığı da güzel olur. İhtiyarlığın kötülüklerine karşı en iyi silahlar nelerdir biliyor musunuz? Bilgili ve faziletli olmak. Gençlikte edinilen bu meziyetler insana ihtiyarlıkta tadına doyum olmaz bir zevk verirler (s. 106).”

“Elbette gözünüz daima iyide, daima daha güzelde olacaktır. Ama ileriye kollarken insan bulunduğu yeri doldurmalı, o yerden taşmalı ki, daha ötesine hak kazansın. Montaigne filozofun bir sözü vardır. Daima büyük işler çevirmek arzusunda olanlara, kendilerine imkan verilse neler yapabileceklerini göstereceklerini ulu orta söyleyenlere seslenerek ‘bir kere siz, kendi hayatınızı düzeltmeyi ve çevirmeyi bildiniz mi? Eğer bunu bildinizse bütün işlerin en büyüğünü yaptınız demektir’ der (s. 114).”

“İnsan, biraz önce de söylediğim gibi, kendi yerinin hakkını vermeli. Üzerine aldığı vazifeyi başarmalı (s. 115).”

4.19.2. Öğüt ve Emir

“Gündelik hayatın ufak tefek hadiseleri üzerinden bir gecenin geçmesini beklemek dirayetini gösterebilirsek de eşref saatin gelmesini bekleysek, geçimsizlik denen hadiselere ancak müzelerde rastlayabiliriz (s. 13).”

“...hangi hal ve şartlar içinde olursa olsun daima daha iyiyi istemek! Fertleri de, o fertlerin teşkil ettikleri milletleri de günbegün yükseltip refahın en yüksek katlarına çıkarmak için herkesin yüreğinde, sahibini daha iyiye doğru itmekten bıkmayan öyle bir motor saklı bulunmalıdır (s. 16).”

“ ‘İnsan kafası‘, diyor, sahibinin yapmak istediği şeyi yapmak çarelerini mutlaka bulacak şekilde yaratılmış bir cihazdır (s. 16).”

“Azmin elinden hiçbir şey kurtulmaz (s. 16).”

“Zafer, zafer benimdir diyebilenindir. Zafer benimdir demek, muvaffak olacağım demektir; muvaffak olmak fikrini kafanın içine yerleştirmek ve kafayı daima o istikamette çalıştırmak demektir (s. 16).”

“Halbuki Şark’ta iynin hudutları bellidir. Biraz önce de söylediğim gibi bir lokma, bir hırka ile başlar. Ve çok zaman orada kalır. Kanaatkarlık elbette ki kaybedilmemesi gereken hasletlerden biridir. Ama icap etiği zaman kanaatkar olmasını bilmeli (s. 19).”

“Toprak bomboş dururken bir avuç tarlayı ekerek ‘Benim ihtiyacımı bu kadar karşılar.’ deyip oturan, daha fazlasını istemeyen fakirlikten kurtulamaz (s. 20).”

“...başkasını mesut etmek isteyen insan önce kendisini mesut etmekle işe başlamalı, derler. Saadet bulaşıcıdır (s. 20).”

“El elden üstün olduğu gibi her iynin de daha iyisi vardır. Fakat daha iyiye kavuşmak onu istemekle; ona doğru canla başla gitmeye çalışmakla mümkün olacaktır. Ne kadar iyi olursanız olun; daha iyi olmanız kabildir (s. 20).”

“Hakiki tatlı dil iyi insanda olur. Yüreği merhametle, sevgi ile dolu insanın dili de kendiliğinden tatlılaşır. Bu geçici dünyada gönül yıkanın, kalp kırmanın boşluğunu sezecek gönül yıkmanın, kalp kırmanın boşluğunu sezecek kadar olgun bir hayat anlayışına varmalı ki insan, en küçüğünden en büyüğüne kadar tatlı dille, güler yüzle seslenebilsin (s. 41).”

“Misafirlik samimi olmalıdır. Onun için insan kimlerle ahbaplık etmek istiyorsa onların misafirliğine gitmeli, ahbaplık etmek istemediklerinin de misafirliklerini kabul etmemeli ki samimiyet dışı bir misafirlik oyununun can sıkıcı tepkilerine uğramasın (s. 52).”

“Her misafirin, ne kadar alçak gönüllü olursa olsun, biraz itibar istediğini unutmamalıdır! (s. 53).”

“Bilhassa ona, biz öldükten sonra, yani hayatta yalnız kaldığı zaman sevilmesi ve muvaffak olması için insanları sevmeyi öğretelim (s. 63).”

“Zulüm yapmak istidadını körletip onu iyilik etmekten zevk alır hale getirmek vazifesi bize düşüyor (s. 63).”

“Başkalarını da sevmeyi ona öğretmeliyiz (s. 64).”

“Bütün gayretlerimiz sırf onun iyiliği için olduğuna, yani hayatta rahat etmesini, sevilmesini ve yükselmesini istediğimize göre ona doğruluğu, adil olmayı, sözünde durmayı, iyilik etmeyi öğretmeliyiz. Her vasıttan faydalanarak ona bunları aşılmalı, aşılama ile da kalmayıp hayatta olduğumuz müddetçe onu kollamalıyız (s. 64).”

“Dedelerimiz cüzdan zenginliğinden çok gönül zenginliğini tercih etmelerini çocuklarına sık sık söylemek fırsatını bulmuşlardır. İşte gönül zenginliği budur, başkalarını kıskanmamaktır. Kendi saadetini başkasının fakirliğinde, yani onun da birtakım üzüntülere düşmesinde, perişan olmasında aramamaktır. Asıl fakir olan insan az para kazanan, cebinde ancak birkaç kuruşu olan insan değildir. Bir adamın kesesi dolu olsa bile eğer başkalarının varlığını, başkalarının saadetini, başkalarının zenginliğini kıskanıyorsa onun zenginliğinin on paralık değeri yoktur. Bir adamın tek başına zengin olması bir şey ifade etmez. Bir topluluğun bütün fertleri zengin olmalı; daha az kazananlar daha çok kazananlara imrenerek, onların kendilerine temin ettikleri hayat şartlarını elde etmeye savaşmalı (s. 70).”

“Bir kere ruhça zengin olalım, gönüllerimiz zengin olsun, öteki zenginlik kendiliğinden gelir (s. 71).”

“Gerçi akıl almaya her zaman ihtiyacımız vardır ama, muharrir akıl öğretirken akıl öğrettiğini belli etmemeli, insan tarafı yumuşak olmalı, gönülden konuştuğunu hissettirmelidir (s. 79).”

“Koyunları mezbahaya götürürken sanki yeşil kırlarda otlamaya götürüyormuş gibi götürürler. Muharrirde okuyucularını istediği yere öyle götürmeli (s. 79).”

“Yağmur bulutları havada toplanınca şemsiyenizi alıp sokağa çıkmanız gibi, hayatta başınıza gelecek her şeye karşı da ruhça hazırlıklı olmalısınız. Bu ruh hazırlığı felaketler karşısında şaşırıp kalmamanızı, fırtına da tersine dönmüş bir şemsiye haline gelmemenizi mümkün kılar (s. 81).”

“Şüphesiz hayatın sert darbeleri insanı sarsar, fakat sarssa bile yıkamamalı. İnsanoğlu neşesini hiçbir zaman büsbütün kaybetmemeli (s. 82).”

“...çalışan insanları takdir etmek, tebrik etmek lazımdır ki şevke gelsinler. Bazen bit tatlı söz insana en büyük mükafatlardan daha fazla gayret verdiği halde zaman olur ki bir gönülsüz bakış insanı tuttuğu işten buzlar gibi soğutuverir (s. 85).”

“Büyük işler kuvvetle veya çeviklikle değil, düşünce ile, sözünü geçirme ile, ortaya doğru fikirler atmakla başılır (s. 105).”

“Şair Goethe genç şairlere öğüt verirken ‘Bir destanı yazmaya karar verirseniz ona küçük şiirlerle başlamalısınız’ (s. 117).”

“...bütün büyük işler başarmış adamlar küçük işleri başara başara büyük işlere geçmişlerdir (s. 117).”

4.19.3. İdeolojik Söylemler

“Güçlük veren misafirin arkasından biraz söylenirse bile Allah’ın günah yazmasından korkulurdu (s. 50).”

“Kafasının içinde kurduğu dünya da değil, etiyle, kemiğiyle içinde yaşadığı dünyada dolaşmasını bilir. Cenab-ı Hak kendisine maddi refahı nasip ettiği zaman şükrederek ondan faydalanır; maddi imkanlarından mahrum kaldığı zaman da neşesini kaybedip perişan olacağı yerde filozof olur, bunu da dünyanın tabii hallerinden sayarak gelenleri cesaretle karşılar. Çünkü bu dünya sadece meltemler dünyası değildir; fırtına ve kasırgalar da burada kopar (s. 93).”

“Gezip tozmanın, koşup atlamanın değil, bir merdiven basamağını aşmanın bile bin kere şükretmeye değer bir hadise olduğunu biraz erken kavramamız gerekiyor (s. 160).”

4.19.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“...iyi niyetli bir hanımın kocasından pahalıca bir hediye istemesi için mutlaka eşref saati beklemesi lazımdır (s. 12).”

“Adamcağız haklı olarak cinleri başına toplanır, deliye döner, sabahlara kadar bitmeyen kavgalara tutuşursa hakkı vardır (s. 12).”

“Benim, daha çok erkeklerin tarafını tutar gibi görünen akıl öğretmenlerime hanımlar kızabilir“ Peki ama sırf beyefendinin rahatı bozulmasın, keyfi kaçmasın diye evin bütün zahmet ve sıkıntılarını biz mi yüklenelim? Beynimizin asabı gerilmesin diye sırtımıza yeni bir manto istemekten vazgeçelim de huzuruna salavatla mı girelim? diyebilir (s. 13).”

“Aile, karı koca ve iki çocuktan mürekkepti. Aile reisi sabahtan akşama kadar bunalırcasına çalışıyordu (s. 18).”

“Hele kadın hükümdarlar dilleriyle komşu krallardan hayli toprak koparmışlardır (s. 41).”

“Eski devirlerde bir kocanın karısına süpürge hediye etmesi herhalde müthiş bir rezaletti (s. 47).”

“Şerefli bir aile reisini vazifesi, kendi etrafına toplanan ve gözünün içine bakarak kendi kaderine katılmaya seve seve razı olan bu insanları mümkün olduğu kadar rahat yaşatmaya ve çocukları da hem kendilerine hem de cemiyete faydalı birer insan olarak yetiştirmeye çalışmaktır (s. 61).”

“...muharrir üstelik kadındır. İstedikleri zaman en mükemmel işleri başarmanın sırrını pekala bilen kadınların, ekseriya anormal hareketler yapar gibi görünmelerine rağmen normal insanı tarif etmekte de isterlerse, bütün erkekleri gölgede bırakabileceklerini tahmin edersiniz (s. 91).”

4.19.5. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Şarklı ile garplı arasında, yaşamayı anlamak bakımından büyük fark vardır. Şarklı daha kolay razı olur. Kanaatkardır. Bir lokma ile bir hırkaya eyvallah der. Halbuki garplı öyle değildir. Bir lokma, bir hırka, yani karnı tok, sırtı pek olmak ona yetmez. İyi bir yerde oturmalı; evi döşeli olmalı; medeniyetin insanlığa bahşettiği nimetlerden kendisi de faydalanmalı. Niçin çoluğunu çocuğunu daha iyi şartlar içinde büyütmesin? Karısı neden komşunun karısı kadar, hatta ondan iyi giyinmesin? Tiyatrodan, sinemadan, musikiden neden o da payını almasın? Bütün bunlar Garplıya, durmadan daha iyiyi isteten, onu elde etmek için daha çok çalışmaya zorlayan sebeplerdir (s. 17).”

“Toprak bomboş dururken bir avuç tarlayı ekerek ‘Benim ihtiyacımı bu kadar karşılar.’ deyip oturan, daha fazlasını istemeyen fakirlikten kurtulamaz (s. 20).”

“Dünyada insanoğlu bütün güzel hareketleri sadece bir takdir kazanmak için yapmıştır (s. 87).”

4.19.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“İşte saadet dediğimiz şey de zaten budur, bu, hayattan zevk alabilmek kudretidir (s. 28).”

“Dünya da mesut dediğimiz insanların en göze çarpan özellikleri kendilerinde yaşama zevki olmasıdır (s. 28).”

“Tatlı dil insan için başlı başına bir kuvvettir (s. 40).”

“İnsanların istemesine daha küçük yaşlardan başlayarak akıllıca sınırlar çizilmezse onlar büyüdükleri zaman önce olmayacak şeyleri, sonra da yapamayacakları şeyleri istemekten kendilerini alamazlar. Çocuklarımızın bahtsız olmasını istemezsiniz onları ancak elde edebilecekleri şeyleri istemeye alıştırmamız (s. 77).”

“Yahu demişler, sen nasıl oluyor da neşeni hiçbir zaman kaybetmiyorsun? Niçin kaybedeyim, diye cevap vermiş. Ben bilirim ki, hayatta en karanlık saat bile 60 dakikadan fazla sürmeyecektir (s. 82).”

“Hayatta sıkıntılara, üzüntülere, kederlere dayanamayanlar da yuvarlanmaya mahkumdurlar. Bugünkü üzüntüler olmazsa yarınki kederler onları perişan edecektir (s. 83).”

“Dünya kendi havasınca döner ama kuvvetli insanlar o havayı kendi taraflarına değiştirmeyi başarırlar. İçinde yaşadığımız dünya bugün insanlara dünden daha mülayim ise bu, o kuvvetli insanların eseridir (s. 83).”

“...saadet her şeyden önce hayatta olmak ise, ondan hemen sonra da sıhhatte olmaktır . Elimizin ayağımızın tutmasıdır (s. 158).”

4.20. Balım Kız Dalım Oğul

Tablo 22. Balım Kız Dalım Oğlum

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
82	40	1	10	35	0	12	13	0	4
4,1	5,43	0,30	3,70	4,43	0	5,35	4,18	0	0,49

“Balım Kız Dalım Oğul” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 82 (% 4,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 40 (% 5,43), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 10 (% 3,70), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 35 (% 4,43), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 12 (% 5,35), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 13 (% 4,18), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 4 (% 0,49) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 82 (% 4,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 40 (% 5,43), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 35 (% 4,43), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 13 (% 4,18), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve

Kurallar”a anlayışına yönelik 12 (% 5,35) tümce, en az ise “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 4 (% 0,49)” tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.20.1. Öğretme ve Belletme

“Yaşamaya ve ölüme güneş katmaları. Diri, dövüşçü, güler yüzlü, özgür bir yaşamadır onlarınki ve ölümleri de, güneşli kümbetlerde uyur. Onların yaylak kışlak durmadan çalışmaları, sağlam oba töreleri, konuksever gönülleri, Anadolu’ ya kattıkları yaşama töresi (s. 10).”

“Bilginin yarısı söz ise, yarısı gözdür (s. 11).”

“Anadolu toprağının özelliği şudur ki, çok insan harmanı olmuştur bu topraklarda. Nice dil alışverişi, nice gül alışverişi, nice gönül alışverişi olmuştur (s. 12).”

“İnsanlığın has gülüdür ki, çok çileden, çok töreden geçmiştir, çok şey görmüş, çok şey bilmiştir (s. 12).”

“Erzurum bir kalekent imiş. Kalekent dediğimiz, çevresi yüksek duvarlarla çevrili ve de düşmana açılmaz kapılarla kilitli kent (s. 13).”

“Dıştan taş isem de, içim laledir lale (s. 14)!”

“Orta Asya bozkırlarının özlemini, hani bir zamanlarda orada yaşarmışlar ya, Anadolu toprağıyla yoğurmuşlar, gönül ateşiyle pişirmişler, bu bir mavi çiçektir görene, insan yüreğinden iz verir deyip donatmışlar yapıları çiniyle (s. 19).”

“Sivas toprağının beri yanda, insan gülü yetiştirici ne yaman bir gizli toprak olduğunu saza verip, söze söyler (s. 21).”

“Tecer Usta, ordaki aşıklar madenini bulup, Türkçe’nin kazmasını vurup gürr diye, gürrül gürrül gönül çeşmesini akıtandır (s. 21).”

“Bir toprağı sahiplenmenin geçici yolu yalın kılınç savaş ise, gerçek yolu, o toprağı gül ilen buğday yaşanacak bir yurt haline getirmektir ki, kelle biçip sahiplenmenin sonu yok, ama başak biçip sahiplenmenin örneği yurt tutmaktır ki, yurt ocak ekmek ilen, gül açar dikmek ilen, heya Balım Kız (s. 23)!”

“Bu çeşit çeşit halkın gelmişini geçmişini, dilini yolunu, inanışını donanışını, sevgisini övgüsünü, tekerini çekerini, ninnisini türküsünü birbirine kat ki, katmasan olmaz, gelen bir halk bir şey getirmiş, kalan bir halk töresinden bir dal bitirmiş ki, insanoğlu bizim Anadolu toprağımızda katışmış karışmış, uygarlığın koç katımı olmuş, bu yüzden

uygarlıklar içinde katkılar uygarlığının en güzel örneği, her neresine vurursan insandan ses veren Anadolu uygarlığı çıkmış ortaya (s. 24).”

“Güneş tekeri, binlerce yıl önce Anadolu köylüsünün dünyaya baktığı bir penceredir. Ben de tekerin, ışı ışıl aralıklarından güneş yaylasına bakıp bakıp derim ki, hey Balım Kız, Dalım Oğul! Tanrı gün ışığını eksiltmesin yurdumuzdan (s. 57).”

“İlk madenimiz sabır madenidir ki, toprağa serpilene tohum gibi bekler, gün erişsin, vakit yetsin, gün güneş açılsın, ilk yaz yağmuru düşsün madem ki işimiz topraktır ve de toprağın işi beklemektedir, bizim köylü özümüz sabırdır öyle ise (s. 61).”

“İkinci madenimiz olgunluk madenidir ki, ağırbaşlı durağandır bizim Sakarya bozkırı köylüsü. Neden diye sorarsan altımızdaki toprak ağır ağır verir de ondan, günden bahara yazdan kışa ivediye düşmeden, tohumu buğdaya, dalı güle, kara omçayı üzümüne, arı dilini bala çevirir (s. 61).”

“Üçüncü madenimiz ki, köylüce yaşamaktır, toprak ile yaşamak, bezeksiz donaksız, sade , güzel ve ne varsa bozkırda, ot, çiçek, gökyüzü, sindire sindire yaşamak, topraktan almak, toprağa vermek (s. 61)...”

“İşi, bilginin özünü böyle kaynağından alanlara, büyük sorular sorup derin karşılık bulanlara o zamanlar ‘Bilge’ derlermiş ki, dünyamızın ilk bilgisi de bu bizim Anadolu vatandaşımız Miletli Tales’tir (s. 66).”

4.20.2. Öğüt ve Emir

“Balım Kız; bir Oğuzlu oba kızı gibi dolaşacaksın ki, aba bacın ala çadır gölgesinde nasıl sevmişse bu yurdu öyle seveceksin: Buğdayını seveceksin, ekinini seveceksin, bozkır fırınında pişmiş ekmeğini seveceksin, çoban dostu alıç ağacını seveceksin, kuşların konduğu çorağı, güneşin durağı iğdeyi seveceksin, davarın yayıldığı yavşan bozkırını, sığırın yayıldığı ince sazlık ekşi çayırı seveceksin ve de, kıl kepenek Dedem Korkut bilgisi, yıldızlar bilici, yalınayaklar elçisi çobanları seveceksin (s. 25)!”

“Bizim bozkırımız bir deniz saklar ki, insan gönlünün denizidir bu, çıkarmaya dibinden, güneş savaçısı yürük gelini gibi gide gide gideceksin, çile çekeceksin ve de illa insanı ve toprağı seveceksin (s. 28).”

“Bu sözde bir bilgelik var ki, 13. yüzyıl Anadolu’sunda dolaşılmadan olmaz, bu sözdeki halk özü o toprak gezilmeden anlaşılmaz (s. 29).”

“Onlar da giderler, Türk halkına söyleyeler: Kendinizi biliniz, gönlünüzü eğitiniz, gönülle yaşayınız, böylece Tanrı’ya ulaşırsınız ve de bu yolla her şeye, her zulme, her yağmaya, her kırıma dayanırsınız (s. 32).”

“Ama denemedir en güzel öğretmen insanoğluna (s. 39).”

“Öyle bir günde soluk alınmaz, bir istemeyle halk öncüsü olunmaz (s. 39).”

“İştir insanı pişiren, şu dağdan kırk yıl odun aşırın ol ki, çiğ iken pişmiş ol (s. 40).”

“İşte töre dediğin böyle olur, devlet çıkarsa bu töreden çıkarsa bu töreden çıkar, çıkmazsa batar (s. 43).”

“Şimdi ilk Oğuz çadırının dikildiği şu Söğüt tepesinde durup, bir yurt nasıl kurulur, bir yurtiçin nasıl ölünür ve de bu uğur da, akça kayın altında Ertuğrul Gazi gibi nasıl sessiz, gösterişsiz yatılır, bu işin güzelliğine varalım (s. 45).”

“Ahilik bir yaşama yoludur ki, işle yaşayıp, kardeşlikle öleceksin (s. 49).”

“Göz kapısıdır ki, her bir insanın ayıbını eksiğini görmeyesin, horlamayasın kimseyi (s. 51).”

4.20.3. Korku ve Kaygı

“Moğol atlısının kırımından gök barış gitmiş savaş gelmiş, bu dünyanın tadı yok ki, su acı aş acı, halk umudunu yitirmiş, çaresiz kalmış, dedik ya can gidici (s. 31)...”

4.20.4. İdeolojik Söylemler

“...keçe külâh ve de deri çarıklı ‘Bolluk Tanrısı’, Eti halkına bir eliyle başak, bir eliyle salkım sunmaktadır, bir yanda güneşin kızı su, bir yanda güneşin oğlu toprak, bu kabartmaya bakıp, üzüm de güneştir, hamdolsun güneşi yaratan evrenler Tanrısına dememek olmaz (s. 57).”

“Güneş tekeri, binlerce yıl önce Anadolu köylüsünün dünyaya baktığı bir penceredir. Ben de tekerin, ışıllı aralıklarından güneş yaylasına bakıp bakıp derim ki, hey Balım Kız, Dalım Oğul, Tanrı gün ışığını eksiltmesin yurdumuzdan (s. 57).”

“Her bir insanın Tanrı yolu kendinedir (s. 74).”

“Yükümüzü Malatya kervansarayına yıkalım da, derdimizi gül avlusunda başlayalım bu yollar Selçuklu yollarıdır deyip, yurdu seve seve, yurdu öve öve, hem bile, hem göre, hem yapa, yeniden Selçuklu çinisini günümüze getirelim ki, han han ola, yol yol ola, Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış da gariplikten kurtula, ciğeriyle rahat rahat soluya, sevinci kayısı ağacı olup aç, ohh! diye çıka avluya, Anadolu göğüne şükreden insan ola (s. 88)!”

“...tanrı uludur, tanrı uludur, Tanrı’dan başka yoktur tapacak (s. 109)!”

“...din görüşü ayrılığı yüzünden on binlerce insanı kılıçtan geçirmişler (s. 116).”

4.20.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Bizim Selçuklu atalarımız, akıncılarımız ve oba güzeli kızlarımız, süt sağıcı kadınlarımız ve de kıl çadırı dikip gece ateşini dağlara salan yiğitlerimiz (s. 9).”

“...gökyüzünün sütünü yağ yapıp tulumlara basmış oba çiçeği kızlar, sağlam ayaklı erkekler, (s. 10).”

“...ince bilekli kızlarına bilezikleri var, su çekmişler derelerden ibrikleri var (s. 12).”

“Obalarda Selçuk kadınları süt yayıklayadursunlar, süte yağla çimen katadursunlar (s. 14),”

“Bebesine namuslu sütünden vermeye (s. 16).”

“Tutun kızlar tutun, birleşsin eller

Çalın sazlar çalın, kırılın teller

Dönün kızlar dönün, kıvrılın beller

Uzun siyah saçlar tel tel çözülsün (s. 22).”

“...üzüm bağları arasından ve güzelim dut ağaçları arasından örme saçlı, yel şalvarlı Anadolu bacıları gitmedeler ki, ellerinden denizi eğirmedeler (s. 45).”

“Balım Kız, sen çiçeği seversin. Dalım Oğul sen de tepe bayır dolaşmayı seversin (s. 47).”

“Bel kapısıdır ki, kızı kadını kardeş bilesin, namusu beline kuşak kuşanasın (s. 51).”

“Polatlı pazarına, renk renk basmalarıyla köylü kadınları iner kırmızı traktörlerin çektiği arabalarla (s. 58).”

“...tarlalarda kadınlar tırmık atıp anız çekerler (s. 58).”

“...sevgili Balım Kız, koç kaküllü Dalım Oğul (s. 60).”

“...gene kızlar bağbozumuna varıp bağları bozacaklar, salkımları kesip kesip sepetlere atacaklar (s. 68).”

“Ürgüp’te üzümler olmuştur ki, kızlar toplayası, sepetlere koyası (s. 70),”

“Hey güzel Balım Kız, hey yiğit Dalı Oğul (s. 73).”

4.20.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Bizim bozkırımımız bir deniz saklar ki, insan gönlünün denizidir bu, çıkarmaya dibinden, güneş savaşı yürük gelini gibi gide gide gideceksin, çile çekeceksin ve de illa insanı ve toprağı seveceksin (s. 28).”

“Ahilik bir yaşama yoludur ki, işle yaşayıp, kardeşlikle öleceksin (s. 49).”

“Göz kapısıdır ki, her bir insanın ayıbını eksiğini görmeyesin, horlamayasın kimseyi (s. 51).”

“Dil kapısıdır ki, dil bıçağını kötü söze bilemeyesin, sözün tartısını şaşırıp gönül kırıcı söz etmeyesin, köyde, kentte, çarşıda, pazarda işi gücü bırakıp dedikodu çamuruna batmayasın (s. 51).”

“Bu yolun ışık saçıcıları, Anadolu toprağında, İslam–Türk ateşinin yakıcıları, asıl bu Hak aşığı erenlerdir ki, bunlar Anadolu ermişleridir, Anadolu bilgeleridir ve de en yüce bilgiyi hak yolunda insan gönlüyle birleştirenlerdir (s. 109).”

“Dünyayı, sanki hiç gitmeyeceklermiş gibi bir mülk toprağı sananlar aldanırlar. Bu yüzden gönül yıkar, altındır maldır evlerine çeker, insanoğluna olmadık kötülükler ederler. Dünyayı kendilerine yağmaya kalkarlar (s. 110).”

“Ne yağsan ne toplasan, hepsi de bu dünyada kalır, ama sonunda sen gidicisin ve bilge kişidir ki bu dünyayı koyup gideceğini bilir de, dünyanın ham altınını, insan emeğinin balını devşirmez (s. 110).”

“...parmağını banacaksan aşk balına ban ki, dünya sevgisi sana insan olmanın mutluluğunu, tadını versin (s. 111).”

4.20.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“...yurt dediğin bile bile sevilir, biz bugüne o günlerden geldik, yarınlara bugünlerden gideceğiz, ulusun güzel tarihi bir halk tekeridir ki, dünkü yolun izi var, yarına döner yüzü var (s. 29).”

“Bu sözde bir bilgelik var ki, 13. yüzyıl Anadolu’sunda dolaşılmadan olmaz, bu sözdeki halk özü o toprak gezilmeden anlaşılmaz (s. 29).”

“Kargaşa geçicidir, ama gönül düzeni sonsuzdur (s. 32).”

4.20.8. Şiddet

“Bizans papazı ki kara kaşlı; Yenişehir kalesi var ki, ovasında atlı gezer, yaya gezer, Oğuz oğlunun güzelce başını ezer (s. 42).”

“...rastladıkları evi yakmışlar, yakaladıkları kızın, kadının namusuna el uzatmışlar, altın, giysi, ipek ne varsa yağma etmişler, din görüşü ayrılığı yüzünden on binlerce insanı kılıçtan geçirmişler, üç gün üç gece İstanbul’da yağma kol gezmiş, yangın alev alıp yürümüş, saldırı kızları, gelinleri ezip geçmiş, kan sel gitmiş, maldan candan kurtulan kalmamıştı (s. 116).”

“İspanya’da din adına yüz binlerce insan diri diri ateşlerde yakılıyordu (s. 116).”

4.21. İnci'nin Maceraları

Tablo 23. İnci'nin Maceraları Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
14 0,7	3 0,4	1 0,30	5 1,85	9 1,14	0 0	5 2,25	2 0,64	0 0	9 1,11

“İnci'nin Maceraları” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 3 (% 0,4), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 5 (% 1,85), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 9 (% 1,14), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 5 (% 2,25), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 9 (% 1,11) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 9 (% 1,14), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 9 (% 1,11) tümce, en az ise “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 3 (% 0,4), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.21.1. Öğretme ve Belletme

“Sen fakir çocuğusun, kendine fakir arkadaşlar bul (s. 4).”

“Ölüler mezardan çıkıp gelemeler ki (s. 5) ...”

“Terbiyesiz çocuklar gibi kaldırımdan inip koşmam ki. Kaldırımın kenarından, terbiyeli terbiyeli yürürüm. Sokak çocuklarına da uymam (s. 9).”

“...1944 yılının mutfak kapıları eskisi gibi aralık bırakılmadığı, çöp tenekelerinde de dişe dokunur bir şeyler bulmak zor olduğundan, zavallı hayvan iyice zayıflamıştı (s. 16).”

“Emanet, İnci'nin çocukken düşen, kurumuş göbeğiydi. Annesi onu bir beze sarıp çeke çeke dikmişti. İnci'nin annesi, buna 'emanet' diyordu ve bu emaneti üzerinde taşıyan herkesin her işinin hemencecik olacağına inanıyordu (s. 26).”

“...biz modern memlekette geldik. Bizim memlekette adamlar karılarını kollarına bile takarlar. Gavurlar gibi (s. 28).”

“İnsan büyükelçi olunca bütün dünyayı dolaşabilir (s. 50).”

“...gemisini kurtaran kaptan (s. 68).”

“Ali, eşyanın uzaklaştıkça küçüleceğini aklına bile getirmediği gibi (s. 76).”

4.21.2. Öğüt ve Emir

“Emziklisin kızım, bol bol ye ki, çocuğuna süt olsun (s. 14).”

“...atlar tepişir, arada eşekler ezilir (s. 24).”

4.21.3. İdeolojik Söylemler

“Allah onun dilini yakar inşaallah (s. 21).”

“Allah onu cehennemde yakar inşaallah (s. 22)!”

“İnci'nin annesi, kocasının arkasından okuyup üflüyordu (s. 24).”

“Allah belanı versin (s. 56).”

4.21.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Bir ara öpüşmesinler mi (s. 4)?”

“...o adamla gene sesli sesli öpüşüp fıkırdaştıktan sonra (s. 5).”

“Bir bayan 'katip' alırsa... Yazıhane çok elverişliydi de. Yan yana şu iki pencerenin kanatlarını çektin mi (s. 30)...”

“Öyle fiyakalı ki. hiç kimse onun gibi kız tavlayamaz (s. 50).”

“Bizim mahallenin bütün kızları bitiyor ona (s. 51).”

“Her bir baldırı nah belim kadar. Diyor ki, ‘bana çok çok mektup getir,’ diyor. Her mektuba on kuruş verir. Süleyman Ağabey’de bir pazlar var nah (s. 51)!”

“...ben bir kız mıyım (s. 54)?”

“Bu deli kızın sözüyle, ne idiği belirsiz, numaracı, hırsız, şıfıntı bir sokak kızını evime alacağım ha (s. 69)?”

“...kadının kırmızı örtüsü, mavi dekolte entarisi Ali’ye şehir kadınlarını hatırlattı (s. 77)“

4.21.5. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar Ve Kurallar

“Kapının önüne bile senden izinsiz çıkmayacağım. Pis çocuklar gibi çıkıp da niye anneciğimi üzeyim? Değil mi? Ben yaramaz, terbiyesiz çocuk değilim ki (s. 8).”

“Terbiyesiz çocuklar gibi kaldırımdan inip koşmam ki. Kaldırımın kenarından, terbiyeli terbiyeli yürürüm. Sokak çocuklarına da uymam (s. 9).”

4.21.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“Yarın öbür dünya da Allah seni cayır cayır yakacak! İnsan kendisine ait olmayan şeye sahibinden izinsiz el uzatır mı hiç (s. 17)?”

“...bir insan öyle her önüne gelene acımamalı. Acınacak insan var, acınmayacak insan var (s. 68).”

4.21.7. Şiddet

“Öfkelenerek hıncını kızından çıkardı, sonra da ‘Bir daha,’ dedi, ‘yukarıya adım attığımı duyarsam kırarım kemiklerini senin’ (s. 17)!”

“Sürmeli acından yavrularını yedi (s. 21).”

“Gözün kör olsun ilahi! Baksan şu kardeşine kız (s. 26)!”

“Kundaktaki kardeşimi de bana bırakıyor. Öyle kızıyorum ki, boğasım geliyor (s. 54).”

“...gırtlığını bir sıktım, çocuk mosmor kesildi. Sonra acıdım enayiye (s. 54).”

“...gördüm ben teyzesini, kalın kaşlı, vahşi yüzlü bir kadın. Kızcağızı her gün dövermiş (s. 59).”

“Oysa bu kediyi hiç sevmezdi, nerde görse tekmelerdi (s. 62).”

“Boyu bosu devrilesice! İki gözü kör olasıca seni (s. 69)!”

4.22. Pollyanna

Tablo 24. Pollyanna Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
64 3,2	6 0,8	5 1,50	2 0,74	10 1,26	5 7,69	2 2,89	0 0	20 27,39	3 0,37

“Pollyanna” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 64 (% 3,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 6 (% 0,8), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 5 (% 1,50), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 10 (% 1,26), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 5 (% 7,69), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 2,89), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 20 (% 27,39) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 64 (% 3,2), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 20 (% 27,39), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 10 (% 1,26) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 2,89) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.22.1. Öğretme ve Belletme

“Polly Teyze’ciğim, eviniz ve eşyalarınız ne kadar güzel! Bu zenginlik ne hoş bir şey. Herhalde çok mutlusunuzdur”. Demekten kendini alamadı (s. 19).”

“Böyle düşündüğünüze çok sevindim, çünkü ben de böyle düşünüyorum. İnsan sevinçliyken niye siyahlar giysin ki (s. 14)?”

“Bizim gibiler, nerede çalışırlarsa çalışsınlar, mutlaka böyle insanlarla karşılaşsınlar, bunu unutma (s. 11).”

“Oysa yaşamak, dilediğin şeyleri yapabilmektir, değil mi (s. 29)?”

“Teyzesinin pencereyi açmayı yasakladığına şükretti. Yoksa bu harikulade dünyayla tanışamayacaktı (s. 31).”

“İnsan o kadar uyursa yapabileceği bir çok güzel şeyi kaçırdı diye düşünüyorum (s. 36).”

“Buna aldırmayan küçük kız, “Ben sizin yerinizde olsam, çiçeklerin de solmasına memnun olurum. Böylece tazelerini vazonzda görme şansı doğar” (s. 37).”

“Mr White, bir zaman sonra onun duvar gibi sağırlığının ne kadar dayanılmaz bir şey olduğunu anlayıp, duyabildiği için şükretmeye ve o müziği büyük bir zevkle dinlemeye başladı (s. 44).”

“İnsanın bacakları olması ve koşabilmesi ne büyük bir mutluluk, değil mi (s. 45)?”

“İnsanın heyecanlanıp sevinince kapıları çarpması öyle güzel oluyor ki (s. 47)!”

“Evimi kedi köpeklerle doldurduğun yetmiyormuş gibi bir de dilencilerle mi uğraşacağım (s. 49)!”

“Bir evi yuva yapan ya bir kadın ya da bir çocuktur, demişti (s. 87).”

4.22.2. Öğüt ve Emir

“Miss Polly, arkasındaki yeğenine dönerek, “Zenginlikle mutluluk ayrı şeylerdir. Ayrıca bununla ancak aptallar ve sonradan görmeler iftihar eder” (s. 19).”

“Evet, haklısın Nancy, dedi. Her kötü şeyin bir de iyi tarafı vardır, değil mi (s. 21)?”

“Bu değneklere ihtiyacın olmadığını düşünerek, sağlıklı olduğuna sevinebilirsin (s. 24).”

4.22.3. Korku ve Kaygı

İki ay önce kentin en saygın ve köklü ailelerinden biri olan Harrington’ların yanında çalışması kabul edildiği zaman sevinçten çılgına dönmüştü. Ama bu kısacık sürede, o sevinç sönmüş, yerini bir tedirginliğe bırakmıştı (s. 6).”

“İnşallah küçük kız sakar bir çocuk değildir. Umarım kapıları yavaş kapatır, onu bunu devirmez. Yoksa hepimizin yandığı gündür (s. 12).”

“Ben ne zaman yaşayacağım (s. 29)?”

“Onları hiç hissetmiyorum. Acısını bile duymuyorum (s. 80).”

“Gözlerinde yeğenininkinden de büyük bir korkunun izleri vardı (s. 80).”

“Kadını kendisini dilenci yerine koymasıyla kalbi çok kırılmış gururu çok incinmişti (s. 90).”

4.22.4. İdeolojik Söylemler

“Pollyanna, “Ah Nancy, ben galiba kötü biriyim. Allah ve meleklerin, babamı yanlarına almasını bir türlü kabul edemiyorum sanırım” (s. 21).”

4.22.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“O haldeyken mutfağa girip “Nancy!” diye bağırınca, bulaşıkları yıkamakta olan hizmetçi kız korkudan değil ama şaşkınlıktan elindekileri az daha yere düşürecekti (s. 5).”

“Nancy, ben bir şey söylediğim zaman hemen bana bakmalısın (s. 5).”

“İki ay önce kentin en saygın ve köklü ailelerinden biri olan Harrington’ların yanında çalışması kabul edildiği zaman sevinçten çılgına dönmüştü. Ama bu kısacık sürede, o sevinç sönmüş, yerini bir tedirginliğe bırakmıştı (s. 6).”

“Miss Polly gibi birine kim aşık olabilir ki (s. 11)?”

“Sevmesen de müzik dersini de halledeceğiz. Dikiş biliyor musun peki? –Evet. Ama şehirdeki kadınlar kulübündeki hanımların hepsi ayrı ayrı şeyler öğretmeye kalkınca bu konuda da kafam karışık diyebilirim (s. 28).”

“Anlıyorum. Onu da sana ben öğreteceğim. Şimdi yemek yapmayı biliyor musun (s. 29)?”

“Kadın göz yaşlarına zorlukla hakim oluyordu (s. 47).”

“Oysa bir evi bir yuva yapabilecek şey bir kadının elidir (s. 72).”

4.22.6. Tozpembe Bir Dünya

“Bunlara öyle sevindim ki teyze, iyi ki beni cezalandırdınız, size teşekkür ederim, dedi (s. 25).”

“Eh bugün hava da o kadar güzel değil, değil mi? Ama buna da şükür. Böyle olunca insan iyi havaların değerini daha iyi anlıyor (s. 38).”

“Ah doktor. Öyle mutluyum ki! İkimiz onun evinde oturacağız ve eski sevgililer birbirine kavuşacak (s. 74).”

4.22.7. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Evdeki saat altıyı çalınca Miss Polly aşağı indi ve yeğenin gelmesini bekledi. Onun suratının ekşidiğini gören Nancy, “Herhalde uyuyakalmıştır zavallıcık, ben şimdi onu

getiririm hanımefendi". Diye yukarı çıkmaya hazırlanırken, Miss Polly, "Hayır, gitme. Bu evin kurallarına uymasını bilmeli. Bilmeyince de cezasını çekmeli. Aşağı inince ona sadece süt ve ekmek ver. Ve yemeğini mutfakta yiyecek" (s. 23)."

"Çarşamba ve Cumartesi öğlene kadar mutfakta Nancy'den yemek öğreneceksin (s. 29)."

4.22.8. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

"Küçük kız adını duyunca birden döndü, Nancy'nin bir şey yapmasına fırsat bırakmadan hemen boynuna atladı, sıkı sıkı sarıldı (s. 13)."

"Ah. Onu öyle özleyorum ki.. Ve ne kadar ihtiyacım var ona (s. 14)."

"Küçük kız uçarcasına koşup onun kucağına atladı ve hıçkırığa hıçkırığa 'Ah, Polly teyzeciğim, ah size ne kadar minnettarım bir bilerseniz! Öyle mutluyum ki (s. 18)!"

"Kulaklarına inanamayan küçük kızın gözleri yaşlarla doldu. Sesi titreye titreye ancak, "Polly teyze..." diyebildi, gerisini getiremedi (s. 19)."

"Pollyanna ağlamamak için kendisini tutuyordu ama yerde bir halı, duvarda bir tablo şöyle dursun, küçücük pencerede bir perde bile yoktu. Eşyalarını yerleştirmek için sandığını açtığı anda daha fazla dayanamayıp hıçkırıklara boğuldu (s. 21)."

"Birkaç dakika sonra içeri giren Nancy, onu o halde görünce kızı hemen kolların alıp yerden kaldırdı (s. 21)."

"Pollyanna, o sandıkla uğraşırken, pencereden dışarı bakıp, "Böyle güzel bir manzara karşımda dururken, odamda bir tablo olmayışına bozulmuşum". Diye mırıldanınca, Nancy artık kendini daha fazla tutamadı ve hıçkırarak ağlamaya başladı (s. 21)."

"O çok usta olduğu mutluluk oyununu oynuyor. O zaman ölmek istiyorum, derken gözyaşlarına boğuldu (s. 82)."

"Pollyanna, hıçkırıklar içinde "Lüt.. Lütfen Tey... zem ba...na duyduklarımın doğru olmadığını söylesin. Diye kekelemeye başladı (s. 85)."

4.22.9. Şiddet

"Bir kapının biraz hızlı kapanması bile kadını öfkeliyordu (s. 6)."

"Polly gene bağıracak bir şey bulmuştu! Aşağıya inip Nancy'yi haşladı (s. 12)."

"Kadın yatağından öfkeyle doğrulup "Seni gidi ufaklık. Sen de kimsin? Diye aksilendi (s. 36)."

4.23. Miskinler Tekkesi

Tablo 25. Miskinler Tekkesi Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Ögeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
69	12	3	3	30	0	5	4	0	9
3,45	1,63	0,90	1,11	3,80	0	2,25	1,28	0	1,11

“Miskinler Tekkesi” adlı yapıt eğitsel ilkelere bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 69 (% 3,45), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 12 (% 1,63), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 3 (% 1,11), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 30 (% 3,80), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 5 (% 2,25), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 4 (% 1,28), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Ögeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 9 (% 1,11) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 69 (% 3,45), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 30 (% 3,80), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 12 (% 1,63), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 9 (% 1,11) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 3 (% 1,11) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.23.1. Öğretme ve Belleme

“Hayvan yavruları gibi ne yaptıklarını, ne istediklerini bilmeyen birtakım abuk sabuk mahlûklara uyararak tatlı canımı sıkıntıya sokmaktan ne çıkacak? –Ne mi çıkacak? Sana yapılan haksızlığın altında kalmamış olacaksın. Elin, ayağın biraz zedelense de yüreğin ferahlayacak (s. 5)...”

“İntikam duygusu asil bir duygudur. Asil dediğimiz insan; şahsına, onuruna, mal ve canına yapılan tecavüzlere karşı aşırı bir titizlik ve hazımsızlığı olan insanlardır. Ancak, kızdırılan hayvanlar da başka türlü mü yaparlar ya? Kedinin en miskinine, köpeğin en

dalkavuğuna haddin varsa, bir parça takıl... Velinimeti bile olsan hemen öfkelenir; dişiyle, tırnağıyla karşı koymaya kalkar. Hayvanların en asili olan at, onlardan da mantıksızdır. Önündekinin bir hareketinden pirelendiği zaman arkasındaki hiç suçu, günahı olmayan biçareyi çiftlemeye kalkar. Hele devenin kendisine fenalık yapanı zamanla da affetmediği, bir aşiret reisi sebatıyla kin güttüğü meşhurdur (s. 6).”

“İntikamın faydalı bir tarafı da vardır. Yaptığı kötülüğün yanına kalmadığını gören kimse, (hiç olmazsa acısını unutuncaya kadar) sizi rahat bırakır (s. 6).”

“Fakat unutmamalı ki, bu neticeye varmak için daha yumuşak yollar da vardır. Mesela, yalvarmak. Benim o zaman bana sataşan çocuklara yaptığım gibi: İki gözüm kardeşim. Bilirim sen benim başımı yarabilirsin. Hiç ben, seninle başa çıkabilir miyim? Başım yarılırsa yazık değil mi bana.. Vesaire (s. 6)...”

“Oldukça dişe dokunur bir menfaate dayanmayan meselelerde rica ve niyaz en kuvvetli bir silahtır.Yalvarmasını, amma usul ve adabına göre yalvarmasını bilen insan için açılmayacak kapı, erilmeyecek mertebe yoktur. Nitekim ben, daha o yaşta gayet ustalıkla kullanmaya başladığım bu silah sayesinde kendimi yalnız sokak çocuklarının şerrinden korunmakla kalmıyor, onları burnu halkalı Arap köleleri gibi tepe tepe kullanıyordum (s. 6).”

“Fakat yıllarca ailenin yeni doğan çocuklarına teberrüken tattırılan ilk dünya nimeti (Sakal-ı Şerif gibi kat kat işlemeli bohçalar içinde saklanan) bu padişah artıkları olmuştur. Yavrunun bütün ömrünce yiyeceği ekme zahmetsiz ve sıkıntısız bir el ekmeği olsun diye (s. 10).”

“Yedisinde babasının eteği dibinde namaz kılan çocuk, yirmi yedisinde felsefe okurken dinsiz olur, cennet ve cehennemden güler bahseder. Fakat elliye doğru hava tekrar dönmeye başlar. Kitap rafında beliren damar ilacı, kuvvet ilacı vesaire şişeleriyle beraber zihninde de birtakım tereddütler acabalar uyanır (s. 11).”

“Fakat gençlik dediğimiz o mukaddes kavak yelleri çağında, bu mayanın az çok kabardığını ve yirmi yaşındaki delikanlıya çocuk ve ihtiyar insandan çok farklı bir çeşni verdiğini kabul etmek lazımdır (s. 11).”

“İhtiyar kadınlar arasında büyüyen birçok çocuklar gibi, çapkınlığı büyük bir ayıp ve günah sayıyordum. Benim istediğim, ilerde Allah’ın emriyle karım olacak eli, yüzü düzgün bir hanım kız bularak uzaktan uzağa işaretler, gülümsemeler ve mektuplarla sevişmekten ibaretti. Ne tehlike, ne yorgunluk! Sonunda kucağıma düşeceğine emin olduğum bir şeftalinin, dalında ağır ağır irileşip kızarmasını beklemeye benzer zahmetsiz ve sakin bir aşk (s. 13)!”

“Oda ve sofadaki su tenekelerinin bir vazifesi de, şayet günün birinde bu aralıklar arasına yanar bir sigara kaçarsa onu söndürmekti (s. 15).”

“Şöhret, âfettir (s. 85).”

“Benim gibi zayıf insanlar için aile bağlarının ve muhabbetin her şekli azaptır. Kimsenin beni tanımayacağı ve hor görmek için sebep aramayacağı bir yerde izimi kaybetmek ve yapayalnız büyük göçe hazırlanmak! Dünyada gerçek saadet budur (s. 86).”

“Halbuki, büyük göçte insanın hiçbir şeye, ne muhabbete, ne hatta meşhur son yudum suya ihtiyacı olmadığını ben bozguna ve İzmir hastanelerinde birkaç kere yaptığım hazırlık tecrübeleriyle bilirim (s. 86).”

“Çünkü kafalarının ardında işkilli bir şey olmayan insanlar birbirlerinin gözünün içine bakarak konuşuyorlar (s. 88).”

“İş verecek adamlarda hüsnüniyet tümen tümendir. Adama bir kere bakarlar ve kılık kıyafetine göre paha biçerler (s. 105).”

“Evet, her biri bir ayrı hikâye olan davaların hemen hepsinin altında para... Onu hep başkasının kesesinden, gırtlığından sökmek için sonu gelmez bir boğuşma... Bu muhakemelerin... Meraklı olduğu kadar da düşürücü tarafları var. Birçoklarını dinlerken bizimkilerin sokakta avuç açışlarını ne kadar temiz, asil ve namuslu buluyorum (s. 111).”

“Tanrı'nın her büyük vergisi bir sırdır (s. 113).”

4.23.2. Öğüt ve Emir

“İnsan, yedisinde neyse yetmişinde de odur! Derler. Âmenna! Fakat yedisinde neyse on yedisinde, hatta yirmi yedisinde, pek o kadar 'O' değildir de ancak kırka doğru tekrar yedisindekine benzemeye başlar (s. 11).”

“Ademe kendi ayağı ile devlet gelmez (s. 13)!”

“Allah kimseyi gördüğünden yadetmesin (s. 16).”

“Hiç Allah'ın yarattığı başa kusur bulunur mu (s. 29)?”

“Namus kadar köklü anane var mıdır dünyada (s. 71)?”

“Hiç bilenle bilmeyen müsavi olur mu? Edepsizin, hırsızın âlimin cahilinden az muvaffak olduğu nerede görülmüştür (s. 73)?”

“Aşk gibi dilencilikte de kaçanı kovalıyorlar (s. 76).”

“Şöhretin iyi tarafları gibi fena ve yıpratıcı tarafları da bulunduğunu unutmamalı (s. 83).”

“Ancak halk, maymun iştahlıdır; şair ve hânendesi gibi fukarasını da sık sık eskitmek meylindedir (s. 83).”

4.23.3. Korku ve Kaygı

“Mesule bacının bir kere daha haykırdığını ve vücudunun sopa ile öldürülen bir yılan gibi yerlerde kıvrandığını gördüm. Fakat bu sefer dayak yemiyordu. Guçubeyi ölmüştü (s. 60).”

“Yavrumu keselerken korktu mu, bayıldı mı (s. 141)?”

“Posta memuru eski titizliğiyle karısını haşlar; hatta dövmekle, boşanmakla tehdit ederdi (s. 185).”

4.23.4. İdeolojik Söylemler

“Muskalar yazarak beş, on kuruş arttırmanın kolayını da buluyordum (s. 46).”

“Din uleması Kızıl Deniz’in yarılması, ayın yarılması gibi mucizelerden bahsederler (s. 46).”

“Fakat dedikleri gibi bir Allah varsa ve gene dedikleri gibi bazı kullarından hesap sormak onun adaletlerindense cevabım hazır: Bu sakat dilenciye gelinceye kadar çalınacak başka kapılar vardır büyük saltanatım... Önünde kral kıyafetiyle kapıcılar bekleyen kapılar, önünde tüfekli jandarmalar bekleyen kapılar ve daha niceleri, niceleri (s. 123).”

4.23.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Bebeklerle evcilik oyunu oynayan kız çocuklar, teneke kılıçlarla muharebe oyunu oynayan oğlan çocuklar gibi benim de zaman zaman bir şeyin oyununu oynamaya, büyük insan taklidi yapmaya ihtiyacım vardı (s. 7).”

“Evet, erkek olma yaşıma doğru bende bir başkalaşma oldu (s. 12).”

“Sarı saçlı, al yanaklı, yusuvarlak bir kızdı. O da benim gibi ağır başlı ve büyük adam tavırlıydı (s. 18).”

“Büyük başımı Mesrure’nin –benim için hazırlanmış bir atlas yastığa benziyor-göğsüne yaslayarak tadına doyumaz bir ömür geçireceğime hiç şüphe yoktu (s. 19).”

“Kızın en aptalı bile görünüşlere karşı hassas olduğu için (s. 29).”

“Bu marifetler daha ziyade ailenin yedi, sekiz kadar tahmin ettiğim, kadınlarına aitti. Onlar da baba gibi nalınlı çıplak ayakları, basma şalvarları ve başörtüleriyle yemekleri pişirirler, on beş günde bir küfe ile mezbahadan gelen iç yağlarını eritirler, bahçede çamaşır yıkarlar ve ara sıra da hep bir arada mektepte, temizlik yapmaya gelirlerdi (s. 42).”

“Karşından ağlaya bağıra yedirmeli bir kız sükün ediyordu. Onun ağladığını görünce çocuk da sütlacı bırakarak tekrar feryada başladı. Bu kıza analığı yakıştırmayarak: -Sen ablası mısın bunun? Diye sordum. Salya, sümük birbirine karışmış, çocuğun burnunu bir kere daha kanayacak şekilde sarsıp öperek: -Anasıyım, dedi (s. 63).”

“Çocukken döverlermiş. Biraz gelişip güzelleşince dayaklar kapı aralarında öpüp okşamalara çevrilmiş, nihayet, evin mektepli küçük beyi, ‘Seni alacağım!’ diye kandırarak bu yumurcağı çıkarmış. Defterdar çok namuslu bir adam olduğu için, bu işi namusuna yidiremeyerek evlatlığını çocuğuyla beraber sokağa atmış (s. 64)!”

“Dudaklarında iyi yıkanmamış boyalarla yorgun argın kendini minderin üstüne attığını gördükçe anlıyordum ki, verilen nasihatler boştur ve kız, yolu tutmuştur (s. 65).”

“Pehlivan gibi erkekler kadınları kollarından yakalayıp savurarak yerlerini alıyorlar (s. 68).”

“Fukura aile kızları vardır. Günün birinde bir kazaya uğrarlar; tekerlenirler. Kapatma, yahut sermaye olarak yaşadıkları hayat pek de şikayet edilecek gibi değildir. Yemediklerini yiyorlar, giymediklerini giyiyorlar; arabaya biniyorlar. Fakat bu müddet esnasında durmadan sızıldanırlar; eski yoksul hayatın hasretini çekerler; hamal çamal takımından biri kendilerini nikâhla almak istese ağlayarak kabul edeceklerini ve göstereceği tek odanı; soğan, ekmek ve minderlerini burada alıştığı güzel şeylere seve seve değiştireceklerini söylerler ve bu sözler dua kadar samimidir de (s. 71).”

“Bu korkunun merhametleri bir şehvet gibi azgınlaştıracığı, yeni kaldırıma çıkmış körpe kızlar gibi peşlerine taburla müşteri takılacağı muhakkaktı (s. 78).”

“Henüz yetişme çağında nur yüzlü bir kızcağız bırakmışsa onu baştan çıkaracaklar ve bir tükenmez sermaye gibi gene yıllar yılı elden ele, kucaktan kucağa dolaştıracakları vardır (s. 128).”

“Bizim âlemimizde de birçok defalar kadın kandırma vakalarına tesadüf etmişimdir. Nasılsa aramıza düşmüş bir toy genç kadını biri gözüne kestirir. Büyük cemiyette olduğu gibi, ilk önce para ile; mendil, küpe gibi ufak tefek hediyelerle avlamaya uğraşır, avlayamazsa da az çok yumuşatmaya muvaffak olur. Nihayet, bir gece vakti sokağın

tenhaca bir köşesinde mülakata çağırır. Bir kötülük için değil, şöyle arkadaşça bir konuşma. Bir yandan söylerken bir yandan elleriyle kadının kollarına, bacaklarına dokunmaya başlar. Çünkü yalnız âşikane sözlerle kalırsa kadının birdenbire öfkelenerek kalkıp gitmesi tehlikesi vardır. Fakat aynı zamanda vücuduna bir erkek elinin hâkim olduğunu hissedince... Gece, kadının zayıf zamanıdır (s. 157).”

“Gecenin mahremiyeti içinde nasıl yavaş yavaş gevşetildiğini anlattığım fakir kadın gibi (s. 157).”

“Çünkü bunlar, sadece bir koca avlamak içindir ve belki on beş yıldan beri, yani on altı, on yedi yaşında babası yeni ölmüş bir kız olduğu zamandan beri bu, böyledir (s. 182).”

“Üç defa evlenip üçüncüde müsrif, pasaklı, namussuz kadınlara düştüğü ve buna rağmen bir dördüncü tecrübe yapmak istediğini söyleyen orta yaşlı, kılıksız ve ayyaş bir küçük memur mu? Yoksa, hatta çocuklarını evlendirip nihayet kendine sıra geldiğini ve ırz ehli bir kadın aradığını söyleyen ihtiyar kurt mu? Ana kız bunları hiç birbirinden ayırt etmeden razı oluyorlar. Maksat, bir koca değil mi (s. 183)?”

“Yani, biçarenin bütün ömrü ucuzcu serserilerin kucağında geçtiği halde, ne yaptıklarını kendi de, anası da anlayamayacaklardır (s. 183).”

“Karşımızdaki asmalı eve, muallimin alt katına elli yaşlarında kadar görünen bir dışarlık kadını yerleşmişti (s. 197).”

4.23.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Tuu... Tuu... Tuu... Ayol, sen hiç utanmaz mısın? Diye ince ince haykırır; sonra salavat parmağını diliyle ıslatıp duvara işaretler çizerek (s. 8).”

“Sinema kadınlarımıza henüz yeni hayat usullerini öğretmemişti. Tanrı'nın kör kurdundan bile geçmediğine inanılırdı ve bir kör kurdun nafakasına razı olduktan sonra da fukaralıktan korkmaya sebep kalmazdı. Mektepten çıkan ve eli ekmek tutan çocuğu solutmadan evlendirmek o zamanın güzel bir âdetiydi (s. 28).”

“Fakat Avrupa'da da okumuş olsa bir köylü çocuğuna bu kadar yüksek bir kız ancak köylü olduğunu saklamak, soyunu sopunu inkâr etmek şartıyla verilmiştir. Damadından para ve asalet istemeyen bu büyük ailenin hiç değilse bir parça yumuşak başlılık istemek elbette hakkıdır (s. 198).”

4.23.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“İnsanın alacası içinde olduğuna göre, belki evet (s. 31)...”

“O, vermekten; ben, almaktan utanıyor, bir ayıp yapar gibi, o anda birbirimize bakmaktan çekiniyorduk. Dediğim gibi, benim ilk resmi müşterim bu kadındır. İlk sadakası alınan kadın da ilk koynuna girilen kadın gibi unutulmuyor (s. 49).”

“Beyazıt'ta dilenip Sultanahmet'te sadaka vermek sözü bir mecazdan ibaret değildir (s. 72).”

“Cenaze alayları ne kadar tertipli olursa olsun mezar hiçbir zaman hazır değildir ve daima tamamlanacak bir eksiği vardır (s. 134).”

4.23.8. Şiddet

“Baba –eski el alışkanlığıyla- müdür beye bir iki tokat da atardı (s. 41).”

“Böyle zamanlarda otların arasına saklanarak bekçilik yapan baba, evvela elindeki uzun sopa ile çocukları yere indirir, sonra karışık sakalı kirpi dikenini gibi kabarmış bir halde benimle kavgaya gelirdi (s. 42).”

“Dayağı yiyen bizim zavallı Mesule kalfaydı (s. 58).”

“Yahudi karısı döver bu guzal oğlanı (s. 63).”

“Çocukken döverlermiş. Biraz gelişip güzelleşince dayaklar kapı aralarında öpüp okşamalara çevrilmiş, nihayet, evin mektepli küçük beyi, ‘Seni alacağım!’ diye kandırarak bu yumurcağı çıkarmış. Defterdar çok namuslu bir adam olduğu için, bu işi namusuna yediremeyerek evlatlığını çocuğuyla beraber sokağa atmış (s. 64)!”

“Güya sokakta muhallebi yedirdiği küçük kızların bazılarını, ortalık karardıktan sonra, mezarlığa götürür; ağızlarını bağlayarak sataştıktan sonra, vahşice öldürür ve taze mezarlara gömermiş (s. 84).”

“Posta memuru eski titizliğiyle karısını haşlar; hatta dövmekle, boşanmakla tehdit ederdi (s. 185).”

“İhtiyar memuru kızdırmak için bir tek çare vardır: Ona bir yerden borç para, yahut taksitle eşya almayı teklif etmek. Yalnız o zaman gözleri dönüyor, yüzü terlemeye başlayarak bağıyor: ‘Olmaz o! Mavi konak gibi benim kapımda da bağırırlarsa ben, kendimi de, sizlerden elime geçeni de öldürürüm (s. 185)!”

4.24. Hep O Şarkı

Tablo 26. Hep O şarkı Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
14	1	6	2	21	1	2	0	0	2
0,7	0,13	1,80	0,74	2,66	1,53	0,89	0	0	0,24

“Hep O Şarkı” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 1 (% 0,13), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 6 (% 1,80), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 21 (% 2,66), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 21 (% 2,66), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7) tümce, en az ise “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 1 (% 0,13), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.24.1. Öğretme ve Belletme

“Her romancı mutlaka kendi başından geçenleri yazmaz veya kahramanlarına hüviyetini vermez ama, bahsettiği vakalarla insanları bize, -ne bileyim ben nasıl- hakikatte olmuş şeyler ve görülmüş kimseler gibi anlatmasını bilir. Öyle ki, “Canım bütün bunların bir hayalden, birer hayaletten ibaret!” demekle beraber okurken kendimizi tutamayıp türlü heyecanlara kapılırız. Sanki, her birinin doğrudan doğruya kendi hayatımız, kendi kaderimizle bir alakası varmış gibi aman bu işin sonu neye varacak? Filan kişinin akıbeti ne olacak? Diye merak ve endişelere düşeriz. Kötülere kızarız. İyileri severiz. Bedbahtların ıstırabını paylaşıyoruz ve içlerinden bir tanesi öldü mü hıçkırımlarla ağlarız (s. 14).”

“Evet, ben şu satırları yazan bin faciadan arta kalmış kırkbeşlik ellilik kadın, evvelsi gün, Demirhane Müdürü'nün son perdesinde az kalsın bayılıp yerlere yuvarlanacak, elâleme rezil ve rüsva olacaktım. Bir yandan mendilimin tentesini dişlerimle lime lime ederek, öbür yandan tırnaklarımı, kanatıncaya kadar, avuçlarıma geçirerek böyle bir rezaletten kendimi zor kurtarabildimdi (s. 15).”

“Ah çocukluk ah! Ne tatlı ne mesut zamanlar imiş o da kadrini bilememişim (s. 17).”

“Ben, o vakit herhangi bir isyan hissine kapılmış değildim. Bu günün genç kızları bu derece yumuşak başlılığa bir mana veremezler. Bunu, belki bir nevi miskinliğe, bir nevi mizaç uyuşukluğuna hamlederler. Bilmezler ki, otuz yıl evvel evlatların alın yazısını babalar, analar çizerdi ve buna karşı gelmek kadere medyan okumak gibi imkânsız bir şeydi (s. 36).”

“Bu sade, bu herkesin ağzında dolaşan söz, meğer ne derin, ne şaşmaz bir hakikatin ifadesiymiş (s. 44)!”

“Zira, hayat ne tamamıyla güzel, ne büsbütün çirkindir. Hem acıklı, hem gülünç tarafları vardır. Onu, neden yalnız bir yanından almalı? Onu neden olduğu gibi almamalı? İşte ben, otuz yıllık çetin tecrübelerden sonra bu hakikate ermiş bulunuyorum (s. 53).”

“Kaynanam bir baygınlığı andıran bu vakitsiz uykularına da bir yemek adı takar, “şekerleme” derdi (s. 55).”

“Frenkler “Gençlik bilseydi, ihtiyarlık yapabilseydi,” derlermiş. Ne doğru söz. İnsan, yaşla hakikate eriyor ama, onu kullanmak, ona göre yaşamak gücünü kaybettikten sonra (s. 74)...”

“Çiçeklerde de erkeklik dişilik varmış ve bunlar arasındaki birleşmeler koncağı örten yaprakcığın altından çıkan toz gibi bir şeyin uçup öbürüne konmasıyla olurmuş (s. 122).”

“Beni yalnız ölüme çağırabilirdi. Kaç defa, hayatıma son vermek kastiyle gözlerimi kapayarak onun kenarına kadar indim (s. 134).”

“Meğer feleğin çemberinden geçmek bu imiş. İnsana, bir tevekkül... Hayır, ıstıraba karşı bir dayanıklılık, bir kanıksama geliyor. İnsan, kendi yaralarını berelerini sanki bir başkasının yaraları bereleriymiş gibi melhemleyip sarmağa alışıyor (s. 139).”

4.24.2. Korku ve Kaygı

“Kısmet bu, elmasım. Kısmete karşı gelinmez (s. 44).”

“Acaba baba saygısından veya korkusundan mı (s. 44)?”

“Gulyabani gibi birtakım mahlûkların arkamdan kovaladıklarını hissedecektim de, bacaklarımda kaçmak gücünü bulmayacaktım (s. 47).”

“Ben işte asıl o zaman “aman, beni yalnız bırakmayın,” diye bağıracaktım. Fakat, gene korkulu rüyalarda olduğu gibi sesim çıkmadı. Adam, namazını kılıyordu. Ne olduysa bu namazdan sonra oldu. Ben gözlerimi kapamıştım, ama içerimden başka bir göz her şeyi görmekteydi. Onun yılışık yılışık sırtışlarını; yuvarlak tombul yüzünün yüzüme doğru eğilişini, yabani hayvan pençesini andıran ellerinin vücudum üstünde dolaşışını (s. 51)..”

“Zehir yudum yudum içilmez. Onu, bir hamlede yutmak lazımdır (s. 139).”

4.24.3. İdeolojik Söylemler

“Bu, ilk feraceye girip yaşamak tutduğum günün akşamı olduğu için büsbütün şaşkına dönmüş halde idim. Vücudumu, belden ve kalçadan sınıksız saran, peşleri ikide bir ayaklarıma dolanan o kat kat, büzme büzme canfes kılığın içinde hareket serbestliğimi tamamıyla kaybetmiş bulunuyordum ve annemin bin ihtimamla tepeme konduğunu papazı hotoz yerinden oynayacak, yahut da, hotoza, ensemden küçücük iğnelerle iliştiirdiği yaşamak kayıp düşecek diye başımı ne sağa, ne sola çevirebiliyordum (s. 23).”

“Uzak sanıp bağırma, o sendedir çağırma (s. 152).”

4.24.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Onun yazdıklarını okuyuncaya kadar bütün bu acılar, bana, herhangi bir genç kızın veya herhangi bir kadının uğrayabileceği talihsizliklerden ne daha üstün, ne daha mühim görünürdü (s. 12).”

“Zaten, ne mümkündü benim için, o saatte, karanlıkta tek başıma taraçada oturmak. Oniki yaşıma kadar hep annemin koynunda yatmışımdır. Ondan sonra da, dadım Ferhunde Kalfa ile yataklarımız hemen yan yana denilecek kadar birbirine yakındı ve rahmetlinin uykusu o kadar hafifti ki, bir taraftan öbür tarafa şöyle bir yavaşça kımıldayacak olsam hemen başını kaldırıp: “Neyin var diye sorardı (s. 14).”

“Hele şu küçük yosmaya bakın! Hele hele şu küçük yosmaya.. diye okşar severken niçin o kadar iftihar duyar ve yan gözle, gizliden gizliye –sanki onun da bu fikirde olup olmadığını anlamak istermişim gibi- Cemil Bey’i süzer dururdum (s. 16).”

“Dünya, gözümde zindan kesilirdi. Dudaklarım bükülüp bükülüp adeta ağlamaklı olurdu, niçin (s. 16)?”

“Sıdika kollarını Cemil Bey’in boynuna atmış ve onunla adeta koyun koyuna, sarmaş dolaş bir vaziyette (s. 18).”

“Hem de görüyorsun; durmadan sakız çiğniyor. Anası babası yerindeki kimselerle bile senli benli konuşuyor (s. 20).”

“Bir nevi kadın şuhluğuna inkılap ediverdi ve içim gıcıklanır gibi oldu. Bu kafesin ardında, bir loşluktur ki, ilk defa olarak, bende çocukluktan genç kızlığa geçmenin şuuru uyanmıştı sanırım ve kendi kendime “Varsın, diyordum, o beni arayıp bulmağa çalışsın. Bu küme küme yaşmaklılar ve feraceliler içinde (s. 25)...”

“Erkekler ne tuhaftır! Kaç yaşında olsalar, nice tecrübeden geçmiş bulunsalar kadın ve gönül işlerinde daima çocuk kalırlar (s. 29).”

“On altı yaşına basmış kızının göğsü bağı açık, saçları dağınık, terliklerini hasır üstüne sürçe sürçe çıplak ayaklarla yürüdüğünü görünce bir nevi sıkılanlığa kapılarak geri çekilmişti (s. 33).”

“Ve işin en ağırı dişlerimi görmek katıyla, sözde tuhaf bir laf söyleyerek, beni güldürmek isteyişlerinde zoraki bir tebessümle gülümsemeyi veya çehremi yandan görünüşü hakkında bir fikir edinmek için kullandıkları bazı hileler üzerine başımı sağa sola çevirmeyi bir nezaket borcu bilirdim? Beni, içimden gelmeyen bütün bu hareketleri yapmak zorunda bırakan şey neydi (s. 44)?”

“Her şeye göz yumacaksın. Her şeye boyun eğeceksin. Karılık kocalık hukukuna riayet edeceksin. Ölünceye kadar bu levse [pisliğe] katlanacaksın, diyebilirdi (s. 98).”

“Hele neşeli anlarında öyle bir civekleşir, öyle bir yosmalaşırdı ki, ben bile aramızdaki halalık yeğenlik icaplarını unutarak onunla bir akran gibi söyleşip gülüşmeğe başlardım (s. 118).”

4.24.5. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Cemil Bey’le benim aramda bir gönül macerasının da başlamış olduğunu sezmişti. O zamanın telakkilerine göre ise, böyle bir şeye ancak büyük bir ayıp ve rüsvalık nazarıyla bakılırdı (s. 22).”

“Elâlem önünde yerin dibine geçiyorum, Münire’yi böyle asık suratla gördükçe (s. 43).”

4.24.6. Şiddet

“Bunun üzerine onu elimle mi ittimdi? Ayağımla mı teptimdi? Bilmiyorum. Fakat, bütün narinliğime rağmen canımı dişime alıp onunla sessiz ve boğuk bir didişmeğe giriştiğimi hatırlıyorum. Gecelik entarim liğme liğme yırtılmıştı. Onun takkesi başından düşmüş, hilâli gömleği sıyrılmıştı. Öfkeli öfkeli soluyordu. Derken takatim kesiliverdi. Biraz önceki cesaretim yerine beni bir korku aldı. Dayak yiyen bir çocuk gibi ağlamaya

başladım. Lakin, onun öfkesi hâlâ yatışmamış, beni hırpalamakta devam ediyordu. Artık ben onun elinde ezilip büzülen bir paçavra haline girmiştım (s. 51).”

“Asesbaşı tarafından falakaya yatırılıp tabanlarına kırk bir değneği yedikten sonra, sekerek, topallayarak, kıvrılıp bükülerek evinin kapısına doğru yürüyor gibi gelirdi bana (s. 59).”

4.25. Tom Sawyer

Tablo 27. Tom Sawyer Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
6	0	7	3	7	1	0	0	0	24
0,3	0	2,10	1,11	0,88	1,53	0	0	0	2,98

“Tom Sawyer” adlı yapıt eğitsel ilkelere bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 6 (% 0,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 7 (% 2,10), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 3 (% 1,11), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 7 (% 0,88), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 24 (% 2,98) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 24 (% 2,98), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 7 (% 0,88), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 7 (% 2,10) tümce, en az ise “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.25.1. Öğretme ve Belletme

“Tom, bir kabahati olmasa, bunu kapayacak böyle göz yaşartıcı girişimlerde bulunacak bir çocuk değildi (s. 7).”

“Rüzgâr kediye, kedi de siğilleri götürsün (s. 22).”

“Ormana gidilecek ve içi yağmur suyu dolu bir kütük bulunup içine elini sokacaksın ve siğillerinin geçmesini isteyeceksin. Sonra da hiç kimseyle konuşmadan eve gideceksin. Yoksa büyü bozulur (s. 23).”

“Cinayet başka suçlara benzemez (s. 78).”

“Bizim için yapacağınız en iyi şey, bizi iyiliklere doğru yönlendirmeniz olacaktır (s. 93).”

“Keşke mağarada para yerine silah bulsaydık. O zaman istediğimiz gibi yaşardık (s. 94).”

4.25.2. Korku ve Kaygı

“Polly Teyze, epeydir ortalarda görülmeyen yeğenin gene bir şeyler karıştırmakta olduğunu düşünerek tedirgin oldu (s. 5).”

“Teyzeniz hem kafamı kırar hem de beni kovar (s. 9).”

“Biz konuşursak ve Injun, asılmaktan paçayı kurtarırsa, ne kadar sonra olursa olsun bizi bulur ve asla yaşatmaz, bunu bilmiş ol (s. 33)!”

“...titremesi daha da arttı ve dili tutuldu (s. 64).”

“Korkularından yürekleri ağzına geldi (s. 70).”

“Biraz sonra da, önce bir el silah sesi, arkasından da acı bir çığlık duyunca, var gücüyle aşağı doğru kaçtı (s. 80).”

“Dili damağı kurumuş, kalbi yerinden fırlayacak gibi atıyordu (s. 85).”

4.25.3. İdeolojik Söylemler

“Vallahi söylemem, billahi söylemem (s. 26).”

“Ruhunu karabasanlar kaplıyordu (s. 60).”

“Şeytan dürttü (s. 75).”

4.25.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Sarı saçlı, mavi gözlü çok güzel bir kız gördü (s. 14).”

“Çok iyi kalpli bir kız (s. 17).”

“Örgülü sırma saçlı bir kızı görünce de (s. 23).”

“Dayağı yetersiz bulan öğretmeni, bir de onu kızların arasına gönderdi (s. 24).”

“Cevabını beklemeden de ağlaya ağlaya koşup ondan uzaklaştı (s. 28).”

“Örgülü sarı saçlı, mavi gözlü peri gibi güzel bir kızdı (s. 50).”

4.25.5. Şiddet

“Ah yumurcak, seni bir yakalarsam, elimden çekeceğin var’, diye söylenmeye devam etti. Eline geçirdiği bir süpürgeyi odanın ortasına attı (s. 5).”

“Elindeki bastonu havaya kaldırdı (s. 6).”

“Teyzeniz hem kafamı kırar hem de beni kovar (s. 9).”

“Polly Teyze’nin ayakkabısı beyninin üstüne inince, Jim kovayı kaptığı gibi ortadan toz oldu ve Tom teyzesiyle yüz yüze geldi (s. 10).”

“Akşamın hincini bir avuç toprağı kafasından aşağı boşaltıp, beş on taşı da sırtına atıp çıkardıktan sonra, ok gibi fırladı, kasabanın oyun alanı haline getirdikleri küçük meydanına gitti (s. 13).”

“Polly Teyze, kafasına yumruğunu vurduğu zaman bile keyfi bozulmadı (s. 16).”

“Tom kulağının müthiş bir acıyla yukarı doğru uzadığını hissetti (s. 26).”

“Bu kez elinde bir bıçakla doktora saldırdı (s. 31).”

“Kalın bir tahtayı yakalayıp Potter’ın başına indirdi ve adam bayıldı (s. 31).”

“Yere düşmüş olan bıçağı kaptığı gibi doktorun göğsüne sapladı (s. 31).”

“Başını kaldırıp bir şeyler söylemeye çalışırken yere düştü ve öldü (s. 31).”

“İşte bıçak senin elinde, adam da yerde ölü yatıyor (s. 32).”

“Sonra sen bıçağını çıkardın ve adamın göğsüne sapladın. O da elindeki tahtayı senin başına vurunca sen de bayıldın. Olan biten bu (s. 32).”

4.26. Oliver Twist

Tablo 28. Oliver Twist Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
29 1,45	0 0	9 2,71	3 1,11	3 0,38	0 0	0 0	0 0	1 1,36	14 1,73

“Oliver Twist” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 29 (% 1,45), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 9 (% 2,71), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 3 (% 1,11), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 3 (% 0,38), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 14 (% 1,73), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 9 (% 2,71) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 29 (% 1,45), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 14 (% 1,73) tümce, en az ise “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 3 (% 1,11), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 3 (% 0,38) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.26.1. Öğretme ve Belletme

“Kendileri hakkında bütün kararları veren bu insanların da çocukları hiç tanımadıklarını, onları aptal zannettiklerini ve buradaki haksızlıklara, zalimliklere boyun eğmek zorunda kalacağını anlattı (s. 12).”

“Ne güzel şey şu idam davası (s. 25).”

“Ne tatlı hayat değil mi? Dedi Oliver’a. Biraz çalıştılar, şimdi akşama kadar izinliler. Burada insanın keyfi hep yerindedir (s. 28).”

“Ateşlendiğin içindir evladım. Bazen öyle olur (s. 32).”

“Ama bu portredeki hanımın ne kadar güzel, ne kadar tatlı bir yüzü var (s. 33).”

“Ressamlar hanımları her zaman olduğundan güzel resmederler yavrucuğum. Yoksa işsiz kalırlar (s. 33).”

“Nancy, ona yaptıkları için kalpten bir şekilde özür diledi. Onların dediğini yapmaktan başka çarem yoktu Oliver, dedi. Karşı çıksaydım beni hiç acımadan öldürebilirlerdi belki, ama bu da senin kaderini değiştirmezdi. Aynı şeyi yaptıracak birini nasıl bulurlardı. Allah şahidim olsun ki, senin daha fazla zarar görmemen için elimden geleni yaptım (s. 41).”

Korku ve Kaygı

“Akli başında koca koca insanları bile dehşete düşürecek bir görüntüye sahne olan yattığı yerdeki bitmiş, bitmemiş tabutların yüzünden çocuğun akli başından gidecek gibi oldu (s. 16).”

“Eğer bana böyle saygısız şeyler söylersen, tabuta senin ihtiyacın olacak. Hem de çok yakında (s. 16)!”

“Eline aldığı bıçakla çocuğun başına dikildi (s. 25).”

“Şimdi benim yerinde anneciği baş ucunda olsa ve onun bu halini görse acaba ne derdi (s. 30)?”

“Elinde bir tabancayla yanına oturdu. Mermileri tabancaya doldurduktan sonra namluyu çocuğun şakağına dayayıp, Bu ne biliyor musun?, diye sordu (s. 41).”

“Korku içinde sadece kuvvetle başını sallayabildi (s. 41).”

“İzin verin ayakta konuşayım. Ama acaba şu kapı kapalı mıdır, bizi duyan olmaz değil mi? (s. 59).”

“Artık geri dönmeliyim. Yoksa şüphelenirler (s. 62).”

“Yapamam efendim. O adam iblisin biridir ama bunu yapamam (s. 66).”

4.26.2. İdeolojik Söylemler

“Gözyaşları içinde Allah’a şükretmeye başladı (s. 30).”

“O yaşlı iblis (s. 38).”

“Nancy, adamı bırakıp, diz çöktü ve Allah’a kendisini affetmesi için son bir kez daha yalvardı (s. 71).”

4.26.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Kadının üstüne eğilen doktor: “Çok ta güzel kadınmış” Dedi (s. 7).”

“Oliver’a onun bir piç, annesinin de sokak kadını olduğunu söylediğinde, o güne kadar her şeyi sineye çekmiş olan çocuk, yerinden fırladığı gibi iri yarı delikanlıyı bir yumrukta yere devirdiğinde ve sonrasında gelişen olaylarda ona bir tek Mr. Sowerberry sahip çıkmıştı (s. 19).”

“Çok güzel bir kız olan Rose Maylie, karşısındaki yaşlı hanımın yeğeniydi ve kadın büyük şefkatle ona bakıyordu (s. 50).”

4.26.4. Şiddet

“Yemek yerine önce güzel bir dayak yiyip sonra da o izbe yere kapatılmıştı (s. 9).”

“Mr. Bumble da, o soğuktan donacak hale gelmişken, bastonuyla ona vurarak ısınmasını sağlıyordu (s. 14).”

“Eğer bana böyle saygısız şeyler söylersen, tabuta senin ihtiyacın olacak. Hem de çok yakında (s. 16)!”

“Beşini de sallandırdılar (s. 25).”

“O sırada Bill çocuğun elindeki kitapları alıp şiddetle onun başına vurdu (s. 35).”

“Seni yanlış yapacağın şeyler yüzünden o mücevherlerden olursam, seni gebertirim. Bunu kafana iyice sok (s. 44)!”

“Bill, öfkeden deliye dönmüş bir şekilde tabancasını tekrar çocuğa doğrulttu ve ayağa kalkıp gerekeni yapmazsa onu hiç acımadan oracıkta öldüreceğini söyledi (s. 46).”

“Crackit, durup geri dönmezse, Bill’in hiç acımadan onu sırtından vuracağını biliyordu (s. 48).”

“Ellerini kızın saçlarına dolayıp şiddetle çekerek onu yataktan kaldırdı (s. 70).”

4.27. Sol Ayağım

Tablo 29. Sol Ayağım Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
44	3	6	8	27	1	1	1	6	5
2,2	0,4	1,80	2,96	3,42	1,53	0,44	0,32	8,21	0,62

“Sol Ayağım” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 44 (% 2,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 3 (% 0,4), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 6 (% 1,80), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 8 (% 2,96), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 27 (% 3,42), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 1 (% 0,32), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 6 (% 8,21) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 5 (% 0,62), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 9 (% 2,71) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 44 (% 2,2), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 27 (% 3,42), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 8 (% 2,96) tümce, en az ise “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 1 (% 0,32) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.27.1. Öğretme ve Belletme

“Noel baba hep daha büyük ve heyecan verici görünmelerini sağlayacak, parlak renkli bir sürü kâğıda sarılmış küçük hediyeler getirirdi (s. 32).”

“Latince konuşması ve Tanrı’nın İngilizce anlamaması olduğunu söylemişti (s. 33).”

“Bana dünyadaki her şeyi Tanrı’nın inşa ettiğini söylediğinde (s. 33).”

“Bu gerçek bir günah değildi (s. 44).”

“Tanrı bunu çalmamızdan hoşlanmadı (s. 46).”

“Artık her şeyi, eğlenmeye hevesli, içi merakla dolu küçük bir çocuğun gözleriyle değil, bir sakatın, kendi derdini yeni keşfetmiş bir sakatın gözleriyle görüyordum (s. 52).”

“Annem yalnız olduğumu gördüğünden ve beni yalnızlığımla baş başa bırakmanın tehlikeli olduğunu bildiğinden, bunu telafi etmek için elinden geleni yapıyordu (s. 56).”

“Mektubun sonuna öpücük kondurmak istemedim. Ama o bunu yaparsam mektubun daha güzel görüneceğini söyledi (s. 62).”

“Dahi olmana gerek yok. Dene yeter (s. 67)!”

“İşin en acı veren kısmı, fark edişimdi. Derdimin önemsiz olduğunu, garipliğimi kimsenin fark etmediğini düşünüp kendimi kandırdığımı fark etmiştim (s. 77).”

“O gün arka bahçede bir çocuk bana acıma bakışı fırlattığında, geleceğimin umutsuzluğunu ve belirsizliğini görmüştüm (s. 80).”

“Bir örümceğin kesilmiş iki bacağının, birbirlerinden ayrı olsalar bile ikisinden birinde hayat olduğu sürece hareket edebilmesi gibi bir şeydi bu (s. 83).”

“Bu büyük ‘hayat planı’nda hepimizin, en küçüğümüzün bile önemli olduğunu, çünkü hepimizin onun bir parçası olduğunu ve en küçük bilinmeyenlerin bile önemli olduğunu ve bunların, büyükleri bir arada tuttuğunu göstermişti bana (s. 113).”

“İnsanlar havada da karada da ölebilir (s. 123).”

“Kazanmak istiyorsam, sahip olduğum her şeyi ortaya koyacaktım (s. 129).”

“Yalnızca seyretmek bile terapi sayılırdı. Bu, uzun zaman kendi evinin duvarları dışındaki yaşamı görememiş biri için, insan acısı hakkında eğitim ya da yeni, hatta biraz da korkutucu bir tecrübe sayılırdı (s. 135).”

“Bu garip, şaşırtıcı, yeni ve hızla hareket eden dünyanın insanların ve yerlerinin bir parçası olduğum gerçeğini kavrayamamıştım (s. 137).”

4.27.2. Öğüt ve Emir

“Yedinci emir: çalmamalısın (s. 44)!”

“Denemekten asla vazgeçme, Chris! (s. 70)”

“Eğitimin değeri ölçülemez ve senin durumda ise bu şart (s. 17).”

4.27.3. Korku ve Kaygı

“Çünkü zihinsel durumunun normal olduğundan emin olmasına karşın, fiziksel dezavantajlarıma bir de cahil olmanın getireceği zihinsel dezavantajların eklenmesinden korkuyordum (s. 24).”

“Evde hepimiz perişan haldeydik. Ev ölmüştü sanki (s. 60).”

“Hiçbir şeyle ilgilenmiyordum, çünkü annemin öleceğini düşünüyordum (s. 60).”

“Bir yandan da korkuyordum (s. 125).”

“Ambulansların her zaman cenazelerle ilişkili olduğunu düşünürdüm. Ürkütücü, tüyler ürpertici gelirdi bana. Kanlı vücutlarla dolu olduklarını sanırdım (s. 132).”

“Eski günleri, benim için güzel değil de zorlu geçen o eski günleri; yaşamak veya umutlanmak için hiçbir şeyimin olmadığı, uzak geleceğin karanlığını aydınlatacak bir şeyin olmadığını, kendimi keşfettiğim oranda büyüyen acıyı ve iç sıkıntısını, anlamayıp nefret ettiğim sakatlığı içeren eski günleri düşünmekten vazgeçemiyordum (s. 137).”

4.27.4. İdeolojik Söylemler

“Neden bütün duaları Latince okuduğunu sorardım (s. 33).”

“Bana dünyadaki her şeyi Tanrı'nın inşa ettiğini söylediğinde (s. 33).”

“Ama günah çıkarırken bunu anlatmak zorunda kalacağız (s. 44).”

“Tony ağaçtan bir dal koparıp suya batırdı; sonra başımın üstünde sallayarak ‘Babamız’ ilahisini söyledi (s. 48).”

“Paddy’ye Noel Baba bir kutu boya getirmişti (s. 56).”

“Önümdeki sayfaya bir haç işaretinin hatlarını çizdim (s. 58).”

“Beni Türbe’ye giden geniş yolda tekerlekli arabamla itelerken, yanımdan bir sürü hacı geçti (s. 102).”

“Beni öbür dünyada ödülün beklediğine inanmaya çalıştım (s. 106).”

4.27.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Annemin yaşadığı zorluğu herhangi bir yetişkin kadından daha anlamış ve tepki vermişti. Diğer çocukların bakımıyla o ilgileniyordu; böylece annem bana daha fazla zaman ayırabiliyordu. Yemekleri yapıyor küçükleri yıkıyor ve giydiliyor, büyüklerin de her sabah okula gitmeden önce kulaklarının arkasını yıkadıklarından emin oluyordu (s. 21).”

“Sally’nin ‘Beni seviyor musun?’ diye sorduğunu duydum, sonra kıkırdadı. ‘Tabii,’ diye cevapladı Charlie ciddi bir şekilde; bunu gürültülü bir öpücük takip etti (s. 31).”

“Biraz ses çıkardım gerçi ama ikisi de bunu duyamayacak kadar meşguldü anlaşılan (s. 32).”

“Romeo gibiydi. Mahallenin kızları onun peşinden koşuyordu (s. 33).”

“Mahallenin en güzel kızı kabul edilen Nancy’yi bile (s. 34).”

“Ne de olsa o bir bayan (s. 42)!”

“-Çoğu kızdı- suyun derin olmayan yerlerinde eteklerini dizlerinin üzerine çekerek yürüyorlardı (s. 46).”

“Ya, bunları kullanamıyorum ben! Kızlar için bunlar (s. 57)!”

“Zayıf, uzun boylu ve güzeldi; hayatımda gördüğüm en güzel kızdı (s. 61).”

“Tek bildiğim, ilk kez hayallerimdeki kızla tanıştığımdaydı (s. 63).”

“Onu pembe yanaklı, altın bukleli ve güzel mavi elbiseli, şahane bir kız yaptım (s. 67).”

“Ufak tefek, enerjik ve sevimliydi; kahverengi bukleleri periyi andıran güzel yüzünü çevreliyordu (s. 72).”

“Ne yazık ki çok cilveli bir kızdı; sırf güzel gözlerini kullanarak, sokağımızdaki erkek çocukları birbirine düşürebilirdi. Hepsi onun için deli oluyorlardı (s. 72).”

“Jenny ile kimin evleneceği konusunda tartışmaya başladıkları zaman aralarında kavga çıkıyordu (s. 72).”

“Titreyen ayak parmaklarımla kalemi tutarak Jenny’e tutkulu küçük bir not yazdım (s. 73).”

“Bir sakat olarak, mahallemizin en güzel ve peşinde en çok koşulan kızıyla arkadaşlık ettiğim için kendimle içten içe gurur duyuyordum (s. 75).”

“Her gece başka randevusu oluyordu, dans etmeye bayılan güzel genç bir kadına dönüşmüştü (s. 78).”

4.27.6. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Ellerimin görüntüsünden, aynada gördüğüm sallanan kafamdan ve çarpık ağızımdan nefret ediyordum artık. Çok geçmeden aynadan da nefret etmeye ve korkmaya başladım. Bana çok fazla şey anlatıyordu. Diğer insanların bana baktıklarında ne gördüklerini; ağızımın onu her açtığımda çarpıldığını, çirkin ve aptal görünmeme neden olduğunu, konuşmaya çalıştığımda ağızımdan anlamsız sesler çıktığını ve salyalar aktığını, gülümsemeye çalıştığımda yüzümün kırışıklıklarla dolu bir maske gibi göründüğünü, kafamın titreyip bir o tarafa bir bu tarafa sallandığını görmemi sağlıyordu (s. 53).”

“Gördüğüm şeyden korkmuştum, çünkü daha önce böyle göründüğümü düşünmemiştim hiç. Aynalara daha önce de bakmıştım, fakat neye bakacağımı bilmiyordum, tuhaf bir şey görmemişim. Şimdi aynaya her bakışımda, aynı komik yüz arkamdan pis pis gülüyordu. Bir gün, gözyaşları içinde yatağıma tırmandım, sol ayağımı uzattım, duvara çiviyle asılmış olan aynayı yere fırlattım. Paramparça oldu (s. 53).”

“Onlarla eskisi gibi gülemiyordum. Bende bir tuhaflık fark edip etmediklerini görmek için uzun uzun yüzlerine, gözlerinin içine bakıyordum. Yanımdan bir yabancı geçtiğinde, yüzümü gizliyordum. Yine de önce yüzüme, sonra ellerime nasıl baktıklarını, yanlarında biri varsa anlamlı anlamlı başlarını salladıklarını, gözden kaybolana dek sık sık arkalarına baktıklarını fark ediyordum (s. 54).”

“Anlayıştan başka bir şeye, en zayıf kalbe ancak içten insan şefkatinin verebileceği güce ihtiyacı olan benim gibi biri için basit bir acıma bakışının ne kadar acı ve yıkıcı olabileceğini o anda anladım (s. 77).”

4.27.7. Şiddet

“Tony çocuğu yere yapıştırmaya kadar dövmüş (s. 34).”

“Tony temiz bir sopa yedi ve bir hafta süreyle arka taraftaki odaya kapatıldı (s. 34).”

“ Peter bana, beni öldürecekmiş gibi baktı ve kapıyı çarpıp çıktı (s. 75).”

“Onları silahla vurmakla yetmiyor, küçük parçalara ayırıyordum ve kalan parçaları da etrafa dağıtıyordum. Çok kanlıydı (s. 89)!”

“Ben beş yaşındayken akıl sağlığımdan şüphe duyan doktorların suratına tokat atmış olacaktım (s. 148).”

4.28. Osmancık

Tablo 30.Osmancık Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
41	25	3	8	34	0	8	2	1	10
2,05	3,39	0,90	2,96	4,30	0	3,57	0,64	1,36	1,24

“Osmancık” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 41 (% 2,05), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 25 (% 3,39), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 8 (% 2,96), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 34 (% 4,30), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 8 (% 3,57), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 10 (% 1,24) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 41 (% 2,05), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 25 (% 3,39), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 34 (% 4,30), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 10

(% 1,24), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 8 (% 2,96), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 8 (% 3,57) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.28.1. Öğretme ve Belleme

“Gurur her şey idi; gururu için yaşıyordun (s. 9).”

“Dünya’yı bize büyük gösteren bizim küçüklüğümüz, Oğul! Hırsımız, sabırsızlığımız, bencilliğimiz. Önce bu yüzden küçülüyor, sonra da Dünya’yı büyük görüyoruz (s. 13).”

“Doğru, Dünya büyüktür... Çok, çok büyüktür; hatta Osman’ın kurabildiğinden de çok büyüktür. Fakat bir ömür için, tek insan içindir bu büyüklük. Bir soy için değil; bir soyun benimseyeceği, bir soya benimsetilecek bir amaç, bir ülkü için değil (s. 14).”

“İnsan tek olmadığını anlamamış, anlayamamışsa ve anlayamıyorsa, Dünya, gerçekten de, çok, çok büyüktür. Çünkü insan, zamana ve mekâna göre çok, çok küçüktür, ha var; ha yoktur (s. 14).”

“Ve, öyle insanlar umutsuzdur, umutsuzluk delisidir; güçlerini, kuvvetlerini, yeteneklerini, bahtlarını har vurup harman savurur (s. 14).”

“Gücünü, kuvvetini öfkelerinle avutuyor, çürütüyorsun (s. 15).”

“En önemli gerçek ve yaşayan tek gerçek geçen günlerdedir (s. 29).”

“Sonuç sevmesini bilen, benimseyen dürüst kuvvetindir (s. 35).”

“Başını kaldırıp gökyüzüne bakmıştı... Sanki, Tanrı, Osman o yüzü iyice ve görebileceği kadar görsün de, vurulsun, yansın, tutuşsun istemiş gibi (s. 54).”

“Bu aşırı ilginin ve kendisindeki, soyunun erkeklerindeki bu ilgisizliğin, soy, sop, din, töre kavramlarından ayrı ve onlar üzerinde durulmadan değerlendirilemeyeceğini ilk defa düşünüyordu (s. 72).”

“Vakti gelmeyince güller açar mı (s. 82)?”

“Soyludur o... bal küpünden bal çıkar (s. 83).”

“İnsan değişir (s. 85).”

“Düşünce ağırlaştı mı, insan hiç sanır. Ben öyle sanırım. Konuşmak kolay... Düşünmeyen, derdi olmayan, bir meseleyi dert edinmeyen, hiç demez; konuşur (s. 136).”

“Ulu kardeşlerime derim ki baskın basanıdır (s. 198).”

“Yokluk sol yanımızda, varlık sağ yanımızdadır. Nefsimizi sol yanımızda, soyumuz, sopumuz sağ yanımızdadır. Bâtılın vebâli sol yanımızda, hakkın rahmeti sağ yanımızdadır. Haber aldım, haber emânet ederim (s. 238).”

“Eyi bak ki, uyumayasın ki, şehitlerin mezarına nur yağar (s. 286).”

“Osman beğ ilk saldıran olup iyilik kadri bilmez, nankör sayılmak istememektedir (s. 288).”

“Bu sikkeler, konuk sıkıntıda ise alsın diyedir... onu isteme utancına düşmemek için. Deden o utancın vebâlinden kaçınır (s. 294).”

“Dünya’yı bize büyük gösteren bizim küçüklüğümüzdür, oğul. Hırsımız, sabırsızlığımız, bencilliğimizdir. Önce bunların yüzünden küçülüyor, sonra da Dünya’yı çok büyük görüyoruz (s. 352).”

“Doğru; Dünya büyüktür.. çok, çok büyüktür. Fakat bir ömür için, bir TEK İNSAN içindir bu büyüklük. Bir soy için değil; bir soyun benimseyeceği, bir soya benimsetilecek bir amaç, bir inanç, bir ülkü için değil (s. 352).”

“Mertlik ve yiğitlik herkese padişahdır (s. 359).”

4.28.2. Öğüt ve Emir

“Hey Osmancık, yiğit yiğit, tek yiğit öfkesini yenendir; gücünü, kuvvetini, gönlünü, başını öfkesinden arındırandır; benliğinden sıyrılan kuldur (s. 16).”

“Bir şeyi daha anlıyor Osman: İnsan, her şeyi –Ede Balı ya da bilmediği, tanımadığı Ede Balı’lar- bir başkasından beklememelidir, istememelidir; önce bekleyecek, isteyecek hale gelmeli, istemeye hazırlanmış olmalıdır (s. 30).”

“Aldığı ile eline geçecek ile ne yapacağını, nasıl kullanacağını, elde edilenin neye yarayacağını bilmelidir (s. 30).”

“Yüz yüzü, göz gözü göre, sohbet daha tatlı olur, daha bir işler (s. 51).”

“Ve, bu ses şöyle demiştir: ‘Senin ve çocuklarının ve onların da çocuklarının çocuklarının ve bütün soyunun, sopunun şerefi ve kudreti ve yücelmesi Allah Kelâmı’na gösterdiğin bu saygıdadır ve bu saygı sâyesindedir ve bu saygıya bağlıdır; çünkü hakkı ve hakikati ve doğruyu, âdil olanı idrâk ediş bu saygıdadır’ (s. 52).”

“Gönülden istek olunca ıraklar yakındır yolları bitmez gösteren isteksizliktir (s. 66).”

“Sana, kala kala iki öğüdüm kaldı: ululanma.. Düşmanını hor görme (s. 137).”

“Gençliğimde bir bilgin bana; alçak gönüllü ol, kuvvetine güvenme, düşmanlarını hor görme demişti. Bu öğüdü unuttum; kibrim yüzünden cezalandırılıyorum. Daha dün; Dünya, atımın ayakları altında titriyor sanırdım ve, kendi kendime: Sen Dünya’nın efendisi ve yenilmez savaşçısın, diyordum (s. 137).”

“Düşmanını çoğaltma. Ve düşmanlığın sonunu da, başını da sen seç; sen başlat, sen bitir. Boyundan, soyundan, dininden kimselere düşman olma, kin gütme. Ve boyundan, soyundan, dininden olmayan kimselerle kurduğun dostluğu yoldaş dostluğuyla karıştırma, bir tutma; öyle dostluklara sâdik ol, amma bel bağlama; hesabını, kitabını onlara dayamam. Ve, düşman seçerken gücünü, kılı kırk yararca ölçüp biç (s. 138).”

“Sana derim, güzel eltim, sen bu Bânu çiçek kızına tez vakitte örtü koy ki, bahadırlar yüzün görüp yanmasın (s. 151).”

“Dolu hatuna dert yaramaz. Derdin içine atmak heç yaramaz. Torunuma ziyan gelsin istemem ben (s. 179).”

“Güzel sesler bul ki, kendimizden sıyrılalım; nefsimizden kopalım (s. 207).”

“Türk kaba olmaz (s. 297).”

4.28.3. Korku ve Kaygı

“Dinle oğul; Ede Balı’nın terazisi doğru tartar..dirhem şaşmaz. Ve Ede Balı soyumuzun ışığıdır (s. 29).”

“Osman öfke küpü, barut fıçısı. Osman burnundan kıl aldirtmaz (s. 58).”

“Osman’ın canı gururundadır (s. 58).”

4.28.4. İdeolojik Söylemler

“Azrail’in tırpanına ulaşacak, kapacak ve ikiye bölecek kadar uzun (s. 8)...”

“Ve, öyle insanlar, yatsıda doğar, sabah ezanı okunmadan, şafak sökmeden ölür (s. 15).”

“İnsanı ancak iman yalnız bırakır, ülkü yalnız bırakır. Bunu böyle bil. Yardım dilemişsin; yardım ancak imandadır, ülküdendir. Bunu böyle bil. Bir gün, umarım tez gelecektir o gün, ki bunu anlayacaksın... Senden bekleneni anlayacaksın (s. 100).”

“İslam’da ve Türk’de erimek istediğini, bir susuzluk gibi duyuyor (s. 196).”

“Ve Müslüman Müslümanı kırmak caiz değildir (s. 198).”

“Ölümlerinin kendilerine Cennet kapısını açacağına iman edenlerdir bunlar (s. 246).”

“Adâlete uymayan, zulm eden hânı dine afet olarak gösteriyor; onun mal hırsına düşmesini felaket sayıyor; ehil olmayan ve sorumluluklarını kavrayamayan bir başkanın kıyamet belirtisi olduğunu söylüyor;

- Peygamberimiz buyurmuştur ki, Allah’ın kullarına zulüm ve cevr ile musallat olan hân, Kıyamet günü en şiddetli azaba uğrayacaktır, diyor. Ve Dursun Fakı, gene hadislerle dayanarak emrin adaletten koptuğu zaman Şeytan’ın emrine girmiş sayılacağı bildiriyor (s. 335).”

“Anan dahi olsa, bir kimse sana Tanrı’nın buyurmadığı bir söz söylese, sen onu kabul etme. Aslını bilmezsen Tanrı ilmini bilenlere sor. Bir de sana itaat edenleri hoş tut. Hakkı gözet. İtibarın bilginlere zanaatkârlara olsun. Askerin hep önünde git (s. 368).”

4.28.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Gür kirpikleri, kalın kaşları, karayağız teni, gözlerini ışıldatan gücü, her soydan kızlara çekici geliyordu. Ona gönül veren çoktu. Onun gönlü de, su gibi, bir o yana, bir bu yana meyledip duruyordu (s. 11).”

“Rum güzellerinin Kara Osman diye cilvelenişleri (s. 15).”

“Güzelliğin, zengin dişiliğin, işvenin çekişidir bu. Olsun ama; çekiliştir bu. Görmek istiyor onu. Onunla olmak istiyor... Sık sık. O yarım yamalak, o kırık dökük Türkçeyi sık sık özlüyor. Gülüşlerini, Osmancık deyişlerini daha çok (s. 26).”

“Kara çadırlar ile ağıllar arasında gidip gelenler sadece, allı, lâcivertli, altın sarılı, menekşe morlu giysileri ile kadınlar ve kızlardır (s. 32).”

“Onları karı akli işte (s. 45)...”

“Kız irkilir, titrer gibi oldu. Dudakları kenetlendi. Yeşil elâ gözleri irileşti; Osman’a dimdik baktı. Sonra başını çevirip eğdi. Yokuş yukarı koşmuş gibi, soluk soluğa fısıldadı:

-İstet öyleyse (s. 56).”

“Ve, kadın sesleri onlarla yarışa girişecektir (s. 68).”

“Mihail, soyunun kızlarındaki, bacısı Zoe dâhil, onların erkeklerine karşı aşırı ilgiyi ilk defa düşünüyor ve bunu ilk defa düşündüğünü düşünüyordu (s. 72).”

“Daha on beşindedir o (s. 84)...”

“Bu evlilik Malhun Hatun’u da, Osman’ı da mutluluk utangacı yapmıştır; Osman’ı daha bir yiğit, Malhun Hatun’u daha bir güzel, daha bir hanım kadın yapmıştır (s. 109).”

“Anan İldız Hatun konuklarımıza, yemek, içmeye bir şey hazır edebilmiş mi? Yoksa kızıyla can sohbetlerine mi dalıp gitmiştir (s. 124).”

“Savcı'nın çadırında, mutfak bölümünde, hepsi de kendisine göre süslenmiş kadınlar, kızlar toplanmış, iş görüyordu: Yahni pişirmedeki ustalığı ünlü Burla Hatun, ocağın başında idi. Şişliğe Ana Melek bakıyor, tandırı da Malhun Hatun gözetiyordu (s. 150).”

“Ben ağama ahretliğim Emine'yi alacağım (s. 151).”

“Kız çocuğunu düşününce içi ısınıyordu, genişliyordu, ama önce erkek çocuk.. Erkek çocuk, ne olur erkek çocuk ve bir tek değil (s. 181)!”

“Artık herkes bunun bir oğul için düzenlenmiş bir ziyafet olduğunu düşünür ve gitmeye hazırlanırken (s. 198).”

“Kadınlar, özellikle de genç kadınlar ve kızlar, Kıyan Selçuk atlılarına sevgi gösterileri yapıyor, öpücükler gönderiyorlardı (s. 216).”

“Gözüm açıp gördüğüm, gönül verip sevdiğim, Orhan'ımın ve karnımdakinin babası; ne ki buyurursun, hep uyarım; ecel gelene kadar yoluna bakarım; yokluğun duymam ve duyurmam; alnıma yazılanı ar saymam, kader saymam (s. 226).”

4.28.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Bu hangi töredir, Zahid Beğ? Konuk verilir mi (s. 71)?”

“Ve, Mahmud Beğ, ilk kuşağından beri lâf olsun diye taşıdığı kılıcını, ilk defa, vuruşmak niteliğiyle, yâni öldürülmek için çekmişti; bir töre için (s. 72)!”

“Burla Hatun, küçük yengesi Malhun Hatun ve bacısı Bânu Çiçek, saçlarını beliklemiş, ellerini kınalamıştı. Başlarında oyalı ipek çemberler, alınlarında, kimi al, kimi yeşil, altın dizili alınlıklar vardı. Hepsisi de işlemeli başmaklar girmişlerdi (s. 149).”

“Kımız içmek.. gerçek beğliğin kabul töreni (s. 202)!”

“Bay Koca ergen alı kaftan giyer. Adaklanmış ola (s. 222).”

4.28.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Doğuştan yabancı olan korkudur (s. 29).”

“Dünya'yı bize büyük gösteren bizim küçüklüğümüzdür, oğul. Hırslımız, sabırsızlığımız, bencilliğimizdir. Önce bunların yüzünden küçülüyor, sonra da Dünya'yı çok büyük görüyoruz (s. 352).”

4.28.8. Şiddet

“Tokadın, sillen, kılıcın, kaman hazır (s. 15).”

“Osman’ın en ufak, en önemsiz anlaşmazlıklarda bile aklına geliveren, sillesidir, tokadıdır, kılıcıdır! (s. 58)”

“Osmancığa karşı duyduğu kıskançlık ve kin deli edecek onu, demiş, sonra da eklemiş “Osmancığa bir şey yapamadığı için de öfkesi ve kini bana çevriliyor. Birinde boğazıma sarıldı, onu da seni de geberteceğim, şerefimi temizleyeceğim, dedi. Söyle Osmancığa, hep tedbirli olsun (s. 89).”

“Öcün almazsam namerdim... Öcün korsam Cehennemlik olayım (s. 234).”

“Osman Beğ burnundan solumaktadır. Gözleri alev alevdir. Dişleri gıcırdamaktadır. Bütün vücudu titremektedir. Bütün tüyleri diken dikendir (s. 245).”

“Kalanoz’a müthiş bir tokat atıyor (s. 245).”

“Onu Kalanoz’un kanıyla pislenmekten korumuş gibidir (s. 245).”

“Şu itin karnını deşin.. yeri eşin.. leşini gömün (s. 245).”

“Çarpışanın leşini serer, itlere sürüklettirim (s. 265).”

“Adranos tekfuru ellerinden, ayaklarından tutularak getirilmiştir. Onu Kete Kalesi karşısına götürüp parça parça ediyorlar (s. 361).”

4.29. Küçük Lord

Tablo 31. Küçük Lord Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
10	0	1	1	90	0	0	1	0	3
0,5	0	0,30	0,37	11,40	0	0	0,32	0	0,12

“Küçük Lord” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 10 (% 0,5), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0) “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,37), “Cinsiyet

Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 90 (% 11,40), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 1 (% 0,32), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,12), oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 90 (% 11,40), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 10 (% 0,5), tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,37), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 1 (% 0,32) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.29.1. Öğretme ve Belletme

“Sen de takdir edersin ki verilen sözler tutulmalı (s. 14).”

“Amerikalıların İngilizlerden daha kahraman ve cesur olduklarını söyler. Amerikan kahramanlarının öyküsünü anlatır. Her insanın bir kusuru vardır değil mi (s. 18)?”

“Hayır oğlum neden ağlayayım, dedi. Gözüme bir şey kaçmış olmalı (s. 35).”

“Birbirini çok seven insanlar dost olurlar (s. 47).”

“Ben bir devlet başkanı olmak isterdim efendim. Çünkü bazı devlet başkanları ülkelerini iyi yönetemiyor. Yoksul insanlara yardım edebilmem için devlet başkanı olmak isterdim (s. 48).”

“Yalnızlık, adamın sert karakterini iyice taştırmıştı (s. 50).”

4.29.2. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Soylu bir aileden gelmeyen Bayan Errol’un oğluyla evlenmesine karşı çıkmış (s. 7).”

“Ama sizin oğlunuza Amerika’da iyi bir gelecek sağlama şansınız var mı (s. 8)?”

“Kıyafetlerinden yoksul olduğu belli olan bir kadın (s. 14).”

“Zavallı kadın, ağlayarak Bayan Errol’a dert yanıyordu (s. 14).”

“Yoksul kadın ağlayarak (s. 23).”

“Ağabeyinin karısı Minna, kendini beğenmiş, bencil ve doymak bilmeyen bir kadındır. Yoksul Benjamin’den yapamayacağı isteklerde bulunmuş (s. 67).”

“Dick, kadının anne olduktan sonra düzeleceğini düşünmüş (s. 67).”

4.29.3. Şiddet

“Acımasız, kin dolu bakışlarını gözünün önüne getiren Bayan Errol (s. 8).”

“Eskiden olsa bağırrır çağırır, uşağı bir dövmediği kalırdı, hatta dövmekten beter ederdi (s. 47).”

4.30. Değirmenimden Mektuplar

Tablo 32. Değirmenimden Mektuplar Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
57	10	14	26	61	5	0	0	0	17
2,85	1,35	4,21	9,27	7,73	7,69	0	0	0	2,11

“Değirmenimden Mektuplar” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 57 (% 2,85), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 10 (% 1,35), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 14 (% 4,21), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 26 (% 9,27), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 61 (% 7,73), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 5 (% 7,69), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 17 (% 2,11) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 61 (% 7,73), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 57 (% 2,85), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 26 (% 9,27), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 17 (% 2,11), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 14 (% 4,21), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 10 (% 1,35) tümce, en az ise “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 5 (% 7,69) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.30.1. Öğretme ve Belletme

“Tıpkı bir manastır yemekhanesi gibi basık ve kemerli küçük bir odada kalıyor (s. 10).”

“Bana iyi bak, arkadaş! Dedi, şayet günün birinde, Beaucaire’de bir cinayet olduğunu duyacak olursan, hiç çekinmeden, katilin kim olduğunu biliyorum diyebilirsin (s. 15)!”

“Kin vardı. Kin. Zayıfların hiddeti (s. 15)!”

“İri çiçekli ceketlerin modası nasıl geçmişse, yel değirmenleri de artık tarihe karışmış olmalı (s. 21).”

“Geceyi açıkça geçirmişseniz bilirsiniz ki, herkesin uyuduğu saatlerde, yalnızlığın ve sessizliğin içinden esrarlı bir âlem uyanır. O zaman kaynaklar daha tiz perdeden şarkı söyler, göllerde küçücük alevler yanar. Dağın bütün hayaletleri serbestçe gidip gelir, sanki dalların uzadığı, otun yerden bittiği duyuluyormuş gibi, havada sürtünmeler, fark edilmeyen gürültüler olur. Gündüz, canlıların alemidir, ama gece, eşyanın cümbüşü... Eğer alışık değilseniz sizi korkutur (s. 32).”

“Bakın, tam bizim üstümüzdeki Saint-Jaccjues yolu (Saman Yolu), Fransa’dan kalkar, dosdoğru İspanya’ya gider. Bunu, Araplara sefer açtığı zaman babayiğit Charlemagne’a yolunu göstereceğini diye Galice’li Saint-Jaccjues çizmiştir. Daha ötede, pırıl pırıl dört dingili ile, Ruhların Arabasını (Büyük Ayı) görürsünüz. Önünden giden üç yıldız, üç hayvanlardır, üçüncünün tam karşısındaki şu küçük yıldız, ‘Arabacı’dır (s. 33).”

“Ama bu yıldızların en güzeli bizimkidir, hanımcığım, Çoban Yıldızı’dır (s. 34).”

“Zaten çocukcağızı öldüren de bu oldu ya (s. 37)!”

“Nefretin aşkı öldürmemesi garip şey (s. 39)!”

“Aman, bu heriften kendinizi sakının!... Çiftesini tam yedi yıl sonra atan Papanın katırı gibidir (s. 40).”

“Çünkü bizim memlekette, halk keyifli olduğu zaman, mutlaka dans eder (s. 41).”

“Yalnız asilzade çocuklarıyla kardinal yeğenlerinin alındığı ilahiciler mektebine girdi (s. 43).”

“Papanın katırı olup da, ipe bağlanmış ağustos böceği gibi, dört ayağı boşlukta, bu kadar yüksekte asılı kalmak, ne utanılacak şeydi (s. 45).”

“Mistral veya tramontane’in fazla esmediği zamanlar, martıların, karatavukların, kırlangıçların ortasında, deniz kenarındaki iki kayanın arasına oturur ve orada, hemen hemen bütün gün, denizi seyretmenin verdiği tatlı bir uyuşukluk içinde kalırdım. Ruhun bu nefis sarhoşluğunu siz de bilirsiniz değil mi (s. 51)?”

“Bütün benliğiniz sizden uzaklaşır, uçup gider, dağılır. İnsan, kâh denize doğru dalan bir mani, kâh güneşte iki dalga arasında yüzen köpük olur. An gelir, şu uzaklaşan vapurun beyaz dumanı, şu küçük geminin kırmızı yelkeni, şu su kabarcığı, şu sis yumağı, velhasıl kendinden başka her şey olur (s. 51).”

“İçi boş fıçı çok ses verir, derler, doğrudur (s. 139).”

“Burada pusuya, umut diyorlar. Bu ad, pusuya yatmış avcının bekleyişine, gündüzle gece arasında her şeyin beklediği, umduğu, duraksadığı o kararsız saatlere nasıl da yakışıyor (s. 152).”

“Ben, özellikle güneş ışığının küçücük göl sularında uzun süre kaldığı bu bataklık yörede, akşam pususunu yeğlerim (s. 152)...”

4.30.2. Öğüt ve Emir

“Eh, mal canın yongasıdır. Bilirsiniz ki, gümrükçüler zengin değildir, kasketler ise pahalı (s. 59).”

“Her şeyin yolunda gitmesi için intizam şarttır (s. 69).”

“Ah hayal düşkünün taşıra! Ne olurdu, Bixiou'nun düşkünlüğü sana ibret olsaydı (s. 89)!”

“Bu olay başından sonuna dek gerçektir. Bu dünyada beyinlerini harcayarak yaşamaya mahkûm öyle zavallılar vardır ki, en küçük gereksinimlerini bile, özlerinin ve iliklerinin o katışıksız altınıyla öderler. Bu, onların günlük acısıdır. Sonra bir gün, acı çekmekten de bıkip usanınca (s. 96)...”

“Artık siz istediğiniz kadar demiryolları yapın, telgraf direkleri dikin, Provence dilini okullardan kapı dışarı edin! Provence, Mireille’de ve Calendal’da sonsuza dek yaşayacaktır (s. 101).”

“Şu senin odanın, demiş; duvarlarını kâğıtlatsak, tavanını da yaptırsak, nasıl olur? Mistral: -Hayır, olmaz! Diye cevap vermiş. Bu şair parasıdır, el sürülmez (s. 103).”

“Seyyid Ömer’in Fransızca bilen oğlu, babasının önünde böyle bir sözcüğün geçtiğini duyunca kıpkırmızı kesiliyor ve dışarıya çıkıyor. Arap eğitiminin bu özelliğini unutmamalı (s. 126).”

“Öcümüzü al, Yahudilerin öcünü al (s. 128).”

“Arap geleneğine göre, erken kalkıp gitmek gerekiyor. Kahveyi içip çubuğu da çektikten sonra, ev sahibine iyi geceler dileyip kendisini karısıyla baş başa bıraktım (s. 131)“

4.30.3. Korku ve Kaygı

“Hemen bana sokuluyordu (s. 32).”

“Seni haydut seni! Şayet şuradan kurtulursam... Yarın sabah yiyeceğin çiftmeyi sen düşün! (s. 45)”

“Belki bir saatten fazla, cesedin karşısında, zangır zangır titreyerek, apıştım kaldım (s. 53).”

“Her an, merdivende biri bana sesleniyor gibiydi (s. 53).”

“Ama kimse beni aşağıya indiremezdi, ölüden ödüm kopuyordu (s. 53).”

“Adanın o tarafına yolum düşerse, bana hâlâ sırtımda ölü var gibi gelir (s. 54)...”

“Zaman zaman görünmeyen bir el cama vururdu (s. 55).”

“Ancak ertesi gün kapısını açınca bütün kıyı boyunun, denizin attığı enkaz ve cesetlerle dolu olduğunu görmüş, korkudan ödü kopmuş ve hemen Bonifacio'ya gidip ahaliye haber vermek üzere sandalına koşmuş (s. 60).”

“Gemidekilere gelince, hemen hemen hepsinin yüzü bozulmuş, korkunç yaralar içinde... Onlar öbek öbek, birbirlerine takılmış görmek, yürekler acıydı. Kaptanı büyük üniformasıyla gemi papazını, âyinlerde boynuna geçirdiği işlemeli şalı ile bulduk (s. 60).”

“Oldukça genç geç karısı, kollarında yavrusu bizimle konuşurken tirtir titriyordu (s. 66).”

“Bu sırada müfettişten ödleri kopmuş benzeyen çocuklar, kestane ile beyaz peynirden ibaret olan yemeklerini acele acele bitirmekteydiler (s. 67).”

4.30.4. İdeolojik Söylemler

“Az kalsın Meryem Ana yüzünden birbirlerini boğazlayacaklardı (s. 13).”

“Bu haydutlar, un yapmak için buhar kullanıyor. Buhar şeytan icadıdır. Ama ben poyrazla, rüzgarla çalışırım. Poyrazla rüzgar, Cenabı Hakkın nefesidir (s. 17)...”

“O Allah'ın belası sıska kedi, tepemin üstünde, şeytan gibi pıhlayıp duruyordu (s. 19).”

“Allah bilir, içimi yakan aşk odununa rağmen, aklıma hiçbir kötülük gelmedi (s. 32).”

“Semavi bir çoban gibi (s. 33).”

“Ruhban takımının kinciliğine dair bundan daha güzel bir misal bulunamaz (s. 49).”

“Tercümesini tilâvet eden (s. 55).”

“Gemidekilere gelince, hemen hemen hepsinin yüzü bozulmuş, korkunç yaralar içinde... Onlar öbek öbek, birbirlerine takılmış görmek, yürekler acıydı. Kaptanı büyük üniformasıyla gemi papazını, âyinlerde boynuna geçirdiği işlemeli şalı ile bulduk (s. 60).”

“Allah gafur ve rahimdir (s. 63).”

4.30.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Sonra, gördük ki yosma, İspanyol kıyafetinde, elinde bir zilli tef memlekete dönmüş (s. 13)!”

“Karı yine azdı (s. 14).”

“Karısı da güzeldir hani (s. 14)!”

“Kızcağızın evimde keklik gibi sektiğini görmek pek hoşuma gidecekti (s. 19).”

“Bizim beyaz elbiseli kaltak (s. 26).”

“Hele erkekleri görme. Bir çıtkırıldım olurlar ki (s. 26)!”

“Küçük yanaşmanın neşeli yüzünü veyahut ihtiyar Norade teyzenin kızıl hotozunu görünce, artık dünyalar benim olurdu (s. 29).”

“Stephanette kadar güzel bir kız görmediğimi söyleyebilirim (s. 30).”

“Ama çiçekli kurdelâsıyla, pırıl pırıl fistanıyla, dantelleriyle iki dirhem bir çekirdek, pek öyle fundalıklar arasında yolunu şaşırırma benzemiyordu. Her halde dansta gecikmişti. Ah sevimli mahlûk (s. 30)!”

“Onun hep süslü, biraz da mağrur, içimizden hiç kimseye bir kelime bile söylemeden hızla odamızdan geçtiğini görürdüm (s. 30).”

“Fettanlıklarıyla beni büsbütün şaşkına çevirmekten zevk alıyordu (s. 31).”

“Ama zavallı kızcağızın ne yemekte ne de ısınmakta gözü vardı. Hele gözlerinde iri iri yaşların toplandığını görünce az kalsın ben de ağlayacaktım (s. 32).”

“Taze ve nazik bir şeyin hafifçe omzuma yaslandığını hissettim. Bu, onu uyku ile ağırlaştırmış, kurdelâ, dantelâ ve dalgalı saçların o güzel hışırtısıyla bana yaslanan başıydı (s. 34).”

“Buruşuk, çatlamaş, toprak renginde bir yüz, yörenin yaşlı kadınlarında olduğu gibi uzunca, kırmızıya çalan dantela kıvrımlarıyla çevrelenmiş tam bir köylü kadın yüzü. Ama görüldüğü gibi yaşlı da değildi; yalnızca gözyaşları kendisini bu görünüme sokmuştu (s. 119).”

“O zaman kadıncağız, üzgün ama tatlı bir sesle:

- Ne yaparsınız efendim, dedi, erkekler böyledir; karşılarında ağlansın istemezler. Bense, kızlarımın ölümünden sonra hep ağlar oldum (s. 122)...”

“Uzun kirpikler, bir kadın bakışı (s. 124).”

“Solgun benizli, yahni yanaklı, yüzleri kara şeritlerle çevrili, sırma göğüslüklü düpedüz entarileri içinde tahtadan oyulmuş putperest yontuları gibi dimdik duran kadınlar, miyavlaya miyavlaya bir öbekten öbürüne geliyorlar (s. 127)...”

4.30.6. Tozpembe Bir Dünya

“Sevgilin herhalde ya altın keçi, ya da dağ başlarından hiç inmeyen peri kızı Esterelle olacak! Kendisinin de bana söz söylerken o peri kızı Esterelle’in hali vardı.

Saçlarını arkaya atarak güzel güzel gülüyor ve hemen kalkıp gitmekteki acelesiyle, bu ziyareti bir peri kızının görünüşüne benziyordu (s. 31).”

“Hanımlara asıl toz pembe şiirlerle sepet sepet sevgi öyküleri göndermeliydim (s. 93).”

“Periler de kendine yardım ettiğinden (s. 104).”

“Belki de şurada, fundalıklar arasına gizlenmiş bir orman cücesi benimle alay ediyor (s. 158)...”

4.30.7. Şiddet

“Duyunca kan beynime sıçradı (s. 19).”

“Müthiş öfkelenmiş ve durdurmak için onlara sopasını fırlatmış (s. 34).”

“Oğlu kendine kıydığı günden beri (s. 36).”

“Kızı bana vermezlerse ölürüm, diyordu (s. 36).”

“Çiğ ve kana bulanmış taş masanın önünde oğlunun ölüsünü kolları arasına almış inleyen perişan ananın feryadı idi (s. 39).”

“Biri kulağını, öbürü kuyruğunu çekiyor. Quiquet sırtına biniyor (s. 44).”

“Seni haydut seni! Şayet şuradan kurtulursam... Yarın sabah yiyeceğin çiftiyi sen düşün (s. 45)!”

“Yalnız martıların şahit olduğu o müthiş can çekişmeyi canlandırmak istedim (s. 61).”

“Ölmek için kendisine çeki düzen vermiş (s. 63).”

“Ağzında kırmızı piposu, bacakları arasında bir tüfekte görmüştüm (s. 67).”

“Sopamla pipomu yakaladığım gibi haydı yola (s. 72)...”

4.31. Gulliver’in Gezileri

Tablo 33. Guliver’in Gezileri Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
16 0,8	0 0	1 0,30	0 0	0 0	1 1,53	0 0	0 0	0 0	8 0,99

“Gulliver’in Gezileri” adlı yapıt eğitsel ilkelere bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 16 (% 0,8), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30) “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 0 (%0), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 8 (% 0,99) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 16 (% 0,8), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 8 (% 0,99) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.31.1. Öğretme Belleme

“Çünkü insanlar gövdelerinin iriliği ölçüsünde yabanıl ve kıyıcı olduklarına göre, bu koca yaratıkların biri beni yakalayacak olursa bir lokmada yutardı (s. 74).”

“Yabanıl hayvanlar, bir kimsenin kendilerinden kaçtığı veya korktuğunu görürlerse, onu kovalar ya da ona saldırırlarmış (s. 79).”

“Lordlar Kamarası denen seçkin bir topluluk bulunduğunu; lordların da çok eskiden kalma yüksek gelirleri olan en soylu kişiler olduğunu söyledim. Lordlara bu meclisin bir parçası olarak, hayatlarının kutsallığı ve bilgilerinin derinliğiyle haklı olarak kendilerini göstermiş din adamları arasından seçilen ve piskopos denen birçok kutsal kimseler katıldığını da belirttim (s. 113).”

“Bütün dünyaya kapalı bir ülkede yaşayan, başka ulusların yaşayış ve gelenekleri hakkında hiçbir bilgisi olmayan bir Kral’ın düşüncelerini hoş görmeliyiz. Böyle bir bilgi eksikliği dar görüşlülüğe, ön yargılara yol açar (s. 116).”

“İnsanlığa bu kadar aykırı düşünceler beslediğine; bu aletlerin olağan etkileri olarak çizdiğim kan ve yıkım sahneleri karşısında nasıl olup da hiç sarsılmadan, basbayağı şeylerden söz eder gibi konuştuğuma şaşıtığını söyledi: Bu aletleri ilk ortaya çıkaran da herhalde insanlığa düşman, kötü bir ruhtu (s. 117).”

“Ona göre, önce bir buğday başağı ya da bir ot yaprağı biten bir yerde, iki buğday başağı ya da iki ot yaprağı yetiştirebilen bir kimse, yurduna, politika kuramcılarını soyunur

topundan daha özürle bir hizmet göreceği gibi, insanlıkça da daha değerli sayılırdı (s. 118)“

4.31.2. Korku ve Kaygı

“Babası beni hemen elinden kaptı ve kulaktozuna öyle bir şamar patlattı ki, bu tokatla bir Avrupa atlı birliğini yere serebilirdi. Çocuğun sofradan kalkmasını emretti. Fakat ben, çocuğun kin beslemesinden korkarak ve bizim insanlarımızın serçe, tavşan, kedi ve köpek yavruları gibi hayvanların nasıl canlarını yaktıklarını düşünerek diz çöktüm ve çocuğu göstererek bağışlanmasını rica ettiğimi efendime anlatmaya çalıştım (s. 78).”

4.31.3. Şiddet

“Maliye Bakanı ile Amiral, utanç ve acı verici bir biçimde öldürölmeniz gerektiğinde direliyorlardı. Bu gece eviniz yakılacak. General iki bin askerle gelip yüz ve ellerinize zehirli oklar atacak ve hizmetçilerinden bazılarına gömleğinize zehir sürmeleri için gizlice emir verilecek. Böylece acı içinde bedeniniz parçalanacak ve büyük acılar çekerek ölecektiniz (s. 59).”

“Yalnız iki gözünüzün çıkarılmasını emrederlerse, öyle sanıyor ki adalet bir dereceye kadar yerini bulmuş olacak (s. 60).”

“Gözlerinizi kör etmek bu yıkımı önlemeyecekti, aksine onu artırabilirdi (s. 61).”

“Siz yerde yatarken gözbebeklerinize sivri uçlu oklar saplayacaklardır (s. 62).”

“Bizim öldürmek istediğimiz küçük, zararlı hayvanları yere çarptığımız gibi beni fırlatıp parça parça etmesinden korkuyordum (s. 75).”

4.32. Heidi

Tablo 34. Heidi Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
9	5	2	1	2	0	0	0	1	3
0,45	0,67	0,60	0,35	0,25	0	0	0	1,36	0,37

“Heidi” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 9 (% 0,45), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 5 (% 0,67), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2(% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 2 (% 0,25), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 9 (% 0,45), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 5 (% 0,67), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36), Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.32.1. Öğretme ve belletme

“Alp Dede bütün çiçeklerin yerinde canlı ve parlak kalabileceğini anlatınca bir daha koparmamaya karar verdi (s. 23).”

“Okuma yazma öğrenmek ise kolay değil. Zorlanınca kalemi kemirir (s. 25).”

“Körler için sevdiklerinin sesini duymak mutluluktur (s. 28).”

“Hep oturur ve saçmalıklar düşünür (s. 58).”

“Elbette tek başına bırakılan her çocuk aynı şeyi yapar (s. 58).”

“Fakat dertlerimizi birbirimize açmalıyız ki yardımcı olabilelim. Hem Allah da bunu ister. Ve çocukları çok sever. Onların dileklerini kabul eder (s. 60).”

“NOÖP harflerini unutmak ayıptır, bilmeyenlerin akı kayıptır (s. 85).”

“Buna inanmayan ömrünce çile çeker (s. 85).”

“Demek ki Allah isterse kötülüklerden de iyilik yaratır (s. 100).”

4.32.2. Öğüt ve Emir

“Hani şu, ‘İnancını yitirmeyenler için / Tüm durumlar iyiliğe dönüşür’ diye başlayan şiiri... (s. 88).”

“ Her suçun bir gün mutlaka açığa çıkacağını söyledi, kötülük yapmanın zararlarını saydı uzun uzun (s. 100).”

“Yapılan kötülüğün zararını ise sadece onu yapan görür (s. 100).”

“İnsan mutlu olduğu zaman başkalarını da düşünmeli (s. 101).”

4.32.3. Korku ve Kaygı

“ABC harflerini öğrenmeyi tutup atarlar içeri (s. 85).”

“Kurtlar yer seni kalırsın dağlarda (s. 85).”

4.32.4. İdeolojik Söylemler

“Onu okula ve kiliseye göndermediğini, eğitimsiz ve inançsız bıraktığını herkes biliyor (s. 36).”

4.32.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Bir sokaktan geçiyorlardı ki, yanlarına tombul ve cana yakın bir kadın yaklaştı (s. 7).”

“Evin işlerinden Rottenmeier isimli bir kadın sorumluydu (s. 38).”

4.32.6. Şiddet

“DEF’yi bilemezsen sopayı yersin hemen (s. 85).”

“Gülü değil koklarsın dikenini (s. 85).”

“Hâlâ kan sızan ölüsünü yatağın üzerinde sürüklerken midem bulandı. Ölmediğini anlayınca da kılıcımla boynuna bir daha vurdum ve öldürdüm (s. 81).”

“İnsanlığa bu kadar aykırı düşünceler beslediğine; bu aletlerin olağan etkileri olarak çizdiğim kan ve yıkım sahneleri karşısında nasıl olup da hiç sarsılmadan, basbayağı şeylerden söz eder gibi konuştuğuma şaşıtığını söyledi. Bu aletleri ilk ortaya çıkaran da herhalde insanlığa düşman, kötü bir ruhtu (s. 117).”

4.33. Üç Silahşörler

Tablo 35. Üç Silahşörler Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
19 0,95	5 0,67	9 2,71	6 2,22	14 1,77	0 0	0 0	1 0,32	1 1,36	34 4,22

“Üç Silahşörler” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 19 (% 0,95), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 5 (% 0,67), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 9 (% 2,71), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 6 (% 2,22), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 14 (% 1,77), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 1 (% 0,32), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 34 (% 4,22) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 34 (% 4,22), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 19 (% 0,95), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 14 (% 1,77), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 9 (% 2,71) tümce, en az ise “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 1 (% 0,32) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.33.1. Öğretme ve Belletme

“Onun uğrunda canlarını seve seve feda etmeye hazırılar (s. 17).”

“Kaçmak, firar etmek, Kralın silahşörlerine yaraşır mı hiç (s. 21)?”

“İnsan her savaşı kazanamaz ya (s. 22)!”

“Cesur insanlar, kral için pek kıymetlidirler. Kral biliyor ki, benim silahşörlerim gibi cesur insanlar yoktur bu dünyada (s. 23).”

“Bir komutan, büyük bir ailenin babası gibidir. Hatta sıradan bir aile babasından daha büyük bir sorumluluk taşır. Askerin, çocuktan farkı yoktur (s. 24).”

“Cesur, insanlara düşmanları bile her zaman saygı duyarlar (s. 41).”

4.33.2. Öğüt ve Emir

“Kardinal ile Kraldan başka hiçbir kimseden emir kabul etme. Kavgadan korkma. Maceralara atıl. Her fırsatta dövüş (s. 6).”

“Düşündü: ‘Şayet kurtulursam, daima nezaketimi muhafaza etmeliyim. Terbiye ve nezaket, korkaklık demek değildir’ (s. 30).”

“Unutma, ağzından bir söz kaçırırsan, boşboğazlık edersen, ya da mektubu geciktirirsen, efendinin kanına girmiş olursun (s. 105).”

4.33.3. Korku ve Kaygı

“Hancı olacaklardan korkarak yaralıyı mutfağa taşıdı, yaralılarının sarılmasını emretti (s. 9)”

“Artos tarafından öldürüleceğinden emin olduğu için Portos’u pek düşündüğü yoktu. Bununla beraber insanda ümit kolay kolay sönmez (s. 30).”

“Ölürsem, herhalde bir silahşör eliyle öleceğim (s. 34).”

“Fakat bu da ölümüm demektir benim! Kaledekilerin ateşi altında ben nasıl gidip, mektubu getirebilirim (s. 74)?”

“Beni astırmak için oraya götürmüyorsunuz, değil mi (s. 75)?”

4.33.4. İdeolojik Söylemler

“Hazreti Süleyman hükmü (s. 32)!”

“Günahlarınızı itiraf edin de kutsayayım sizi. Bilirsiniz ki, günah bağışlamak yetkisine sahibim (s. 79).”

“Siz, dedi, yeryüzüne gönderilmiş bir şeytansınız! Fakat Tanrının yardımıyla insanlar en korkunç iblislere karşı bile çok defa üstün gelmişlerdir (s. 83).”

“Allah seni kahretsin (s. 85)!”

“Şu Miladi’nin boynunu kırmak, Protestanların boynunu kırmaktan daha büyük bir hayır... Protestanların kabahati nedir ki? Bizim Latince okuduğumuz ilahileri onlar Fransızca okuyorlar. Hepsi bu (s. 93)...”

“Felton’un saf ruhlu, tutucu bir Protestan olduğunu, Buckingham dükünden nefret ettiği gibi, Katolik olduğundan dolayı da ona kin duyduğunu sezdi (s. 108).”

4.33.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“D’Artaryan, bir bakışta kadının genç ve güzel olduğunu anladı. Yüzü pek beyazdı. Sırma saçlarının uzun bükümleri omuzlarına kadar sarkıyordu. Mavi gözleri iri ve baygın bakışlı, elleri beyaz ve yumuşaktı (s. 12).”

“Çünkü sizin yüzünüzden bir hanımın namusu lekелendi (s. 33).”

“Bonasyö’nün genç ve güzel bir karısı vardı (s. 42).”

“Genç kadının güzelliğine ve tatlılığına hayran kalan D’Artaryan, hem onun günlünü etmek, hem de Kraliçenin namusunu kurtarmak için bütün tehlikeleri göze almaya hazırlandı (s. 45).”

“O günden beri güzel ve sevimli kadınlardan soğudum ben (s. 51).”

“Bu bayan hem genç ve güzel hem de kibar bir bayandı. Başını çevirip kadını görünce D’Artaryan’ın yüreği oynadı (s. 52).”

“Bu nasıl iş! Dedi. Kendi ifadenizle iyi huylu, tatlı, sevimli dediğiniz bir kadını kaybettiniz; şimdi hemen başkasının arkasından koşuyorsunuz (s. 58).”

“Bilhassa sarışın kadınlara hiç (s. 59)!”

“Ben öyle güzel sarı saçlı bir kadın görmedim ömrümde (s. 59).”

“Pek çekici bir kadın (s. 90)!”

4.33.6. Şiddet

“Kavgalar, olağan olaylardan sayılırdı. Gururlu soyluların arasındaki kavgalar görülmeye değerdi (s. 5).”

“Yoksa arkandan vururum (s. 8)!”

“D’Artaryan, hırs içinde saldırdı (s. 8).”

“Hancı ile birlikte D’Artaryan’a sopalarla saldırdılar (s. 8).”

“Önce seni öldüreceğim, alçak (s. 9)!”

“Savunmasız kalınca sopa yedi, kanlar içinde baygın bir halde yere kapaklandı (s. 9).”

“Hancı, eğer mektup bulunmazsa, azgın delikanlının ortalığı kırıp dökeceğini görünce hemen eline bir kargı aldı. Karısı bir süpürge sapı; garsonlar da önceki gün kullandıkları sopaları ellerine aldılar (s. 14).”

“Hepinizi doğrarım (s. 15)!”

“Bazen öldürülürler, fakat genellikle düelloda üstün gelirlerdi. Hapse girmekten korkuları yoktu, çünkü M. de Trville’in kurtaracağından emindiler (s. 17).”

“Sizi temin ederim ki, onlardan birini kendi kılıcımla öldürdüm (s. 22).”

“Siz koşarken sizin kulağınızı keseceğim (s. 29).”

“Aramis, d’Artaryan’ı öldürmek istiyormuş gibi, sinirle yüzüne baktı (s. 31).”

“Sizi rahatça öldüreceğim şöyle, تنها bir köşede çarpışalım isterim (s. 34).”

“Fakat, dedi, ben sizi öldürürsem, çocuk yiyen umacılar benzeteceğim kendimi (s. 35).”

“O sırada Jussak’a yan taraftan saldırarak bağırdı:

-Bana bakın, sizi öldüreceğim (s. 40)!”

“Onu da asacaktım (s. 51).”

“Emrederseniz nezaketsizliğinin cezasını hemen vereyim (s. 53).”

“Sırrım meydana çıkmasın diye şimdi sizi öldürmeye mecbur olacağım (s. 57).”

“Rakibini ilk yenen Athos oldu. Bir darbeye rakibini kalbinden vurdu (s. 57).”

“Sırrımı biliyorsun artık! Öldüreceğim seni (s. 65)!”

“D’Artanyan kılıcı adamın gırtlığına dayadı (s. 73).”

“Ya gider getirirsin ya da şimdi ölürsün (s. 74).”

“Çünkü kan kaybettiğinden gücü tükenmişti (s. 74).”

4.34. Günde Devri Alem

Tablo 36. 80 Günde Devri Alem Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
2 0,1	0 0	5 1,50	0 0	9 1,14	0 0	1 0,44	2 0,64	0 0	12 1,49

“80 Günde Devri Alem” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 2 (% 0,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 5 (% 1,50), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 9 (% 1,14), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 12 (% 1,49) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 12 (% 1,49), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 9 (% 1,14), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 5 (% 1,50) tümce, en az ise “Tek ve Değişmez Doğrular”

anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.34.1. Öğretme ve Belletme

“Coğrafyayla ilgili her şeye derin bir merak duyan İngilizler, bu konudaki her haberi yutarcasına okuyorlardı gazetelerde (s. 14).”

“Gemide, üst düzey devlet yetkilileri ve subaylar da olduğu için, yemekler son derece kaliteliydi (s. 18).”

4.34.2. Korku ve Kaygı

“Makinist, bekçiyle münakaşa ederek, trenin çok hızlı köprüye girmesi halinde, köprü yıkılmadan karşı tarafa geçebileceğini iddia ediyordu. Hat bekçisi de buna pek yanaşmıyordu (s. 66).”

“Düdük sesi beklenirken, birden trenin dışından korkunç çığlıklar ve tüfek sesleri duyulmaya başlandı (s. 69).”

“Dışarıdakilerden biri, “Yerliler!” diye bağırınca, Albay ve Fogg, çarpışmayı bir anda unuttular ve ellerinde silahlarla kapıya atılıp trenin ön tarafına doğru koşmaya başladılar (s. 69).”

“Tren, Sioux kabilesinin hücumuna uğramıştı. Hepsi silahlıydı. Trendeki yolcuların üzerinde silah olanlar da pencerelerden ateş ediyorlardı (s. 69).”

4.34.3 Cinsiyet Ayrımcılığı

“Kadın okuyucular için Mr. Fogg, yeni bir kahramandı. Bazı erkekler de ona destek veriyordu (s. 14).”

“Onların çevresinde ağıt yakar gibi şarkılar söyleyen kadın ve çocuklar vardı (s. 27).”

“Onların arkasında ise, çok gösterişli ve pahalı kıyafetler giymiş zengin erkekler grubu göze çarpıyordu. Bu birkaç kişi, beyaz tenli çok güzel ve genç bir kadını sürüklüyorlardı (s. 27).”

“Yani o zavallı kadın diri diri yakılacak mı gerçekten (s. 28)?”

“Güzel kadını da onun yanına getirip bağladılar (s. 31).”

“Büyük bir şair olan Ucaf Uddaul’un, Ahmehnahara Kraliçesi için yazdığı bir şiirde yer alan övgülerde olduğu gibi, genç kadının düz ve uzun, parlak saçları, başının ortasından ikiye

ayrılıp bir şelale gibi güzel, beyaz yüzünü çepeçevre sarmalıyordu. Yay gibi siyah kaşları, uzun ipek gibi kirpikleri koyu renk gözlerine derin gölgeler yansıtıyordu. Gülümseyen dudakları arasından görülen inci gibi bembeyaz dişleri ışıltılı parlıyor, görenlere Himalaya'ların kutsal göllerindeki ışıltıları hatırlıyordu. Pembe elleri, küçük ayaklarıyla bir nilüfer kadar narin ve güzel bir kadındı Aouda. Bütün bu harikulade güzelliğin yanında, mükemmel bir ingilizceyle konuşabiliyordu (s. 34).”

“Aouda, bu kahraman insanlara olan minnetini, kelimelerden çok daha anlamlı bakışları ve gözyaşları ile ifade ediyordu (s. 36).”

“Passepartout, Aouda gibi zarif bir hanımefendinin hizmetinde olmaktan büyük bir zevk alıyordu zaten (s. 47).”

“Kadınlık içgüdüleriyle, bu adamın bir gün başlarına bela olacağını sezmişti (s. 65).”

4.34.4 Şiddet

“Maalesef evet! Bu tabii onun isteğiyle gerçekleşecek. Ama bunu kabul etmezse adamın akrabaları onu yaşadığına bin pişman ederler hayatı boyunca. Bütün ömrünü kafası traş edilmiş bir şekilde, günde ancak bir avuç pirinç yiyerek geçirmek zorunda kalacak. Onu kimsesiz bir köpek gibi bir köşeye atıp en ağır hareketlerle aşağılayacaklar. Ve o da o köşede hasta bir köpek gibi sürünerek ölecek. Kendi isteğiyle ölümü seçmesinin nedeni de bu zaten (s. 29).”

“Daha ne olduğunu anlayamadan, burnunun üstüne yediği yumrukla yere çöktü (s. 61)“

“Ama en ufak bir yanlış hareketinde seni perişan ederim, bilmiş ol! Deyip adamı kanayan burnuyla baş başa bırakıp yanından ayrıldı (s. 62).”

“İkisi de narin yapılı Aouda'yı korumak için çaba sarf ederlerken iri yarı adamın biri yumruğunu Fogg'a savurdu fakat araya giren Fix, onu bu darbeden kurtardı (s. 63).”

“Passepartout, daha da ateşliydi, gidip hemen adamın defterini dürmek istiyordu (s. 65).”

“Albay hırsla, “Bu düello mutlaka yapılmalı, daha fazla bekleyemem”. Diye bağırdı (s. 68)“

“Birkaç yerli, atlarının üstünden lokomotifin kafasına vurdukları bir darbe ile adamı bayıltmışlardı ve trenin kontrolünü ele geçirmek üzereydiler (s. 69).”

“Fogg ayağa kalktı ve hiç beklemediği bir anda, kendisine bu kalleşliği yapan dedektifin suratına müthiş bir yumruk patlattı (s. 87).”

4.35. İnsan Ne İle Yaşar?

Tablo 37. İnsan Ne İle Yaşar Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
24	12	7	19	16	3	0	2	2	5
1,2	1,63	2,10	7,03	2,02	4,61	0	0,64	2,73	0,62

“İnsan Ne İle Yaşar?” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 24 (% 1,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 12 (% 1,63), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 7 (% 2,10), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 19 (% 7,03), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 16 (% 2,02), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 3 (% 4,61), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 5 (% 0,62) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 24 (% 1,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 12 (% 1,63), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 19 (% 7,03), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 16 (% 2,02), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 7 (% 2,10) tümce, en az ise “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 5 (% 0,62), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.35.1. Öğretme ve Belletme

“Benim sarhoşlar için hazırlayacak yemeğim yok (s. 14).”

“Senin gibi bir ahmak ömründe böylesini görmemiştir. Alman malıdır (s. 19).”

“Kendi çocuklarınız olmamasına rağmen, onları bu kadar seviyorsunuz, ha (s. 25)?”

“İnsanın içinde ne vardır? İnsanın yüreğine sevginin egemen olduğunu öğrendim (s. 30).”

“Adam bir yıl sonrasına hazırlanıyor ama akşama varmadan öleceğini bilmiyor, diye düşündüm (s. 30).”

“İnsana sevginin egemen olduğunu biliyordum (s. 30).”

“Anaları hatırına bana yalvarmış, bu sabilerin kendi başlarına yaşamayacaklarını söyleyince, inanmıştım; fakat onlarla yabancı biri ilgilenmiş, besleyip büyütmüştü. Kadının onları öz çocuğu gibi sevdiğini görünce gözyaşı döktüm; kadında can bağışlayan Tanrı'nın varlığını sezdim; insanları yaşatan şeyi, öğrenmem gereken son şeyi de öğrendim (s. 31).”

“Gereksinimlerinizden daha çoğunu kazanmanıza rağmen, her şeyinizi bir anda yitirebilirsiniz. Atasözünü duymuşsundur; ‘Kârla zarar kardeştir.’ Bu gün hali vakti yerinde olanlar, bir bakmışsın yiyecek ekmeğe muhtaç olmuş. Bizim hayatımız daha güvenli. Belki o kadar imrenilesi değil; fakat çok farklı olmasak da, yiyecekten yana sıkıntımız olmayacak (s. 33).”

“Kentleriniz türlü yüz kızartıcı şeylerle dolu; bugünlerde pek sorun yaratmaz ama gelecekte? Kocan kumarla, içki, ya da kadınla yoldan çıkarsa (s. 34)?”

“Ailevi konuları da yabancıların yanında konuşmaktan kaçınmalıdırlar (s. 72).”

“Sanırlar ki, insan asil olursa bir şey olur. Ahmaklar (s. 81)!”

“Hele de sarhoşken insanın hemencecik donduğu düşünülürse (s. 84)...”

“Doğanın içinde yaşayan, yoksulluğun ne olduğunu bilen benzerleri gibi o da sabırlı, dirençliydi. Hiç kaygılanmadan saatlerce bekleyebilirdi (s. 85).”

“Ayyaşlığını, içkiye harcadığı parayı, karısına kötü davranışlarını, sövmelerini, kiliseye nadiren gidişini hatırladı. Günahkârın biriyim ben ama kabahati bende mi? Beni Tanrı böyle yaratmadı mı? Eğer günahkârsam suç benim mi (s. 86)?”

4.35.2. Öğüt ve Emir

“Senin paran pulun mu var ki, çalınmasından korkuyorsun (s. 10)!”

“Hele bir sor önce, nasıl bir adam diye (s. 14)?”

“Herkesin açını biz mi biz mi doyuralım (s. 14)!”

“Bunu aklından çıkarma sakın (s. 21)!”

“İnsana verileni ve verilmeyeni öğren. İnsan ne ile yaşar, öğren (s. 28).”

“İnsanın içinde ne vardır? İnsanın yüreğine sevginin egemen olduğunu öğrendim (s. 30).”

“–Anneye, çocuklarının neye gereksinimi olduğu bilgisi bağışlanmadı. Varsıl bey de gereksinimi olduğunu bilmiyordu. Kimselere, karanlık çöktüğünde, çizme mi, cesedine giydirilecek terliklere mi gereksinimi olduğu açıklanmadı. O günahsız yavrular sağ kaldıysa, annelerinin özeni sonucu değil, onları hiç tanımamasına rağmen, merhamet edip, sevgi besleyen bir kadın var diyeydi; insanların tümü kendilerini nasıl rahat ettireceklerini düşünerek değil, insanlara verdikleri sevgiyle var kalırlar (s. 31).”

“Tanrı kullarının ayrı ayrı değil, beraberce yaşamalarını istiyor; bundandır ki, her birine kendi gereksinimlerini değil; her birine, hepsi için gerekenleri esinliyor (s. 31).”

“Biliyorum ki, insanlar sadece kendilerini düşünerek var kalıyor gibi görünseler de; aslında onlara hayat veren tek şey sevgidir. Seven Tanrı'ya, Tanrı sevene yaklaşıp. Sevgiyi var eden sadece O'dur çünkü (s. 32).”

4.35.3. Korku ve Kaygı

“Fakat kim bilir bu adam in midir, cin midir? Ya buraya geliş nedenleri kötü şeylerse! Hemen gırtlığıma sarılırsa... Beni kim kurtaracak? Gırtlığıma sarılırsa bile, başıma bela açabilir (s. 9).”

“ Demedi deme, eğer bir yıl geçmeden bu çizmenin biçimi bozulur veya dikişleri atarsa, seni içeri tiktiririm (s. 20).”

“Simon ölçü kâğıdını alıp, diz çökerek, beyin çorabını kirletmemek için elini iyice önlüğüne silip, ölçü almaya girişti (s. 20).”

“Kadının hali kocasınınkinden daha korkunç görünüyordu ve soludukları havada ölümün kokusu vardı (s. 29).”

“Bu yanaşma kestiği para cezalarıyla herkese yaka silktiriyordu (s. 35).”

“Korkarak yürüyüp: Nikita'yı yanına alırsan iyi olur, dedi (s. 56).”

“Kızağın karlarını atan, beyin cesedini yüklenen köylüleri gördüğünde, öbür dünyada bile köylülerin bulunmasına şaşmıştı (s. 94).”

4.35.4. İdeolojik Söylemler

“–Hayır; Tanrı cezalandırdı beni.

–İyiliği de kötülüğü de veren O'dur (s. 11).”

“Tanrı'dan hiç mi korkun yok (s. 15)?”

“Beni Tanrı cezalandırdı (s. 16).”

“Benim de bir çocuğum vardı ama Tanrı onu yanına aldı (s. 25).”

“Atasözü ne güzel söylemiş; ‘İnsan ailesiz yaşayabilir ama Tanrısız asla’ (s. 26)!”

“Cezalandırılmışım ama Tanrı beni bağışladı (s. 27).”

“Tanrı onun yanından ayrıldığı için cezalandırdı beni. Cennetin meleklerinden biri olmama rağmen. O’nun buyruklarına karşı geldim. Tanrı, bir kadının canını almam için yollamıştı beni (s. 28).”

“Tanrının meleği ey! Kocam kestiği ağacın altında kalıp az önce öldü. Kimin kimsem yok; bu günahsızlar ölüp gidecek. Yalvarırım, canımı alma! Ne olur onları emzirmeme, kalkıp yürüdüklerini görmeme yetecek kadar izin ver. Çocuklar ana babaları olmadan yaşayamaz (s. 28).”

“Tanrım, verdiğin görevi yerine getiremedim; kadının kocası ağacın altında kalarak can vermiş; kadın, ikiz yavrularının hatırına canını almayayım, çocuklarının büyüüp yürüdüklerini göreyim diye yalvarıyor. Bu yüzden, verdiğin görevi yerine getiremedim. Tanrı; ‘Git, annenin ruhunu teslim etmesini sağla ve üç gerçek’i öğren: İnsanın içinde ne vardır? İnsana verileni ve verilmeyeni öğren. İnsan ne ile yaşar, öğren’ (s. 28).”

“Demin yüzünde ölüm olan adam, canlanmış, gençleşmiş gibiydi; yüzünde Tanrının ilahi ışığı vardı (s. 29).”

“Kocası ona Tanrı’yı hatırlatınca, kadın çarçabuk değişti (s. 30).”

“Azrail’i gördüm (s. 30).”

“Seven Tanrı’ya, Tanrı sevene yaklaşır. Sevgiyi var eden sadece O’dur çünkü (s. 32).”

“Şeytan şöminenin yanında durup, bütün konuşmaları dinlemişti (s. 34).”

“ ‘Oyun başlıyor.’ Diye düşündü şeytan. İstedik kadar toprak verip, seni egemenliğime alacağım (s. 34).”

“Bunlar evimizin ermişleri; keramet sahibidirler (s. 68).”

“Bey siyah kürküyle masada, Meryem ikonunun altında oturuyordu (s. 69).”

4.35.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Simon’un karısı gündelik işlerini bitireli saatler oluyordu. Odun yarmış, su taşımış, çocukları doyurmuştu; şimdiyse, “Ekmeği bugün mü pişirsem, yarın mı?” diye düşünüyordu (s. 12).”

“–Kadın, sus hele (s. 14).”

“Pahom öfkeyle gittiği evin de, bütün acısını karısından çıkarıyordu (s. 35).”

“Obanın bütün işlerini kadınlar yapıyordu. Erkeklerin tek yaptığı bütün gün yan gelip yatmak, kırmızı, çay içmek; kesilen koyunları yemek ve eğlenmekti. Çalışmayı akıllarından geçirdikleri yoktu; kaba, bilinçsizlerdi, Rusçaları zayıftı fakat güler yüzlü insanlardı (s. 42).”

“Başındaki şaldan dolayı, sadece yüzü görünen evin hanımı da, avluya çıkmıştı, kocasının arkasında duruyordu (s. 55).”

“Yemekten sonra biraz kestirmiş ve şimdi de semaveri hazırlamaya girişmiş kadın, uşağı gülümseyerek dinledi; hemen paltoyu alıp silkelemeye başladı (s. 57).”

“Tembel kadın, şu çamaşırları neden toplamadı ki (s. 62)?”

“Kadınlar size yatak sersinler, diyordu (s. 71).”

“Evdeki kadın, ayağımıza kadar getirilen parayı bile almayı beceremez. Cahil bir kadın. Ne yapması gerektiğini bilemez (s. 81)...”

“Kadın işte! Zaten görüp bildiği ne kadar ki (s. 81)!”

4.35.6. Toz pembe Bir Dünya

“–Unutma ha, öyle sağlam yapacaksın ki, bir yıl dayanacak. Simon kalfasına baktığında, onun beye bakmadığını, sanki biri varmışçasına gözlerini beyin arkasında bir yere çevirdiğini fark etti. Mihael bakarken birden gülümsedi, yüzü ışıldadı (s. 20).”

“Matriyona, ‘İnsanın öyle bir hayatı olursa, nasıl boğa gibi güçlü olmasın ki, dedi. Böylelerine Azrail bile dokunamaz’ (s. 21).”

4.35.7. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Biz hep verdiğimiz halde, neden karşılık alamıyoruz (s. 17)?”

“Kadının onları öz çocuğu gibi sevdiğini görünce gözyaşı döktüm; kadında can bağışlayan Tanrı’nın varlığını sezdim; insanları yaşatan şeyi, öğrenmem gereken son şeyi de öğrendim (s. 31).”

4.35.8. Şiddet

“Borcunu ödemezsen, ben bilirim yapacağımı (s. 8).”

“Aşağılık herif bir sürü ağaç kesmiş. Yapanı bir elime geçirsem, lime lime edeceğim (s. 37).”

“Bir seferinde, belki de kadının kendisine ayıkken yaptıklarının intikamını almak için karısının sandığını kırmış, kadıncağızın en güzel elbiselerini baltayla doğramıştı (s. 53).”

“Babasının kolunu kırmış (s. 72)...”

“Uşak kızağın önüne astığı kamçıyı alıp, ata indirdi. Kötü davranışlara alışkın olmayan hayvani epey güç harcayıp tırısı geçti ama bir süre sonra tekrar yavaşladı (s. 76)”

4.36. Damla Damla (İstiklal Yolunda)

Tablo 38. Damla Damla (İstiklal Yolunda) Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
46	26	13	5	4	1	0	8	2	1
2,3	3,53	3,91	1,85	0,50	1,53	0	2,57	2,73	0,12

“Damla Damla (İstiklal Yolunda)” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 46 (% 2,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 26 (% ,53), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 13 (% 3,91), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 5 (% 1,85), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 4 (% 0,50), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 8 (% 2,57), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 46 (% 2,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 26 (% ,53), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 13 (% 3,91), Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 8 (% 2,57) tümce, en az ise “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.36.1. Öğretme ve Belletme

“Yâ Rabbî! Alnımızdan çıkan bir damla kan gibi bugüne kadar başlarımızın üstüne şanla, asaletle gezdirdiğimiz bayrağı sandık diplerinde saklamaya mahkûm edilecek Türk nesilleri dünyanın muhakkak en talihsiz çocukları olacaktır (s. 6).”

“Anladık ki maddi hudutlarımız daralıyor; fakat ruhi hudutlarımız Yavuz ve Kanunî ülkesi kadar hâlâ engindir. Bu engin ruh, bu nihayetsiz azim, Türk milletinin sebebi mevcudiyetidir (s. 8).”

“Tarihin ilk delikanlısı Orhan’la ilk gelini Nilüferin gözbebeği aslan yürekli Süleyman Paşa bile; ilk vatan şairi, ateş ruhlu Namık Kemâl bile Bolayır’da küffar eline kaldı (s. 9)!”

“Vatan, elimizde bir varlık yeri değil, gözümüzün önünde ve cephemizin ötesinde bir hasret manzarası, bir hazin yad kaldı (s. 10)!”

“O halde, düşmanı ezmeye mahkumuz!.. Vatanın ötesinde duramayız, vatanın içinde bulunacağız, orada yaşayacağız (s. 10)!”

“Yeryüzünde bir tek Türk de kalsa hepimizin cesedi üstünde onun, vatan bayrağını havada tutması ve “Müstakim” diye bağırması hepimizin sesini, hepimizin arzusunu dünyaya duyuracaktır... Dünya bu Türk sesine, bu Türk sözüne muhakkak kulak asacaktır (s. 10)...”

“Her dağı böyle zorlukla alacaklarsa, Ankara’ya kadar dağ tepe çok!... Her birinde öle öle buraya kırk kişi ile varabilirler. Onları da evvel Allah biz sopa ile gebertiriz! Bu işe eşi görülmemiş bir haleti ruhiyedir (s. 12).”

“Bu millet, en büyük tehlike günlerini Çanakkale arasındaki İstanbul’la Sakarya gerisindeki Ankara’da duydu... Birinde, devletin namusunu kurtardınız. Bu sefer de milletin emelini ve istiklalini kurtardınız. Onun için diyorum ki, Çanakkale ve Sakarya sizi her neslin başları üstünde tutacak iki kanattır (s. 13)...”

“Çelikleri bile usandıran o eşsiz kazancı Türk azmine borçluyuz! O azmi ise evvelâ siz sezdiniz, siz idare ettiniz, siz tecellî ettirdiniz (s. 13)...”

“Niçin bütün varlıkların duygularını dindiriyorsun, ölüm? O zaman ki artık vuracağın kalmayacak, en sonunda kendi kurbanın kendin olacaksın... Tıpkı dört bir yanı ateş kesilen akrep, nihayet kendi zehrini, kuyruğunun hançeriyle kendi beynine sapladığı gibi (s. 61)...”

“Her sabah: ‘Çalışacağım, yaşayacağım’... diye kalkıyorum. Her sabah tarağımdan dökülen birkaç tel: ‘Çabuk ol, gidiyorsun!’ Diyor (s. 68)...”

“Üstü çiçek de olsa, kara toprağın altı çürümüş et kokuyor (s. 77)!”

“Hayat kısa, Ölüm uzun. Gençlik az sürüyor, İhtiyarlık çok. Geçen neşedir, gam gitmiyor (s. 85).”

“Nebatlar, hayvanlar, madenler, ey sağlığımızın yardımcıları! Sizler de yokluğun ortakları mısınız ki bizi bir yandan besleyip, bir yandan aşındırıyorsunuz (s. 89)”

“GÖNÜL! Acın neden? Uyuduğun günlere mi yanarsın, uyumadığın gecelere mi? Her güzellik gibi ömrün de çabuk geçtiğine mi yanıyorsun, o vefasız düşkünlüğüne mi? Madem ki her iki yol da seni o yere çıkaracak, gam çölüne düşüp de bağı kanlı gitme... Neş'e hıyabanına (cadde) sap ki şen ve ferah gidesin... Gam bir nemli duvardır, yosununda ışık yok! Ruhunu, mezarın canlı vücuda girmiş, o ilk kurduna kemirtme. Neş'e, şakuli kırdı koşan nazlı ışıktır... Ona kavuş, onu sev; zira gülen O, geçen O, avutan, avunan O (s. 91)...”

“Yaşamak suç, ölüm cezası mı? Biz ömür ne bilir miydik? O tada sen aşına ettin bizi ey kader!.. Bu hayat bir tadımlık mı? Âşıkların kurbanların mı ey kader! Bir gün bütün nefesler ve bütün saatler durunca duygusuzluğunun encamından sen de pişman olmayacak mısın (s. 92)?”

4.36.2. Öğüt ve Emir

“Bunun için ne azmimiz eksik, ne de imanımız!.. Bu azmin, bu imanın ne olduğunu İsmet Paşa'dan Mehmetçiğe kadar her Türk çocuğu son dövüşmede bile gösterdi.. Bugün bu kin ile, vatanın acısı ve hasreti ile yanan milletin gecesini ve gündüzünü artık yirmi dört saat değildir (s. 10).”

“Sunduğum damlaları nehir sanma... Acıysalar hayat çok tatlı olduğundan, ve bu tat çabuk geçip gittiğindendir. Sıkıntılı bulursa, düşün ki, hiç ayrılmak istemediğimiz neşe, çabuk kaçıp uçtuğundandır. Bu damlalar ölümden ve neşesizlikten şikayet için aktı (s. 22)...”

“Sonsuz gösterişle bütün mevsimin bahçelerini boyun eğdiren bülbül, afet gibi sesinin bir bahardan öte aşamayacağını nasıl düşünsün (s. 24)?”

“Bana vücudum için güneşle ders verme. Vücutlar, ne yazık, mahdut (sınırlı) sağlamlıkta birer yapıdır (s. 33).”

“Madem ki karanfilsin, alevini al getir; oyaların solmadan düşkününü yak, bitir (s. 37).”

“–Ağuş gök yüzüdür. Güneşi var, kameri var... Şimşegi, yıldırımını var... Arzı var... Ağuş hayattır, niçin yalnız şefkat olsun?... Dedim; -Madem ki her şeyi var... Bırak biraz da şefkati olsun (s. 40)!”

“Ebediliğe (sonsuzluk) merakın varsa yalnız seki olma, yıpranırın!.. Fikir ol, hayal ol, masal ol ki fani hafızalardan fani hafızalara geççe geççe yürüyüp gidesin (s. 53)...”

“Ve şu yekpare tozdan hangisi mazidir, hangisi istikbal, açıp da bakanlar tanıyacak mı?... Baba, oğluna ağla... Fakat sen ve senden olan ben, ki henüz ayakta et halinde duran tozlarız, her şeyi duyan, düşünen varlığımızın sonuna ağlayalım (s. 57)!”

“ İncinme gönül; sonunda senden bu kadar bir şey bile kalmayacak diye incinme sakın (s. 67)...”

“Nadir şey, güzel şey hayattır... Zevk güzele vuslattadır! Muhtaçsan, dertliysen bile yalnız o ışıkta ısın, o ışıkta diril (s. 70).”

4.36.3. Korku ve Kaygı

“Bir kenara çekilmiş yaylılar âdeta yolu tıkayan birer fil sanılıp ürkekleşilen saatlerde; her köşesinden bir bıçaklı hain çıkıp yolcuyla hançerleyecek şüphesine düşülen kurûn-ı vüstaî geçitlerde bazı kadın seslerinin: ‘Allah’ diye haykırdığını duyar; ta can evime kadar ürperirdim (s. 12).”

“Fakat ölüm hissini ve haşyetini veremeyecek kadar iptidaî kalmış mezarlıklardan, koyu ve kaba taşları altında çürümüş fâniler gibi bir isim bile söyleyemeyecek kadar sessiz ve hakikaten mechuliyeti ifade eden mezarlıklardan da aynı sesi sezer gibi olurdum ve toprak altındaki nesiller de toprak üstündeki Türklerle beraber nusret diliyor sanırdım (s. 12)...”

“ İnsanların gözleri birer çift iri siyah camdan ibaretti. Bu uzun feslerin, şal kuşakların, kısa cepkenlerin arasında böyle iri iri siyah cam gözler masallardaki umacılar gibi korkunç ve gülünç bir şey (s. 18)...”

“Anne senden olan bu canda, bir gün sen bu kadar bile kalmayacak mısın? Bir daha mı öleceksin (s. 58)?”

“Bu tebrikler: “Ömrün bir an daha azaldı” diyen taziyelerdir (s. 60)...”

“Üzerine örttükleri beyaz çarşaftan ürker, şeffaf el ile örtüyü titretir (s. 62).”

“Asıl uykuya mı çağrıldım? Beni henüz pusuya teslim etmeyen hayata kalbim çarparak şükrettim (s. 63)!”

“Saatim, seni kaç kere düzelttim; gene koşuyorsun...Sonumu bir an evvel mi getireceksin? Ne olurdu geri kalaydın (s. 64).”

“Toprak!.. kütükleri körpe tüyler gibi filizlerin buğusuna sardın diriltiyorsun da altın dilli bülbülü bağrında çürütüyorsun... Senin gıdan canlar mı (s. 65)?”

“Ömrüm... Seni ben israf ediyorsam sana müptelâyım da ondan... Biliyorum, her tadın, er geç, ölüm tuzağı (s. 71)...”

“Nebatlar, hayvanlar, madenler, ey sağlığımızın yardımcıları! Sizler de yokluğun ortakları mısınız ki bizi bir yandan besleyip, bir yandan aşındırıyorsunuz (s. 89)!”

4.36.4. İdeolojik Söylemler

“Kıyamete kadar da öyle kalsın inşallah (s. 9)!”

“Yalnız sen de, ben de, ey sevgili, diyemez miyiz ki: İki sabah arasında geldik geçtik (s. 27)!”

“Abit (kul) niçin secde eder? Ruhunu cennete varsın diye (s. 35)...”

“Ey ani kakülleri lezzetle gönüller açan laleler, menekşeler, leylaklar! Açtığınız gönüller toprağınızın altında birer birer eriyor (s. 66)!”

“Diyorlar ki ben Halik’ın eseriyim. Biliyorum ki resmim mahlukun eserin... Halik’ın eseri siliniyor, öteki göz önünde... Can bitiyor, canlı kalmak arzusu tükenmiyor (s. 79).”

4.36.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Ruhumun yarı aydınlığında renk renk kadın saçları çılgın ve istekli sesler halinde yükseliyor, kıvrılıyor, yayılıp kayboluyor (s. 23).”

“Onu aşmağa ömrüm yetmeyecek, ve ruhumun yarı aydınlığında renk renk kadın saçları çılgın ve istekli nidalar halinde yükselecek, kıvrılacak, yayılıp kaybolacak (s. 23).”

“Kırkına yaklaşan bir güzel kadın endam aynasının karşısında yüzünün ilk derin buruşukluklarıyla uğraşıyordu (s. 44).”

“Kleopatra’nın heykelleri de işveli vücudu gibi ufalandı (s. 53)...”

4.36.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“Ve Türklerden bir son nesil tanınmayacak, göremeyeceksin (s. 6)!”

“Bu ise ölümden bin beterdî!... Torunlar da dedelerinin bu ilahî azmine dua okuyacakları yerde bu iftiralardan yüzünden tamamıyla masum ve bî-haber olarak, ihtimal lanet okuyacaklardı! Akıbet bu kadar gaddardı (s. 14)!”

“Her biri bir ordu sağlamlığında kudretli ve namuslu kumandanlardan, her biri ateş parçası zabitlerden balesi olan imanınız bu mülkün ışığıdır. Ve bu son zafer dünyaya gösterdi ki Anadolu’da Yunan istilası küstah bir hayaldir. Hakikat olan Türk varlığıdır (s. 15).”

“Siz ise, eminim, düşen her bir neferi vücudunuzdan bir zerre kaybetmiş gibi acı ile andınız. Çünkü siz tepemize inen bir saika değil, içimizden çıkan bir ateştiniz, onun içindir ki, Yunan gurur ve hayaline böyle parlak bir hakikat dersi verdiniz (s. 15)!”

“–Görelim dediğin güneş bile gece çekiliyor... Bak şu taze doğuşuna (s. 33)!”

“–Gözlerinin içi güneşin renginde. Onlara neden vakitsiz karanlıklar çöktürüyorsun? Günleri gecelerle kısaltma... Zaten yılların yarısı uykuda geçiyor (s. 38)!”

“Kendinin arttıkça eksilen, uzadıkça kısalan yaman bir tezat (çelişki) olduğunu onlara hatırlatsana... Gönüllere gafil sevinçler komasana (s. 60)!”

“Ağlamasın mı? Gözyaşıyla ömrün uzamayacağını bilse de (s. 62).”

4.36.7. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Sanki herkes burnundan havaya asılı ve kulaklarından ufka takılı idi (s. 11)!”

“Talihsizin gözlerinden kalbi akıyordu (s. 57).”

4.37. Kuklacı

Tablo 39. Kuklacı Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
24	13	0	1	12	0	0	0	0	7
1,2	1,76	0	0,37	1,52	0	0	0	0	0,86

“Kuklacı” adlı yapıt eğitsel ilkelere bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 24 (% 1,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 13 (% 1,76), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,37), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 12 (% 1,52), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 7 (% 0,86) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 24 (% 1,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 13 (% 1,76), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 12 (% 1,52) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,37) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.37.1. Öğretme ve Belletme

“Böyle aşığılayıcı sözlere de aldırılmaz, onları söyleyenin saygısızlığına, biraz da terbiyesizliğine verirdi (s. 5).”

“Bir ailenin bütün varlığı ortaktır. Baban tek başına hiçbir şeye sahip olamaz (s. 14).”

“Kuklaları iyi oynatan oldu mu çok güzel olur. Karagöz oyununda olduğu gibi bir çok piyes vardır. Bu piyesler hem insanların kötü davranışlarını yansıtır, hem de eğlendirici bir terbiye aracı olur (s. 23).”

“Ortada, ya da bir sahnede oynanan güldürücü oyundur. Bu da kukla oyununa benzer. Ama burada birtakım tekerlemeler, yutturmacalar, ibret alınacak sözler vardır. Bunlar yazılı, çizili de olmazlar. İki sanatçı bir araya gelir, hiç işitilmemiş nükteler bulurlar, bu bir zekâ ve kavrayış oyunudur. Bu oyun daha çok yetişkin adamlara oynanır. Oyuncular da tanınmış sanatçılardır. Kel Hasan, Apti. Kavuklu Hamdi filan. Oyunda bu adamlara başka adlar verilmiştir. Oyunu açan adam pişekârdır. Kadın rolü oynayan erkeğe Zenne derler. Bu erkek kadın kıyafetiyle, yaşmaklı, feraceli olarak ortaya çıkar (s. 24).”

“Eskiden öyle sinema yoktu. Televizyon da yoktu. Ortaoyunu, meddah, karagöz oyunları vardı. Tiyatroların çoğunda da tuluatçılar oynarlardı.

–Tuluatçı ne demek?

–Bir çeşit hazır cevap demek. Yazılıp çizilmeden oynanan bir oyun. Maksat halkı eğlendirmek (s. 24).”

“Âleti işletecek olan eldir, kafadır (s. 25).”

“Keman burgusu kemanın sapındaki, tellerin bağlandığı burgulardır (s. 34).”

“ Onların saf saf konuşmalarından, çocukça düşüncelerinden hoşlanıyordu. Bu çocuklar daha çevrenin kötülüklerine uymamış. Allah’ın yarattığı gibi temiz kalmış küçük insanlardı (s. 50).”

“Çocuk daha sonra katılaşacak, bu arada büyüklerin davranışlarını benimsediği gibi yasakları da öğrenecekti (s. 50).”

“Üstelik memlekette kapıcı saltanatı var. İyi kötü daire bedava elektrik bedava, su bedava, yakıt masrafı da yok (s. 57).”

“Bir sağa, bir sola giden bu sarkaç bizim ömrümüzün hesabını tutuyor. Dünyada bir iz bırakmadan gelip geçenler bunun farkında olmazlar. Halbuki dünya yiyip içilecek ve gece yatılacak bir otel değildir (s. 64).”

“Recai Bey bölmenin arkasına çekilmişse komşusunun bu sorusunu işitiyordu. Onun için Recai Bey sadece bir kuklacıydı. Yüksek tahsil yapmış, eczacılık diploması almış bulunan bu adam fakültenin arka kapısından mı mezun olmuştu? Kapalıçarşıdaki bir antikacının eline ayağına sarılarak yirmi santim boyunda, ama çok güzel giydirilmiş olan bir Barbaros heykelciliğine binlerce lira değer biçmesiyle bu eczacı Beyin duygusuzluğuna karşı ne demeli (s. 65)?”

“Anlamaktan bihabersin... Yıldı bir meyva virirsin ey palamut ağacı, diyordu (s. 65).”

“Demek insan okuyup yazmakla diploma almakla olgunlaşmıyor (s. 66).”

“Tevekkeli dememişler “Kâbe’ye gitmekle eşek hacı olur mu (s. 66)?”

“Evlilik bir şans işidir (s. 67).”

“Anasına kıymet veren karısına da kıymet verir (s. 67).”

“Başka başka duygularda olan insanları bir kazanda kaynatsanız yine birbirleriyle kaynaşamazlar (s. 71).”

4.37.2. İdeolojik Söylemler

“Hakikaten ben bir derenin durmadan akıp geçmesini zevkle seyredirim. Kıra gittiğim zaman bir kır çiçeğini koparmadan, eğilir, renklerini, biçimini uzun uzun incelerim. Allah’ın büyük gücünü ve sanatını düşünürüm. Gözüme bir karınca ilişir. Kendisinden kat kat ağır bir çiçek tohumunu yuvasına götürmek için kan ter içinde kalır. Size gülünç gelen varlıklar beni saatlerce meşgul eder (s. 65).”

4.37.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Apartmanın işlerini, incelebildiği kadar incelmış, yontulmuş bir köylü hizmetçi görüyordu (s. 7).”

“Elli yaşına geldiği hâlde altın merakı gitmemişti üstünden. Aylığını hep bileziğe, ya da Reşat altınına yatırır, çift kilitli sandığında sakladığı bu altınları, odasının kapısını kilitleyerek her akşam, yatmadan önce seyrederdi (s. 7).”

“Kadın başını çevirip: Kuzum bir de sen çatma, dedi. Akşama kadar iş, iş canım çıktı. İki daire birden, kolay mı (s. 8)?”

“Allah’ın odunu, sen kime karşı geliyorsun bakayım (s. 11).”

“Sen karısı olup da kocana bakmadın, evin içinde en fazla harcanan o adam. O toplantı senin, bu toplantı benim gezmesini bildin. Kendini her şeyin sahibi ve hâkimi sandın. Ama bu adam bütün bu varlığı alın teriyle kazanmıştır (s. 14).”

“Çenenin tut be kadın. Çanak tutma. Bunca yıl şımarıklığını çektim (s. 17).”

“Elin kızını şamar oğlanı mı sanıyorsunuz? Ağzı var, dili yok. Ağzını açıp şikayet etmiyor diye canından bezdirmek mi lâzım (s. 20)?”

“İşte kadınlık zaafı.

–Şımarıklığı demen lâzım. Senin de karın var. Zavallıyı ezdikçe eziyorlar. Evde hizmetçiden farkı yok (s. 35).”

“Recai Bey gibi geniş bir görüş açısı, işlek bir zekâsı, duygusallığı olan kibar aileden gelme bir erkek için Sahure gibi bir mahalle kızını almak büyük bir hata olmuştu. Ama o acımış, her şeyi bende görsün, demişti. Bu kızın ne oldum delisi olacağını kestirememişti (s. 40).”

“Anasının kızı (s. 40).”

“Celibe Hanım kocasından ayrıldıktan sonra kendisiyle ilgilenen çok olmaya başlamıştı. Güzeldi. Gençti, zengin birinin kızıydı, iyi bir tahsil yapmıştı (s. 61).”

4.37.4. Şiddet

“Şimdi seni eşek sudan gelinceye kadar döverim (s. 11).”

“Bir anda bir tokat patladı. Sahire hanım etinden et kesilmiş gibi avazı çıktığı kadar bağırdı. Kocasının üstüne atılmaya kalktı, fakat ikinci bir tokat öteki yanağına indi (s. 12).”

“Fatma ile Perihan üst dudağı kanayan Sahire Hanımı ite kaka odasına götürüyorlardı (s. 12).”

“Ağzının payını verdim, dedi. Biraz daha konuş, senin de ağzının payını vereceğim (s. 13).”

“Sahire Hanım birden ince ince ağlamaya başladı. Perihan ve Bedri onun dudağından akan kanı dindirmeye çalışıyorlardı. İki yanağında da şamar izi vardı (s. 13).”

“Hayri Bey sofradaki sürahiyi kapıp kızının başına vurmak için davranınca Bedri Bey bileğine yapışmıştı (s. 15).”

“Sahire Hanımla kızı, canlarının sıkıntısını bu kızı kırmakla, ezmeye çalışmakla gidermek istiyorlardı (s. 20).”

4.38. Robin Hood

Tablo 40. Robin Hood Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
2	0	6	2	5	0	1	5	1	23
0,1	0	1,80	0,74	0,63	0	0,44	1,60	1,36	2,85

“Robin Hood” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 2 (% 0,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 6 (% 1,80), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 5 (% 0,63), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 5 (% 01,60), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 23 (% 2,85) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 23 (% 2,85), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 6 (% 1,80) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.38.1. Öğretme ve Belletme

“Biz kimseye kötülük yapmayız, dedi. Biz sadece geçmişi, geleceği söyleriz. Aşktan talihten söz ederiz (s. 63).”

“Haçlı seferine çıkmış olan mert bir şövalyeye evlenmesini daha çok isterdim (s. 70).”

4.38.2. Korku ve Kaygı

“Bu dize bile idam edilmelerine yeter, artardı (s. 13).”

“Bu köylü parçasıyla dövülecek değilim, herhalde, dedi (s. 65).”

“Yaralı haliyle mutlaka boğulur, diye haykırdı (s. 67).”

“Köylüler ellerindeki tırpanları aceleyle bırakıp korku dolu bakışlarla ilerlediler (s. 78).”

“Çocuğu kollarının arasında daha bir sıkarak Kont'a korkuyla baktı (s. 81).”

“Genç kızın yüzü sapsarı olmuştu (s. 85).”

4.38.3. İdeolojik Söylemler

“Güler yüzlü, sevimli, tombul yanaklı, şişman bir papaz elindeki iki testiyle, ortaya çıkıverdi (s. 11).”

“Bir saat sonra iki Çingene kadın şatonun kapısına geldi. Nöbetçi kulübesindeki dört adam ilk önce onlara karşı kötü davrandılar. Çingene kadınlar korkup geri çekildiler (s. 63).”

4.38.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Sapsarı kıvrıkcık saçların çerçevelediği çocuksu bir yüz (s. 5).”

“Yeryüzündeki kadınların en güzelinin, en iyisinin onuruna kupalarınızı kaldırmamızı istiyorum, dedi (s. 12).”

“Neysel erkek erkeğe kaldık, dedi (s. 15).”

“Polis müdürü karısının bu halini görünce: Kendine gel budala! Diye homurdandı (s. 72).”

“ Şimdi kızımızı alçak bir adamın kucağına atmış olacaktık (s. 92)!”

4.38.5. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Zavallı kızcağızı büyücülükle suçluyorlar; halkın önünde yakmayı düşünüyorlar (s. 29).”

4.38.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“Çingene şarap içmez! Diyerek, kabul etmediler (s. 64).”

“Ruffolk, bütün şövalyelik törelerine aykırı olarak, kılıcını Robin'in kasığına saplamak istemişti (s. 67).”

“Şeytanın lanetine uğradığını sanıyordu (s. 82).”

“Soylu kanı, korkusuna baskın çıktı (s. 86).”

“Her cüppe giyen rahip olmaz, diye bir söz vardır, dedi. Öyle anlaşılıyor ki giysi de adamı şövalye yapmıyor (s. 93).”

4.38.7. Şiddet

“Aralarından on tanesinin herkese ders olması için sallandırmamı kim yada ne engelliyor, bilemiyorum (s. 23)...”

“Köylü kadınlar kavga dövüş birbirlerine girmiş ortalık toz duman içinde kalmıştı (s. 33).”

“Dövüşe çıkmayacak olursan sana yüz sopa attıracağım! Diye fısıldadı (s. 44).”

“Bastır, Jack! Onu bacaklarından ikiye ayır (s. 49).”

“Jack’in asılması fermanını vermişti (s. 49).”

“Göğüs göğse dövüşeceksiniz. Kanun kaçaklarına acımak yok (s. 57).”

“Küçük Jean, sopasını kaldırdı (s. 58).”

“Nottingham’da yapmadığımız dövüşü hemen şuracıkta yapalım (s. 58).”

“Hemen aşağı inip kılıç ya da mızrakla dövüşmezse şövalyelik ünvanının iki paralık olacağını bildiriyor (s. 65).”

“Bu sözleriyle yetinmeyip karısının kolunu çimdikledi (s. 72).”

“Bileklerimi keserim ki onun işi bu! Diye düşündü (s. 77).”

“Yok edin çabuk şu iti! Diye haykırdı (s. 79).”

“Köpeğini o iple asalım da görelim bakalım (s. 80).”

“Kont, köylülerden birini cezalandırmak istediği zaman, askerlerine yakalatıp ona, yerlere yıkılıncaya kadar, değirmen taşını döndürtür dedi (s. 80).”

4.39. Şeker Portakalı

Tablo 41. Şeker Portakalı Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
50 2,5	2 0,2	11 3,31	14 5,18	8 1,01	4 6,15	1 0,44	0 0	0 0	40 4,96

“Şeker Portakalı” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 50 (% 2,5), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 11 (% 3,31), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 14 (% 5,18), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 8 (% 1,01), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 4 (% 6,15), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 40 (% 4,96) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 50 (% 2,5), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 40 (% 4,96), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 14 (% 5,18) tümce, en az ise “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.39.1. Öğretme ve Belleme

“İnsanın içinden de şarkı söyleyebildiğini bilmiyor muydun yoksa (s. 15)?”

“Çünkü insan kelebek boyunbağı olmadan şair olamaz (s. 16).”

“Dinle! Sövdüğün için çok tokat yedin (s. 16).”

“Belki de şeytan ben uyurken öğretmiştir. Jandira, şeytanın vaftiz babam olduğunu söylüyor (s. 19).”

“İnsan okuma öğrenmeden okuyamaz (s. 22).”

“Yarasalarda yön bulma yeteneği vardır (s. 36).”

“Elbette ki yaşayan bütün yoksullara çok güzel şeyler de veremezler (s. 41).”

“Bir kral da sokakta, herkesin önünde ağlayamaz, biliyor musun (s. 44)?”

“Kimseden hiçbir şey beklemiyorum. Böylece hayal kırıklığına da uğramamış oluyorum (s. 47).”

“Yaşamak için çok yaşlılar, her şeyden yorulmuş bir görünüşleri var (s. 48).”

“İnsan uyudu mu her şeyi unuttur (s. 49).”

“Kötüsün, Zeze” diye fısıldadı. “Yılan kadar kötüsün (s. 50).”

“Bir gün sen de baba olacaksın ve böyle anlarda insanın neler hissettiğini anlayacaksın (s. 50).”

“Noel günü çalışmak için insanın gerçekten paraya gereksinme duyması gerekir (s. 54).”

“Bütün babalar da böyle bir armağan aldıklarına da sevinirler (s. 57).”

“Son gözyaşı damlasını da içime akıtarak ve en iyi dayak ilacının yatak olduğunu düşünerek karanlıkta öylece yattım (s. 64).”

“–Düet ne demek?

–İki kişinin birlikte şarkı söylemesi (s. 88).”

“Çünkü yarasa olmak! Evet, yarasa olmak. Arabaların arkasına asılmak ve yolun rüzgârlarını, lastiklerin ısıklık çalışmada hızı hissetmek. Yeryüzünün en güzel şeyiydi bu (s. 96).”

“İnsanı dövdüğü, öldürmeden önce de hadım etmekle tehdit ettiği söyleniyordu (s. 96).”

“Büyükler birtakım masallar anlatıyorlar ve çocukların her anlattıklarına inandıklarını düşünüyorlar (s. 101).”

4.39.2. Korku ve Kaygı

“Yarasaların, çocukların kanını emen vampirler olduğunu söylerdi (s. 26

“Bu gözlerin beni hayat boyu izlemesinden korkuyordum (s. 59).”

“Bir süre bu işyerini düşündüm. Orayı sevmiyordum. Sabah insanın içini kasvetle dolduran düdüğü saat beşte daha da iğrenç geliyordu. Orası her gün insanları yutan, akşam olunca da çok yorulmuş insanlar kusan bir canavardı (s. 62).”

“O an yalnız ürkmekle kalmadım, titremeye de başladım (s. 63).”

“Önce kilisede mola verdim ve heykellere göz attım. Bu hareketsiz, mumlarla çevrili yapılardan korkuyordum (s. 78).”

“Hayır, hayır, gitmeyeceğim; kocası irikiyim. Bıçağından korkarım (s. 81)...”

“Tam o sıra sustu ve gözleri dehşetle doldu. Seu Arioaldo koca bıçağını çekmiş ona yaklaşıyordu. Kadının bayılacağı anı kestirebiliyordum (s. 90).”

“Karımdan da öyle korkarım ki, beni hep süpürge sapıyla döver (s. 91).”

“İnsanı dövdüğü, öldürmeden önce de hadım etmekle tehdit ettiği söyleniyordu (s. 96).”

“Neden kimse beni sevmiyor (s. 110)?”

4.39.3. İdeolojik Söylemler

“Altında da evi kemgözlerden korumak için bir dua vardı (s. 21).”

“Tanrı’dan evi kutsayıp korumasını, kötü ruhları uzaklaştırmasını dileyen duayı okudum (s. 22).”

“Ama içine şeytan girmiş senin (s. 46).”

“Ölmeden önce, hayatımda hiç değilse bir kez, küçük şeytanın yerine küçük İsa’nın benim için doğmasını isterdim doğrusu (s. 46).”

“Bu nedenle, küçük İsa’nın, yalnızca iş olsun diye yoksul doğmak istediğini düşünüyorum. Sonra da, yalnızca zenginlerin zahmete değdiğini görmüştü... Neyse, bırakalım bunları. Belki söylediklerim çok günah (s. 48).”

“Başımı eğdim ve Totoca’nın dediği gibi, yalnız zengin kişileri seven küçük İsa’yı düşündüm (s. 55).”

“Kuş, Ulu Tanrı tarafından küçük çocukların, nesnelere keşfetmelerine yardımcı olmak için yaratılmıştır. Gereği kalmayınca, çocuk, kuşu Ulu Tanrı’ya geri verir. Ulu Tanrı da kuşu, senin gibi akıllı olan başka bir çocuğun içine yerleştirir (s. 67).”

4.39.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Annem hemen hemen doğduğu günden beri çalışmaktaydı. Altı yaşına geldiği sıralarda fabrika kurulunca onu işe sokmuşlar. Bir masaya oturtmuşlar, araçları temizleyip silmesi gerekiyormuş. Ama o kadar küçükmüş ki, tek başına aşağı inemediğinden, bulunduğu yerde altını ıslatıyormuş. Bu yüzden hiç okula gidememiş, okuma yazma öğrenememiş (s. 32).”

“İşin gülünç yanı, erkek gibi bıyıklı oluşuydu. Bu yüzden müdire olmuştu herhalde (s. 69).”

“Erkek çocuklar da getirebilir mi (s. 71)?”

“Centilmen, çok iyi yetiştirilmiş erkeğe denir, tıpkı bir prens gibi (s. 73).”

“Ey büyüleyici kadının güzel görüntüsü. Ah, bir mihrap dikebilsem adına. Işığımın, düşlerimsin. Biricik sevgilimsin benim (s. 88)...”

“Çırlıçıplak bir kadın isterdim, çırlıçıplak isterdim onu... Gece ay ışığında bir kadın bedeni isterdim (s. 137)...”

4.39.5. Tozpembe Bir Dünya

“Garipti, çünkü ben herkesle her zaman konuşurdum. Ama yanıt verme işini içimdeki kuşun yüklendiğini düşünürdüm (s. 34).”

“Bir peri, senin gibi küçük bir çocukla dost olduğum gün konuşmaya başlayacağımı ve çok mutlu olacağımı söyledi bana (s. 34).”

“Uç, küçük kuşum, yükseklere uç. Uç da Tanrı'nın parmağına kon. Tanrı seni başka bir küçük çocuğa yollayacak. Benim için şarkı söylediğin gibi onun için de söyleyeceksin. Hoşça kal, benim güzel kuşum (s. 68).”

“Ve az sonra saflık perisi, beyaz bir bulutun üzerinde, uçarak geçti. Ağaç yaprakların, ırmaktaki yüksek otları, Xururuca'nın dallarını oynattı (s. 102).”

4.39.6. Şiddet

“Yanılınca da eninde sonunda hep dayak yiyordum. Önceleri kimse beni dövmezdi. Ama sonra her şeyi öğrendiler ve zamanlarını, benim bir şeytan, bir baş belası, lanet olasıca bir sokak kedisi olduğumu söyleyerek geçirmeye koyuldular (s. 13).”

“Dinle! Sövdüğün için tokat yedin (s. 16).”

“Bir tekme yemeden geçemez buradan (s. 28).”

“ ‘Geldim Lalà, beni dövebilirsin, dedim (s. 31).”

“Arkamı döndüm ve hedefi ona sundum. Dişlerimi de sıktım, çünkü Lâla çok güçlü tekme atardı (s. 31).”

“Evi daha önce gördüğünü söylersen seni boğarım (s. 31).”

“Yemin ediyorum ki alacağım o otomobili. Gerekirse adam öldüreceğim, çalacağım (s. 45).”

“Çok kötü dövüyor, ama o da iyidir (s. 47).”

“Annem çok iyi, beni dövmenin onu çok üzdüğünü biliyorum. Hiçbir zaman bütün gücüyle vurmuyor (s. 47).”

“Biliyor musunuz, baba; beni dövmek istediğinizde bir daha hiç karşı gelmeyeceğim size... Beni istediğiniz kadar dövebilirsiniz (s. 59)...”

“Bu kez annem kötü dövdü beni. Terlik kalktı indi, kalktı indi. Acıyı hafifletmek ve elini üzerimden çekmesini sağlamak için bağırmam gerekti. Ama o daha çok bağırdı (s. 64).”

“Yalnız olmasından yararlandın zavallının. İncecik sesiyle bağıramadı bile. Bıçakladın sen onu, acımasız, hain (s. 82).”

“Öldüğünü görmek istiyorum bir zindanda. Bıçakladın sen onu, acımasız, hain (s. 82).”

“Çünkü kaba etlere üst üste inen iki tokat insanın canını müthiş yakıyordu (s. 106).”

“Bugün üç kez dayak yedim zaten (s. 108).”

“Beni bu kadar dövmelelerini istemeyen tek kişiydi (s. 110).”

“Hayır, sevmiyorsun. Sevseydin bugün beni dövmelelerine engel olurdun (s. 110).”

“Yapmadığım şeylerden ötürü bile dayak yıyorum. Hep suç bende. Artık beni dövmeyi alışkanlık haline getirdiler (s. 120).”

“En kötüsü de, uyuduğum sırada babamın, terliğini kapıp beni dövmesiydi (s. 120).”

“Beni dövmek istediğinde, bahçeden küçük dallar koparır ve yalnızca bacaklarıma vurur. (s. 122).”

“Komodinin üzerinden kayışı kaptı ve acımadan vurmaya başladı (s. 133).”

“Ve vuruyor, vuruyordu, öylesine vuruyordu ki, dizüstü düşüp komodine yaslanmışım (s. 133)...”

“Bunun üzerine Totòca yüzüme, gözlerime, burnuma, ağzıma, özellikle de ağzıma vurmaya koyuldu (s. 133).”

“Tokat yumruğu altında gözlerim açılıyor, kapanıyordu (s. 138).”

“Yiyeceğim son dayak olacaktı bu, son dayak. Ölmek daha iyiydi (s. 138)...”

“Kemerini çözdü. İki demir tokası olan kemerini ve... öfkeden kıpkırmızı bir durumda, bana ağzına geleni söylemeye koyuldu (s. 138).”

“Kemer korkunç bir sesle gövdemde şaklıyordu. Bedenimin her köşesine çarpan kanca uçlu bin tane parmağı vardı sanki (s. 138).”

“Ama beni öyle kötü dövdü ki, Portuga; öyle kötü dövdü ki (s. 145).”

4.40. Yalnız Efe

Tablo 42. Yalnız Efe Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
2	0	10	13	8	0	1	8	5	20
0,1	0	3,01	4,81	1,01	0	0,44	2,57	6,84	2,48

“Yalnız Efe” adlı yapıt eğitsel ilkelere bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 2 (% 0,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 10 (% 3,01), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 13 (% 4,81), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 8 (% 1,01), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 8 (% 2,57), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 5 (% 6,84) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 20 (% 2,48) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 20 (% 2,48), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 13 (% 4,81), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 8 (% 1,01), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 8 (% 2,57) tümce, en az ise “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 2 (% 0,1), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.40.1. Öğretme ve Belleme

“–Yatmadan evvel dersini üç defa oku yavrum, uyurken melekler onu sana öğretir (s. 35).”

“ Padişah, ona göre pek kutsaldı (s. 51).”

4.40.2. Korku ve Kaygı

“Onun korkusundan kimse kasabada, kötülük yapmazmış (s. 9).”

“...büyük toprak rengi yapının camsız, kapaksız tek bir penceresi vardı. Bu siyah delik beni çok korkuturdu (s. 14).”

“Abil Ana’nın her gece anlattığı korkunç, bitmez hikâyelerdeki ayıyı, bu karanlık pencerede görür gibi olurum (s. 14).”

“...her sabah ayılı rüyalar uydurur; iri, kuzgun bir ayının beni kapıp dağa götürdüğünü, ormandaki inine kapadığını, kollarımı bağladığını, burnumu, dudaklarımı yediğini, sonra Bayramiç yolundaki su değirmeninin çarkına attığını söyler, ona birçok, “Hayırdır inşallah...” dedirttim (s. 14).”

“Büyük Hoca’nın en uzun sopasını uzatamadığı bir yerde otururdum (s. 15).”

“Niçin birden fırlayıp bu kızlara birkaç tokat atmaz, sıkıştığı katran kokulu arabadan kurtulmazdı (s. 19)?”

“Mistik’in küçük fesi, mavi yemenisi düştü. Bu savaş, bana pek uzun geldi. Titriyordum (s. 21).”

“Bir bakışından ödümüz kopardı (s. 26).”

“Düşünüyor, düşünüyor, bir türlü kabahate benzer bir şey yaptığını hatırlamıyordu (s. 58).”

4.40.3. İdeolojik Söylemler

“Hem çok dindarmış (s. 10).”

“Başında yeşil bir namaz bezi sarılıymış (s. 10).”

“...yamaçta namaz kılıyormuş, peri gibi güzelmiş (s. 10).”

“O, Allah’tan korkardı... dini bütündü... (s. 12).”

“Sır olmasa her gece nur iner mi (s. 12)?”

“...bu üzüntülü ve karanlık kâinata karşı unutulmaz bir İlâhi seslenişin hatırası gibi derinden akseden ve ruhumu tatlı bir korkuyla titreten ezanı dinlerken (s. 31).”

“...şeytanın yalanlarına aldanmaman için dua et (s. 34)!”

“Artık esmer ve duman gibi bir aydınlıkla nurlanan sofadan hızla geçtim (s. 35).”

“Büyük, yeşil başörtüsünün altında, tıpkı ölen bir kız kardeşime benzeyen güzel ve temiz çehresini görerek (s. 35)...”

“Hızır Aleyisselam’ın gittiği diyarları dolaşmıştı (s. 40).”

“Azrail’in kanadından kopma kanlı bir tüy kadar hafif olan bu müthiş bir bez içinde, işte hayatı duruyordu (s. 59).”

4.40.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Onu gören kadınları dinledim. Kendisi hiç erkeğe gözükmeydi.

– Niye gözükmeydi? diye sordum.

–Çünkü kızdı.

–Kız mıydı?

–Evet (s. 7).”

“...hatta kızlar bile falakaya yatarlardı (s. 15).”

“Bazı kızlar bile kendi aralarında ant içmişlerdi (s. 17).”

“...bir çok arsız kızın Mıstık’ı büyük bir göçmen arabasına sıkıştırarak, çevresinde üç mum yakarak seyrine baktıklarını gördüm (s. 19).”

“Niçin birden fırlayıp bu kızlara birkaç tokat atmaz, sıkıştığı katran kokulu arabadan kurtulmazdı (s. 19)?”

“Pervin, hüngür hüngür ağlıyordu (s. 28).”

“...annemden farkımı, niçin erkek olduğumu, erkekliğin ne olduğunu, erkek olmanın yalnız küçük kızları dövmek ve onlara egemen olmaktan başka da farkları olacağını düşünerek namazı bitirdim (s. 34).”

4.40.5. Tek ve Değişmez Doğrular

“Sonsuz mor bir kubbeyi andıran dumanlı gökten, faniliğin geçmiş saatlerini hatırlar gamlı guguk sesleri yansiyordu (s. 5).”

“-Burada tütün içilmez, dedi (s. 6).”

“-Namazgâh mı burası (s. 6)?”

“Malum ya, Anadolu efeleri uşaklarıyla gezerler (s. 9).”

“Delillerinden emin olan sade insanlara özgü saf bir düşünceyle (s. 12).”

“Ant içenler kan kardeşi olurlar. Birbirlerine ölünceye kadar yardım ederler, dertli günlerinde birbirlerine koşarlar (s. 17).”

“Kâbesi yıkılan bir müslümanın telaşı ile (s. 51).”

“Dünyada olmasa bile, ahirette mükafatını görürsün (s. 59)...”

4.40.6. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Pek uzun gurbetlerden sonra, vatanına dönen bir adam, doğduğu yerin ufkunu koyu bir sis altında bulup da, sevdiği şeyleri uzaktan bir an önce göremediği için nasıl hüzünlenirse, ben de tıpkı böyle meraka, sabırsızlığa benzer bir acı duyarım (s. 13).”

“Bağdaş kurmuş bir zenciye benzeyen siyah ve alçak soba gürüldeyerek yanıyordu (s. 32).”

“Küçük gece kandilinin yeşil gözleri sönerken siyah iki nokta gibi kalmış; sanki, geceleri kendisine bakarak uyuduğum bu kedi kafası ölmüş, hayatı terk etmişti (s. 35).”

“Annemi bir meleğe benzetiyordum. Bu hayal ile melekleri düşünerek, Kur’an okuyan annemin şimdi etrafına toplanmaları gereken melekleri görüyorum zannederek dalıyorum. Yüzümün üstünde, ahrette güller bitecek, Cehennem’e gidecek olursam kat’iyyen yanmayacak olan sol kaşımın ucunda tatlı bir ürperme duyuyor, sonra annemin nurlu bir zambak aydınlığıyla parlayan dudaklarının kımıldamasına bakarak... (s. 36)”

“Kuş gibi uçar, yıldırım gibi yürür, aslan gibi atılır, kaplan gibi parçalardı (s. 49).”

4.40.7. Şiddet

“–Bre kahpe, bir daha buraya gelirsen kafanı kırarım, der (s. 8).”

“...sen bugün babamı vurmanı tutmazsan, ben seni öldüreceğim! Der. Zaptiye mülazımı bu söze büsbütün öfkelenir, fırlar. Yörüğün kızını iyice döver, sokağa attırır (s. 8).”

“...silahsız ahali içinde tüfekle gezen ne kadar yabancı varsa, hepsi yavaş yavaş vurulmaya başlar (s. 9).”

“Kim gözünü açarsa hemen öldürürmüş (s. 9).”

“Okulda yalnız bir tür ceza vardı: Dayak (s. 15)...”

“Küçük Hoca'nın ağır tokadı... Büyük Hoca'nın uzun sopası... ki rast geldiği kafayı mutlaka şişirirdi (s. 15).”

“...yalan söylediğim için sol kulağımı çekmişti (s. 16).”

“Bağıra bağıra sopaları yedi (s. 16).”

“Elimden aldığı çakıyla kolunu, üstelik biraz derince kesti (s. 20).”

“–Eğer yalan söylersen, seni döverim (s. 26).”

“Utanmaz yalancı! Diye yüzüne bir tokat indirdi (s. 27).”

“...birtakım haydutların saldırısına uğramıştı (s. 48).”

“Konak boylarında astırdı (s. 48).”

“...birçok düşman kumandan kafalarını mızrağının ucuna takarak paşalara hediye getirmişti (s. 49).”

“haksız yere kafası kesilmiş bir beyin oğluydu (s. 50).”

“O, babası gibi celladın pis kılıcına bir koyun itaatiyle başını uzatmayacak, canını almaya gelenlerin canını alacak, kendi canı alınıncaya kadar, başkalarından can alacaktı ” (s. 58).”

“Ricum kabul olunmazsa kendi başımın kesilmesini isteyeceğim (s. 61).”

4.41. Pinokyo

Tablo 43. Pinokyo Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	F %	f %	f %	f %
14	2	2	0	4	0	0	0	1	18
0,7	0,2	0,60	0	0,50	0	0	0	1,36	2,23

“Pinokyo” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 4 (% 0,50), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 18 (% 2,23) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 18 (% 2,23), “Öğretme ve belleme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7) tümce, en az ise “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 1 (% 1,36) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.41.1. Öğretme ve Belleme

“İki uzun kulağı olan bir eşekten başka hiçbir şey (s. 26)!”

“Seni iyi şeylere yönlendiremeyecek olan o kafayı niye taşıyorsun, hayret doğrusu (s. 26).”

“Bağışlamak büyüklüktür, büyük insan (s. 43)!”

“Bu çok garip kokuyor. Belli ki acı bir şey (s. 62).”

“Böyle uzun süre ağlasındı da pişman olup yalan söyleme gibi kötülerin kötüsü bir huydan tamamen vazgeçsindi (s. 66).”

“Çok zengin olursa, babasını rahat ettirebilir, Ağustos Böceği'nin karşısında haklı duruma gelebilir ve de güzel Orman Perisi'nin gözünde akıllı bir çocuk olabilirdi (s. 69)”

“Söz veriyorum: Bundan sonra her zaman söz dinleyen, okula giden ve derslerini ihmal etmeyen, uslu, akıllı, yani iyi çocuk olacağım (s. 80)!”

“Hadi git, bütün arkadaşlarını, yarın akşam bize gelmeleri için davet et. Yiyebileceğinizden daha fazla pastalar, kekler, şekerlemeler, çukulatalar, şerbetler, gazozlar, limonatalar hazırlayacağım size (s. 84).”

“Ne okul, ne ders, ne büyüklerin can sıkıcı öğütleri (s. 85)...”

“Şu dünyada derisi yüzülecek eşek o kadar çok ki; istemediğiniz kadar (s. 92).”

“İyi çocuklar, ailelerine yeni ve güler yüzlü bir hayat kazandırıyorlar (s. 94).”

4.41.2. Öğüt ve Emir

“Büyüklerini, özellikle ana-babasını dinlemeyen okuluna devam etmeyen, derslerine çalışmayan çocuklar hiçbir zaman kimse tarafından sevilmezler. İnsanlar arasında bir kıymetleri olmaz ve hep küçük görülürler. Böylece, hayat boyu itelenip kakalanırlar ve mutlu olamazlar. Bu söylediğim doğrudur, unutmamanı dilerim (s. 25).”

“Seni iyi şeylere yönlendiremeyecek olan o kafayı niye taşıyorsun, hayret doğrusu (s. 26)...”

4.41.3. Korku ve Kaygı

“Gözlerinin neredeyse dışarı fırlayacakmış gibi açıldığının, dilinin de bütünüyle dışarı sarktığıının farkında değildi tabii. Güçlkle kekelemeye başladı (s. 9).”

“Gece buz gibi esen rüzgâr ağaç dallarının arasında türlü uğultular çıkarttıkça, Pinokyo hem üşümekten, hem korkudan tir tir titreyerek koşuyordu (s. 30).”

4.41.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Tam o sırada, güzel bir kız şeklinde oradan geçmekte olan Orman Perisi, Pinokyo’yu o halde görünce çok acıdı (s. 58)”

“Emredin güzeller güzeli (s. 58)...”

“Çok güzel bir peri kızı olan Orman Perisi (s. 66).”

“Eve geldiklerinde, kadın hemen bir sofraya hazırladı (s. 77).”

4.41.5. Şiddet

“Öfkeden titreyerek Antonio Usta’nın üzerine yürüdü (s. 13)”

“Yumruklar konuşmaya başladı (s. 14).”

“Ağız dalaşında gitgide sözler daha da ağırlaşır küfürleşmeye varınca, doğal olarak sonunda yumruk kavgası başladı (s. 16).”

“Ayakları yerlerine takınca, burnuna tekme yemesin mi (s. 21)!”

“Evde bu zavallıyı nasıl döveceğini, nasıl her yanını çatır çatır kıracağını, zavallının canının nasıl yanacağını anlatıyorlardı durmadan (s. 22)”

“İnekle babam inekle! Yoksa, sopa (s. 26)!”

“Kuş yuvalarını bozup yumurtalarını birbirine fırlatmak varken (s. 26)...”

“Çekicinin altında bir kağıt parçası gibi ezilen zavallılığın son sözleri, ‘cır, cır...’ oldu (s. 26).”

“Yoksa sürgüyü kırar girerim ve seni bir güzel kırbaçlarım, ona göre (s. 33)...”

“Sonra görüşeceğiz seninle (s. 41)!”

“İnat edecek olursan, seni öldürürüz (s. 54).”

“Yaşlı babanı da öldürürüz (s. 54)!”

“ Bıçaklar Pinokyo'ya dayalı olarak bağıldılar:

-Şimdi aç bakalım ağzını da leşini yere sermiyeyim (s. 57)!”

“Bunun üzerine iki haydut onu yatırıp, sırtına bıçak saplamaya çalıştılar (s. 57).”

“Sonunda onu, dibinde buldukları büyük meşe ağacının bir dalına asmaya karar verdiler (s. 57).”

“Yüksekçe bir dala bağlayıp sallandırdılar Pinokyo'yu (s. 57).”

“Tabii sen gece gebermiş olacağından, cesedinle görüşmüş olacağız (s. 57)!”

“Pinokyo'nun çantasını kaptığı gibi karşısındaki çocuğun kafasına indirdi. Kafası yarılan çocuk olduğu yere yığılıp kaldı. Yarılan yerden kanlar akmaya başlamıştı. Kanı gören diğer çocukların hepsi kaçışıp yok oldular (s. 82).”

4.42. Alice Harikalar Ülkesinde

Tablo 44. Alice Harikalar Ülkesinde Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
13	10	11	1	0	5	1	0	5	22
0,65	1,35	3,31	0,35	0	7,69	0,44	0	6,84	2,73

“Alice Harikalar Ülkesinde” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 13 (% 0,65), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 10 (% 1,35), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 11 (% 3,31), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 5 (% 7,69), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal

Öğeler” anlayışına yönelik 5 (% 6,84) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 22 (% 2,73) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 22 (% 2,73), “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 13 (% 0,65), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 10 (% 1,35), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 11 (% 3,31) tümce, en az ise “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.42.1. Öğretme ve Belleme

“Ama kitabın içinde resim yoktu. ‘Böyle bir kitap ne işe yarar ki?’ diye düşündü (s. 3)”

“Böyle düştükten sonra artık merdivenden yuvarlanmaktan korkmam! Evdekiler benim çok cesur olduğumu düşünecekler, diye bağırdı (s. 5).”

“Aslında insanlar pasta yediklerinde boyları değişmezdi (s. 8).”

“Yere oturup yeniden ağlamaya başladı (s. 9).”

“Yumurta yiyorlarsa, küçük kızlar da bir tür yılan sayılır o zaman (s. 24)!”

“İngiltere kedisidir de bu yüzden (s. 26).”

“Kraliçe daha dün senin için ‘Başı uçurulsa yeridir.’ Dedi (s. 34).”

“Canlı kirpiller kriket topu ve canlı flamingolar da kriket sopası olarak kullanılıyordu (s. 37)”

“Bundan nasıl bir hayat dersi alabileceğini şu an hatırlamıyorum ama birazdan birazdan hatırlarım (s. 40).”

“Ben de her gün okula gidiyorum. Bunda övünülecek bir şey yok, dedi (s. 44).”

“Onu yanlarında bulundurmamak zorundaydılar, akıllı hiçbir balık yanında bir yunus olmadan yola çıkmaz, dedi yalancı kaplumbağa (s. 49).”

4.42.2. Öğüt ve Emir

“Kendinden utanmalısın (s. 9)!”

“Senin gibi böyle koca bir kız, böyle oturup da ağlar mı hiç (s. 9)!”

“Sana söylüyorum, buna hemen bir son ver (s. 9)!”

“Öfkeni dizginle, dedi Tırtıl (s. 22).”

“Böyle basit bir soru sorduğun için utan, dedi Grifon da (s. 43).”

“İfadeni ver, sakın heyecanlanma yoksa seni hemen idam ettiririm, dedi kral (s. 53).”

“Hatırlamak zorundasın, yoksa idam edileceksin, dedi kral (s. 53).”

“Şu fındık faresine tasma takın! Kellesini uçurun şu farenin! Susturun, dışarı atın şunu! Çimdikleyin! Kesin bıyıklarını (s. 55)!”

“Kes sesini! Diye bağırdı (s. 59).”

4.42.3. Korku ve Kaygı

“Denize düştüğünü sandı (s. 11).”

“Sonra birden korkuyla sudan fırladı (s. 11).”

“Farenin tüyleri diken diken olmuştu (s. 11).”

“Kuyruğunun ucuna kadar titremekte olan fare (s. 12).”

“Düşes beni kesin idam ettirecek (s. 14).”

“Gerçek Mary Ann’le karşılaşmış evden kovulmaktan korktuğu için merdivenleri koşarak çıktı (s. 16).”

“Alice o kadar korkmuştu ki, köpeğin onu bir hamlede yutacağını düşündü (s. 20).”

“Az kaldı sormayı unutuyordum, bebeğe ne oldu, diye sordu.

-Domuza dönüştü, diye yanıtladı Alice (s. 28).”

“Öfkeden kıpkırmızı olan kraliçe (s. 36).”

“Alice, korkuyla kraliçenin peşine takılıp kriket alanına geri döndü (s. 41).”

“Alice, yarı korku yarı öfkeyle hafif bir çığlık kopararak kartlardan korunmaya çalışırken gözlerini açtı (s. 60).”

4.42.4. Tozpembe Bir Dünya

“İnsanın kendi ayaklarına armağan göndermesi ne garip (s. 9)!”

“Acaba gece başka biriyle mi değiştirildim (s. 10)?”

“Yerden elma çıkarıyorum (s. 18).”

“Altı köpeğe, üstü de kanatlı bir kuşa benzeyen bir masal yaratığı gördüler (s. 41).”

“Kuyruklarını ağızlarına almak zorunda kaldılar ve bir daha hiç ağızlarından çıkaramadılar (s. 48).”

4.42.5. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Zavallı Alice, çabalamaktan yorulunca yere çöküp ağlamaya başladı (s. 8).”

“O kadar çok gözyaşı döktü ki, her yer göl olmuş ve gözyaşları salonun yarısına dek yükselmiştir (s. 9).”

“Ah anneciğim, diyerek yeniden ağlamaya başladı Alice (s. 11).”

“Yalancı kaplumbağa derin bir iç geçirip yüzgecinin tersiyle gözlerini sildi (s. 45).”

“Ancak hıçkırıkları boğazında düğümlenmişti. Sonra kendini topladı ve yanaklarından yaşlar süzülerek anlatmaya koyuldu (s. 45).”

4.42.6. Şiddet

“Bill olduğunu düşünüp okkalı bir tekme savurdu (s. 19).”

“Uçurun şunun başını, diye bağırdı düşes (s. 27).”

“Eline geçen her şeyi düşesle bebeğin kafasına fırlatmaya başlamıştı. Önce maşayla kürek havada uçtu; sonra tavalar, tabaklar ve kâseler birbirini izledi (s. 27).”

“Kocaman bir tava, bebeğin burnunun ucundan geçti (s. 27).”

“Uçurun başını (s. 27).”

“Zamanı öldürüyor! Uçurun kellesini (s. 32)!”

“Eğer Kraliçe bunu görürse hepimizin kellesini uçurur (s. 34).”

“Uçurun kellesini! Uçurun, diye bağırmaya başladı (s. 36).”

“Görüyorum! Uçurun kellelerini, dedi (s. 36)”

“Kraliçe öfkeyle askerlere sordu:

-Kafaları uçtu mu? (s. 37).”

“Düşes geç kaldığı için idam hükmü giydi (s. 37)!”

“Uçurun kellesini! Uçurun kellesini, deyip duruyordu (s. 38).”

“Bu yok edilmeli, diyerek kraliçeye seslendi (s. 39).”

“Uçurun kellesini (s. 39).”

“Krala göre kafası bulunan her şeyin kafası kesilebilirdi. Kraliçe ise eğer en kısa zamanda bir çözüm bulunmazsa herkesin kafasını uçurmayı düşünüyordu (s. 39).”

“Seni uyarıyorum, buradan ya kendin gidersin ya da kellen gider (s. 41)!”

“Kelle uçurma emri vermekten hiç vazgeçmedi (s. 41).”

“İfadeni ver, sakın heyecanlanma yoksa seni hemen idam ettiririm, dedi kral (s. 53).”

4.43. Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi

Tablo 45. Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
23 1,15	11 1,49	0 0	2 0,74	1 0,12	0 0	0 0	0 0	0 0	2 0,24

“Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 23 (% 1,15), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 11 (% 1,49), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 23 (% 1,15), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 11 (% 1,49) tümce, en az ise “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.43.1. Öğretme ve Belletme

“Şiir için en elverişli yaşlar 16-25 yaşlarıdır. Daha öncesi çok erken, sonrası biraz geçtir. Kırk yaştan sonra ise şiir için yalnız geç kalınmış değil, ölmüştür (s. 8).”

“Şiir sadece şiir deneyi değildir; bütün bilimler üstüne, sanatlar üstüne, tarih üstüne, felsefe üstüne, gelenekler ve görenekler üstüne kısacası bütün bir hayat üstüne ‘bireşik’ bir duygu ve düşünceye yükselmiş olması gerekir şairin. Çocuk bunları edinebilir mi (s. 8)?”

“Çünkü çocuk, şiirin yalnızca egzersiz yönünü sezebilir. Oysa şiir, bütün bir hayatın, bütün sanatların, hatta bilimlerin, daha doğrusu bilimsel verilerin köpüğü olan bir noktadan sonra serpilmeye başlar (s. 8).”

“İleri yaşta niçin şair olunmaz? Çünkü şair, bütün şiir ötesi deneylerin yanı sıra şiirin de deneyini sürekli olarak yaşamalıdır. Dili bir süreden beri şair olarak kavrama durumunda olmalıdır. Yoksa yazdıkları şiir değil, yalnızca şiir biçimleri olacaktır, buluşları imgeler halinde değil, terimler halinde gelecektir (s. 9).”

“Evet, ‘deha, olgun yaşta gerçekleştirilen bir gençlik’. Dehanın belirmesi için olgun yaşın beklenmesi şart değildir şiirde. Ama o düşünce olgun yaşta gerçekleşmişse, bunun mutlaka gençlik döneminde tutarlı bir kökü vardır (s. 9).”

“Bırakalım, çocuk da yüzmeyi öğrendikten sonra bizim girdiğimiz denize girsin (s. 10).”

“Bilginin çocuklara ayrı bir aktarılış biçimi olabilir. Olmalıdır (s. 10).”

“Firestone, Ortaçağ’da çocukluk diye bir kavramın geçerli olmadığını söyler. Ne çocuk giysileri vardır o çağda, ne oyuncaklar, ne de çocuk konuşması. Bütün bunları büyük bir sapkınlık olarak niteler ve daha çok Rönesans’tan sonra ortaya çıktığını ekler, önceleri çocuklar ‘küçük boy’ insanlardı; çıraklar da onlardı, hizmetkârlar da (s. 10)...”

“Hele günümüzdeki gibi adamakıllı özelleştirilmiş; karışık biçimleri, tecimsel kuralları bulunmak istenmiş bir çocuk edebiyatı. İnsanın daha başlangıçta aşağılanması (s. 11)...”

“Bir tanım: Hüseyin Cahit Yalçın sıcak bir yazardır; Falih Rıfkı Atay ise, çok usta, çok daha ayrıntılara inebilen, ama soğuk bir yazardır (s. 13)!”

“Yalnız şunu unutma: Çocuklar her şeyi anlar. Her şeyden söz edebilirsin onlara (s. 26).”

“Evet, çocuklar her şeyi anlar (s. 27).”

“Önce Namık Kemal’den başlayalım istersen. Özgürlük ve yurt şairidir O. Şiirimizi yenilemiştir (s. 39).”

“Büyük şairleri sıraya koymak doğru değil (s. 41).”

“Öğrenmeden yaşayamayız (s. 62).”

“Bir şey artık ağır gelmiyorsa, ya da daha az geliyorsa, o nedir bilir misiniz? Yaşama sevincidir (s. 66).”

4.43.2. Öğüt ve Emir

“Dostluğun, kardeşliğin sevginin açmayacağı kapı yoktur (s. 43).”

“Annemizin, babamızın yerini kimse tutamaz. Ama onlardan biri artık yok olmuşsa, ya da herhangi bir nedenle yanımızdan gitmişse, yeni gelen kimsenin de insan olduğunu unutmamalıyız. Masallardaki ve öykülerdeki üvey ana, üvey baba tipleri bizi yanlış düşüncelere götürmemeli. Bir insan, bir yakın kişi olarak görmeliyiz onu. Kendi üstümüze düşeni yapmalıyız (s. 45).”

“Unutmayalım, her şey karşılıklıdır. Sevgi sevgiyi çeker (s. 46).”

“Her şeyi karşımızdakinden beklemeylem. Bir adım da biz atalım (s. 46).”

“Bir: Ona karşı güler yüzlü olun (s. 46).”

“İki: Ondan bir şey isteyin. Söz gelimi bir öykü anlatsın size (s. 46).”

“Üç: Ona bir şey verin: Küçük bir şey, bir mendil, bir çiçek (s. 46)...”

“Dört: Ona küçük bir şey söyleyin (s. 46).”

“Gülmek, dünyaya iyimser ve eğlendirici biçimde yaklaşmaktır. Bu da gülen kişiyi güçlü yapar. Gülen yüz güzeldir. En güzel halimiz, güler halimizdir (s. 54).”

“Önce renkleri yerinde kullanmayı öğrenmeli. Ondan sonra her şey serbest (s. 57).”

“Ne kadar sevgin varsa, o kadar iyi yaşarsın (s. 66).”

4.43.3. İdeolojik Söylemler

“Wilhelm Reich çocukları nasıl sömürdüğümüzü, onlara her yönden nasıl bir zindan ve kölelik hayatı yaşattığımızı uzun uzun anlatır yapıtlarında. Erkekler, kadın kölelerine, onların da köleleri olduğunu anlatmak için çocukluğu kurdular (s. 10).”

“Bunu yaparken Nuh Peygamber kadar ciddiymi (s. 38).”

4.44. Arılar Ordusu

Tablo 46. Arılar Ordusu Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
8 0,4	8 1,08	0 0	1 0,35	0 0	1 1,53	0 0	0 0	0 0	8 0,99

“Arılar Ordusu” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 8 (% 0,4), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 8 (% 1,08), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 8 (% 0,99) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 8 (% 0,4), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 8 (% 1,08), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 8 (% 0,99) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.44.1. Öğretme ve Belletme

“Gerçeklerle uğraşacaklarına, çoğu zaman düşlere tutsak oluyorlar (s. 10).”

“Yeter ki halk düşünmeyi, birlik olmayı öğrensin (s. 28).”

“Anlayamamak ayıp mı (s. 42)?”

“İnsan, büyüklerinin kendi adına en iyi, en doğru biçimde düşündüklerine inanırsa, kölelikten kurtulamaz (s. 46).”

“Köle gibi yaşamaktansa, ölmeyi yeğlemek gerekir (s. 47).”

“Su gibi... Şu bildiğimiz su gibi işte. Önceleri damla damladır su. Dere olur, çay olur, ırmak olur... Irmak olup denizlere karışır. Deniz su değil mi (s. 49)?”

“Güven duygusunun da, ne denli önemli olduğunu ondan öğrenmemiş miydin (s. 53)?”

4.44.2. Öğüt ve Emir

“Aptalca beklemek, korkudan daha kötüdür, dedi. Korkuyu yenmek gerek (s. 20).”

“Yeter ki halk düşünmeyi, birlik olmayı öğrensin (s. 28).”

“Dedim ya, bir görmeli, bin düşünmeli. Bir okumalı, bin düşünmeli (s. 46)...”

“Akıl yaşta değil baştadır (s. 49).”

“Hani sen bir gör, bir oku, bin düşün dememiş miydin (s. 52)?”

“Bir elin nesi var iki elin sesi var (s. 53).”

4.44.3. Şiddet

“Yeni doğan bütün erkek çocuklar öldürülecek. Gebe kadınlar da kentin dışına sürülecek (s. 12).”

“Öldürülsün, sürülsün Hükümdarımız. Bizim çocuklarımız da kurban edilsin kuşularına (s. 12)...”

“Bütün doğmuş ve doğacak çocuklara ölüm (s. 12).”

“Ağzı süt kokan erkek çocuklara varıncaya kadar, bütün çocuklar kılıçtan geçirildi (s. 14).”

“Bütün çocuklara ölüm (s. 14)!”

“Duyup öldürmesin diye (s. 14)...”

“Cezan ateşte yakılmaktır (s. 28).”

“Yarın öldürüleceksin (s. 45)!”

4.45. Ülkemin Efsaneleri

Tablo 47. Ülkemin Efsaneleri Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapıtırıcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
15	0	0	1	1	2	0	1	0	3
0,75	0	0	0,35	0,12	3,07	0	0,32	0	0,37

“Ülkemin Efsanesi” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 15 (% 0,75), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 2 (% 3,07), “Geleneksel Değerler, Yapıtırıcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 1 (% 0,32), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belleme” anlayışına yönelik 15 (% 0,75) tümce, en az ise “Tozpembe Bir Dünya”

anlayışına yönelik 2 (% 3,07), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.45.1. Öğretme ve Belletme

“Efsane, belli bir kişiyle ya da yerle ilgili olarak kuşaktan kuşağa aktarılan öykü ya da öyküler bütünüdür (s. 9).”

“Halk masalları gibi doğa üstü varlıklara, mitolojik öğelere ve doğal olaylarla ilgili açıklamalara yer vermekle birlikte, onlardan farklı olarak, belli bir yer ya da kişiye ilişkin geçmiş bir olayı anlatır efsaneler (s. 9).”

“Arapça karşılığı ‘üstüre’ dir. Türkçe karşılığı olarak ‘söylence’ kullanılmaktadır (s. 9).”

“Efsaneler; olayların geçtiği yer, kişiler ve zaman kullanılarak olayların gerçek olduğuna inandırma çabası içerir (s. 9).”

“Masallar mutlu bittiği halde efsaneler genelde mutsuz bir sonla noktalanır (s. 9).”

“Efsaneler, bir taraftan da halkın umutlarını, özlemlerini, dünyaya bakışını gösterir (s. 9).”

“Aşk efsanelerinde gelenek ve göreneklerin etkisi görülür (s. 11).”

“İnsanlar yarattıkları düşlere gerçeklik boyutu kazandırıyor ve onlara inanarak yaşıyordu. Evren algılaması; fantastik, düşsel ve fizik ötesiydi (s. 12).”

“Bu efsanelerde dinsel inanış ve sorunlar işlenir. Tanrı-insan ilişkileri yansıtılır (s. 12)”

“Efsaneleri tanımak; Anadolu’yu tanıtmaktır (s. 12).”

“Kuşaklar boyunca anlatılan efsanelerin çevresinde parıldayan düş hâlesi yüzyıllar geçtikçe genişleme eğilimi göstermiş ve anlatılanlar farklı kültürlere de taşınmıştır (s. 13).”

“Ama gölün dibinde, insanların yersiz yasaklarından uzak, mutlu yaşamaları, yüreklerini hep sevinçle doldurmuş (s. 26).”

“Kral dediğin sevinç içindedir, yaşamı yaşamdır, onun emrine boyun eğen ağamdır, paşamdır. Midas’ın işi iş, her gün tasarladığı, gördüğü hep altınlı düşmüş (s. 35).”

4.45.2. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Güzel boylu, güzel huylu; yüzü, gözü tatlı, bakışları engin, dili zengin bu kızın tek bir eksiği yokmuş. Çok çok güzelmış (s. 21).”

4.45.3. Tozpembe Bir Dünya

“Eğer su köpükleriyle gelecek üç sihirli köpük yakalanıp Yusuf’un gözlerine sürülürse, yeniden görmeye başlayacak, yeniden bir yaşam kazanacakmış (s. 57).”

“Köroğlu, üç ayrı köpükten ayrı ayrı üç özel güç kazanmış. Birincisi içine sinmiş, ona sonsuz bir yaşam vermiş. İkincisi damarlarını kamçılammış, yenilmez bir efe, yiğit durumu kazandırmış. Üçüncü köpük, yüreğine yuvalanmış, ona ozanlık özelliği vererek dilini açmış (s. 58).”

4.45.4. Şiddet

“Atın bu iyilik bilmez Yusuf’u zindana, hemen gözlerine mil çekin (s. 56)!”

“Yusuf’u tutmuşlar, bağlamışlar, zindana götürerek gözlerini oymuşlar (s. 56).”

“Bolu Beyi’nden öcümüzü alalım (s. 57).”

4.46. Beyaz Yele

Tablo 48. Beyaz Yele Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
4	0	0	0	1	0	0	0	2	1
0,2	0	0	0	0,12	0	0	0	2,73	0,12

“Beyaz Yele” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 4 (% 0,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73)

ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 4 (% 0,2) tümce, en az ise “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.46.1. Öğretme ve Belletme

“Yaban atları huysuz olur. Yanlarına kimseyi yaklaştırmazlar (s. 11).”

“Kurt kocayınca köpeklerin maskarası olurmuş, dedi Antonyo (s. 37).”

“İnsan hiç dostunu seçer mi? Seçer elbet (s. 58).”

“Parayı veren düdüğü çalar (s. 75).”

4.46.2. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Pırıl pırıl bir güneş altında, başlıkları işlemeli, süslü kasaba kızlarını eyerlerinin arkasına almış biniciler, kendini beğenmiş küçük atlarını çark ettirerek sokaklardan geçtiler (s. 71).”

4.46.3. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Bataklık, kulübeden hiç ayrılmayan bu küçük çocuğun gözünde cinlerin perilerin cirit attığı büyülü bir ülkeydi (s. 47)...”

“Peri masallarındaki cinler, periler gibi konuşan bir attı bu (s. 47)...”

4.47. Ömer’in Çocukluğu

Tablo 49. Ömer’in Çocukluğu Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
16	4	8	7	4	0	3	0	0	11
0,8	0,54	2,40	2,59	0,50	0	1,33	0	0	1,36

“Ömer’in Çocukluğu” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 16 (% 0,8), “Öğüt

ve Emir” anlayışına yönelik 4 (% 0,54), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 8 (% 2,40), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 7 (% 2,59), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 4 (% 0,50), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 3 (% 1,33), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 11 (% 1,36) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 16 (% 0,8), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 11 (% 1,36) tümce, en az ise “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 3 (% 1,33) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.47.1. Öğretme ve Belleme

“Bir felaketzedeyi en çok, ona teselli veren ağlatır (s. 12).”

“Felakete uğrayanların imdadına koşardı (s. 19).”

“Babaları vefat etmiş çocuklar, bu baba dostlarını garip ve hazin bir duyguyla severler, onları manevî amcalarıymış gibi tanırırdı (s. 21).”

“İyi adama, arkasından herkes acır. Ne mutlu o insana ki, yokluğu, aynı milletten olmayanları bile üzmemektedir (s. 23).”

“Diyorlar ki: Bir damla gözyaşı, ebedî bir mutluluğa sebep olabilir (s. 24).”

“Ey günahsız çocuk! Zaman içinde kalbin ne halden ne hale geçecek (s. 37)?”

“Bir mektep, sohbet yeri olamaz (s. 4)!”

“Kendisine, söze başlamaya vesile olmak üzere, bir hediye takdim etmeliyim ki, sıkılmayayım (s. 42).”

“Biz buraya okumaya mı geliyoruz, yoksa dayak yemeye mi? Ya Rabbi, sen bilirsin (s. 49)!”

“Haksız yere sopa yemekle zihin mi açılırmış (s. 49)!”

“Bazı dileklerinin gerçekleşmesi için, kuyudan taş alan birisi, bunu sarıp sarmalayarak bir süre yanında tuttuktan sonra getirir, kuyuya bırakırdı (s. 66)“

“Onlar, burada kendilerini idare edemezler (s. 71).”

“Hangi yabancı kadın bulunabilir ki, böyle meraklı bir seyirden vazgeçsin de, bir çocuğu avutmakla uğraşsın (s. 72)?”

4.47.2. Öğüt ve Emir

“İnsan böyle düşüncesiz olmasa da, daima herkese iyilik etse, ne kadar güzel olacak (s. 13)!”

“Dünyada kimseye muhtaç olmamak kadar büyük bir mutluluğun bulunamayacağına inandığından, işleriyle uğraşmayı pek severdi (s. 17).”

“Ne ekersen onu biçersin (s. 61).”

“Babam elime birçok yirmilik verdi. Orada durmakta olan fakir dilencilere paylaştırmamı söyledi (s. 65).”

4.47.3. Korku ve Kaygı

“Pek korkardım. Nasıl korkmayayım? Hocaefendinin önünde, ileriye doğru uzatılmış olan iki-üç arşın uzunluğundaki sopalar, başı ucunda asılı olan kayışlı falakalar dehşetliyidiler. Bu falakaların bir de zincirlisi vardı (s. 38).”

“Beni şiddetli bir şekilde azarlamış ve kapıdan girince, bir daha böyle yaparsam döveceğini söylemişti (s. 39).”

“İki korku arasında yürümeye başladım: Acaba beni götürüp de falakaya mı koşturacak?.. Ya kendisi de döverse (s. 39)?”

“Korkma oğlum! Ben seni dövdürmem (s. 40).”

“Bizim zamanımız korkunçtu. Falakaya yatırılan büyük çocukların tabanlarına acımasızca değnekler vuruldukça, biz küçükler için titrememek mümkün değildi (s. 42).”

“Yaşlı kız kardeşlerin küçüğü olan kadın, elinde koca bir kırmızı biber olduğu halde üzerime yürüdü. O odanın içine kaçtım (s. 76).”

4.47.4. İdeolojik Söylemler

“Kızmasına sebep olan hususlar, kesinlikle İslâmi terbiyeye ve insanlığa yakışmayacak şeylerdir (s. 17)“

“Sübhanallah! Bakınız, Allah'ın öldürmediği ölmüyor. Üstüne duvar yıkılsa da ölmüyor (s. 30).”

“Hâlâ o ilâhi dengeye hayranım (s. 30).”

“Temiz, güzelliklerle dolu şeriata ve dinimizin mukaddes kurallarına büyük bir saygısı ve bağlılığı vardı (s. 54).”

“Bununla beraber, dinimizi yaşatmak için çalışan tarikat büyüklerine belki babamızdan daha fazla saygı duyarız (s. 56).”

“Manevî birliğimizin bir gereği olarak, Hazret-i Mevlânâ’yı sevmenin, bütün din büyüklerini sevmek demek olduğundan eminiz (s. 57).”

“Sofular civarında bulunan, takvası ve güzel ahlakıyla meşhur, kendi halinde, sessiz sedasız yaşayan Alaaddin Tekkesi şeyhi Nureddin Efendi sağlıyormuş (s. 77).”

4.47.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Söz gelişi, kendisinin izni olmadan komşuya gitmek mümkün değildi (s. 19).”

“Ben Ömer’ime daima, gidip hanım kızımınla oynamasını söylüyorum (s. 32).”

“Terbiyeli bir hanımdı (s. 73).”

“Çingene! Çingene! Diyerek gezmeye başladım (s. 76).”

4.47.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Komşulardan bazılarının dikkatlerini çekmemek için, bunları eve akşamdan sonra getirirdi (s. 18).”

“Kiracı, denilen insanların, kiraladıkları evleri, ne kadar umursamaz bir şekilde kullandıkları bilinir (s. 33).”

“Bir baba, oğlunu seve seve büyütür. Bin bir çeşit sıkıntısını çeker. Oğul, kendi başına hareket edecek yaşa gelince, babasını beğenmez olur. Sadece beğenmemekle yetinmez, belki babasına isyan da eder, hatta onu ölüm döşeğine düşürür. İşte, vaktiyle oğlunu canı gibi sevmiş olan babaya, şimdi can düşmanının kim olduğunu sormalı! Göstermeye gücü yetiyorsa, kimi gösterir?”

-“Oğlunu!”

Yanılmış, aldatılmış baba! Lânetlenmiş oğul (s. 34)!”

4.47.7. Şiddet

“Ben Nail’in başına bastonu indirmişim (s. 25).”

“Bir de baktık ki, bastonun vurduğu yer, yumurta gibi şişmiş (s. 25).”

“Kızılıcak sopası mıymış, neymiş! (s. 25)”

“İki kez falakaya yatırdı. Ayaklarıma üçer değnek vurdu. Vurduğu yerde gül bittiğini görmedim (s. 38).”

“Şimdi seni hocaefendinin eline vereceğim! Ben ağlarcasına ve adeta yalvarırcasına bir tavırla, acıklı bir sesle dedim ki:

-Bana yazık değil mi babacığım (s. 39)?”

“Şimdi mektebin önünden geçtikçe üzüntülerim tazelenir. O sopalar, o falakalar neydi (s. 41)!”

“Sonunda yıkılmışlar ve o kayışlı falakaya koşmuşlar (s. 44).”

“Öğrenci yanıldıkça, değnek mutlaka kalfanın omzuna iner (s. 48).”

“O zaman değnek, omuza değil sırtta iner (s. 49).”

“Haksız yere sopa yemekle zihin mi açılmış (s. 49)!”

4.48. Havaya Uçan At

Tablo 50. Havaya Uçan At Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
6 0,3	4 0,54	0 0	2 0,74	2 0,25	1 1,53	0 0	0 0	0 0	6 0,74

“Havaya Uçan At” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 6 (% 0,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 4 (% 0,54), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 2 (% 0,25), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 6 (% 0,74) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belleme” anlayışına yönelik 6 (% 0,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 4 (% 0,54), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 6 (% 0,74) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler”

anlayışına yönelik 2 (% 0,74), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 2 (% 0,25) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.48.1. Öğretme ve Belletme

“Nazan, sen her şeyden önce kendi kendinin hizmetçisi olmalısın. Bir gün gelip kendi kendine muhtaç olacağını biliyor musun? Eğer insan kendi evini yine kendisi düzenlerse onu daha çok sever. İnan ki hizmetçileri olmayan insanlar, hizmetçileri olanlardan daha mutludurlar. Hem işleri de iyi görülür (s. 89).”

“Bu adamlar, ayılar gibi yaşıyor (s. 96).”

“Kendi işini kendin görmek ve hiç kimseye muhtaç olmadan yaşamak, mutlu olmanın en iyi çaresidir (s. 98).”

“Bir yabancından para alınmaz (s. 107).”

4.48.2. Öğüt ve Emir

“Çorba midemde kalır, et çıkıp gider (s. 45).”

“İnsan, kendi işini kendi görmeli (s. 90).”

“Öksüzleri düşününüz, onlara acıyınız. Her saat, binlerce öksüzün yalnız başına ağladığını unutmayınız (s. 125)!”

4.48.3. İdeolojik Söylemler

“İşte müminlerin emri Halife hazretleri, Kur’an-ı Kerim’in emirlerini yerine getirmeyen kötü adamları böyle cezalandırır (s. 58)!”

“Oğlum, Hızır Aleyhisselam gelmiş, seni saraya götürmüş... Bunları ondan başkasının yapması imkânsız (s. 61).”

4.48.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Sen bir padişahsın, kızını da şehzadelere vermelisin (s. 6).”

“Sen büyüdüğün zaman evini nasıl temiz tutacaksın? Eğer bugünden itibaren çalışkan, becerikli ve hamarat olmazsan, büyüdüğün zaman hiç iyi bir ev kadını olamayacaksın (s. 88)!”

4.48.5. Şiddet

“Ben de seni zindanda sürüm sürüm süründüreceğim (s. 8).”

“Dişlerini söker, şehre gönderir, satarım (s. 31).”

“Ne kadar fil öldürürsen dişlerini satar, parasını yarı yarıya paylaşırız, razı mısın (s. 31)?”

“Nişanlayarak fili vurdu, dişlerini sökerek ihtiyara götürüp verdi (s. 31).”

“Fillerin geçmesini bekliyor, bir tanesini nişanlayarak vuruyordu (s. 31).”

“Onları yakalat, her birine yüz sopa vurdur. Sonra hepsini yüzükoyun bir deveye bağlat. Bütün şehri dolaştır (s. 58).”

4.49. İnci

Tablo 51.İnci Bulguları

Öğrete ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
25	2	2	11	13	0	3	4	0	12
1.25	0.27	0.60	4.07	1.64	0	1.33	1,28	0	1.49

“İnci” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 25 (% 1,25), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,27), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 11 (% 4,07), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 13 (% 1,64), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 3 (% 1,33), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 4 (% 1,28), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 12 (% 1,49) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belleme” anlayışına yönelik 25 (% 1,25), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 12 (% 1,49), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 11 (% 4,07) tümce, en az ise “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,27), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.49.1. Öğretme ve Belleme

“Bu öykü bir kıssaysa, belki de herkes ondan kendine göre bir anlam çıkarıyordur, kendi yaşamını onda yorumluyordur (s. 9).”

“Bir kerecik konuşmuşlardı bu arada, ama konuşmak salt alışkanlıktan doğuyorsa ne gereği vardı ki (s. 14).”

“Bütün yaşamı Fransa anıları, Fransa özlemiyle doluydu. İşte uygar yaşam buna derler, diyordu küçük bir gelikle metres tutabilmek, pahalı lokantalarda yemek yiyebilmeyi kastederek (s. 21).”

“Belki de Körfez insanların ruhlara, hayal gücünden doğan nesnelere inanmalarını, öte yandan uzaklığı kestirmede, dış çizgileri saptamada ya da şaşmaz bir görüş açısı gereken her türlü olayda kendi gözlerine inanmamalarını buna bağlanabilirdi (s. 24).”

“Çünkü kayığı olan bir erkek, kadınına aç kalmayacağı güvencesini verebilir (s. 25).”

“Bir şeyi çok fazla istemek iyi değildir. Bazen şans ters dönebilir yoksa (s. 28).”

“Kasaba, koloni halinde yaşayan bir hayvan gibidir (s. 31).”

“Kasabanın duyguları da bütünlük gösterir (s. 31).”

“Çünkü dünyada birdenbire şans dönen bir yoksul kadar sadakadan yana cömert adam olmadığını bilirlerdi (s. 32).”

“İncinin özü, insanların özleriyle karışınca ortaya acayip, karanlık bir tortu çıkıyor, sonra çökeliyordu (s. 33).”

“Haber, kasabada uyuklayan sonsuz kara ve uğursuz bir şeyi uyandırmıştı; bu kara tortu bir akrebi andırıyordu, aş kokusu gelirken duyulan açlığı andırıyordu, sevgisiz kalınca duyulan yalnızlığı andırıyordu. Kasabadaki zehir keseleri, hemen öldürücü bir ağı üretmeye koyuldular, kasaba bu ağunun etkisiyle kabarıp şişti (s. 33).”

“Bu sözler insanı kınama amacıyla söylenir, oysa insan soyunun en büyük yeteneklerinden biri, onu elindekiyle yetinen hayvanlardan üstün kılan bir yetenektir bu (s. 35).”

4.49.2. Öğüt ve Emir

“Ayarında istemeyi bilmeli kişi, Tanrı ile ya da tanrılarla iyi geçinmenin yolunu bulmalı (s. 28).”

“Derler ya, insan asla doymak bilmez diye, yüzünü verseniz ille de astarını ister diye (s. 35)!”

4.49.3. Korku ve Kaygı

“Kino’nun ırkını döven, aç bırakan, yağmalayan, aşağılayan bir ırktan geliyordu, bu ırk onları öylesine korkutmuştu ki, yerliler boyun eğip kapısına koşmak zorundaydılar hep (s. 19).”

“Öfkeyle korku el ele yürürdü içinde. Doktorla konuşmaktansa, onu öldürmek çok daha kolaydı Kino için (s. 19).”

4.49.4. İdeolojik Söylemler

“Kino, dev bir karıncanın kurduğu toz tuzağından deliler gibi kaçmaya çalışan küçük karıncayı bir Tanrı gibi kayıtsızca izledi (s. 13).”

“Fakat bu türkünün içinde bir başka küçük türkü gizliydi, tamı tamına duyulamayan ama hep orada olan, tatlı, gizli, süreğen bir türkü, diğer ezginin içinde saklanan Umulan İnci’nin Türküsü’ydü bu, sepete atılmış her istiridyede bir inci olabilirdi pekâlâ. Olasılıklar bunun aksiydi belki ama şans ve tanrılar ondan yana olabilirdi (s. 27).”

“Evet evet, kurulu düzene başkaldırdığı için Tanrı, Kino’yu cezalandırdı (s. 37).”

“Ey oğul, umarım sana bu hazineyi bağışlayan Tanrı’ya şükretmeyi ve ilerde sana yol göstermesi için dua etmeyi unutmazsın (s. 38).”

“Tanrı sizi kutsasın yavrularım (s. 38).”

“Sonra gizli bir yerden bir kutsanmış mum getirdi Juana, ateşe tuttu (s. 48).”

“İncinin yitip gidişi, kendi değerlerinin kıymetini bilmeyenlere verilen bir cezaymış (s. 56).”

“Peder ayrıca her erkeğin ve her kadının evrenin kalesinin bir bölümünü korumak amacıyla Tanrı tarafından yeryüzüne gönderilmiş bir askere benzediğini belirtmişti (s. 56).”

“Kimileri siperlerdeymiş, kimileri surların karanlıklarına gömülüymüş ama her birinin nöbet yerinden ayrılmaması, oraya buraya koşuşturmaması gerekirmiş, yoksa cehennemden gelen saldırılara karşı kale savunmasız kalabilirmiş (s. 56).”

4.49.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Öylesine boynu eğik, saygılı, neşeli, sabırlıydı ki, doğum sancısıyla tortop olduğunda bile ses etmezdi. Yorgunluğa ve açlığa, neredeyse Kino’dan daha çok dayanabilirdi. Kayıkta, güçlü bir erkek gibiydi (s. 17).”

“Kadınlar dışarı çıkarken, işledikleri günahı yüzlerinden okurlardı (s. 19).”

“Çünkü kayığı olan bir erkek, kadınına aç kalmayacağı güvencesini verebilir (s. 25).”

“Çitlerden eğilip çığrıışan kadınlardan da daha tez ayaklıdır (s. 31).”

“Juana kirpiklerini yere indirdi, yeldirmesiyle yüzünü örttü, heyecanı yüzünden okunsun istemedi (s. 34).”

“Kadınlarsa yeldirmelerine sarınıp yere baktılar (s. 37).”

“Ben erkeğim inanmalısın bana (s. 68).”

“Erkeğimin ben (s. 68).”

“Erkek dediğin de bal gibi öldürülebilir (s. 68).”

“Ben erkeğim, demişti ya Juana bu sözün anlamını kavramıştı. Yarı çılgın, yarı tanrıyı anlamına geliyordu bu sözler (s. 70).”

“Juana, kadın sezgileriyle, erkeğin yok olduğu yerde dağın kılının kıpırdamayacağını, erkeğin boğulduğu yerde denizin yine kabarıp taşacağını biliyordu (s. 70).”

4.49.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Fakat bu türkünün içinde bir başka küçük türkü gizliydi, tamı tamına duyulamayan ama hep orada olan, tatlı, gizli, süreğen bir türkü, diğer ezginin içinde saklanan Umulan İnci'nin türküsüydü bu, sepete atılmış her istirdyede bir inci olabilirdi pekâlâ. Olasılıklar bunun aksiydi belki ama şans ve tanrılar ondan yana olabilirdi (s. 27).”

“Juana iki yana sallanıyor, kötülüğü kovsun diye acılı bir sesle ailenin türküsünü söylüyordu (s. 44).”

“Karanlık korkusuyla gece gezinen şeytanların korkusu arasında bir mutluluk sardı birdenbire içini (s. 80).”

4.49.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Giysilerinin kaç bin kez yıkandığını kestiriyor, sonunda onları yoksul kişiler olarak niteleyerek ortaya çıkacak dramı izlemeye koşuyorlardı (s. 18).”

“Ayarında istemeyi bilmeli kişi, Tanrı ile ya da tanrılarla iyi geçinmenin yolunu bulmalı (s. 28).”

“Komşuların hepsi bu beklenmedik zenginliğin Kino’nun başını döndürmeyeceğini, ona bir zengin tafrası vermeyeceğini, aç gözlülüğün, kinin ve soğukluğun amansız kıskaçlarının gövdesini kuşatmayacağını umdular (s. 53).”

“Bir insanı öldürmek bile bir kaygı öldürmek kadar büyük bir kötülük değildi. Çünkü kayığın oğulları yoktur, kayık kendini koruyamaz, kayık yaralandı mı iyileşmez bir daha (s. 73).”

4.49.8. Şiddet

“Kino’nun ırkını döven, aç bırakan, yağmalayan, aşağılayan bir ırktan geliyordu, bu ırk onları öylesine korkutmuştu ki, yerliler boyun eğip kapısına koşmak zorundaydılar hep (s. 19).”

“Yumruğunu yüzüne indirdi (s. 70).”

“Kino, böğrüne bir tekme savurdu o zaman (s. 70).”

“Kocasının içini öldürme hırsının bürüdüğünü anlamıştı, oldu (s. 70).”

“Bıçağını çıkardı, önündeki karaltıya salladı, bıçağın bir gövdeye gömüldüğünü duydu (s. 70).”

“Öteki de boğazından ışıltılı, kara bir sıvı akan bir yabancı (s. 71).”

“Bir adam öldürdün (s. 72).”

“Dövüş sırasında birini öldürdüm (s. 75).”

“Bıçak savruldu, ete gömüldü. Boynu yarıp göğse saplandı, Kino korkunç bir makine olmuştu şimdi (s. 97).”

“Döndü, oturan adamın başını bir kavun gibi vurdu (s. 97).”

“Kino çelik gibi soğuk ve ölümcüldü artık (s. 97).”

4.50. Anılardan Öyküler 1

Tablo 52. Anılardan Öyküler 1 Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
9	2	0	0	3	0	0	0	0	13
0,45	0,2	0	0	0,38	0	0	0	0	1,61

“Anılardan Öyküler 1” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 9 (% 0,45), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 3 (% 0,38), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 13 (% 1,61) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 13 (% 1,61), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 9 (% 0,45) tümce, en az ise “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 3 (% 0,38), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.50.1. Öğretme ve Belletme

“Hele Ahmet... Çok sessiz, uslu, ne dersem hemen yerine getiren, çok tatlı bir arkadaşı (s. 10).”

“Şimdi anlıyorum ki babam, bizimkini hırsızlık saymış; müdürünün, orada devlet malı arpalarla, devlet malı otlarla tavuk beslemesini hırsızlık saymamıştı. Ya da işin içyüzünü biliyordu da bizi hırsızlıktan uzak tutmak istiyordu (s. 34).”

“Yemekten çok, iyi avcı olmanın onuru önemlidir (s. 42).”

“Bilirsiniz, yetiştirme yurtlarında yoksul çocuklar var. Orası, tüm çocukları ya okutuyor ya da işe, çıraklığa veriyor (s. 56).”

“Kötülükleri, çirkinlikleri, haksızlıkları da ezip geçiyorduk. Her şeyi dümdüz ediyordum (s. 66).”

“Bebeklerin tümü birbirine benzer diyebiliriz Öyle ya, bütün bebeklerin yapısı, yüzü, saçları az çok birbirinin benzeridir (s. 94).”

“Anneler vermezler mi çocukların adlarını (s. 96)?”

“Arkadaşlık, ne kadar iyi bir bağıdır insanlar arasında. Ama biz bunu arkadaşsız kaldığımız zaman daha iyi anlıyoruz. Bu bağ kopunca, insan kimsesiz kalmış gibi oluyor, ne yapacağını şaşırıp kalıyor (s. 105).”

4.50.2. Öğüt ve Emir

“Kuşları vurmayın, yazıktır (s. 47)!”

“Uç Minik Serçem” adlı yapıt eğitsel ilkelere bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 10 (% 0,5), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 1 (% 0,13), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar”a anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış merak ve aşırı duygusal öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0), ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 0 (% 0) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 10 (% 0,5) tümce, en az ise “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 1 (% 0,13) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.51.1. Öğretme ve Belletme

“Çünkü türkü söylemek uçmakla özdeştir (s. 17)!”

“Çünkü yüreğinden gelerek türkü söyleyen her canlı, bir bakıma uçuyor demektir! Uçmak için ille de havalarda dolanmak mı gerek? Ben yükseklerde uçan ne kuşlar bilirim ki yerdeki sürüngenlerden ayıramazsın! Çünkü yürekleri kapkaradır. Ne türkü söylerler ne de başkalarının türkülerini dinlerler! Örneğin kargaların türkü söylediklerini hiç duydun mu (s. 19)?”

“Otlagını satmamakta direnmesinin nedenini, hep daha çok para edeceği günleri beklediği gibi, hiç aklından geçmeyen hesaplara bağlıyordu. Çünkü kendileri, böyle neyin ne zaman çok para edeceğini, nereden ucuza alınıp ne kadar sonra pahalıya satabileceğini hesaplayarak yaşayan insanlardı (s. 27).”

“Yoksulluğumuz yüzünden seni herkesin suçlamasına öyle alışmış, her olayda seni haksız çıkarmalarıyla o kadar çok karşılaşmışsın ki (s. 30)!”

“Tanımak istediklerimi kalbimle görürüm, gözlerimle değil (s. 43)!”

“Pamuk dağılır, iplik iplik olur, gagasına takılır, tüyelerine bulaşır. Serçeler ot yatağı sever (s. 80)!”

“Ben sadece her annenin kimsesiz küçüklere göstereceği ilgiyi gösterdim ana (s. 87).”

“Dünyanın iyiliklerle dolu olduğunu gördüm! Yaşamın ne kadar güzel olduğunu anladım (s. 93)!”

“Dünya iyiliklerle dolu olduğu kadar kötülüklerle de doludur (s. 93)!”

“Çünkü özlemimi duyduğumuz hep sevgidir (s. 94)!”

4.51.2. Öğüt ve Emir

“Ama nereye gitsen bu taş yürekli kardeşlerle bir arada yaşamaktan iyidir! Cesaretli ol, talihini dene! Annenin uçup uçup gittiği o aydınlıklar içinde seni, senin sevdiğin gibi sevecek yeni dostlar, kardeşler bulabilirsin (s. 62)...”

4.52. Ezop Masalları

Tablo 54. Ezop Masalları Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
98	87	0	6	2	0	0	87	0	3
4,9	11,82	0	2,22	0,25	0	0	27,9	0	0,37

“Ezop Masalları” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 98 (% 4,9), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 87 (% 11,82), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 6 (% 2,22), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 2 (% 0,25), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 87 (% 27,9), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 98 (% 4,9), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 87 (% 11,82), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 87 (% 27,9) tümce, en az ise, “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 2 (% 0,25), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.52.1. Öğretme ve Belletme

“Bundan böyle gücü gücü yetene yok. Bundan böyle güçlüler de güçsüzler de adamdan sayılacaklar. Yaşasın (s. 16)!”

“Bir yönetimde adalet oldu mu, düzen tıkr tıkr işler, vatandaşın başı dinç olur. Varlıklı yoksulu, yumruğuna kuvvetli zavallıyı ezmez, ezemez. Millet mutlu yaşar (s. 16).”

“İnsan kısmı da öyledir. Pohpohlandınız mı, olmadık yollardan yücelttiniz mi, bir kabarırlar, bir şişnirler; gözleri hiçbir şey görmez. Kör, kör tehlikeye atılıp canlarını kolaycacık harcarlar (s. 20).”

“İşte böyle... Kimsenin aklına düşünme gelmeyen bir küçük neden, bazen kişileri yolundan engeller, alıkor (s. 25).”

“Düşünmeden yoksun nice kişiler vardır: ne olduğunu bilmeden her şeye sevinirler. Çokluk, bilmeden sevindikleri, onların zararına olabilir. Farkına varmazlar (s. 27).”

“Bilim gibi var mı? Öğrenmemiş kişiden öğretici olur mu? Gülünç olur sonra bir aklı başında çıkar, bozuverir. Gözünün yaşına bile bakmaz (s. 30).”

“İnsanoğlu da öyle değil mi? Alışmışlığından yakasını kurtaramaz. Ne iyiye gider, ne kötüye. Olduğu yerde çakılı kalır. Toplumlar da yerinde sayar, ileri gitmez (s. 32).”

“Evdeki hesap çarşıya uymaz... derler, doğru. Kötü deriz, öyle sanırsınız, oysa iyi çıkar. İyi deriz, öyle sanırsınız, oysa kötü çıkar sonunda (s. 35).”

“Geleceği düşünerek şimdiden önlemini almak yararlıdır. İş başa düştüğünde hem önlem alınmaz, hem de alınacak işe yaramaz (s. 54).”

“Kötülerin kötülük işlemek huylarıdır. Geçmezler bundan. Ama nice aptallar bunu bilmezler de, yine onlardan medet umarlar. O zaman da bekledikleri çıkmadı diye yakınır. Oysa boş yakınmadır bu; can çıkmadan huy çıkar mı hiç (s. 56)?”

“Gün gelir başımız dara düşer. O kaygıyla n’apacağımızı kara kara düşünür, üzülürüz. Değer mi? Azıcık aklımızı kullandık mı, düştüğümüz dardan yakamızı kolaycacık sıyrırız. Yeter ki, şaşkınlığa düşmeyelim (s. 57).”

“İki yüzlü kişiler bu ayağa benzerler. Adamın yüzüne gülerler, ardından yapmadıkları kalmaz (s. 58).”

“Küçük korkulardan, tehlikelerden kaçarız. Tam kurtulduk, oh dediğimizde bir de bakarız büyüğünün büyüğüne düşmüşüz. O kaçış anında gelecekteki büyüğünü düşünmeyiz bile (s. 36).”

“Kötüler güçlenip palazlandılar mı, çekilmez olurlar. Gitgide büyük kötülük işler olurlar, çevresindekilerin emdikleri sütü burunlarından getirirler. En uygunu bu kişilerden uzak durmaktır (s. 39).”

“Eli sıkı kişilerden ne beklenir? Onlar hep isterler, hep alırlar; zırnık vermezler. Huyları budur. Kötüler de öyle. Hiç iyilik yapmazlar, yapmayı sevmezler (s. 43).”

“Etme kötüyü, bulursun kötüyü’ derler ya, gerçektir. Kötülük eden de, kötülük düşünen de sonunda kötülük bulur: ‘Kazma kuyuyu kazarlar kuyunu,’ hesabı (s. 45).”

“Çoğu içinde bulunduğumuz yere, ortama güvenir kendimizi bir şey sanırız (s. 47)“

“Aklını başına devşirmeden bir işe girişenler o işin üstesinden gelmedikleri gibi, bir de ele güne karşı gülünç olurlar, üstlerine güldürürler herkesi. Akılsız başlarının cezasını çekerler (s. 51).”

“İnsanoğlu da böyledir. Hep dış kalıba önem verir. Akla fikre geldi mi yan çizer hemen. Boş verir. Düşünce yoksulu kişiler tilkiye ne kadar benzerler (s. 61).”

“Alıştınız mı, problem kendiliğinden çözülür. Korku korku kalmaz. İnsan alışmadığı, bilmediği nesnelere yadırgar, onlara karşı bir çekingenlik duyar. Ama bir de alıştı mı, ne korku duyar, ne yadırgama (s. 62).”

“Kendi iyiliğiniz, kendi yararınız için başkalarını yolundan etmeye kalkarsanız kimse oyununuza gelmez; kimse külyutmaz bu dünyada. Bunu iyi belleyin (s. 63).”

“İğneyi kendinize çuvaldızı başkasına... Derler (s. 66).”

“Kötülere sırasında bir yararımız dokunur, buna karşılık onlardan bir iyilik görmezsek hiç üzülmemeli, bize zararı dokunmadı diye üstelik sevinmeliyiz (s. 69).”

“El elden üstündür (s. 70).”

“İyi yürekli kötüleri yola getirmek için bütün çabalarını harcarlar. Fakat ne fayda, kötü, yolundan ayrılır mı (s. 72)?”

“Büyükülüğe özentisi insanın başına bela sardırır. Bir süre çevreye inandırabilirsiniz ama, gün gelir bu yalanınız, uydurmacılığınız ortaya çıkar, o zaman ne yaparsınız ki (s. 78).”

4.52.2. İdeolojik Söylemler

“Tanrı hiçbir zaman böbürgen, öğüngeç kişileri sevmez: O, hep suskunlardan, yoksullardan, boynu büküklerden yana olur; onları tutar, onları severmiş (s. 74)!”

“Bu masal, yazılanın bozulmayacağına örneklik ediyor (s. 75).”

“Tanrılara keçi kurban edip, etini de ateşte yakıyorlar (s. 87)“

“İnsanoğlunun ya da öbür yaratıkların elinden bir şey gelmese bile, tanrılar gün gelir hesap sorarlar (s. 88).”

“Hak her zaman yerini bulur. Kötülük eden, cezasını çeker. Ölüler bile buna yardımcı olur (s. 94).”

“Alinyazısına inanılırsa bu masal, ne kadar çaba gösterilirse gösterilsin yazılanın bozulmayacağına örneklik ediyor. Ama biraz dikkat, biraz daha göz açıklığı bu yazıyı değiştirmez miydi sanki (s. 116)?“

4.52.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Önüne geleni pençelemek, ona buna homurdanıp kükremek de ne oluyormuş? İşte, evlerde karılar kocalarına da aynı şeyi yapıyorlar. Aslan mı onlar şimdi (s. 23)?“

“Erkeksen çık karşıma da dövüşelim, bakalım kim kimden yavuzmuş (s. 23)?“

4.52.4. Tek ve Değişmez Doğrular

“Dövüşüp sövüşmek iyi mi? Barış içinde yaşamak varken üstelik... Dövüşenler için son her zaman kötüye varır, bir kazanç getirmez (s. 14).”

“Yalnız diline, gırtlığına güvenenler, bir gün gelir; ürküttüm, korktum sandıklarının kaba gücüyle ezilip yok ediliverirler (s. 15).”

“Birlik, güçlülük verir. Bir olundu mu düşmanlar çekinir, sokulamazlar. Akıllı kişi dediğin, dostlarının, akıl yoldaşlarının yanından ayrılmaz, kopmaz hiç. Güvenli olur (s. 22).”

“Pazu yardımı gerektiği yerde, laf ebeliği ne iş görsün? Böylelerine güveneyim dediniz mi yandıığınız gündür (s. 29).”

“O kurbağa akıllı kurbağaymış. İşin önünü değil, asıl ardını, sonunu düşünmüş. İnsan, önceden ‘olur’ u da hesaplamalı, ‘olmazı’ da (s. 31).”

“Güvendiğiniz dağlara kar yağar da, hiç ummadıklarınız size kurtarıcı gelir. Ne demişler: ‘Ummadığın taş, baş yarar’ (s. 38)...”

“Kötüler güçlenip palazlandılar mı, çekilmez olurlar. Git gide büyük kötülük işler olurlar, çevresindekilerin emdikleri sütü burunlarından getirirler. En uygunu bu kişilerden uzak durmaktır (s. 39).”

“Kötüler sağlıklarında herkese yaka silktirirler. Çevreleri de ancak öldükten sonra ondan kurtulurlar (s. 40).”

4.52.5. Şiddet

“ ‘Sen çekil, hayır sen çekil’... diye itişip kakışma, sonunda dövüşe çevrilmiş. Nasıl bir dövüş? Kıyasıya, kırasıya, öldürüp ölmecesine (s. 14)!”

“Ayağını bastığı gibi kurbağayı pırlatmış, öldürmüştü (s. 15).”

“Bir dövüş başlamış ki, evlere şenlik (s. 28)!”

4.53. Gümüş Kanat

Tablo 55. Gümüş Kanat Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
14 0,7	0 0	4 1,20	3 1,11	10 1,26	4 6,15	2 0,89	0 0	3 4,10	1 0,12

“Gümüş Kanat” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 4 (% 1,20), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 3 (% 1,11), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 10 (% 1,26), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 4 (% 6,15), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 3 (% 4,10) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 14 (% 0,7), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 10 (% 1,26), en az ise “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.53.1. Öğretme ve Belletme

“Üstün, başın kola lekeleriyle dolu. Seni bu kılığınla görenler, koca bir matbaanın ustabaşısı değil, çöpçü onbaşısı sanacaklar (s. 5)!”

“Tebeşir, toz, mürekkep, ıslak elbiselerden çıkarak birbirine karışan mektep kokusu ne kadar güzeldi. Derin derin soluklarla bu havayı içine çekti (s. 44).”

“Yanından geçen çocuklar mektep kokuyorlardı (s. 52).”

“Tıpkı penceredeki çiçek gibi taze ve canlı idi. Varlığından taşan yaşama mutluluğunu çevresindekilere aşıyordu (s. 63).”

“Sonra anladım ki dünyada hazine çalışmak, saadet sağlıkmış (s. 73).”

“Annem yabancı evlerde değil, kendi yuvasında dikişlerini diker (s. 99).”

“Ellerinde bütün korkuları, üzüntüleri yok eden bir kudret vardı (s. 134).”

“İnsanların yaşaması için ölen balıklar (s. 137).”

“Sen çok terbiyeli ve çalışkan bir çocuksun (s. 150).”

“Annenle ben birbirimize saygı, muhabbet ve şefkatle muamele ederiz. En ufak fikir ayrılığımızda bile seslerimiz normal tonundan fazla yükselmez. Birbirimizin gönlünü kıracak münakaşalardan kaçır, gönlü hoş edecek vesileler ararız. Birbirimizin yükünü, ıstırabını paylaşıyoruz (s. 160).”

“Hiç değilse şimdi, paralı bir adam olacak. Daha çabuk iyileşir (s. 165).”

“Sadece ciğer yiyen kedilerin tüyleri dökülürdü (s. 183).”

“Felâketlerden korkmamak, cesaretle göğüs germek lâzımdı. Zorluklarla döğüş edenler, ancak onlar, güçlükleri yenebiliyor, savaşı kazanabiliyorlardı. Ve gene biliyordu ki, hayatta acılara sabırla, ağır başlılıkla dayanıp mücadele edenlerin yüzüne talih gülüyordu (s. 199).”

4.53.2. Korku ve Kaygı

“Bu düşünceler hastalığının, parasızlıklarının, gelecek günlerin korkuları ile karanlıktı. İçi, bağı üşüyordu (s. 35).”

“Bu, belki de annesi ile babasını kaybetme korkusunun dinmez üzüntüsü idi. Babası ile annesinin yaşamadıkları hayaller ne kadar karanlık olurdu (s. 123).”

“Ölüm, ölüm... Ya ölüm... (s. 132)!”

“Onun hayatla döğüşebilecek kuvvetli bir erkek olması lâzım. Bu kadar derin hassasiyet, bu incelikle yaşayışın çetin kavgalarına göğüs geremez yavrucuğum (s. 141)...”

4.53.3. İdeolojik Söylemler

“Şeytan çeker Kemal! Düşersin (s. 10)!”

“Allah’a gitmek üzere sıralanmış füzeleri andırıyordu (s. 98).”

“Bütün varlığı ışık olmuştu. Kemal birdenbire yüreğinde Allah’ı buldu (s. 137).”

4.53.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Babası dalgalı sarı saçları ile tıpkı aslana benziyordu (s. 12).”

“Eğer evimin işlerini ihmal edeceğimi sanıyorsan yanılıyorsun (s. 16).”

“Halbuki şimdi kararını erkekçe bir tavır ve sesle ona söylüyordu (s. 41).”

“Her gün hanımlardan biri çay hazırlama ve çay takımlarını yıkama vazifesini üstüne alıyordu (s. 114)“

“Kemal hepsinin küçüğü ve erkek olduğu için ona sadece, çarşıdan alış veriş yapmak düşüyordu (s. 114).”

“Annemin de böyle bir mutfağı olsa (s. 143)!”

“Mutfakta çalışmak hanımlar için bir zevkti (s. 143).”

“O güzel kızların dansları (s. 147)...”

“Kemal ciddi bir büyük erkek tavrıyla babasının sol tarafında duruyordu (s. 158) “

“Bir erkek çocuğa ağlamak yakışmaz (s. 182)!”

4.53.5. Toz pembe Bir Dünya

“Kemal onları kendine arkadaş sayıyordu. Hele çalışırken sanki ‘Mühendis olacaksın! Mühendis olacaksın!’ diye tempo tutuşlarına bitiyordu. Bazı makineler şarkı söylüyordu, bazıları şiir okuyorlardı (s. 51).”

“Tarih babasının ağzında bir masaldı. Annesi eski Türk sanatkârlarını anlatırdı. ‘Babam mühendis değil, fakat çok şey biliyor. Çok okumuş. Ben de okuyacağım, çalışacağım. Çocuklarım olursa bir gün (s. 56)...”

“Belki de bu garip yavru peri padişahın oğlu idi (s. 98).”

“Yoksa bu siyah kalem değil de perinin sihirli değneği miydi (s. 189)!”

4.53.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Daha iyi, kitap kitaptır, her zaman için. Sinema ise iki saatlik bir masal (s. 15).”

“Bu çok esaslı bir kitaptır (s. 15).”

4.53.7. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Usta Barba’nın kalın sesle söyledikleri, basık kemerli dehlizde çok esrarlı bir hava yaratıyordu (s. 73).”

“Kemal’in çevresini büyü, esrarlı bir masal havası sarıvermişti (s. 97).”

“Birtakım gizli kuvvetler insanlara hükmediyor (s. 136).”

4.54. La Fontaine'den Seçmeler

Tablo 56. La Fontaine'den Seçmeler Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
26	35	3	0	1	0	0	2	0	3
1,3	4,75	0,90	0	0,12	0	0	0,64	0	0,37

“La Fontaine'den Seçmeler” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 26 (% 1,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 35 (% 4,75), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0,90), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 35 (% 4,75), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 26 (% 1,3) tümce, en az ise “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 2 (% 0,64) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.54.1. Öğretme ve Belletme

“Hem kim övülmekten hoşlanmaz ki (s. 15)?”

“Toplum içerisinde de işi gücü düzenbazlık, dolandırıcılık olan kimseler vardır. Bunların masaldaki eşekten farkları yoktur. Er veya geç düzenleri ortaya çıkar. Ne demişler ‘Yalancının mumu yatsıya kadar yanar’ (s. 29).”

“Güneşin doğuşuyla birlikte dünyada hayat başlıyor (s. 30).”

“İnsanların çalışıp karınlarını doyurmaları gerekiyor (s. 38).”

“Sayın köylü kardeş, sende o evlat acısı, bende de bu kuyruk acısı varken biz seninle artık dost olamayız, demiş (s. 39).”

“Misafir umduğunu değil, bulduğunu yer (s. 46).”

“Eh ahmaklar kendi fikirlerini, dünyanın en iyi fikri sanırmış (s. 49).”

“Görüyorsun ki yüksek mevkilerde iş yapmak öyle kolay değil (s. 68).”

“Övülmek kimin hoşuna gitmez ki (s. 71)?”

“Herkesin hanının hamamının olması gerekmiyor (s. 84).”

“Her yazın kışı, her kışın da baharı olur. Dünya dönmeye devam eder ve mevsimler birbirini takip eder (s. 96).”

“Bütün canlılar yaşamının ne güzel olduğunu baharda daha bir iyi anlıyordu (s. 96).”

“Kendin ettin, kendin buldun (s. 98).”

“Gevezeliğin, boşboğazlığın sonu budur. Kibir, merak, budalalık, kendini büyük görme birbiriyle yakın akrabadır. Bu yakın akrabalar bir kimseye musallat olurlarsa, o kişinin felaketine sebep olurlar (s. 101).”

“Şarkı, türkü dinlemek karnı tok olan kişilerin işidir (s. 103).”

“Birincisi, küçük düşman çoğu büyüğünden daha beterdir. İkincisi ise; insanlar büyük belalardan kurtulur da eften püften sebepler sonucu helak oluverir (s. 116).”

“Ne demişler, aza kanat etmeyen çoğu hiç bulamaz (s. 119).”

4.54.2. Öğüt ve Emir

“Ne mutlu size. Demek bütün yaz saz çalıp şarkı söylediniz. O zaman şimdi de buyurun oynayın biraz, demiş (s. 12).”

“Her yüze güleni dost sanma, demiş (s. 16).”

“İyilik yap, denize at. Balık bilmezse, Halık bilir. Hiçbir iyilik karşılıksız kalmaz. Hep iyilik yapanlardan olalım emi sevgili okurlar (s. 36).”

“Kalp sırça köşktür. Yıkıldıktan sonra onarılması çok zordur (s. 39).”

“Birazcık cesur olursan bu korkuyu yenersin. Bu sıkıntılardan kurtulursun (s. 41).”

“Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz (s. 51).”

“Bir kimse peşin hükümlüye, onu verdiği karardan döndürmek zordur (s. 54).”

“Derdini söylersen belki bir dermanını buluruz (s. 55).”

“Aslında dünya sevdiklerimizle güzel (s. 59).”

“Bu nedenle seven kişilere sevdikleri hayaller olmalı (s. 59).”

“Gezmek istediğinde yanı başımızdaki güzel yerlerde sevdiklerimizle beraber gezmeliyiz (s. 59).”

“Boş boş öğünmek başa bela. İnsan yaptığı işini en iyi şekilde yapmalı. Kimseyi de yaptığı işten dolayı küçük görmemeli (s. 68).”

“Gurur yapar olanları tüm açıklığıyla yaşamazsak, bizler de kurdun durumuna düşebiliriz (s. 71).”

“Danışacağımız kimseleri bilgili insanlar arasından seçelim; kendi kararımızı en doğru şekilde kendimiz verelim (s. 75).”

“İnsan elinde olan bire bakmalı. Elden gelecek ikinin bize bir faydası yoktur (s. 77).”

“Hem atalar ne demiş: Dimyat’a pirince giderken, evdeki bulgurdan da olmak var (s. 77).”

“Çalışan kazanır, elması kızarır (s. 79).”

“Geçmişte yaşayan kişilerin tecrübelerinden faydalanmalıyız (s. 82).”

“İnsan bir delikten iki defa ısırılmaz (s. 82).”

“İnsanlar bir şekilde ellerindekilerle mutlu olmayı öğrenmelidirler (s. 84).”

“Sevgili okurlar yardımsever olmalıyız. Bu arada her yapanın yaptığını da yapmaya kalkmamalıyız. Yoksa sonumuz sünger yüklü eşeğin sonundan farklı olmaz (s. 93).”

4.54.3. Korku ve Kaygı

“O ses de neyin nesi? Birileri evime mi girmeye çalışıyor? Yoksa deprem mi oluyor (s. 40)?”

“Çünkü en ufak tıkırtıdan tedirgin oluyormuş (s. 41).”

“Korka korka yuvasından çıkmış. Tedirginlikle sağına soluna bakmış. Etrafta kimsecikler görünmüyormuş. Yani korkulacak bir durum yokmuş. Fakat tavşan yine de korka korka dere kenarına doğru yürümeye başlamış (s. 42).”

4.54.4. Tek ve Değişmez Doğrular

“İyi bir dost her şeyden daha değerlidir (s. 59).”

“Canlılar doğar, büyür ve ölürlür. Bu değişmez bir kanundur (s. 123).”

4.54.5. Şiddet

“Annesinden dayak yememiş ama bir ton azar işitmiş (s. 31).”

“Hepsi birden katırı dövmeye başlamışlar. Katırın sopa yemedik yeri, kırılmadık kemiği kalmamış. Eşek sudan gelinceye kadar katırı dövmüşler. Sonra da paraları alıp oradan uzaklaşmışlar (s. 68).”

“Çiftliğin bahçesinde aradığı gibi sağlam bir sopa başlamış. Ondan sonra da bahçede eşeğe sağlam bir meydan dayacağı anlamış (s. 106).”

4.55. Gururlu Peri

Tablo 57. Gururlu Peri Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
60 3,00	14 1,90	0 0	4 1,48	4 0,50	0 0	6 2,67	5 1,60	0 0	8 0,99

“Gururlu Peri” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 60 (% 3,00), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 14 (% 1,90), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 3 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 4 (% 1,48), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 4 (% 0,50), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 6 (% 2,67), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 5 (% 1,60), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 8 (% 0,99) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 60 (% 3,00), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 14 (% 1,90) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 4 (% 1,48), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 4 (% 0,50) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.55.1. Öğretme ve Belleme

“Kurt dumanlı havayı sever, derler (s. 6).”

“Acıyı değil, acımayı sormuş öğretmen. Merhameti yani. Başkasını kötü durumda görüp de üzülmeği yani. Osmanlıcasıyla merhamet, öz Türkçesiyle acımak, bu (s. 7).”

“Aynı sevgiyi ve ilgiyi yabancılara gösterebilen insan, gittikçe daha çok insanlaşır. Birincisi yalnız yakınlarına açık, öbürlerine kapalıdır. İkincisi, ırk, ulus, din ayrımı gözetmeksizin bütün insanlara açıktır (s. 9).”

“Demem o ki, insan kendini karşısındakinin yerine koyar. Karşısındakine acır, acınır görünürken, dönüp dolaşıp kendine acır. Kısacası, acıma duygusunda ben her zaman biraz gizli bir bencillik bulmuşumdur. O yüzden de, birisine acıyorsa, onu sevmeyi yeğlerim (s. 10).”

“Bu zamanda çocuk yetiştirmek, çocuk okutmak çok güç (s. 12).”

“Arada bir uzaklık bırakacaksın ki, diye tamamladı Muharrem Ağa, saysın seni. Korksun senden (s. 13).”

“Önce korkmalı, başçavuşum. Korkmalı, yılmmalı benden (s. 13).”

“Senden korkan, gözü yılgın çocuk sana açılır mı, ağam? Duygularını, düşüncelerini saklar, gizler senden. Niyetlerini, dileklerini dışa vurmaz, içine kapanır. Tosbağa gibi büzülür sana karşı. Öz çocuğunu tanıyamazsın. Yabancı biri gibi olursun (s. 13).”

“Babasını seven, babasına arkadaş olan hiçbir çocuk böyle şeyler söylemez ona. Dili varmaz. Tam tersine, aradaki yakınlığı yitirmemek, bozmamak için, sözlerine, davranışlarına daha çok dikkat eder (s. 14).”

“Yaşlı karılar cadıya benzer (s. 19).”

“Yaşlı kadına göre, aç doyurmak, kirliyi temizlemekten daha önemliydi. Önde gelirdi (s. 21).”

“Yaşlı kadınlara kocakarı denilmez yavrum, ayıptır (s. 22)...”

“Birisi bize yakınlık gösterirse, bizi severse, gözümüze güzel görünür de (s. 23)...”

“İnsan her şeyden önce ana dilini bilecekti. Onu düzgün konuşacak, yanlışsız yazacaktı (s. 24).”

“Eskiden, ‘Pire itte, bit yiğitte bulunur’ derlermiş (s. 27).”

“İnsan her şeye alışır (s. 29).”

“Askerlik böyledir oğlum, emir ve komuta zincirine dayanır (s. 38).”

4.55.2. Öğüt ve Emir

“Duydun, ben derim, aç kurtla tok it baş edemez. Kuyruğunu kıstırıp kaçır bir deliğe (s. 11).”

“Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır (s. 12).”

“Unutma evlât, can boğazdan gelir (s. 28).”

“Öğretmenin yanında kimse kimseyi küçük düşürmemeliydi. Kendi aralarında birbirlerine her şeyi söyleyebilirlerdi, ama öğretmenin yanında hayır! Korkaklıkla, kavgacılıkla, yalancılıkla suçlayamazlardı birbirlerini (s. 68).”

“Tanrı’dan korkar gibi korkmalısın kraldan (s. 79)!”

“Hayvanlar dünyasına egemen olan, orman yasasıymış. Acaba insanların arasında hangi yasa egemen ve geçerli olmalıdır (s. 106)?”

“Herkes herkesi sevmeli (s. 111).”

“Herkes herkese acımalıdır? Herkes herkesi sevmelidir (s. 111).”

“Leylekler fazladan doğan yavruyu, sakat doğan yavruyu yuvalarından atarlarmış (s. 135).”

“Ana baba, evladını, yalnız evladı olduğu için değil, onun uslu, yetenekli, çalışkan olduğunu gördüğü için de sevmelidir (s. 136).”

“Yoksulluk hiç ayıp değil, diye konuştu. Ayıp olan, tembelliktir, çalışmamaktır. Bu bir. İkincisi, yoksula ve güçsüze çullanmak ayıpların en büyüğüdür (s. 166).”

“Her kim olursa olsun, dara zora düşmüş birini kurtarmaya çalışmamak, sonunda utandırır insanı. İnsan olan, olaya seyirci kalmanın utancını duyar (s. 182).”

4.55.3. İdeolojik Söylemler

“Ulu Tanrım, sen hiçbir yavruyu anasız, babasız koyma! Hep analı, babalı büyüsün! (s. 51)“

“Yüce Tanrı, kuzuları kurtlar yesin diye yaratmıştır (s. 72).”

“Tanrı’dan korkar gibi korkmalısın kraldan (s. 79)!”

“İnsan hayvandan türemiştir, diyelim, maymunların bir kolundan türemiştir, ama akıyla ve duygularıyla hayvanlardan başkadır, çok başka (s. 182)!”

4.55.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Varsın bubasına açılmasın. Bizde çocuk kısmısı, erkek ise ağasına, kız ise anasına, bacısına açılır (s. 13).”

“Ne de olsa kız çocuğu, tabii (s. 43).”

“Kızlardan aslan çıkmaz ki (s. 67).”

“Erkek kızmış (s. 172).”

4.55.5. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Oğlum, yaşına göre konuş (s. 11).”

“Bizde töre budur (s. 13).”

“Böyle bir evlât yetiştirdiğimden ötürü elâleme rezil olurum (s. 14)!”

“Sağdan soldan, özellikle büyüklerden işitirdi. Durumundan, ağır işinden yakınanlara, ‘Yiğit dediğin dayanıklı olur!’ derlerdi onlar (s. 37).”

“Ana baba olup da bağırmanın yoktur (s. 113).”

4.55.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“Oğlum, yaşına göre konuş (s. 11).”

“Çocuk ile yüzgöz olmayacaksın (s. 12).”

“Hani, kimse kimseye acımazdı. Başkasına acıyan kendine acır diyordun. Sen, kendine karşı acımasızdın. Onlar ne oldu (s. 45)?”

“Hayvanlar arasında orman yasası geçerlidir. Oysa insanlar arasında yalnız sevgi yasası geçerlidir (s. 184).”

4.55.7. Şiddet

“Durur muyum, yapıştım kulaklarına kerataların (s. 12).”

“Onları anaları döver. Ben dövmem (s. 12).”

“Çünkü döver isem bir yerlerini kırarım. Bakarsın elimde kalırlar (s. 12).”

“Çocuk dediğin az biraz okşanmalıdır, sopayı tanımalıdır. Yoksa başa çıkılmaz (s. 13).”

“Anan dayakçı mıdır? Döver mi beni (s. 19)?”

“Recep, yandan saldırıya geçerek bir tokat yapıştırdı Peri'nin yüzüne (s. 124).”

“Deminden kıza tokatı yapıştıran, tekme basan da kendisiydi oysa (s. 126).”

“Ben şimdi sizi aşağıda falakaya çekeyim de görün (s. 168)!”

4.56. 87 Oğuz

Tablo 58. Oğuz Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
20	5	0	0	7	0	2	3	0	5
1,00	0,67	0	0	0,88	0	0,89	0,96	0	0,62

“87 Oğuz” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 20 (% 1,00), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 5 (% 0,67), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 7 (% 0,88), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0,96), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 5 (% 0,62), oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 20 (% 1,00), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 7 (% 0,88) tümce, en az ise Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.56.1. Öğretme ve Belletme

“Çok yorulanlar, elbette çok uyumak isterler (s. 9).”

“Nedense bütün mekteplerde böyledir. Son sınıf talebesi her zaman diğer çocuklardan daha ağırbaşlı ve biraz da her şeye karışan, öbür çocukları aşağı gören bir hâl alır (s. 21).”

“Bu çocukların kusurunu kendilerinden çok onları büyütenlerde aramak doğru idi (s. 36).”

“Çocuk deyince benim aklıma dünyanın en güzel ve en iyi mahlûkları gelir (s. 41)!”

“Hâlbuki hiçbir Türk çocuğu dersinden mahrum edilemez (s. 55).”

“Hâlbuki bizim istediğimiz çocukları yetiştirmek için onlarla el ele vermektir. Biz öğreteceğimiz şeyleri yalnız mektepte çocuğa aşılayamayız... Evde aykırı bir terbiye alan çocuğu yetiştirmek kolay şey midir (s. 63)?”

“Böyle hürmet edilen yerlere çiçek götürüp bırakmak âdettir (s. 69).”

“O bir dahidir. Evet ne yazık ki dehanın çamuruyla yoğrulmuş bir vücudun tam heykelini daha hiç kimse yapamayacak (s. 73)!”

“Anadolu yavruları daha uzun yollarda, çıplak ayaklarıyla yürüyerek cepheye mermi taşımışlardı (s. 80).”

“Türk çocuğu deyiniz... Bütün Türk çocukları aynı soydandır. Hepsinin de bacağında ve kalbinde kuvvet vardır (s. 80).”

“Mektep bir insan fabrikasıdır. Oranın mühendislerine biraz da itimat etmelisiniz (s. 80)!”

“Ayasofya'nın yanında Türk'ün zaferin yükselten Sultanahmet Camii'ni göğüsleri kabararak seyrettiler (s. 83).”

“Hocanım ben Türk'üm!... İnsan kendi dilini bilmezse neyi bilecek?... Türk çocuğu Türkçe dersinden her zaman tam numara almalıdır (s. 86)!”

“Onca çocuk, koşmalıydı. Çocuk, düşmeliydi. Çocuğun kafası patlamalı, fakat gık dememeliydi (s. 88).”

4.56.2. Öğüt ve Emir

“Siz yarının büyükleri, bu memleketin idarecileri olacaksınız... O zaman gözünüzü açınız... Böyle şirketlere, tramvay gibi, otomobil gibi, umumi bahçeler, hayvan müzeleri, hatta sinema gibi şeylere imtiyazlar verirken daima mektep çocukları için bir pay ayırın... Çocukların bunlardan para vermeksizin istifade etmelerini ilk önce öne sürün (s. 79)!”

4.56.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Hâlbuki kadıncağız pek haklıdır. Akşamlara kadar çalışıp uğraşan bir kadın nasıl erkenden uyuklamasın (s. 9)?”

“O, bütün çocukları sever fakat nedense kızlarla pek geçinemez, onlara eziyet etmekten hoşlanırdı (s. 21).”

“Elinden gelse de kızlar gibi temiz defter tutsa sınıfta birinci olacaktı ama o hiçbir şeye aldırılmazdı (s. 87).”

“Kızlar karşıdan Selim’e bakarak yapmacık iç çekmeleriyle ona çok acıyormuş gibi görünüyorlardı. Bu suretle çocukça bir büyüklük gösterdiklerini zannetmekte idiler (s. 111).”

“Erkek gibi çocuğa şaşıyordu (s. 116).”

“Anasını da, arkadaşını da hayretler içinde bırakan bir erkeklikle (s. 121).”

“Hanife Hanım, günden güne büyük bir adam, hayır büyük bir adam değil de ağırbaşlı ve akıllı bir adam olan Oğuz’a karşı artık bir saygı duyar gibi oluyordu (s. 122).”

4.56.4. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Ne bağıryorsun ayol, kahve taşması iyidir... Bereketdir (s. 32)!”

“Hâlbuki bir çocuğa, aşka bir çocuktan daha ziyade ehemmiyet vermek olur mu hiç?.. Mektep, çocukların dünyasıdır. Orası onu kendine uydurur. Böyle üstüne üflene üflene büyütülen bir çocuk; yarın zayıf, pısırık bir adam olacaktır. Hâlbuki Türkiye Cumhuriyeti’ni yükseltmek için atılgan, cesur, çelik vücutlu ve çelik kafalı gençler lâzım (s. 42)!”

4.56.5. Tek ve Değişmez Doğrular

“Bu çocukların kusurunu kendilerinden çok onları büyütenlerde aramak doğru idi (s. 36).”

“Eti senin, kemiği benim sözünden vazgeçiniz... Onların hepsi, bu toprağın, bu yurdun yavrularıdır. Onları sağlam, gürbüz, bilgili ve kafalı yetiştirmeye mecburuz (s. 99)...”

4.56.6. Şiddet

“Oğuz bu oyunu etrafındakileri tokatlamak için vesile yapmıştı. Birine kızdı mı ‘el bende’ ye başlardı (s. 46).”

“Dayağa idmanlı olan Oğuz bu bakışların altında daha çok ezilmiş ve daha çok acı duymuştu (s. 61).”

“Bir yandan genç efeler başlar silah atmaya (s. 95)...”

“Zeybekler saz çalarak, silah atarak döner (s. 95)...”

“Anasından, babasından hatta bazı komşulardan kaç defa dayak yemiş... Oğuz, ağlamamıştı (s. 104).”

4.57. Peter Pan

Tablo 59. Peter Pan Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
4	0	2	1	8	2	0	0	0	21
0,2	0	0,60	0,35	1,01	3,07	0	0	0	2,60

“Peter Pan” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 4 (% 0,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 8 (% 1,01), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 2 (% 3,07), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 21 (% 2,60) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 21 (% 2,60), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 8 (% 1,01) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 2 (% 3,07), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.57.1. Öğretme ve Belleme

“Üstelik başına ıslak bir havlu sarmıştı. Bu şekilde kafasının daha fazla çalışacağına inanıyordu (s. 10).”

“Uçmak için cesaretin en büyük enerji kaynağı olduğunu anlamıştım (s. 26).”

“Anne, yuvayı koruyup gözetir (s. 64).”

“Çünkü artık, şen masum kalpleri yoktur da ondan. Ancak masum bir kalbe sahip olanlar uçabilir, dedi (s. 138).”

4.57.2. Korku ve Kaygı

“Kamara mezar gibi karanlık, hayaletler basmış olmalı, dedi (s. 105).”

“Kaptan, ben yapamam. Bunu benden istemeyin, dedi (s. 105).”

4.57.3. İdeolojik Söylemler

“Ama ölüm bizi korkutmamalıydı. Annem bize, ölen çocukların cennete gideceğini söylerdi (s. 99).”

4.57.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Michael, bir erkek gibi davranmalısın oğlum (s. 11).”

“Alev gibi yanar gözleri, parlayan saçlarıyla, kabilenin bütün erkeklerini mest edermiş (s. 39).”

“Ben artık evin hanımıydım ve bakmak zorunda olduğum çocuklarım vardı (s. 58).”

“Günümün çoğu onlara yemek pişirmekle geçiyordu (s. 58).”

“Dikişi dikip yama yamardım. Aynı zamanda soluklanacak zaman bulur, çocuklara da yeni elbiseler dikerdim. Çocukların hemen hemen hepsi, paltolarını dizlerinden yıpratırdı (s. 58).”

“Anneyi de yanımıza alırız. Üstelik bize güzel yemekler de yapar, dedi (s. 65).”

“Kadınlar birbirinden leziz yemekler yaptılar (s. 121).”

4.57.5. Toz pembe Bir Dünya

“Tam bu sırada Peter, cebinden bir avuç peri tozu çıkardı ve üçümüzün üzerine doğru serptikten sonra bize şöyle dedi (s. 24).”

“Bir mucize gerçekleşti ve biz odanın içinde kuşlar gibi uçmaya başladık. Tavana doğru yükseliyor, oradan aşağıya doğru iniyorduk. Odanın içinde dört dönüyorduk (s. 25).”

4.57.6. Şiddet

“Peter Pan’ı bu kancayla öldürmek istiyordu (s. 39).”

“Gece gündüz onu öldürebilmek için hayaller kurardı (s. 39).”

“Şu veledi yakalayıp kılıcımla biraz oynamak isterdim doğrusu (s. 42).”

“Kolumu kesen, Peter denen o adamı yakalamak istiyorum. Yakalar yakalamaz da, onu doğduğuna pişman edeceğim, diyormuş (s. 43).”

“Tabi bu pasta zehirli bir pasta olduğu için, çocukların ölümü onlar için çok kolay olacaktı (s. 46).”

“Ben görününce alırlar volta,

Ansızın kapılıp korkuya,

Kemiklerinde et kalmaz,

Kanca'yla el sıkışınca (s. 46)..."

"Wendy'i vurmanızı söylüyor (s. 49)."

"Düdük'ün attığı ok, Wendy'e isabet eder. Wendy, paldır küldür yere düşer (s. 50)."

"Hadi, sen de beni vur ve öldür, dedi (s. 52)."

"John, Smily ile boğuşmaya çoktan başlamıştı bile. Düdük ise Starki ile kapışmıştı. Kıran kırana bir dövüş, almış başını gidiyordu (s. 70)."

"Ona doğru bıçağını çıkarıp saplayacaktı (s. 70)."

"Doğrusu Kaptanın duygularını, onun üzerindeki kanları silen yandaşları da merak ediyordu (s. 87)."

"Onu yakalamak ve öldürmek, düşlerini süsleyen en güzel rüyaydı (s. 87)."

"Onu öldürürlerse ne ala, ölürlerse de ne ala. Her ikisi de bizim için güzeldir, dedi (s. 107)."

"Çocuklardan birini kancasına takmış, bir kuş gibi havada uçuyordu (s. 111)."

4.58. Aldı Sözü Anadolu

Tablo 60. Aldı Sözü Anadolu Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
63	21	0	1	9	2	2	6	0	2
3,15	2,85	0	0,35	1,14	3,07	0,89	1,92	0	0,24

"Aldı Sözü Anadolu" adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta "Öğretme ve Belletme" anlayışına yönelik 63 (% 3,15), "Öğüt ve Emir" anlayışına yönelik 21 (% 2,85), "Korku ve Kaygı" anlayışına yönelik 0 (% 0), "İdeolojik Söylemler" anlayışına yönelik 1 (% 0,35), "Cinsiyet Ayrımcılığı" anlayışına yönelik 9 (% 1,14), "Toz pembe Bir Dünya" anlayışına yönelik 2 (% 3,07), "Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar" anlayışına yönelik 2 (% 0,89), "Tek ve Değişmez Doğrular" anlayışına

yönelik 6 (% 1,92), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 63 (% 3,15), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 21 (% 2,85), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 9 (% 1,14) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 2 (% 3,07), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.58.1. Öğretme ve Belletme

“Çınar dediğin evlat, devlet gibi. Koca devletimiz de böyle budanıp gitmedi mi? Ama sen köke bak, gövdeyi ayakta tut. Yeni dallar sürer, taze yeşillikler doğar. İş kökte ve gövdede (s. 8).”

“Tarihî hazineleri, eski eserleri, folklor zenginlikleri, tabiat güzellikleriyle her an yeniden keşfedilmeye hazır bir ülkedir bu vatan (s. 11).”

“Anadolu insanı, Anadolu’nun bereketini, yaşlı bir ananın bakracındaki ana sütü gibi ak ayranında simgelemiş, bu anada doğuran ve besleyen Anadolu’yu bulmuştur. Bu yüzden Anadolu’da tarihinin ilk gününden beri ana sevgisiyle Anadolu sevgisi birbirinden ayrılmaz bir bütündür (s. 12).”

“Yazı nedir, diye sorarsanız; size düşünceyi, sözü, çizgiye dökmektir, diyebiliriz. Her yazı bir düşünceyi anlatır, bir sözü gerektirir (s. 17).”

“Yavuklusuna sarı bir mendil gönderen kızın sevdası yeğindir, sararıp solmadadır. Yeşil murattır, aşkta karşılık bekler; mavi umuttur, beyaz mutluluk. Siyah üzüntüyü, pembe bozuntuyu dile getirir. ‘Al giyenin gönlü dolu, mor giyenin çoktur malı.’ Derler (s. 18).”

“Anadolu kadını, tezgâhının ya da gergefinin başına geçti mi, tam bir okur yazardır. Bir kitap dokur, onu o dilden anlayan okur (s. 18).”

“Hele Anadolu’da kilim demek, renk demek, renge susamışlık demek (s. 18).”

“Anadolu kilimleri, doğaya karışmış, doğanın çocuğu Anadolu kadınının alın yazısıdır, çilesidir (s. 18).”

“Anadolu’nun tüm insanları, manevi dünyası, en küçük ayrıntıları ve göz alıcı renkleriyle kilimlerde yüze güler (s. 19).”

“Kız, çeyizindeki kilimiyle övünür; delikanlı, kilimlerde sevgilisinin hayalini görür. Kilim, Anadolu’da gönül dolusu türküdür (s. 19).”

“Anadolu’da kilim demek, özlemi, inancı, sevgiyi, ilmik ilmik, renk renk dokumak demektir (s. 19).”

“Kilim, onun dilinden anlayanlar için yerine göre bir dilekçe, bir mektup olur (s. 20).”

“Tuzu, ilk çağlarda, genellikle avcılıkla geçinen Türklerin keşfettiğini, dünyaya Türklerin tanıttığını tarih yazar (s. 53).”

“Osmanlı ordusundaki bir geleneğe göre ‘ahde vefa’ ve yeminler, tuz, ekmek ve kılıç üzerine yapılırdı (s. 54).”

“Çoğu zaman halkın mezar ve türbe ziyaretlerinde bir tutam tuz götürmesi, tuzun kutsal sayıldığına bir işarettir (s. 54).”

“Yörük sanatı katıksız halk sanatı, halkın sanatıdır (s. 57).”

“Anadolu derin bir duygusallık içinde, hikâyeleri türküleriyle yaşar. Anadolu insanı beşikten mezara kadar hikâyeleri, türküleriyle harmandır (s. 66).”

“Dedem Korkut Hikâyeleri, Anadolu kültürünün temel taşı demektir (s. 66).”

“Destanları tarih kitapları yazmaz. Destanları olaylar yaratır; olaylar, olağanüstü biçimlerde, halkın hayal gücünde oluşur, sonrası ozan işidir (s. 70).”

“Türkler için, ‘Bu insanlar sevmesini de bilir yaşamasını da!’ demiştir (s. 73).”

4.58.2. Öğüt ve Emir

“Gözün gibi bakar, seversen, sen sevdin mi her çaresini bulursun çınarı ayakta tutmanın ve yüceltmenin; sevmezsen, sahip çıkmazsan, sen de bir balta vurur, çürütürsün. Gün gelir kütüğünü gözler önünde alev alev yakarlar da seyrine bakarlar (s. 9).”

“Güzelin başına, ağanın aşına, atın dikişine bak (s. 22)!”

“Çayı günde birkaç bardak içmeli,

Fazlası hatadır tez vazgeçmeli.

Her hususta kanaati seçmeli,

İsrafta sınırlar geçer isyana (s. 45).”

“Çorbanın yağı yüzünde, insanın merdi sözünde durur (s. 47).”

“İyilik kapısını aç, kötülük kapısını kapa. Açtığın kapıdan bir gün ola ki sultan girer (s. 49).”

“Yolunuz bu töreyi sürdüren bir Anadolu köyüne düşerse sakın ola ikramları geri çevirmeyiniz. Anadolu'nun gönlü incinir, bu gönül sizinledir (s. 52).”

“Herkes kaşık yapar ama sapını ortalayamaz (s. 105).”

“Arı kovanı oğulsuz olmaz, düğün dernek davulsuz olmaz (s. 120).”

“Anadolu'nun geleneksel bu sporu unutulmaktan kurtarılmalıdır (s. 126).”

“Gönülden gönüle yol var demişler (s. 129).”

“Keskin sirke küpüne zarar demişler (s. 129).”

“Eskiden âdettir dağdan gelenler,

Bağda olanları kovar demişler (s. 129).”

“Kül-kömür ye, namert lokmasın yeme,
Gün olur başına kakar demişler (s. 129).”

“Arz eyle bu sözü kendi özüne,
Dost addetme her güleni yüzüne.

İncinme dostunun doğru sözüne,
Doğru söz insana batar demişler (s. 129).”

“Çok sözünü az söyle,
Az sözünü öz söyle (s. 130).”

“Ne var ki, her köy, her kasaba, eski şehir harabelerini, höyükleri gözleri gibi korumalıdır. Bu, hepimize düşen millî bir görevdir (s. 137).”

“Dağda, bayırda, tarlada, bostanda toprak altından çıkan eski eserleri, hemen devletin bu işle görevli memurlarına duyurmak bir kanun görevidir (s. 137).”

4.58.3. İdeolojik Söylemler

“Ne olursa olsun, Anadolu'da suya özlem o değin yeğindir ki su kutsal bir Tanrı vergisidir. Bu yüzden Anadolu insanı birinin elinden su içti mi, ardından ‘Su gibi aziz ol!’ duasını eksik etmez (s. 60).”

4.58.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Genç kız, köyünde, kentinde, gözünü açıp çevresinde pervane gibi dolaşan yağız delikanlıları gördü mü içine bir ateş düşer, çalışır çabalar, çeyizini hazırlar. Ya tezgâha oturur, halı, kilim dokur ya gergefinin başına geçer, nakış işler (s. 17).”

“Anadolu kilimleri, doğaya karışmış, doğanın çocuğu Anadolu kadınının alın yazısıdır, çilesidir (s. 18).”

“Tarihi boyunca kadın, her yerde her zaman güzel görünmek için en göz alıcı renklerle giyinmiş, güzel ne varsa takmış takıştırmış, baştan aşağı süslenmiştir (s. 22).”

“Kızlarınızın yedisi de birbirinden güzel. İçlerinden birini oğluma almak isterim (s. 24).”

“Yeni girmiş on üç, on dört yaşına,
İnce bel üstüne şalı severim (s. 27).”

“Bu ala gözlü güzeller, kar gibi vücutları ile, vahşi ceylanlara benzerler (s. 33).”

“Süt sağmak, yün ve kıldan halı, kilim dokumak, çeşitli bitkilerden boya çıkarmak ve yün boyamak Yörük kadınlarının başlıca uğraşısıdır (s. 57).”

“Allı morlu giysileri içinde süslenip püslenen ergen kızlar suya gider çeşmeye (s. 59).”

“Az sonra, ay parçası gibi güzel yüzlü, fidan boylu, on sekizinde var yok, bir kız dışarı çıkmış. Delikanlı kızı görür görmez, gözlerine inanmamış. Böylesi güzeli, ömründe görmemiş (s. 117).”

4.58.5. Tozpembe Bir Dünya

“Masallar Anadolu’da gerçeğin ötesinde gerçek dışı hayalleri yaşatır. Bu dünyada her şey güzel, her şey insanoğlunun olmasını istediği iyilik ve mutluluk, adalet, eşitlik, kardeşlik üzerinedir (s. 131).”

“Keloğlan’ın kıvrak zekâsı, devlerin gücü, perilerin iyilikseverliği, yiğitlerin kılıcı, ne varsa hepsi insanoğlunun mutluluğu içindir (s. 131).”

4.58.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Anadolu kilimleri, doğaya karışmış, doğanın çocuğu Anadolu kadınının alın yazısıdır, çilesidir (s. 18).”

“Fazla naz âşık usandırır derler (s. 99).”

4.58.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Mutluluk gibi, renkler de ele avuca sığmaz. Bir görüntüdür; ancak görebilenler için (s. 28).”

“Konuk sevmek, konuğa ikramda bulunmak, insan sevgisinin başında gelir (s. 41).”

“Türkleri için, ‘Bu insanlar sevmesini de bilir yaşamasını da!’ demiştir (s. 73).”

“Yaşantımız umutlarla güzeldir (s. 139).”

“Ulaşamadığın yer senin değildir (s. 142).”

4.58.8. Şiddet

“Öyle bir köy varmış ki köye gelen konuğu önce iyi bir döverler sonra da itekleyerek köy odasında yedirir, içirir, ertesi gün de azığını düzer, cebine harçlık kor, yolcu ederlermiş (s. 46).”

“Dinmez ağrım, alınmazsa öcümüz

Hak bizimdir, Hak’tan yana gücümüz

Mevzileri söke söke gideriz (s. 73).”

4.59. Ötleğen Kuşu

Tablo 61. Ötleğen Kuşu Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
26	10	0	1	0	1	0	0	0	8
1,3	1,35	0	0,35	0	1,53	0	0	0	0,99

“Ötleğen Kuşu” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 26 (% 1,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 10 (% 1,35), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 8 (% 0,99) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 26 (% 1,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 10 (% 1,35) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.59.1. Öğretme ve Belleme

“Hey gidi... Bütün düşler, bütün umutlar gibi, ben durdukça o da susar, ben yürüdükçe o da şakımaya başlardı (s. 7).”

“Biz insanlar olmasak, hayatı çoğaltan doğaya güç katan bir eksiklik olmaz mıydı acaba?”

-Demek ki onlar bizim için, biz de onlar için varız (s. 8)!”

“Bir düşüncenin tohumu olamaz mı sandınız? Olur elbet (s. 8).”

“Her anne gibi sevecen yüzlü, yumuşacık tenli, süt kokulu, bal sesli, iyi yürekli bir kadıncıktı (s. 11).”

“Söz gelişi bizim son savaşımız, bir savunma savaşıydı. Bunun için de zaferimiz, bütün yeryüzünün, insanlığın zaferi sayılır (s. 24).”

“Şu Nuri'nin yüreği yumuşak mı, katı mı?... Çözemiyorum. Yoksa, bazı iyi yürekli kişiler, böyle görünmemeyi mi seviyor (s. 44).”

“Mutlu gözlerle bakınca, tabiat da bir yoldaş değil midir? Belki de, belki de... Kendi içimiz bile (s. 54)!”

“Acılar, tabiatın varlığını daha çok duyuyordu (s. 54).”

“Karanlıklar içinde kalacak değildik ya (s. 69)...”

“Murat öğretmen; bugünü görmüyor, yarını iyi düşünemiyorlar (s. 69).”

“Öyle ki, makine dairesine de girince, filmlerin cansız nice fotoğrafların birleşmesiyle yapıldığını öğrenip şaşakalmıştım. Sonra ışığın ölçülü göz yumuşları ve açılışlarıyla filmin duraksamalı geçişlerinden, perdede canlı bir görüntünün nasıl yaratılabildiğini anladım (s. 76).”

“Bir Anadolu çocuğunun, bu bir tek kelimeyle neler demek istediğini; kendisine bağlılığını, sevgisini anlamışçasına mutlu bir gülümseyişti bu (s. 83)...”

“Bazen öyle olur; belli bir durum, benzer görüntüleriyle, daha önce de yaşanmış gibi geliverir kişiye (s. 88)...”

“Sanki tabiat, iyilikler ülkesinde oturan kötü yürekli bir sultanı, esenliğe, özgürlüğe susamış ordularıyla sarıyordu (s. 89).”

“Çocuklar erken uyur, dedi annem (s. 93).”

“Bir su, bir de ateş. Bunlarla baş edilmiyor ki (s. 119)...”

4.59.2. Öğüt ve Emir

“Tabiatla savaş, en kutsal savaştır (s. 15).”

“Ama bülbülü altın kafese koymuşlar, yine de ‘Ah vatan’ demiş (s. 62).”

“Ama her şeyin bir yöntemi olduğunu da unutma (s. 79).”

“Çünkü, dedi babam; uyku, çocukları büyütür de ondan (s. 93)...”

“Tabiatın size verdiği yeteneklerin üzerine eğilin, göreceksiniz ki başaramayacağınız bir iş kalmayacak (s. 95)...”

“Belki de bundan böyle savaşlar olmayacak. İnsanlar birbirinin hakkını gözetirse, niye kavga olsun (s. 96)...”

“Bilim, çalışmak, dinimizde bile en kutsal davranışlardır (s. 112).”

“Küçük parçalar, büyükleri tamamlar, dedi; tavandan bir kiremit eksilse, çatı akar. Taşlar olmasa, bu yapıyı kuramazdık. Ama bir taş, kendi başına önemli bir işe yaramaz (s. 113)...”

“Tabiatla savaşta, yenmek de yenilmek de kutsal bir iş (s. 119).”

“Her neye inanarak bakarsan, o iş gün ışığına çıkar, oysa yeryüzünü bilgisizlik perdesi kaplamış diyorlar (s. 155).”

4.59.3. İdeolojik Söylemler

“Yemlihaları okuyunca gelir, diye karşılık verdi annem (s. 93).”

“Yemliha, Mekselina, Mislina, Mernuş, Tebernuş, Şazenuş, Kefeştatayyuş, Kıtmir (s. 93)...”

“Kıtmir de köpekleriymiş (s. 93)...”

“Büyük ablaların okula gelmesini de günah sayıyormuş (s. 112)...”

4.59.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Ayşe hayatlığı süpürüyor (s. 13).”

“Ayşe’yle Zeynep, yol boyu, çeşmelerden su dolduran örgülü saçlı kızlara, işe giden yanık yüzlü gençlere durmadan el sallıyorlardı (s. 69).”

“Kimi, hemen bıyıkları çıkıversin istiyordu (s. 86).”

“Kızlar, gelinlikler giymeye bayılıyordu. Sanki az pişirmekten örgü örmekten eksik kalacaklarmış gibi (s. 86).”

“Annem, oturma odasında bir yere ilişmiş, sessizce söküklüklerimizi dikiyordu (s. 100).”

“Kızların kurdelesini kırmızı, oğlanlarınki mavi (s. 103)...”

4.59.5. Tozpembe Bir Dünya

“Ulu ağaçlara tırmanıyor; onlardan çiçekli bir salıncak kurup sallanıyordu; ayaklarımız yıldızlara değer gibi oluyordu. Yıldızlar da denizyıldızı olup yerlere yaprak yaprak dökülüyordu (s. 37).”

“Seçtiğiniz yolu beğendim, çocuklar! Kötülüklerden, kandan kaçılıyorsunuz. Barışlar, güzellikler ülkesine gidiyorsunuz (s. 38)...”

“Bu evrende, yalnızca ölümlü yeryüzü yok. Elden ele, daldan dala, kuşaktan kuşağa yükselen sonsuz bir hayat var... Önemli olan, hepimizin bu sonsuz güzelliğe akışımızdır (s. 38)...”

4.59.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Daha gecedem, yaptığımız küçük evcikleri, gül dallarına astığımız dilekleri, Hızır İlyas geçerken görecektir ve gerçekleştirecektir (s. 140).”

“Bakın bu iş hepimizin başından geçti. Sakın ağlamak falan yok ha, dedi; erkek adam ağlamaz (s. 152)!”

4.59.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Bakın bu iş hepimizin başından geçti. Sakın ağlamak falan yok ha, dedi; erkek adam ağlamaz (s. 152)!”

4.59.8. Şiddet

“Konmasıyla da sapan taşıyla vurulması, boynunu büküp yuvarlanması bir oldu (s. 20).”

“Durduların Hüseyin, yedi başlı bir canavar gibi büyüyor ve birden elindeki bıçakla salıncaklarımızı kesiyordu (s. 37).”

“Çaresiz kalınca, kanatlarını koparıyorum yakaladıkça, dışarı atıyorum (s. 43)...”

“Bizi korkutacağını mı sanıyor o? Bırakın da şunun ağzının payını vereyim (s. 88)...”

“Birinci veziri, ‘Asalım, keselim’ (s. 142).”

“İkinci vezir, ‘Fırına atalım,’ demiş (s. 142).”

4.60. Altın Işık

Tablo 62. Altın Işık Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
4	1	0	4	15	1	0	0	0	0
0,2	0,1	0	1,48	1,90	1,53	0	0	0	0

“Altın Işık” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 4 (% 0,2), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 1 (% 0,1), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 4 (% 1,48), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 15 (% 1,90), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 0 (% 0) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 15 (% 1,90) tümce, en az ise, “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 1 (% 0,1), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 1 (% 1,53) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.60.1. Öğretme ve Belletme

“Keloğlan gibi torbaları omzunda küçük birer maceracıydılar. Hemen hepsi on iki yaşlarında olan bu dört küçük serseri arkadaş oldular (s. 9).”

“Rüyasında gaipten emir aldığını söyledi (s. 31).”

“Olsaydınız siz de birer kahraman (s. 89).”

“Görecek Rum adlı lanetli bir ordu (s. 132).”

4.60.2. İdeolojik Söylemler

“Evine dönerken, bir yahudinin elinde satılık bir tavuk gördü (s. 40).”

“İstesin Tanrı’dan bize bir oğlan (s. 111).”

“Oruz’a bir oğul verdi yaradan,

Talihi kurtuldu artık karadan (s. 112)..."

"Görecek Rum adlı lanetli bir ordu (s. 132)."

4.60.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

"Büyük oğlunu dışından, tırnağından artırarak okula göndermişti. Onu bir bilim adamı yapmak istiyordu (s. 7)."

"On iki yaşında kendine güvenen tam bir erkek oldu (s. 7)."

"Eski kahramanlar gibi şanslarına güveniyorlar, tehlikelere atılmaktan erkekçe bir zevk alıyorlardı (s. 9)."

"Vezirleri, 'Sükût ikrardandır' dediler, kızı bir arabaya koyarak genç padişahın sarayına götürdüler (s. 29)."

"Şehzade hem kendisine hakaret eden o mağrur sultandan öç almak hırsıyla, hem de gönlünü alıp götüreren o güzel vücuda kavuşmak isteğiyle yanıp tutuşuyordu (s. 33)."

"Meğer gerçekten kız dünya güzeliymiş (s. 46)."

"Zaten, erkekler sevgililerine verdikleri sözleri çabucak unuturlar (s. 48)."

"Sol vezirin yüreğine sitemdi (s. 84)."

"İşte böyle işe yarar aslanlar;

Evde hımbıl otursunlar ceylânlar (s. 85)!"

"Bana kızlar babası!

Diye alay etti mülkün ağası (s. 86)."

"Bizim kızlar birer korkak ceylânmış (s. 86)."

"Görsün erkek olmak kolay mı kıza (s. 93)?"

"İstesin Tanrı'dan bize bir oğlan (s. 111)."

"Oruz'a bir oğul verdi yaradan,

Talihi kurtuldu artık karadan (s. 112)..."

4.61. Uluç Reis

Tablo 63. Uluç Reis Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
46	7	4	9	0	0	0	1	0	97
2,3	0,95	1,20	3,33	0	0	0	0,32	0	12,04

“Uluç Reis” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 46 (% 2,3), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 7 (% 0,95), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 4 (% 1,20), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 9 (% 3,33), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 1 (% 0,32), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 97 (% 12,04) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 97 (% 12,04), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 46 (% 2,3), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 9 (% 3,33) tümce, en az ise “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 1 (% 0,32), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 4 (% 1,20) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.61.1. Öğretme ve Belletme

“İşte bu kertede merhamet, merhametsizliktir (s. 63).”

“Beni silahsız görmüştü. Silahsız korsan, dişsiz tırnaksız pars gibidir (s. 87).”

“Asıl korsanlar denizcidir (s. 87).”

“İnsan ihtiyarlayınca gençlik hatıralarıyla geniş getiriyor (s. 87).”

“Sonra yerlerinde tek duramayacak kadar sevinen ve mutlu olanlar gibi denizden dışarıya fırlıyorlardı (s. 92).”

“Karada, havada kulaç atarak insan yüzmesini öğrenemez a. Mutlaka denize girmesi lazım (s. 99).”

“Yavru kuş, ilk kanada bindiği zaman nasıl artık ölünceye kadar kanadına güvenirse, o da artık korkmazdı (s. 99).”

“Korsan dediğin adamın yüreği taştır. Taştır ama kucağına atılıp sana gülümseyen, küçük, yumuşak elleriyle bıyıklarına sıkı fıkı tutunan, bir avuç sıcak insan canını göğsünden yırtıp yere çalamazsın. Eh! Ne yapalım (s. 123)?”

“Hayır o değil. Ali, kadın gönlünü anlamak, düşmana top atmaktan çok daha güç (s. 286).”

4.61.2. Öğüt ve Emir

“Anadolu’da kesilen ana baba kuzusu çocuklara, kan ağlayan analara, canlarına kıyılan başka nice karı kızana ve ak sakallı dedelere Tanrı acısın da galibiyeti biz serdengeçti korsan dayılarına ihsan etsin (s. 62).”

“Bey gemilerinden Türk olmayan, yüzer forsa çıkarılıp yerlerine tersane gemilerinden çıkarılan küreğe mahkum Türkler konulmalıdır. Buna muhalif olan biri çıkarsa hemen onu gemi dışarı etmelidir. Çünkü çok defa Frenk forsaları, bey gemilerini basıp gitmişlerdi (s. 113).”

“Gemilerin kürekçileri Türk ve frenk forsalardan karışık olarak seçilmelidir (s. 113).”

“Kaptan kendi korsan değil ise derya konusunda ve derya cengi ahvalinde korsanlar ile danışıp edip onların sözünü ve tavsiyesini dinlemelidir. Kendi rey ile hareket etmemelidir. Bildiğine gidenler ekseriya nadim olmuşlardır. Onların yapacakları hataların zararı yalnız kendilerine değildir (s. 447).”

“Düşmanın pire ise, o sanki deve imiş gibi hazırlan! Bir Türk atasözü idi (s. 447).”

“Sakın ha, düşmanını zayıf ve kendini kuvvetli görme, düşmanın zayıf ve kendini kuvvetli görme, düşmanın ne kadar zayıf olursa olsun, o çok kuvvetli imiş gibi hazırlan (s. 447).”

4.61.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“...bir kadın geldi. Ay ışığında gümüş tozu gibi kumlar üzerinde yürüdü. Kadın soyundu. Çıplak gövdesini ay ışığına ve rüzgara verdi. Beyaz bir ateşti o! Ne var ki, güzelliğiyle masumiyetiyle silahlıydı. Kız denize girdi, çırpındı oynadı. Sonra gövdesinden gümüşler akıtarak sudan çıktı; giyindi ve kumlar üzerine uzandı, uykusu geldi; kendinden geçerek daldı (s. 23).”

“bardağına kırmızı Malvaziya şarabı, yatağına da on altı on yedi yaşlarında fıstık gibi bir Türk kızı istediğini söylüyordun. İşte fıstık gibi kız (s. 23)!”

“Onun kollarının beni sardığını duymak istiyorum. Onun dudaklarının sıcaklığını kendi dudaklarımın üzerinde duymaya can atıyorum (s. 258).”

“Tohumunun bana geçmesini istiyorum ve istiyorum ki, ta içimde onun tohumundan olma çocuğu geliştireyim, dünyaya doğurayım, o çocuğu memelerimle besleyeyim (s. 258).”

“...kızı sarınca ayaklarını yerden kesti ve dudaklarının üzerine bastı (s. 26).”

“...erkekliğinin ikinci yemişini kollarının arasında sıkarsın (s. 310).”

“Tunus şehrinde ırzına geçilmedik Müslüman kadın ve kızı bırakmadılar (s. 316).”

“Kadınları hiç boş bırakmayın; hep gebe bırakın ki fesatlık düşünmeye vakit bulamasınlar (s. 318).”

“Kadın olmayan, fakat kadın kadar boş bırakılmaya gelmeyen bir yer varsa o da İtalya kıyılarıdır (s. 318).”

“Prens kadını hemen oracıkta elde etmek üzere var kuvvetiyle uğraşıyordu (s. 361).”

“Bir tarafta kocam, bir de para için beni kucağına ittiği prens (s. 362).”

“Vallahi nasıl olduğunu bilmiyorum, dünyanın en doğal şeyini yapıyormuşum gibi ben kendimi onun kolları arasında ve onun dudaklarını da dudaklarım üzerinde buldum (s. 362).”

“Dudakları yumuşaktı, sıcaktı, ipek gibiydi, sonra birdenbire ateş kesildi. Nasıl ki koyun sürüleri otlakta otlarlar ve beslenirse onun da dudakları benimkilerin üzerinde öyle besleniyordu. İşte o sırada sanki –deyim sana garip gelir ama- üzerime bütün bir güzellik geliyormuş gibi oldu. O güzelliği ona veriyordum. O güzelliği ancak onu ona vermek için alıkoyuyordum. Tuhaf ama sanki ona verdikçe daha ve daha güzel oluyordum. Biliyorsun ya! Güya kadınların itibarları yüksek bulunduğu ilk toplumlarda, bir kadın gövdesinin içinde çocuk diye geliştiren doğuracağı insanın tohumunu seçme hakkına sahipmiş. Öyle bir toplumda olsaydık ben bu korsanı seçerdim (s. 362).”

4.61.4. Korku ve Kaygı

“Çünkü rüyama cinler, hortlaklar, gulyabaniler giriyor (s. 86).”

“Benim adım, kara ölüm! Bu gördüğün memeler –iki elini güm güm göğsüne çarptı- iki çocuğa süt veriyordu. Bu karnım –karnına vurdu- bir üçüncüsünü doğuracaktı. Ben seni öldürmek için öpüyorum. Seni öptüm, öleceksin. Eğer sen ölmesen, hah! hah! Haydi gidelim, beraber öldürelim. Çocuklarımın biri üç yarasından çıkan kanın ortasında

debelene debelene öldü. Öbürü cayır cayır ateşte yakıldı. Karnımdaki içimden, paralanmış bir ciğer parçası gibi döküldü. Şimdi artık ana değilim, ölümüm! Öldürmek için bir yerden öbür yere koşuyorum (s. 106).”

“Cesur topçu, topu ateşleyebilmek için, yerde yanmakta olan bir meşaleyi ayağıyla tutmaya uğraşırken kaybettiği kandan dolayı gözlerini dünyaya yumdu. İki saniye sonra ateş edilen başka bir zincir parçası veya çakıl taşları, her ne karın ağrısı ise, şehidin cesedini tamamen açtı ve yaralı arkadaşlarının yüzlerine, gözlerine ve üst başlarına barsak, kara ve akciğer parçalarını savurarak şaklattı (s. 180).”

“...piştov kurşunu kıyafetindeki cinler tarafından çarpılması tehlikesi mevcut olduğunu ilan ettirdi (s. 319).”

4.61.5. İdeolojik Söylemler

“Bu haçlı şövalyeleri, dini taassupları dolayısıyla –ister kadın, ister erkek- ne kadar Türk öldürür ya da esir ederlerse o kadar sevap işlediklerine hükmederlerdi (s. 19).”

“Şeytanların baş şeytanı imiş. Müslümanların peygamberi imiş. İşte biz de ona inanacağız ya (s. 75).”

“On beş gün evvel dalgınlıkla güverteye tükürmüştü. Türk korsan gemilerinde temizliğe çok riayet edilirdi. Çünkü gemide namaz kılındığı için orası adeta bir cami sayılırdı. Bundan başka gemi bir şehadet meydanı idi; dolayısıyla pis ve mundar olmaması lazımdı (s. 103).”

“Araplar İspanya’dan çıktıktan sonra, oranın katolik kilisesi hristiyanlığın ruhuna aykırıdır diye, Arapların bıraktığı bütün hamamları kapattırmıştı. İspanya’daki müslümanlar aptes aldıkları için, İspanya Hristiyanları yıkanmayı dinden çıkma sanıyorlardı. Birisinin gizlice yıkandığı Engizisyon’a haber verilince, bu suçu işleyene bazan diri diri yanmak cezası veriliyordu (s. 103).”

4.61.6. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“Adam bir nara attı mıydı yedi yüz yetmiş bin mi –sayısını unuttum- kafirin ödünü patlatmasından; kılıcını yere bir vurdu muydu yedi kat yerin dibine geçirmesinden, zavallı Battal Gazi’nin öyle pazı kuvvetiyle değil, fakat yüksek bilgisi, dirayeti, zekasıyla düşmana üstün geldiğini unutarak onu pazı kuvvetiyle bir ayının bir buzağıyı yendiği gibi alt ettiğini sanmalarından’ diye cevapladı (s. 96).”

4.61.7. Şiddet

“...kendini bildi bileli derdi günü Türklerle boy ölçüşmek ve mümkün mertebe çok Türk öldürmekti (s. 7).”

“Ve Türkleri öldürmek, Türk kanı içmek susayışıyla, Yakındoğu'nun Güney Ege kıyılarına doğru yelken açtı (s. 8).”

“Düşmanlarla çevrilmiş gemiden savaş nidalarıyla beraber kadınların ve çocukların çığlıkları yükseliyordu (s. 9).”

“Ali'nin kesik başının bir sırığa saplanmış olarak gezdirilmekte olduğunu gördü (s. 37).”

“...yarı kahkaha bir bağırışla fırlayıp kesilmiş kelleyi kaptı; sıkı sıkı koynuna bastı ve olanca hızıyla koşmaya başladı (s. 37).”

“Ali'nin başına bir şey atar ya da kalkar döverdi (s. 39).”

“Cellatlar yanmaya mahkum olan adamın ağzına ölüm armudu denilen bir tıkaçı soktular. Ölüm armudu yananların bağırmalarına mani oluyor, nazik kulaklı seyircilerin kulaklarını çirkin seslerden koruyordu (s. 51).”

“...seni de şu çocukluğuna acımadan koyun boğazlar gibi keserler (s. 62).”

“İspanyol o boğa boyuna sepetlemesine bir yatağan çaktı; kan fışkırdı (s. 67).”

“Davut'un iki parmağını uçurarak iki parmağını güdük bıraktı (s. 67).”

“Diyego'nun yanından herifin böğrüne bir piştov sıkıldı (s. 67).”

“...bayrak gönderinin ucuna Diyego de Azueras'ın kesik başının saplandığını görünce, tabana kuvvet adanın dağlarının arasına kaçtı (s. 67).”

“İspanya'daki karı kızan, çoluk çocuğu inim inim inleterek öldürüyorlardı (s. 122).”

“...beş yüz kadar kafir meşaleler gibi yanıyorlardı (s. 189).”

“Onlar çoğaldıkça yakmalı ki, baş kaldıracak halleri kalmasın (s. 189).”

“Bu koku yanan insanların etlerinin kokusudur (s. 190).”

“Atlarınızı sürün de kafirler büsbütün yanmadan önce yetişip seyredelim! Demişti (s. 190-191).”

“...vakit bırakmadan bıçakla öldürülmesine karar vermişlerdi (s. 216).”

“Bıçaklanamayanların gırtlaklarını sıkmak gerekti (s. 217).”

4.62. Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikayeler

Tablo 64. Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikayeler Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
47 2,35	0 0	18 5,42	0 0	14 1,77	0 0	0 0	0 0	0 0	14 1,73

“Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikayeler” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 47 (% 2,35), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 18 (% 5,42), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 14 (% 1,77), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 14 (% 1,73) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 47 (% 2,35), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 18 (% 5,42) tümce, en az ise “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 14 (% 1,77), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 14 (% 1,73) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.62.1. Öğretme ve Belletme

“Hatta pek zayıf bir söylentiye göre de; vurduğu yerde güller biter, yarın ahirette cehenneme gidecek olursam o yerler yanmazmış (s. 21)!”

“Biz zenciler, bize ne öğretiliyorsa onu öğreniyoruz. Hangi işe verilirse onu yapıyoruz. Yeteneğimizdeki çalışma, her ülkenin uygarlığıyla düz orantılı olarak gelişiyor (s. 27).”

“Eskiden beri bir saray entrikası görülmez ki ona birkaç siyah yüz karışmış olmasın. Hemen denebilir ki Türkler vakit vakit zencilerin siyasetleri ve hükümleri altında ezik kalmışlardır (s. 27).”

“...bugün patlıcan kızartmakla uygarlık borcunu yapamadığını söylediğiniz siyah ellerin bir zamanlar başlarında değirmen çevirmiş olduğunu unutmayınız (s. 28).”

“Arap akli bir incir çekirdeği doldurmaz hükmüyle bizimle eğlenirler (s. 28).”

“...senin gibi pis hanımları kimse sevmez (s. 48).”

“...çocukların her biri bir ağacın dalları, yaprakları gibi, uzun bir hazırlanış döneminin son ürünleridir (s. 50).”

“...her biri bir geçmişin çiçek açmasıdır (s. 50).”

“...her biri denizlerin belirsiz, engin, tabii kuvvetlerine uyan birer dalgadır ki bize kendi sesini, kendi şarkısını getirir ve söyler (s. 50).”

“Böyle bir manzara bize cenneti düşündürür (s. 50).”

“...fakat onlar kendilerini ne kadar kesinlik ve sonsuzluk bütünlükleri içinde hissedersen etsinler, biz onların ne insani, ne ölümlü ürünler olduklarını görmez miyiz (s. 51)?”

“Her birinin sesinde bir kuvvet veya bir güçsüzlüğün perdesi vardır (s. 51).”

“Her biri bir ırkın diliyle konuşuyor ve ne yazık! Her biri taşıdığı ruhun tutsağı, mahkumu olacaktır! Düşünsek üzülmemek, bu ağlar ve bağlar içinde kaynaşan yaratıklara acımamak mümkün değildir (s. 51).”

“Hayat her zaman değişmesi imkansız bir şey olmuş değil midir? Talihimizi düzeltmek hiç elimizden gelir miydi (s. 51)?”

“Çocukluğumuzun tattığı dünya elbette bir cennetti (s. 51).”

“...ilacın iyisi de insanın iyisi gibi 'büyük' yerde bulunurdu (s. 137).”

“Şapkaıyla böyle yerlerde oturmak ayıptı (s. 140).”

“Marifet ölmek değil mi? Yaşamak (s. 145)!”

“...salonda 'Şeytan geçti' denilen bir suskunluk oluyor (s. 149).”

4.62.2. Cinsiyet Ayrımcılığı

“...kadınları olduğu yerde bayıltır (s. 18).”

“Beyaz hanımların saflıklarından faydalanarak yaşıyoruz (s. 28).”

“Kocalarını kıskanan hanımlar bizim büyücülükteki ustalığımıza can atıyorlar (s. 28).”

“...kız çocuklarının kucaklarında bebekler ve erkek çocuklarının ellerinde uçurtmalar. Bebekler anneliği ve uçurtmalar ruhlarda uçuşan ülküleri hatırlatır (s. 53).”

“...aydınlıkta kayadan oyulmuş gibi sabit erkek yüzü garip bir tebessümle harekete geldi (s. 63).”

“Altı yaşında bir kız merdivenin basamağına oturmuş, dört yaşında bir öksüz arkadaşının sökkük gömleğini dikmeye çalışıyor (s. 76).”

“...pencereler açılıyor, kadın başları sarkıyor (s. 77).”

“...kaynana zırlıtısına değirdi (s. 88).”

“Çıkarken, omuzlarıma hırkamı koydu (s. 175).”

“O da her oğul gibi sokak, mektep ve çarşı arasında günden güne kat’ileşen bir bölünmeye mahkumdu (s. 176).”

“Belki de küçük bir orospu (s. 177).”

“Kadıncağız böyle birine kapılıvereceksin diye tir tir titriyor (s. 177).”

“...karısını bir oğlan ile suçüstü yakalayıp döve döve eve getirdiği için adı ‘Kazak Veysel’ (s. 211).”

“Çocuklukta pişmeli (s. 221).”

4.62.3. Korku ve Kaygı

“Hoca Efendi! Eti senin, kemiği benim vasiyetiyle bir gün teslim ettiği o haşarı toramana varıncaya kadar hepsi karşısında mum direk durur,; sesinden, önündeki ders rahlesine sık sık vurduğu değneğinin çat patından tir tir titrerlerdi (s. 17).”

“Çünkü çocuk laf anlamaya, laf söylemeye korku ile başlardı (s. 17).”

“...haydi git havhav, benim oğlum uyuyacak (s. 18)!”

“Ay, havhavlar geliyor. Kapa kızım gözünü (s. 18)!”

“...güm güm! Kapı, duvar vurmaları, sert bağırışlı satıcı, dilenci sesleri (s. 18).”

“Bununla beraber hoca korkusu bu nevi korkulardan değildi. Bu bambaşka bir korkuydu, kendisini tam anlamıyla saydırtan bir korkuydu (s. 19).”

“...kapı önünde bulunduğum anlarda onu görür görmez içeriye kaçar, kapıyı hızla kapar, bir daha çıkamazdım (s. 20).”

“Çocuklukta duygularımı şu anda tahlil ettikçe duyuyorum ki bu korkunçluk o zaman anlayışına göre dayağından daha zorlu, döverek vasıtaları bol, fakat cin, peri, evliya gibi çarpıp yangın bakırı gibi bir atılıştaki insanı dişinin kovuğuna tıkar, hortlak gibi parçalayıp mezarlıklarda yer, cadı gibi ateşli kırbaçlarla yakıp savurur, özellikle hırsız gibi

gözleri kan kırmızı, elinde kanlı bıçaklar, saldırır takımından da değil... Hatta pek zayıf bir söylentiye göre de; vurduğu yerde güller biter, yarın ahirette cehenneme gidecek olursam o yerler yanmazmış (s. 21)!”

“Ah, bu ülkede ne renk ve yaratılışta olursanız olunuz sanat ve sanatçı pek hor görülür ve aşağılanır (s. 29).”

“Arap aşçılar, o fellahlar hırsız olur derler (s. 29).”

4.62.4. Şiddet

“Fakat seni neden öldürdüm (s. 43)?”

“Evet! Onu ben de bilmem! Seni öldürmek için öldürdüm değil mi (s. 43)?”

“Köpeğin dişlediği yeri çakıyla oydu, dedi. Sonra da oyulan yeri kızgın demirle dağladım (s. 95).”

“O esmerle sarışın arası isketelerin bir damlacık etlerinden yapacağı pilavın hazzıyla pırl pırl yanan krom dişleriyle nasıl koparırdı kuşun imiğini, bir görseniz (s. 114).”

“...birer tabiat harikası olan kuşları toplarlar, hemen dişleriyle oracıkta boğarlardı. Ve hemen canlı canlı yolarlardı (s. 114).”

“...başkalarından kalma veya artma kinlerin topunu birden benim zavallı gövdemden alırlardı (s. 122).”

“Hüseyin’in burnundan kanlar akmaya başladı (s. 133).”

“Boz köpek boyun damarına geçirdi dişlerini, hırlaya hırlaya kopardı. Doğrulduğunda leş yemiş gibi burnu kanlıydı (s. 208).”

“Düşün de atın ayağının altında parçalansın, it eniği (s. 225)!”

“...annem, bugün onu bir temiz dövdü (s. 228).”

“İki tanecik misafir şekerini anneme söylemeden aldım diye, on değnek yedim avcuma onun yüzünden (s. 230).”

“Ne yapayım ucunda sopa var sonra (s. 230)!”

“Beni çok döver (s. 231).”

4.63. Bitmeyen Gece

Tablo 65. Bitmeyen Gece Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yapıtırıcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
73	8	2	6	25	0	0	0	0	2
3,65	1,08	0,60	2,22	3,16	0	0	0	0	0,24

“Bitmeyen Gece” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 73 (% 3,65), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 8 (% 1,08), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 6 (% 2,22), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 25 (% 3,16), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yapıtırıcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 73 (% 3,65), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 25 (% 3,16), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 8 (% 1,08) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.63.1. Öğretme ve Belletme

“Derdi veren Tanrı devasını da verir, demezler mi (s. 27)?”

“İşte küfür işleyenlerin Allah cezasını böyle verir. Yat kalk tövbe et (s. 27)!”

“O büyük yaratıcı kurduğu düzenin yasalarını koymuş, insana da bunları tanıyıp anlayarak uyum yollarını bulmaları için gerekli akli vermişti (s. 72).”

“Bu, engellilerin de, ayrıcalıklarına rağmen kendileri gibi bir insan olduğunu unutmamaktır (s. 77).”

“Kanımca el sıkışı, elin biçiminden öteye kişiliği yansıtır (s. 127).”

“Avucu istekle avucunuza yapıştırarak girişilen sıcak bir el sıkış biçimi, ne olursa olsun insanın kalbini ısıtıp duyguları kaynaştırır (s. 127-128).”

“Parmaklarını avucunuza dokundurarak hemen kaçiverenler benimle dostluk ve yakınlık kurmak değildir. Hastalık evhamlısı ya da içinin okunmasından kaçınmaktadır (s. 12).”

“Hele ağzından çıkan ses ve sözler insanın iç yüzünü dış yüzü kadar yansıtmaz mı (s. 130)?”

“İnsanlarla olan ilişkilerin dışında ses dünyası da renkler, biçimler ve gözlerin kapsayabildiklerine yakın bir çeşitlilik ve anlam taşıyor (s. 131).”

“Karşınızdaki insanın adınızı hatırlayacak kadar size ilgi duyması, gönül kazanabilmenin ilk adımıdır (s. 220).”

“Bilen öğretir (s. 226).”

“...zayıf ve sakat olanları eğiterek güçlendirmek, sağlam olanların da uygarlaşmasını kolaylaştıracaktır (s. 269).”

“Sanırım bilimsel yaklaşımın ve bilgi üretebilmenin temel gereklerinden birisi de bu tür alışkanlıkları geliştirebilmektir (s. 27).”

“Çoğu zaman bilmek istedikleri, öteki yaşamda neler olup bittiği değil, içlerinde yosun tutmuş özlemlerinin geleceğini öğrenmektir (s. 333).”

4.63.2. Öğüt ve Emir

“...tutunabilecek bir dal bulmuş olmak duygusu bile, ümitsizlik içinde boğulmaktan iyidir (s. 78-79).”

“Varlık ve mutluluğu başkaları ile paylaşmak insanlık görevidir (s. 120).”

“...‘kendi işini kendin gör’ ilkesi ile de tanışmış oldum (s. 147).”

“Öyleyse yapılacak en akıllı iş, elde kalan sermayeyi iyi kullanmak. ‘Bu son fasıldır ey ömrüm, nasıl geçersen geç’ demiş ya ozan. Son fasıl olduğu için gidişini kendi keyfine bırakmak olmaz. Onun her nefesini baharı koklarcasına, kevser şarabının son damlasını yudumlarcasına içmeliyiz. Bu ömür artığı başı boş geçmeye bırakılmaz. Umup da elde edemediklerimizi, uzanıp da tutamadıklarımızı yakalama zamanıdır (s. 334).”

4.63.3. İdeolojik Söylemler

“İşte küfür işleyenlerin Allah cezasını böyle verir. Yat kalk tövbe et (s. 27)!”

“...onlara göre durumum, benim ya da soyumun işlediği bir günahın cezasıydı (s. 55).”

“O büyük yaratıcı kurduğu düzenin yasalarını koymuş, insana da bunları tanıyıp anlayarak uyum yollarını bulmaları için gerekli aklı vermişti (s. 72).”

“Siz Müslümanlar alkollü içki almazmışsınız (s. 152).”

“...zarfın içinden prezervatiften tutun da kuvvet macunu, kilise ve mezhep övgülerine kadar her konuda kandırıcı mesajlar gelmeye başladı (s. 155).”

“Keşke inancı bütün, bu sorunun yanıtını kutsal kitaplarda bulabilen birisi olsaydım. Tanrı'nın yargısına göre öteki dünyada ya günahlarım için katran kazanında kaynarak, ya da erdemlerim yüzünden huri ve gilmanların elinden kevser şarabı içerek sürdürebileceğime inansaydım bu öteki yaşamı (s. 331).”

4.63.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Fransızca dergilerden seçtiği iştah gıcıklayan kadın, kız resimlerini konsolun üstündeki aynanın önüne koyardı (s. 14).”

“Rum evlerinin pencerelerinden salkım saçak kız ve kadın, günün her saatinde cıvıldaşıp dururdu (s. 14).”

“Cilveleri ile dikkati dağıtan güzel bir kız çeldiriciliği vardı (s. 18).”

“...kalça kıvrarak yol alan genç kadını seyredebilecektim (s. 71).”

“Görebildiğim yıllarda karşı evin penceresi, ya da caddenin öte başındaki bir kızın saç ve göz rengi, yüz ve yapısının biçimine bakarak ona kanım kaynayabiliyordu (s. 184).”

“Nereden yakaladın bu nefis parçayı (s. 185)?”

“Ayıp be! Oğlanın kızını ayartmaya mı çalışıyorsunuz (s. 185)?”

“Kılık devrimi gerçekleşince de, başı yerde, yabancı gözler karşısında yanaklarını al basan çekingen ve mahcup kızlar beğenilir, çekinmeden erkeklerle göz göze bakıp sırtanlar yırtık sayılırdı (s. 186).”

“İlk buluşmada erkek öpmeye kalkarsa kızılır. Beni bu kadar kolay mı sandı diye... Ama bu girişimde bulunmayanlara daha çok içerlenir, hiç mi etkileyemedim onu diye (s. 186) ...”

4.64. Sait Faik Abasıyanık'tan Seçme Hikayeler

Tablo 66. Sait Faik Abasıyanık'tan Seçme Hikayeler Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
22	2	1	0	24	0	0	0	0	4
1,1	0,2	0,30	0	3,04	0	0	0	0	0,49

“Sait Faik Abasıyanık'tan Seçme Hikayeler” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 22 (% 1,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 24 (% 3,04), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 4 (% 0,49) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 24 (% 3,04), “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 22 (% 1,1) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.64.1. Öğretme ve Belleme

“Bir balıkçı ne kadar ihtiyar olursa olsun, derisi ne kadar buruşuk bulunursa bulunsun her zaman kafası genç, dinç; boynu sağlam ve diktir (s. 5).”

“Kim kendi kendine ‘güzellik nedir?’ diye sorsa kafasında alacağı bir cevap vardır. Kimi, güzellik gençliktir, der. Bu sözü söyleyenin bir zaman sonra karşısına öyle muhterem, öyle sevimli, öyle konuşkan, öyle zeki ve cana yakın bir eski hanımefendi çıkar ki kafasından bu cevabı alan adama, yine kafası, güzellik ihtiyarlıkmiş der gibi olur. Güzellik; boy bos, kalça, omuz dersin yanılırsın, güzellik hem boy, hem bos, hem kaş, gözdür dersiniz, yine yanılacaksınız (s. 41).”

“Boylu boslu, kaşlı gözlü, kanı sıcak bir dilbere, kaşsız gözsüz, boysuz bossuz, ama civelek mi civelek biri çıkar, doğuştan öğrenilmiş bir iki cilve yapar. Bakarsınız ki

boyu bostunun, kanı sıcağın büyüü çözüvermiştir. O zaman, ‘güzel kim, gönül sevdi’ dersiniz (s. 41).”

“Bununla beraber güzellik bir vehim değildir. Hakikat olarak da vardır. Gençlikten; boydan bostan; kaştan, gözden; halden, kanı sıcaklıktan bir şeyler alıp insanı sevgiye, hayata çağırın bir yaradılış mucizesidir (s. 42).”

“Hangi kadın güzel olmak istemez (s. 43)?”

“...talih kuşu da güzelleri sever (s. 43).”

“Milyonluk şehirlerde de yaşasa insanoğlunun hayatında bir yalnızlık, bir kendi içine çekilme günleri doludur (s. 47).”

“Doğuştan kör olmak büyük bir tabiat haksızlığı, bir felakettir (s. 54).”

“Sonradan kör olmaktan daha acı değil ama (s. 54).”

4.64.2. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Trifon, küçük kızların önünden geçtiği zaman duyduğu yumuşaklığı, bir nevi sarsıntıyı, baş dönmesini duyuyordu (s. 9).”

“...gece yarıları evlerine büyük erkek vakarıyla döndüklerini (s. 24),”

“Budalaca gülen kızlara kızıyorum (s. 31).”

“Bir kadını pekala mesut edebilirim (s. 39).”

“Helal süt emmiş bir yoldaş bulmuş olursun (s. 40).”

“...gözlerini kapar, helal süt emmiş bir eş düşünür (s. 40).”

“Sahiden güzel gözleri var. İçinde bir tek renk yok gözlerinin; birçok renkler var. Yeşil var, eflatun var, bir ara mavi var; kahverengi var, ela var, bu arada birçok güneş ışığı var. Pırıltıdan ve renkten öyle nasibini almış ne münasebet! Kahverengi; hayır efendim! Birbirinden renkleriyle ayrılan bir sürü maden ve taşı bir havanda dövünüz. İçinde bakır da olsun, altın da, demir de olsun, gümüş de, platin de; granit de olsun, zebercet de, zümrüt de, inci de olsun, kum da... Bunların üstüne güneş ışığı vurun, sonra birdenbire bir ay ışığı geçin: İşte İnci Hanım’ın gözleri (s. 44-45).”

“Konuşkan mı konuşkan. İnsan içinden, ‘Konuş güzelim konuş! Diyor (s. 45).”

“...herhalde anadan doğma bir kör kızın seçeceği erkek mühim bir adamdır. Gözü kadınların anlayamayacağı bir güzelliğe, bir erkeklığe sahiptir (s. 54).”

4.64.3. Öğüt ve Emir

“... yalnız ve yalnız yaptıklarına pişman ol; kafi (s. 24).”

“Bu akşam kimin oltasını seçmeli de artık bitirmeli bu yorucu ömrü. Daha her yeri pırıl pırılken, mantosu sırtındayken, daha eti mayoneze gelirken bitirmeli bu ömrü. Sonra hesapta bir gün pis bir ‘vatos’un, bir sırtı renksiz, yapışkan ve parazitli bir canavarın dişine bir tarafını kaptırmak var. İyisi mi muhteşem bir sofraya kurulmalı, bir zaferle dolu ömrün sonunu beyz şarapla, suların üstündeki başka dünyada yaşayan bir akıllı mahluka kendini teslim etmeli (s. 76).”

4.64.4. Korku ve Kaygı

“Akdeniz’in en gözü pek; insandan, hayvandan, fırtınadan, yıldırımdan, yağmurdan, beladan, işkenceden yılmaz korsanı, dülger balığının adından bembeyaz kesilirmiş (s. 121).”

4.64.5. Şiddet

“...eşyasını toplarken görünce böğrüne bir tekme yapıştırdı (s. 67).”

“Ökselerden kurtulmuş dört beş kuş, bir başka ökseye doğru şimdilik uçup giderken birer damlacık etleriyle birer tabiat harikası olan kuşları toplarlar, hemen dişleriyle oracıkta boğarlardı. Ve hemen hemen canlı canlı yollarlardı (s. 81).”

“...etlerinden yapacağı pilavın hazzıyla pırıl pırıl yanan krom dişleriyle nasıl koparırdı kuşun imiğini, bir görseydiniz (s. 82).”

“Keser, biçer, doğrar, mahmuzlar, takar, yırtar, koparır, atar, çeker parçalamış (s. 120).”

4.65. Halime Kaptan

Tablo 67. Halime Kaptan Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
7 0,35	2 0,2	0 0	0 0	14 1,77	0 0	2 0,89	0 0	0 0	1 0,12

“Halime Kaptan” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 7 (% 0,35), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 14 (% 1,77), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 2 (% 0,89), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 14 (% 1,77), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 7 (% 0,35) tümce, en az ise “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,2) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.65.1. Öğretme ve Belletme

“Bir Cideli gemici İnebolu'ya sefere çıkmadan gemici olamazdı (s. 16).”

“Yani demem şu ki Karadeniz'in karayelinden, yıldızından çekineceksin! Söyle bakalım, sen karayel nedir bilir misin (s. 16-17)?”

“Gemici dediğin yemeği buldu mu girşir. Açgözlülüğünden değil ha! Denize çıktı mı bi daha ne zaman ağzına lokma gireceği belli olmaz da ondan. Aç karına ayı oynamadığı gibi gemici hiç oynayamaz (s. 17).”

“Dilinin ucuna gelen her sözcük de hemen söylenmezdi ki (s. 18)...”

“Erkeksiz kadının düşmanı çok olur. İnsanların en namussuzu kimdir bilir misin? Herkes toprağı için cephelede dövüşürken düşmana arkasını dönüp kaçandır (s. 26).”

“Köpeksiz köyü bulmuş da çomaksız geziyor (s. 54).”

“Bir gemicinin sevinci, neşesi, denizin yüzüne bağlıydı (s. 88).”

4.65.2. Öğüt ve Emir

“Gemici dediğin denizin oyunundan korkmalı. Korkmalı ki tetikte durabilsin (s. 16)!”

“Senin namusuna nasıl güvenirim bilirsin! Erkeksiz kadının düşmanı çok olur. İnsanların en namussuzu kimdir bilir misin? Herkes toprağı için cephelede dövüşürken düşmana arkasını dönüp kaçandır. Düşmanların düşmanı da budur, namussuzların namussuzu da... Yani asker kaçaklarıdır (s. 26).”

4.65.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Daha yeni uyumuştı Halime. Bütün gün ev işleri, köy işleri, ahırdı, inekti, çamaşırdı, bulaşıktı, yorulmuş, ancak gözlerini yummuştu (s. 5).”

“Olmaz! Karı kısmı çift sürmez. Erkek işi çift sürmek (s. 13).”

“O nasıl söz baba? Sen evin direğisin bugüne bugün. Senin gölgen yeter bize (s. 13).”

“Bu kadar erkek varken sana iş mi düşecek (s. 20)!”

“Gece yarılarında seni mi arayacağım sokaklarda kadın başımlan (s. 33)!”

“Kız kardeşinden sonra sıra sana da gelecek (s. 36)...”

“Kadına, kıza sataştığını da biliyor musun (s. 53)?”

“Duymadın mı bizim baldızla karıya sataştığını (s. 54)?”

“Namussuzları da buralarda kız kadın peşinde... Geçen gün bu Halit namussuzu Selime'nin önüne çıkmış odun keserkene (s. 56)...”

“İki paydan hiç söz etmedi Zeynel. Kadınla paydan söz etmek ayıptı (s. 66).”

“Halime Abla bir şey diyemez. Bu evin erkeği benim (s. 67).”

“Ellerine düşmemeliydi bunların. Hele bir kadın olarak daha da hesaplı olması gerekirdi (s. 96)”

4.65.4. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Gelin dışarda, sofada yatıyordu. Kalkmış, başına sarı yazmasını örtmüştü bile. Başı açık giremezdi kaynatasının odasına (s. 11).”

“Akli hep köyünde, karısında, evinde olacaktı. Niçin savaşacaktı cephede? Namusu için, değil mi? Bu namusa ha karşısındaki düşmanları göz dikmiş, ha cephe gerisindeki asker kaçakları (s. 57)”

4.66. Vatan Toprağı

Tablo 68. Vatan Toprağı Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
62	23	6	0	13	0	0	3	0	19
3,1	3,12	1,80	0	1,64	0	0	0,96	0	2,36

“Vatan Toprağı” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 62 (% 3,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 23 (% 3,12), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 6 (% 1,80), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 13 (% 1,64), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0,96), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 19 (% 2,36) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 62 (% 3,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 23 (% 3,12) “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 19 (% 2,36), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 13 (% 1,64) tümce, en az ise “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0,96), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 6 (% 1,80) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.66.1. Öğretme ve Belletme

“Başlarına dipçik vura vura, vücutlarına süngü saplayarak öldürdükleri kadınları nasıl unuturuz (s. 14)?”

“Yazı yazmak, bir içten gelme, bir içe doğma işidir çocuklar, dedi (s. 23).”

“...orman, bir memleketin en büyük zenginlik kaynağıdır. Toprak kaymalarını önler. Havayı temizler. Yağmur bulutlarını çeker. Yaşlanmış ağaç gövdelerinden yakacak sağlanır, kereste ve kağıt hamuru yapılır. Sözün kısası, ormanın yararları saymakla bitmez (s. 24).”

“...emek verdiği, sevdiği bir şeyi korumasını da bilecek (s. 25).”

“İçinde doğup büyüdüğümüz memleketimiz her şeyiyle milletin malıdır (s. 25).”

“Üstündeki varlıklarıyla yurdumuz, milletindir (s. 25).”

“Yalnız üstündeki varlıklar değil, yer altı kaynakları da milletindir (s. 25).”

“Tümüyle yurdumuz millet malıdır (s. 26).”

“Bütün bu okul eşyasını kendi paramızla almıyoruz. Devlete aittir. Millete aittir (s. 26).”

“... balıklarda bizim milletimizin malıdır (s. 28).”

“...ama denizler kirlenmesin diye ne yapmalı (s. 28)?”

“Sokak çeşmeleri de milletin malıdır. İster özel kişiler, iyilik olsun diye yaptırınsınlar, ister belediyecilerce yaptırılmış olsun, herkesin malıdır (s. 29).”

“Asker ağlamaz arkadaş (s. 72).”

“Hocaların vurduğu yerde gül biter (s. 102).”

“Hem dayak cennetten çıkmadır (s. 102).”

“Bir gün bu ezilen millet elbet uyanacaktır (s. 114).”

“Kötülüğe kötülükle karşı konmaz (s. 123).”

“Askerlik sanatının ustası. Üstelik askerlerini de çok iyi tanıyor. Bu Mehmetlet ona yürekten inanmışlar. Türklerin zaferi bu iki olağanüstü gücün eseridir. Anafartalar Zaferi yalnız onların, yalnız bizim tarihlerimize geçecek bir zafer değildir. Cihan tarihine geçecektir (s. 153).”

4.66.2. Öğüt ve Emir

“Yanan bir orman yüreklerimizi sızlatmalı (s. 34),”

“...zarar gören bir millet malı bizi üzmelidir (s. 34).”

“Kullanılmayacak hale gelen kırık bir çeşme karşısında üzölmeliyiz (s. 34).”

“Yol kıyılarında yeşil yeşil salınan bir ağaç dalını kırılmış görünce canımız acımış gibi olmalıdır (s. 34).”

“Çıkar yüzünden kaçırılan, yabancıların eline geçen eski eserlerimizi düşününce içimiz burkulmalı, bu tarihsel eserleri korumak, yabancılarla kaptırmamak içi elimizden geleni yapmalıyız (s. 34).”

“Kendi çıkarı için yakarı, eski eser kaçakçısını, parklara, bahçelere, milletin mallarına zarar verenleri uyarmalı, bu gibi insanlara millet malının ne demek olduğunu anlatmaya çalışmalıyız. Bile bile millet malını iyi kullanmayanları bağışlamamalıyız (s. 34).”

“Küfrün kökünü kazımak, İslam bayraklarını yüceltmek için yalvarınız (s. 47).”

“Ben bir gün memleketimde Türk köylüsünün, bu memleketin efendisi olduğunu kabul ettireceğim (s. 69).”

“Din, politika aracı olmamalıdır (s. 253).”

“Bunu iyi belle. Türk’ün dostu yine Türk’tür. Türk’ün kendisidir (s. 282).”

“Daima ileri. Her zaman ideale doğru (s. 303).”

4.66.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Genç bir kızın düşmanlarla ahbablık etmesi onları çileden çıkaracaktı (s. 11).”

“Halk beni namussuzlukla suçlar, linç eder (s. 11).”

“Bizansın başında hükümdar olarak bir erkek olmalıydı (s. 39).”

“Ve Türk kadını da uygar milletlerin kadınları gibi özgür yaşamalı, erkeğin kölesi olmaktan kurtulmalıydı (s. 69).”

“Genç, güzel bir kadın. Uzun boylu, ince yapılı, sarışın. Altın renkli saçlarını başının üstünde gelişigüzel toplamış. Işıkla rengi değişen mavi yeşil karışımı iri gözler. Pembesi uçmuş solgun bir yüz (s. 93).”

“Kadınlar ağlıyordu (s. 176).”

“...kadınları, kızları, çocukları çağ dışı yöntemlerle öldürüyorlardı (s. 227).”

“Cumhuriyet dönemine gelinceye kadar Türk kadını özgür değildi. Kadın evde, kafesler arkasında oturur, erkeğin buyruğu altında yaşardı. Erkekler isterlerse dört kadınla bile evlenebilirdi. Genellikle bu kadınlar hep bir arada, bir evde yaşarlardı. Eşya gibiydiler, alınıp bırakılan eşya gibi (s. 263).”

“Tiyatrolarda kadın sanatçı olsa bile Türklerden olmazdı. Ya erkekler kadın kılığına girip rol yapar, ya da yabancı kadınlar azınlıklar çalışırdı (s. 263).”

“Sokakta kadın, kocasının arkasından yürürdü (s. 263).”

“Kadına söz hakkı verilmezdi (s.263).”

“Kız çocukların okula gitmesini, eğitim ve öğretim görmesini gereksiz sayanlar çoğunluktaydı (s. 263).”

4.66.4. Korku ve Kaygı

“Matematik öğretmeni dayakçı, ters bir adamdı. Kendisine Kaymak Hafız da derlerdi. ‘Beni de döverse’ diye ondan korkardı. Sonunda korktuğu başına geldi (s. 61).”

“Sözleri, fikirleri, davranışları yüzünden birçok kimse zindanlara atılıyor, uzaklara sürülüyor, boğduruluyor, kafaları uçuruluyormuş (s. 61).”

“Çocukların falakaya çekilmekten ödleri kopuyordu (s. 99).”

“Hiç yoktan kızar, haklı haksız demeden çocukları döverdi (s. 112).”

“Okulda Kaymak Hafız’dan korkmayan yoktu. Eli ağırdı (s. 112).”

“Vurduğu yeri ateş gibi yakar, parmaklarının kıpkırmızı izi kalırdı (s. 112).”

4.66.5. Tek ve Değişmez Doğrular

“Düşman baskısı altında yaşayamayız. Ölmek esirlikten iyi (s. 11).”

“Tanrı iyi kullarını gözetir (s. 166).”

“Ölüm, düşman buyruğu altında yaşamaktan daha korkunç değil, dostum (s. 168).”

4.66.6. Şiddet

“Başlarına dipçik vura vura, vücutlarına süngü saplayarak öldürdükleri kadınları nasıl unuturuz (s. 14)?”

“Ya başını kesmelerini yahut darağacına asılmasını emrederdim (s. 51).”

“Çocukların falakaya çekilmelerine, sopa ile dayak yemelerine dayanamıyordum (s. 59).”

“Kaymak Hafız ağzından, burnundan kan boşanıncaya kadar onu dövdü (s. 61).”

“...suçlu olan değil de suçsuz olan dayak yiyordu (s. 100).”

“Yıkın şu haylazı yere (s. 100).”

“Okulun iri yapılı iki öğrenci hemen falakaya çekilecek çocuğu kollarından yakalıyor, yere yatırıyorlardı (s. 100).”

“Çocuk tepiniyor, ağlayıp bağıyor, bu kez de hocanın kızılıcık sopası başına, sırtına iniyordu (s. 100).”

4.67. Al'lı İle Fırfırı

Tablo 69. Al'lı İle Fırfırı Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
9	0	0	0	7	0	0	0	0	12
0,45	0	0	0	0,88	0	0	0	0	1,49

“Al'lı ile Fırfırı” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 9 (% 0,45), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 7 (% 0,88), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 12 (% 1,49) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 12 (% 1,49), “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 9 (% 0,45) tümce, en az ise “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 7 (% 0,88) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.67.1. Öğretme ve Belletme

“...yoksula kız vermez beyler (s. 80).”

“Bu dünyada nice güzel, eğlenceli oyunlar olur, yalnız kadınlar; it eniği, kedi yavrusu doğurmaz (s. 139).”

“Kuşların, hayvanların canını yakmak hiç güzel değil ama el eline bakmaya, köleliğe dayanamaz adam olan (s. 232).”

4.67.2. Cinsiyet Ayrımcılığı

“...kadınların çenesi yorulunca, kendini tutamaz, başlarmış ağlamaya (s. 47).”

“...uzun, sarı gibi yumuşak, kıyı çamları; dal uçları ressam fırçasına benzeyen, meme uçlarını düşündüren mavi çamlar (s.73).”

“...kadınlar gözü sulu (s. 209).”

“Ayağı kaçık anana götür de, diyor, ünün artsın (s. 233)!”

“...demek, anam kötü kadınmiş (s. 233).”

“...sen kötü kadınmişsin (s. 233)!”

“...kapının önünden geçerken oynakça yürüyor (s. 234).”

4.67.3. Şiddet

“Şimdi, seni, yiyeceğim (s. 34).”

“Tez günde ikisini de asıp keseceğim (s. 80).”

“Ana ana bu değneği görüyor musun? Eğer kızı istemeye gitmezsen, bunu başına indiririm (s. 114).”

“...kargıyı soktum mu böğrüne, kaburgalarından çıkartırım (s. 118).”

“...her kimin ışığı yanar görülürse kellesi vurdurulacak (s. 127).”

“...kazma tırnaklarıyla ciğerini söker (s. 168).”

“Gitmezse, sopayı kaptığın gibi yürü üstüne. Döve döve çıkart, kapıyı kilitle, yalvarsa da içeriye alma (s. 184)...”

“Korkmakla ölümden kurtulamayız (s. 184).”

4.68. Benim Küçük Dostlarım

Tablo 70. Benim Küçük Dostlarım Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	F	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
23	9	0	0	5	0	4	7	0	0
1,15	1,22	0	0	0,63	0	1,78	2,25	0	0

“Benim Küçük Dostlarım” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 23 (% 1,15), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 9 (% 1,22), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 5 (% 0,63), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 4 (% 1,78), “Tek ve Değişmez

Doğrular” anlayışına yönelik 7 (% 2,25), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 0 (% 0) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 23 (% 1,15), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 9 (% 1,22) tümce, en az ise “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 4 (% 1,78), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 5 (% 0,63) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.68.1. Öğretme ve Belletme

“Bir yaşından, yirmi yaşına kadar her çocuk, bence zevkle okunmaya değer meraklı bir kitap; karşısında uzun uzun, hayran hayran düşünülecek bir bilinmeyenler alemidir (s. 9).”

“Yaşlı bir öğretmen, eğer kendini ve dersini sevdirebiliyorsa, bu çok defa uzun yılların tecrübesinden süzölmüş bilgisi ve hesaplı, planlı hareketleri sayesinde (s. 17).”

“Ya da bir ışık seli gibi içinden durmaksızın çevreye taşan pek üstün bir sevgi ve şefkat yüzündendir (s. 17).”

“Bütün çocuk ruhları elinin altında işlenmemiş zengin bir toprak gibi, onun vuracağı çapayı, onun atacağı tohumu bekler (s. 17).”

“Taşrada ve gündüzlü okulda öğretmenlik etmemiş olan bir meslektaşım bunu asla bilemez (s. 37).”

“Öğretmen; adamdan ders ister, ödev ister (s. 48)!”

“Çalışan kazanır (s. 53).”

4.68.2. Öğüt ve Emir

“Ölçüsüz heyecanlarını ayarlayabilerseniz onlarla başarılmayacak iş, kazanılmayacak savaş yoktur (s. 113).”

“Kusursuz güzel olmaz (s. 114)!”

“Maksat uğrunda ölmenin de güzel, pek güzel bir şey olabileceğini (s. 120).”

“Yaşını ister yedi, ister on yedi, hatta yirmi yedi olsun, başınızda eğer okul kasketi taşıyorsanız, yolda size gözleri şefkat ve hasret yaşlarıyla dolu olarak bakan ihtiyarları hemen selamlayınız! Ve eğer, rastladığınız bir tabutun içinde bir öğretmen varsa, onun birkaç adım olsun, arkasından gitmekten çekinmeyiniz (s. 121).”

“...cenazeye çelenk göndermek yerine, çelenk parası ile yoksul çocuklara yardımda bulunmak, bu dünya için de, öbür dünya için de daha yararlı, daha yararlıdır (s. 126).”

4.68.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Çocuklar- özellikle küçük kızlar- genç öğretmenleri severler (s. 17).”

“...namuslu, uslu; sessiz ve evin işi- yemek ve çocuklar dahil- onun üstünde idi. Bu zamanda böylesi pek güç bulunurdu, doğrusu (s. 94).”

“Kadını, gerçi, daima kendilerinden daha güçsüz görürler, ama bu güçsüzlüğe karşı duydukları acıma, çok defa, sevgi, saygı oluverir (s. 113).”

“Eksik etek olmasaydın, ben siye (sana) gursuturdum! Ne fayda eksik eteksin (s. 113).”

“Kadın olmasaydın, ben sana gösterirdim, ama ne yapayım ki kadınsın (s. 113)!”

4.68.4. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“...her birini ayrı ayrı kucaklayıp öpmek istiyordum. Fakat hocalık vakarım (!) buna izin vermiyordu (s. 21).”

“Saklamayın, suçu saklamak, inkar etmek; onu işlemekten daha ayıptır (s. 58).”

“Eksik “etek olmasaydın, ben siye (sana) gursuturdum! Ne fayda eksik eteksin (s. 113).”

“Kadın olmasaydın, ben sana gösterirdim, ama ne yapayım ki kadınsın (s. 113)!”

4.68.5. Tek ve Değişmez Doğrular

“Çoğu kez çok güzel kadınlar, çok zeki olmazlar (s. 19).”

“Evladlar daima türlü yaramazlıklarla annelerini üzerler. Dünya kuruldu kurulalı bu böyledir (s. 25).”

“Saklamayın, suçu saklamak, inkar etmek; onu işlemekten daha ayıptır (s. 58).”

“Türk çocuğu yalan söylemez (s. 59)!”

“İyi öğrenci, aldığıının hiç olmazsa yüzde ellisini verebilen, zeki ve çalışkan öğrenci, öğretmen için sonsuz bir güç hazinesi ve bir mutluluk kaynağıdır (s. 83).”

4.69. Uçan Sınıf

Tablo 71. Uçan Sınıf Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
15	7	2	0	1	0	0	0	0	4
0,75	0,95	0,60	0	0,12	0	0	0	0	0,49

“Uçan Sınıf” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 15 (% 0,75), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 7 (% 0,95), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 4 (% 0,49) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve belletme” anlayışına yönelik 15 (% 0,75), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 7 (% 0,95) tümce, en az ise Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.69.1. Öğretme ve Belletme

“Tanrı katında, daha küçük değildir ve tartıya vurulacak olsa, çoğu zaman büyüklerin döktüğü gözyaşlarından daha ağır çekerler (s. 15).”

“Oysa hayatın ağırlığı, para kazanmakla başlamaz. Bununla başlayıp bununla da bitmez (s. 18).”

“Kendinizi kandırmayın ve başkalarının da sizi kandırmasına izin vermeyin. Bir şeyler ters gittiğinde, korkmayın. Belanın üstüne gitmeyi öğrenin. Şanssızlığa uğradığınızda, pes etmeyin. Kuyruğu dik tutun! Nasır bağlayın (s. 18)!”

“Çünkü hayatın eli ağırdır (s. 18).”

“İnsan böyle bir tokat yediğinde, buna hazırlıklı değilse, küçük bir karasineğin öksürmesi bile yeter, burnunun üstüne iki seksen uzanır (s. 18).”

“Cesaret olmadan zekâ, hiçbir işe yaramaz; zekâ olmadan cesaret ise aptallıktır! Dünya tarihi, aptal insanların cesur ya da zeki insanların korkak olduğu dönemlerle doludur. Doğru olan, bu değildir (s. 18-19).”

“Gökyüzünü olduğu gibi görenler, ölülerdir yalnızca (s. 34).”

“Ve aptallar, Petrus, mutludurlar (s. 35).”

“Bir öğretmen kesinlikle değişime açık olmalıdır (s. 97).”

“Bizi geliştirmek istiyorlarsa, önce kendileri gelişmek zorunda olan öğretmenlere ihtiyacımız var (s. 97).”

“Herkesin hatalarının ve zayıf noktalarının olabileceğini biliyorum. Önemli olan, bu hataları göstermemek (s. 131).”

Ders yerinde keşfe dönüşür (s. 153).”

“...ama beceriklilik ile zenginliğin aynı şey olmadığını gayet iyi bilir. (s. 176).”

4.69.2. Öğüt ve Emir

“...insanın canı yandığında, dürüst olması gerektiği. Hem de iliklerine kadar (s. 15).”

“Olabilmişince mutlu olun (s. 18)!”

“Boksörlerin dediği gibi, yumruk yerken sağlam durmalısınız (s. 18).”

“Kuyruk dik tutulacak! Nasır bağlanacak! Anlaşıldı mı? Bu işin püf noktasını bilen, yarı yarıya kazanmış demektir (s. 18).”

“Ne zaman ki cesurlar zeki, zekiler de cesur olur, işte o zaman sık sık hataya düşerek öyle olduğunu sandığımız bir şey de gerçek olur. insanlık gerçekten ilerler (s. 19).”

“İşlenen her suçta, suç sadece o suçu işleyende değildir, suçun işlenmesini engellemeyen de suçludur (s. 112).”

“Gençliğinizi unutmayın! İnsan sizin gibi henüz çocukken, bu sözler gereksiz gelebilir. Ama gereksiz değil. Bize inanın! Biz yaşlandık, ama yine de genç kaldık. Bunu kesinlikle biliyoruz, ikimiz de (s. 158)!”

4.69.3. Korku ve Kaygı

“Ona büyü yapıldığı (s. 9).”

“...kapkaranlık yatakhaneinin içinde birdenbire bembeyaz cadılar ve hortlaklar dolaşmaya başladı (s. 101).”

4.69.4. Şiddet

“Rezalet bu, rezalet! Şu dili uzun herifin ön tarafına patlatayım mı bir tane (s. 28)?”

“Şunları kılıçtan geçirelim (s. 56)!”

“Bu arada ayağa kalkan Wawerka da yumruklarını sıkışmış, bekliyordu. Matthias yaklaştı, vurmak için kolunu kaldırıp yumruğu geçirdi. Wawerka da yumrukla karşılık verdi. Matz da boş durmadı, bir yumruk daha salladı. Böylece bir süre, birinin ya da ötekini lehine gözle görülebilir bir üstünlük sağlanmaksızın yumruklaşıp durdular. Ama Matz birden öne eğildi. Gövdesini korumak isteyen Wawerka, yumruklarını indirmek zorunda kaldı. İşte o anda Matthias hızla doğrulup Wawerka'nın açıkta kalan çenesine yumruğu indirdi.

Wawerka sendeledi, sarhoşlar gibi olduğu yerde daireler çiziyordu, kollarını kaldıracak gücü kalmamıştı. İyice sersemlemişti (s. 63).”

“Wawerka'yı kuş başı gibi parçalara ayırırdım (s. 65).”

“Öyleyse büyücek bir porsiyon daha şamar yiyeceksin (s. 70).”

“Öyleyse biz de ne olur ne olmaz diye suratının ortasına yarım düzine şamar daha oturtalım. Avans niyetine, canım. Kurt, biraz işe yara (s. 70)!”

“Sol elini kaldırıp ona bir tokat attı. Sonra sağ elini kaldırıp bir tokat daha atarak, “İki etti,” dedi. Yeniden sol elini kaldırmıştı ki, Matthias yanında bitiverdi ve böylece üçüncü tokadı Kurt'un kendisi yedi (s. 70).”

“Kurt büyük bir gürültüyle Egerlandların Noel ağacının üzerine uçtu, iğne yapraklı çam ağacının içine oturmuş, inleyerek yüzünün sol tarafını tutuyordu. Martin'in çift çaprazda aldığı öbür çocuk da iyice sersemlemişti. Johnny ise yüzü gözü şişmiş Kreuzkamm'm iplerini çözmekle meşguldü (s. 70).”

4.70. Ölümsüz Aile

Tablo 72. Ölümsüz Aile Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
9	2	1	0	1	0	0	0	0	0
0,45	0,27	0,30	0	0,12	0	0	0	0	0

“Ölümsüz Aile” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 9 (% 0,45) “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 2 (% 0,27), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 0 (% 0) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 9 (% 0,45) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.70.1. Öğretme ve Belletme

“Bu günler tuhaf ve boğucudur, bayıltacak kadar sıcaktır, insan bu günlerde daha sonra pişman olacağı işler yapar (s. 1).”

“Her tekerleğin bir poyrası vardır. Dönme dolabın da bir poyrası olur, güneş de mevsimlerin poyrasındadır. Poyra sabit noktadır ve en iyisi ona hiç dokunmamaktır. Çünkü poyra olmazsa tekerleğin parçalarını bir arada tutacak bir şey kalmaz. Ama insanlar bazen bu gerçeğin farkına çok geç varırlar (s. 2).”

“Eğer bir şeye doğduğunuzdan beri sahipseniz ilginizi çekmez, ancak başkasınınsa ilginç gelir size (s. 5).”

“Dünyayı değiştirecek bir iş yapmanın daha korkutucu maceralar gerektireceği (s. 17).”

“...inanmak zorundaydı ve inanç, bir kez daha en gerçek, en güvenilir dostu olmuştu (s. 17).”

“Eğer ölüm yoksa yaşamın ne anlamı var ki (s. 48).”

“...hayat eğlenmek içindir (s. 5).”

4.70.2. Öğüt ve Emir

“Uzun mu kısa mı olduğuna bakmadan hayatı sevmeli insan (s. 41),”

“Sana verileni şikayet etmeden kabul etmelisin (s. 41).”

4.70.3. Korku Kaygı

“Orman perileri götürdü onu. Onların sesini duymuştuk. Torunumu büyülemiş olmalılar (s. 81).”

4.71. Yağmur Yağdıran Kedi

Tablo 73. Yağmur Yağdıran Kedi Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
8	0	2	0	2	0	0	0	0	13
0,4	0	0,60	0	0,25	0	0	0	0	1,61

“Yağmur Yağdıran Kedi” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 8 (% 0,4), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 2 (% 0,25), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 13 (% 1,61) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 13 (% 1,61), “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 8 (% 0,4) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına

yönelik 2 (% 0,25) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.71.1. Öğretme ve Belleme

“...gündüzler neye yarar, bilmez misiniz (s. 8)?”

“...hırsızların kötü giyinmiş kimseler oldukları herkesin bildiği bir şeydir (s. 51).”

“Memleketin en kötü giyinmiş insanları, iki gündür yolun kıyısına yerleşen çingeneler (s. 51).”

“İnsanları görünüşlerine göre yargılamak gerekir (s. 54).”

“Ama iş aldanmamakta (s. 54).”

“Bilirsiniz, tok köpekler, hatta tok insanlar, yoksul kişileri pek sevmezler (s. 60).”

“Okumayanlar acınacak insanlardır (s. 107).”

“Güzel kalmak da güzel olmak kadar güçtür (s. 162).”

4.71.2. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Kocaman kızlar oldular, gelinlik yaşa da gelseler, oynayacaklar gene. Dikiş dikmek ya da Alfred Amca'ya mektup yazmak dururken... (s. 7).”

“...yirmi yaşına gelip evlendikleri zaman da öylesine budala olurlar ki kocaları onlarla alay eder (s. 132).”

4.71.3. Korku ve Kaygı

“Büyüklerse, çocuk yiyen dev sesini andıran bir sesle (s. 15).”

“...çocuk yiyen devlerin homurtusunu andıran bir sesle (s. 95).”

4.71.4. Şiddet

“Öfkelerinin neredeyse çılgınlığa dönüştüğü bir sırada, kedinin üzerine atıldılar, biri süpürgeyle, biri de takunyayla vurmaya başladı (s. 13).”

“...pis hayvanı boğmalarına (s. 15).”

“Büyüklerse, çocuk yiyen dev sesini andıran bir sesle (s. 15).”

“Kötü kedilere acımak yok (s. 16)!”

“...süpürge sapıyla torbanın üstüne vurmaya başladı (s. 24).”

“Bir torbaya koydunuz onu, sopalarla vura vura canını çıkarınız, sonra da götürüp ırmağa attınız (s. 28)”

“...şimdi böğrüne böğrüne yiyecek tekmeleri (s. 40).”

“...kötü çobanlara acımak olmaz, hak ettiği tekmeleri yiyecek (s. 40).”

“...bir tekmede kendileri yediler (s. 41).”

“En ufak bir şey yüzünden tekmelerdi beni (s. 61).”

“İyi bir sopa arıyor, bu sopayı köpeğin sırtında kırmak istiyordu (s. 103-104).”

“Karnını deşeceğim senin (s. 149)!”

“...bu tavşan kesilip yenildikten sonra, derisinin çok cici bir kürk olacağını düşünüp (s. 155).”

4.72. Yer Altında Bir Şehir

Tablo 74. Yer Altında Bir Şehir Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
12	4	1	0	8	0	0	0	0	7
0,6	0,54	0,30	0	1,01	0	0	0	0	0,86

“Yer Altında Bir Şehir” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 12 (% 0,6), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 4 (% 0,54), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 8 (% 1,01), “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 7 (% 0,86) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 12 (% 0,6), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 8 (% 1,01) tümce, en az ise “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 1 (% 0,30), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 4 (% 0,54) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.72.1. Öğretme ve Belletme

“Orada su olacak. Yeşillikler görüyorum (s. 9).”

“Burası sönmüş bir yanardağın ağzı olmalı, dedi. Yanardağ bacaları öyle geniş ve sarp ki bir ayağı kayan bir daha kendisini toparlayamaz (s. 12).”

“Öyle ya insanın alnına bir kere yazılmamışsa, ne kadar uğraşsan kendini felaketten kurtaramazsın (s. 14).”

“Tanrı insana akıl vermiştir. Aklının erdiği kadar çalışır, aklının erdiği kadar da düşünüp anlamak ister (s. 14).”

“...yeraltındaki rutubet müthiş bir romatizma ve diş ağrısı yapıyordu (s. 42).”

“Okudum, üfledim. Malum ya okumak insanın sinirlerini yetiştirir, içine ferahlık getirir (s. 51).”

“İnsan ölürse erkek gibi ölür (s. 65).”

“İnsan alnına ne yazılmışsa onu görür (s. 90).”

“İnsan toprağın yüzünde yaşamak için yaratılmıştır. Yeraltı börtü böcek yuvasıdır. Bak bu derinliklerde yılan, çıyan bile bulunmuyor (s. 113).”

“İnsan evlenirse yaşamının tadını çıkartır (s. 115).”

“Balık dediğin birbirini yiyerek büyür. Tatlı su balıkları da böyledir. Ara sıra suya bir kucak yeşillik atarsın, yemek artığı serpersin olup biter (s. 134).”

“Hazreti Allah, insanları yeryüzünde yaşamak için yaratmıştır. İnsan dediğin toprak altında yaşayamaz (s. 135).”

4.72.2. Öğüt ve Emir

“Hep iyi şeyler düşünmeli Osman Baba(s. 15).”

“Savaşan insanın karnı daima tok olmalı (s. 69).”

“Kurt puslu havayı sever, dayanın çocuklar (s. 137).”

4.72.3. Cinsiyet Ayrımcılığı

“...güzel kızları, çalışkan ve akıllı erkekleri vardı (s. 39).”

“Çocuklar, kadınlar ağlaşıyor (s. 65).”

“Burada kızlar ve kadınlar var. Onlar bizim namusumuzdur (s. 65).”

“Göğsünü bir şişirdi, omuzlarını bir kabarttı ki onu insan kılığına girmiş bir aslan sandılar (s. 65).”

“Hey bana bakın delikanlılar. Analarınız, kız kardeşleriniz, yavuklularınız, taze karılarınız gavur eline düşecek (s. 66).”

“İhtiyar ağladığının farkında değildi. Sert bir dede olduğu için torunlarını hiç öpmez, onlara yüz vermezdi (s. 82).”

“Onlardan hiçbirini beğenmeyip de senin torununu istediğim için koltuklarını kabartsana (s. 117).”

“Nazlı bir erkek gibi silah kullanmasını biliyordu. Yine bir erkek kadar cesurdu (s. 154).”

4.72.4. Korku ve Kaygı

“Gördükleri manzara ve duydukları sesler onları iliklerine kadar titretti (s. 21).”

4.72.5. Şiddet

“Sadık koltuk değneğiyle askerin kafasına vurmasaydı bizi de geberteceklerdi (s. 8).”

“Hani şeytan rastlatıp da karşıma çıkarlarsa birisini olsun gebertmeden ölmem. Şu sopayı görüyor musun sen (s. 8)?”

“Karşı gelen çobanları döverek öldürdüler (s. 40).”

“...kasabanın yarı halkı öldürülmüş, bu arada kızlarımızı, kadınlarımızı alıp gitmişlerdi (s. 41).”

“Bekçi olacak tüysüz yine bana kafa tutarsa döverim bu sefer (s. 52).”

“Koca nineleri çiğneyecek, ihtiyarları sakallarından sürecekle (s. 66).”

“Karşımdan defol. Yoksa Allah bilir tepene vurduğum gibi leşini sererim şuraya (s. 117).”

4.73. Domaniç Dağlarının Yolcusu

Tablo 75. Domaniç Dağlarının Yolcusu Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
40	8	2	1	17	0	6	8	0	1
2,00	1,08	0,60	0,35	2,15	0	2,67	2,57	0	0,12

“Domaniç Dağlarının Yolcusu” adlı yapıt eğitsel ilkelere bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 40 (% 2,00), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 8 (% 1,08), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 17 (% 2,15), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 6 (% 2,67), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 8 (% 2,57), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 40 (% 2,00), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 17 (% 2,15), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 8 (% 1,08), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 8 (% 2,57) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 1 (% 0,12), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 2 (% 0,60) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.73.1. Öğretme ve Belletme

“Vatan aşkının nasıl her şeyin üstünde bir kutlu bağ olduğunu anlatan bir acı destan (s. 31)!”

“Tanımadığımız yerlerde yabancılığımızı unutturan bir nezaket daha (s. 32)...”

“Dert, acı ve hasret çekmiş, gidenleri dönmemiş fakat yine bahtından şikayet etmemiş, her felaketi bağrına basmayı öğrenmiş yurdun her duygusu derindir. Hepsisi şiir dolu, hepsi masum ve candandır (s. 36).”

“Belki bu ihtiyar milli ruhumuzu, eski günlerimizin hatıralarını, yanık şiirlerimizi; ıstıraplarımızın, sevinçlerimizin yankılarını bağrında taşıyıp sürükleyen bir halk şairidir (s. 38).”

“Dillerde, gönüllerde her gün biraz daha canlı, biraz daha kutlu bir destan olarak çiğlar gibi büyüyüp yaşaması gereken bu acı ve ibretlik olay, anaların beşikteki çocuklarına ninni yaparak söyleyecekleri bu vatan masalı, nasıl olur da geçen yılların karanlığında sönüp kararır (s. 40)!”

“Bir ideal uğrunda insan nelere katlanmaz (s. 44).”

“Kirli vücutlarına lavantalar, esanslar sürünerek giyinenler gibi, yorgandan da daha mide bulandırıcı kokular yayılmaya başladı (s. 45).”

“Bir ömür sonunda verilecek bir hesabı olmamak, insanlığın karşısında açık alınla çıkabilmek ne eşsiz mutluluk (s. 73)!”

“Tüller, ipekler, altınlar, pırlantalar, boyalar, gezmeler, eğlenceler, oyunlar, köşkler rahat uykular, rahat ölümler... Bunlar hangi büyük hakkın karşılığı? Hangi didinmenin hangi fedakarlığın ödülü? Yurda bir şey vermeyenlerin yurttan bir şey almaya ne hakları var? Bu bahçenin dalları, yolunmaktan artık tükendi (s. 78)...”

4.73.2. Öğüt ve Emir

“Bir ideal uğrunda insan nelere katlanmaz (s. 44).”

“Bir ideal sahibi olan bedbahttır; fakat ona sahip olmayan daha ziyade bedbahttı (s. 44).”

“Köyden gelip şehirde okuduktan sonra tekrar köye dönmek istemeyenleri bu büyük şehir hastalığından korumak için, onlara kendi doğup büyüdükleri yeri yükseltmek zevki, gururu aşılmalıdır (s. 61).”

“Ah, bütün bunları, köyü, köylüyü kendi varlıkları, özellikleri içinde yükseltmeyi, güzelleştirmeyi bilsek (s. 72).”

“Meğer mahrum kalmanın ne büyük meziyetleri, faziletleri varmış! Meğer biz ne şımarık, hatta küstah insanlarmışız! Mutluluğu hep büyük şeylerde aramaya kalkarız da, şöyle bir kuru ekmek parçasının bile insana o zevki verebileceğini bilmeyiz. Önümüze kolay, bol gelen şeyler, bizi ahlaksızlığa götürüyor, muhakkak! Her bulduğumuz şeyden sonra, daha bir iyisini bekleriz, bulamazsak kendimizi şanssız sayarız. İnsanları bu şımarıklıktan, bu aç gözlülük felaketinden kurtarmak lazım (s. 72).”

“Yiyecek bir lokma ekmek bulmak ve kafada bir şey, bir ideal taşımak, ne büyük mutluluk (s. 73).”

4.73.3. Korku ve Kaygı

“Adamın gözleri, karşımda yalnız kara dumanları görünen bir kuyu korkunçluğuyla açıldı. Bir an bu çukurların içinde düşüp mahvolmuş gibi ürktüm (s. 43).”

“Otelcinin, ‘Müşterilerim namuslu kimselerdir, korkmayınız’, demesine rağmen oda kapımı sürgüledim (s. 45).”

4.73.4. İdeolojik Söylemler

“İçimden yeni yeni ürpertiler geçiyor. Demek yaşadığımız madde aleminde bazı insanlar böyle büyük kuvvetlere sırlara ermiş... Ne mutlu onlara (s. 87)!”

4.73.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“...oralara kolay çıkılmaz, dağlıktır, derler erkekler bile güç çıkarmış (s. 26)!”

“Erkekler indiler; oradaki çayhanede kahve, çay içmeye başladılar (s. 26).”

“Çok nazik olan müdür, karısı kasabada bulunmadığından beni evinde misafir edemediği için son derece üzüldü (s. 42).”

“Otelcinin, ‘Müşterilerim namuslu kimselerdir, korkmayınız’, demesine rağmen oda kapımı sürgüledim (s. 45).”

“Galiba beni kaymakamın da tanıdığından filan bahsetti ve onu saygısızlığından dolayı biraz da azarladı (s. 47).”

“Başta ağanın on altı yaşlarındaki yuvarlak yüzlü, al yanaklı, siyah kaküllü, mor şalvarlı, başörtülü, gözleri yerde, utangaç gelini olmak üzere (s. 63).”

“Yüzlerinin el ve ayaklarının tozları, çamurları henüz yıkanmamış; feraceli veya basma şalvarlı, başörtülü, bazısının kucağında, elinde bir çocuğu, genç, yaşlı, yorgun argın kadınlar (s. 63).”

“İşleri çok, dinlenecek zamanları yoktu. Yaşamları, duraksız bir didinmeden başka bir şey değildi (s. 63).”

“Çoğu sessiz, şikayetsiz, evin, erkeğin, çocuğun, tarlanın kendisinden beklediği işi yapan; bir kulübe ve bir tarla arasında bir ömrü harcayarak göçüp giden zavallılar (s. 64)...”

“...yalnız ağanın ağırbaşlı, mahcup, al yanaklı, kara perçemli, nazlı geliniyle bir iki kız ellerimizi öptüler (s. 65).”

“Ağanın karısı ilk bakışta şöyle bir ellilik var. Zavallının yüzü kırışık, ön dişleri dökülmüş çekingen, ürkek gamlı... İnsan, bu yaşta bu çocuğu doğurmuş diye şaşar. Lakin, dikkat edilince kadının genç olduğu anlaşılıyor. Çok çekmiş, çektiklerini bağrına basmış bir kadın! Dolu, derin, karanlık bir kuyuyu andıran gözleri insanı düşündürüyor. Sonra ağanın hep etrafıyla meşgul olarak ona hiç aldırış etmeyişi de içime dokundu (s. 69).”

“İşte bir genç kız ki ayakları çıplak, nasırlı... Solgun renkli bir elbisesi var. Yüzü güneşte kavrulmuş... Derisi vakitsiz buruşmuş; ama yine güzel... Ne kadar güzel olduğu belli değil. Onun bütün ömrü bu tarlada geçecek. O gençken yaşlanacak. İnce, güzel boyu gençken bükülecek. Sonra yolun kenarındaki şu sarı papatyalar kadar masum, kimseler farkında olmadan ,solup bitiriverecek (s. 77).”

“İşsiz güçsüz, mantıksız, amaçsız, her gün biraz daha bekleşerek yaşayan kadınlar (s. 76).”

4.73.6. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Arslan yatan yere ben köpek bağlayamam (s. 18)!...”

“Türk köylüsünü her zaman böyle gördüm; almaz, hep vermek ister (s. 26).”

“Yemez, lakin hep yedirmek ister, karşılık olarak da bir şey almaz (s. 26).”

“Hele Türk’ün en değerli geleneği olan misafirperverlik vasfını hiç kaybetmemişler (s. 67).”

“ Deer deer; göz çiğere işlerse, deer (s. 69).”

4.73.7. Tek ve Değişmez Doğrular

“Bir ideal uğrunda insan nelere katlanmaz (s. 44).”

“Bir ideal sahibi olan bedbahttır; fakat ona sahip olmayan daha ziyade bedbahttır (s. 44).”

“Köylüyü nasıl sevmemeli? Yaşama derdi, kavgası içinde şiirlerini, zevklerini kaybetseler de insanlık tarafları yaşıyor (s. 67).”

“Yiyecek bir lokma ekmek bulmak ve kafada bir şey, bir ideal taşımak, ne büyük mutluluk (s. 73).”

4.74. Ezop Masalları

Tablo 76. Ezop Masalları Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
22	20	0	1	1	0	1	3	0	2
1,1	2,71	0	0,35	0,12	0	0,44	0,96	0	0,24

“Ezop Masalları” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 22 (% 1,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 20 (% 2,71), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 0 (% 0), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (% 0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12) “Tozpembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 0 (% 0), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 3 (% 0,96), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 0 (% 0) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 2 (% 0,24) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belleme” anlayışına yönelik 22 (% 1,1), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 20 (% 2,71) tümce, en az ise “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 1 (%0,35), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 1 (% 0,12), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 1 (% 0,44) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.74.1. Öğretme ve Belleme

“Dünyanın en güzel yemeği dildir, efendim. Dilimizle kalpler kazanırız. Tatlı sözlerimizle hastalara moral, iyilere mutluluk aşılarız. Her şeyi dilimizle başarırız, demiş (s. 14).”

“Dünyadaki en güzel şey dil olduğu gibi, en kötü şey de dildir. Dilimizle kalpler kırar, düşmanlar kazanırız, savaşlar çıkarırız. Dedikodu yapar, mutsuzluğa yol açarız. Dilimizden istersek bal, istersek zehir akıtırız. Bu sebeple dil, hem en güzel, hem de en kötü yemektir, demiş (s. 15).”

“Yemek, yatmak ve eğlenmek hep vaktinde olunca, ömrün tadı artıyormuş insan, hayvan oğlunca (s. 21).”

“Meramlarını gizleyip çok kere kötüler, güya herkese iyilik etmek isterler. Lâkin, akli başında olan her kişi, tuzağa düşmeden anlar her işi (s. 29).”

“Hangi fenalık var ki hiç çıkmasın meydana. Yerin dibine batsın böyle ahlâksız ana (s. 30).”

“Hırsızlığıma, ölümüne sebep sensin benim. Öğüt versen bu kötü işi ben yapar mıydım? (s. 31).”

“İşte bize bu bir ders: Çok defa korkar insan küçücük bir hayvandan (s. 32).”

“İnsanlar ne zaman arar; o zaman gidersiniz siz de yanlarına (s. 35).”

“İyilikler uzaktadır o gündən beri, onun için kolay kolay gelmezler geri. Ama kötülükler sarmıştır çevremizi, daha biz aramadan hemen bulur bizi (s. 35).”

“Kocakarıdır diye hastalığa eyvallah deyip otursun mu (s. 50)?”

“Kötüler, şüphemiz olmasın zerre kadar, sizin de foyanız bir gün şıp demeden meydana çıkar (s. 51).”

“İyi dosta hiç lâf yok, akılsıza tuzak çok (s. 56).”

“Bu çok güzel bir yer, bir kismetim varsa eğer ayağıma gelir kendi, seçtiği yeri beğendi (s. 59).”

“Bilinmeyen şey yenir mi (s. 60)?”

“Havlayınca bir köpek, ben uzakta dururum (s. 66).”

“Tamaha düşen ne olur bakın, Açgözlü, haris olmayın sakın (s. 75)!”

“Kurnazlıkları pek çoktur, bu yüzden dostlukları yoktur (s. 87).”

“Teşekkür bir borçtur, ama sözü özü bir adama (s. 88).”

4.74.2. Öğüt ve Emir

“Hayatta, her felâket karşısında dikkat et. Tehlike gördüğün an, zekânı iyi kullan (s. 20).”

“Tok karnına yem yiyen, mezarını gagasıyla kendi kazar pek erken (s. 21).”

“Çok arayan yoksun kalır (s. 22).”

“Haydan gelen huya gider, hazır para çabuk yenir, çalışmamız hazinedir (s. 24).”

“Meramlarını gizleyip çok kere kötüler, güya herkese iyilik etmek isterler. Lâkin, akli başında olan her kişi, tuzağa düşmeden anlar her işi (s. 29).”

“Hırsızlık kötü şeydir (s. 30).”

“Ya görüdüğün gibi ol, ya da olduğun gibi görün (s. 40).”

“Adetin öyle sinsî, öyle hain ki. Sana bel bağlamak boş hülyadır, beni lâhza böyle tirmalayan, alçak kişi ile bir dost olmaktan; mertle düşmanlık etmek evlâdır (s. 52)!”

“İyi dostu hiç lâf yok, akılsıza tuzak çok (s. 56).”

“Çocuklarım ibret alın: her güne var bir yarın (s. 58).”

4.74.3. İdeolojik Söylemler

“Huriler çağladılar (s. 86).”

4.74.4. Cinsiyet Ayrımcılığı

“Terbiyesi anneye ait iken evlâdın, oğlunu hırsızlığa alıştırmış bu kadın (s. 30).”

4.74.5. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Birbirini ahiretlik, özden dost edinmişler (s. 64).”

4.74.6. Tek ve Değişmez Doğrular

“Kötü huyları olan, küçükken bırakmalı. Ahlâklı, dürüst insan yetiştirmeye bakmalı. Eğitim, öğretimin en kıymetli anası; aile yuvasıdır, her çocuğun aynası (s. 31).”

“İnsan böyle bazen aldanır, eline geçeni kendinin sanır. Tutulan her hayvanın eti yenilmez, fenalık nereden gelir bilinmez. Kendini kaptırma yersiz sevince, her işin sonunu, düşün iyice (s. 42).”

“Kötüler, şüphemiz olmasın zerre kadar, sizin de foyanız bir gün şıp demeden meydana çıkar (s. 51).”

4.74.7. Şiddet

“Fazla kan dökerdi, çok canavardı. Hayvanlar görmedi hiç rahat yüzü, insafsız arslanın doymadı gözü (s. 27).”

“Fil pek kızıp saldırdı; ne varsa vurdu, kırdı (s. 74).”

4.75. Evvel Zaman İçinde

Tablo 77. Evvel Zaman İçinde Bulguları

Öğretme ve Belletme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
38	30	4	14	11	6	18	15	2	3
1,9	4,07	1,20	5,18	1,39	9,23	8,03	4,8	2,73	0,37

“Evvel Zaman İçinde” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır. Bu kitapta “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 38 (% 1,9), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 30 (% 4,07), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 4 (% 1,20) “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 14 (% 5,18), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışına yönelik 11 (% 1,39), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışına yönelik 6 (% 9,23), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışına yönelik 18 (% 8,03), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 15 (% 4,8), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37) oranında tümceye yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu kitapta en fazla “Öğretme ve Belletme” anlayışına yönelik 38 (% 1,9), “Öğüt ve Emir” anlayışına yönelik 30 (% 4,07), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışına yönelik 15 (% 4,8), “İdeolojik Söylemler” anlayışına yönelik 14 (% 5,18) tümce, en az ise “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışına yönelik 2 (% 2,73) ve “Şiddet” anlayışına yönelik olarak 3 (% 0,37), “Korku ve Kaygı” anlayışına yönelik 4 (% 1,20) tümce yer almaktadır. Bu kitapta yer alan eğitsel ilkelere yönelik örnekler aşağıda gösterilmiştir:

4.75.1. Öğretme ve Belletme

“Allah insanın kavline göre vermez, kalbine göre verir (s. 17)!”

“...suyun ağır akanı, insanın yere bakanı derler, karda gezer izini belli etmezlermiş (s. 39).”

“Görünürde büyüklerin başı yerde imiş ama, suyun ağır akanı, insanın yere bakanı derler, karda gezer izini belli etmezlermiş (s. 39).”

“Evlatlarım; bu dünya, dört kulplu bir teknedir; ikisinden kadın tutar, ikisinden erkek (s. 58)...”

“Hey Oğul! Üzüm üzüme baka baka kararır, derler (s. 61).”

“Hakkından fazla hak istemeyenlerin başına (s. 63)!”

“Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp deyip (s. 144)...”

“...bu dünya bir gemi; akıl yelkeni, fikir dümeni; kullan kendini göreyim seni (s. 145).”

“İyi ama güzellik dediğin peynir ekmekle yenmez ki (s. 150)...”

“...demir bile paslanır işlemeye işlemeye (s. 151)...”

“...büyük lokma ye de büyük söz söyleme (s. 158).”

“...iyisi mi, kuru yerde yatıp da minare kadar rüya görmeyelim (s. 159).”

“Allah insana para vermeden önce akıl versin (s. 160)!”

“...derdini söylemeyen derman bulamaz (s. 169).”

“...insan bir şeyi kendine dert etmeye görsün; gayri bu dert, gün günü sökülür gelir; yüreğinize koydukça kor; dünü, günü kaybedersiniz sonra (s. 169)...”

“...kader böyle imiş; belki bunda da bir hayır vardır (s. 169).”

4.75.2. Öğüt ve Emir

“Yetim kuşun yuvasını Allah yapar (s. 24).”

“...iyiliğe kemlik edenlerin başı beladan kurtulmaz (s. 53).”

“Hey oğul, üzüm üzümüne baka baka kararır derler (s. 61).”

“İslam’ın şartı beş; altıncısı da haddini bilmek (s. 63)!”

“Gökten üç elma daha düştü. Hakkından fazla hak istemeyenlerin başına (s. 63)!”

“...akıl öğretmek gibi olmasın, eloğlunun ağzına bir parmak bal çalmakla kaderin önüne geçilmez; ne yazılmış ise o gelir baş başa; boynumuzu bükmekten gayri çare yoktur (s. 70–71).”

“...kurdun boğazına yağ derisi asılmaz (s. 72).”

“...bülbülün çektığı dili belasıdır (s. 87).”

4.75.3. Korku ve Kaygı

“İyi saatte olsunlar, onunla bir kör şeytanın elini, dilini bağlayacaklar (s. 13).”

“İçinde cinler mi cirit oynuyor, periler mi top oynuyor, bilmiyorum ki (s. 56).”

“...bunlar insan evladı değil. Aytaş mı, Oytaş mı dedikleri cin yavrusu (s. 162)...”

“Bir söylemiş, iki söylemiş, derken cinler, yavrularının yanıp, kül olacağından korkmuş cinler, elsiz, ayaksız gelip almışlar Aytaşları, vermişler sırma saçlıları (s. 164)...”

4.75.4. İdeolojik Söylemler

“Sihir mi desem, keramet mi desem, ne desem, on parmağından damla damla nur damlamaya başlamış (s. 14).”

“...huri iken melek olmuş. İşte o zaman hikmeti hüda sarı inek dile gelip (s. 16).”

“Allah insanın kavline göre vermez, kalbine göre verir (s. 17)!”

“Helal süt emmiş bir adam olduğu için mi nedir, dişleri haram lokma kesmezmiş (s. 38).”

“Ne diye yağmur yağmadan sele gidiyorum, hele bir yıldızına baktırayım (s. 67).”

“...bacı, güzellik dediğin de ne oluyor, insanın talihi güzel olmalı; yok yoksa peri kızı değil, melaike olsan başın deritten kurtulmaz (s. 87)!”

4.75.5. Cinsiyet Ayrımcılığı

“...talihinden kocası da ağız var, dili yok, kuzu gibi adammış (s. 148).”

“Evin dirliği, düzeni bozulmasın diye, yağlı yavan dememiş, katlanacağı kadar katlanmış, bir günde ağzını açıp da karısına bir çift söz dokundurmamış (s. 150).”

“...elinden gelse, elini saçak, saçını süpürge edip her tarafı ayna gibi yapacak (s. 150).”

“...pişireceğini tadıyla, tuzuyla pişirip kocacağızının da yüzünü güldürecek ama, yürekte var, elinde yok (s. 150).”

“Anan rahmetli, seni gül yerine koyup da göğsünde taşıyacağına, önüne iş verip de parmaklarını işletseydi, şimdi ellerin her işe yarardı (s. 151).”

“Sen de, evini, ocağını gül gibi yapar, kendi yüzünü de ağartırdın, kocanın yüzünü de (s. 151).”

“Gül Kız gül gibi yapmış her tarafı (s. 153).”

“Yüzünü görenin nasibi kısmeti artar, sesini duyanın ömrü, günü uzardı. Bu böyle olduktan geri, üstelik on parmağında da on hüner olur, öyle bir halı dokurdu ki, kim var, kim yok, oturur da yine de bir yanı boş kalırdı. Daha deyim mi öyle bir sofraya donatır, öyle bir sofraya donatırdı ki, cümle alem yer, içer de yine de yetip artardı (s. 157).”

“...sana sırma saçlı bir kız veren Allah, bana da altın perçemli bir oğlan verse yemez yedirir; giymez giydirir; okutur, dokutur ben de öyle bir adam ederdim ki, alimallah görüp edenlerin parmağı ağzında kalırdı. Hele kızların, hele kızların (s. 158).”

4.75.6. Tozpembe Bir Dünya

“...sarı inek de bu anadan gülmedik yetime ana olur; bir memesinden bal, bir memesinden kaymak verirmiş (s. 11).”

“...huri iken melek olmuş. İşte o zaman hikmeti hüda sarı inek dile gelip (s. 16).”

“...deyin de öyle bir çeşme yaptırın, öyle bir çeşme yaptırın ki, bir oluğundan bal, bir oluğundan kaymak aksın (s. 68).”

“Ben ne inim, ne de cin! Üç Turunç’tan biriyim; peri kızı periyim dahasını ne sor ne ben söyleyeyim. Yedi başlı dev, yedi yıldır armut piş, ağzıma düş (s. 82–83).”

“Veren Allah, şu gönlüme göre bir kız verse yok mu, öyle bir güzel olur, öyle bir güzel olur ki, doğan aya ya sen doğ, ya ben derdi. Güldükçe güller açılır, ağladıkça inciler saçılır, acep insan bakmalara doyar mıydı ki (s. 157).”

4.75.7. Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar

“Yetim kuşun yuvasını Allah yapar (s. 24).”

“...insan dediğin kara gün dostudur (s. 41).”

“...eden bulur dev baba, eden bulur (s. 46).”

“...insan bulunca bunar derler (s. 49).”

“...akıl öğretmek gibi olmasın, eloğlunun ağzına bir parmak bal çalmakla kaderin önüne geçilmez; ne yazılmış ise o gelir başa; boynumuzu bükmekten gayri çare yoktur (s. 70–71).”

4.75.8. Tek ve Değişmez Doğrular

“Allah insanın kavline göre vermez, kalbine göre verir (s. 17)!”

“...insan dediğin kara gün dostudur (s. 41).”

“...insan bulunca bunar derler (s. 49).”

“...iyiliğe kemlik edenlerin başı beladan kurtulmaz (s. 53).”

“...sevgi dediğin iki başlıdır. Bir ucu benim gönlümde ise, bir ucu da onun gönlündedir (s. 54).”

“...akıl öğretmek gibi olmasın, eloğlunun ağzına bir parmak bal çalmakla kaderin önüne geçilmez; ne yazılmış ise o gelir başa; boynumuzu bükmekten gayri çare yoktur (s. 70–71).”

“...elin attığı taş uzak düşer! (s. 90)”

“...başta gelmedik iş ,ayağa değmedik taş olmaz (s. 96).”

“...öyle ya iftira dediğin kaf dağından da yüce (s. 101).”

“Boş gezen pabuç, başta bela getirir (s. 112).”

“...derdini söylemeyen dermen bulamaz (s. 169).”

4.75.9. Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler

“İçinde cinler mi cirit oynuyor, periler mi top oynuyor, bilmiyorum ki (s. 56).”

“...öyle ya iftira dediğin kaf dağından da yüce (s. 101).”

4.75.10. Şiddet

“Hele kan uykuda iken bu üçünün kanına girelim bu gece (s. 46).”

“Avuç avuç kanını içeceğim senin (s. 55).”

“Ne kadar anadan öksüz, babadan yetim varsa topunun kellesini kılıçtan geçirelim, olur biter (s. 67).”

4.76. Sevdalı Bulut

Tablo 78. Sevdalı Bulut Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Tozpembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

“Sevdalı Bulut” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde herhangi bir veri belirlenememiştir.

4.77. Göl Çocukları

Tablo 79. Göl Çocukları Bulguları

Öğretme ve Belleme	Öğüt ve Emir	Korku ve Kaygı	İdeolojik Söylemler	Cinsiyet Ayrımcılığı	Toz pembe Bir Dünya	Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar	Tek ve Değişmez Doğrular	Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler	Şiddet
f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

“Göl Çocukları” adlı yapıt eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde herhangi bir veri belirlenememiştir.

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA

100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “Öğretme ve Belletme” anlayışını yansıtan 2000 (% 3,85) tümce belirlenmiştir. Özellikle En fazla *Eşref Saat* “129”, *Ezop Masalları* “98”, *Balım Kız Dalım Oğul* “82” *Aldı Sözü Anadolu* “63”, *Gururlu Peri* “60” en az *Bağrıyanık Ömer* “2” , *Robin Hood* “2”, *80 Günde Devri Alem* “2”, *Yalnız Efe* “2” gibi incelenen kitaplardaki öğretme ve belletmeye yönelik anlayışı gözler önüne serilmektedir. Çocuk kitapları, çocuğun davranış geliştirmesinde, kişilik kazanmasında ve her şeyden önce kendisini tanımada önemli bir uyarandır (Oğuzkan, 2006; Sever, 2008; Dilidüzgün, 2004; Nas, 2004). Bu yönüyle, çocuk kitapları öğretici ve belletici bir anlayışla çocuk okura seslenmemelidir (İpşiroğlu, 1994). Çünkü çocuk, doğası gereği öğretme ve belletme anlayışı yerine eğlenmek, oynamak, keşfetmek sonucunda mutlu olmak, kendine güvenmek, yeni yeni şeyler üretmek, önemsenmek, onaylanmak ve yeniden bu deneyimleri yaşamak ister (Cüceloğlu, 2013; Çer, 2016; Gültekin, 2008; Sever, 2013). Dolayısıyla önerilen bu kitapların çocuğun doğası, ilgisi, gereksinimleri, bakış açısı, dil ve anlam evreni dikkate alınmadan (Çer, 2014) seçilmesi, onun okuma sevgisi ve alışkanlığı edinmesini olumsuz bir biçimde etkileyebilir.

100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “Öğüt ve Emir” anlayışını yansıtan 736 (% 10,46) tümce belirlenmiştir. Özellikle fazla *Ezop Masalları* “87”, *Eşref Saat* “74”, *Balım Kız Dalım Oğul* “40”, *La Fontaine Masalları* “35”, en az *Bağrıyanık Ömer* “1” *Hikayeler* “1”, *Hep O Şarkı* “1” adlı yapıtlarda öğüt ve emir anlayışını yansıtan tümcelerinin olması, çocuğun kitaplarda geçen düşünceleri hiçbir düşünsel süreçten geçirmeden olduğu gibi kabul etmesine neden olabilir. Bu durum, aynı zamanda çocuğun çözümleyen, sorgulayan ve araştıran bir birey olmasının da önüne geçebilir (Çocuk Vakfı, 2009; Eğitim Sen, 2009). Bu bakımdan, çocuğun okuma alışkanlığı kazanma sürecinde onu öğüt ve emir temelli olumsuz etkileyebilecek hiçbir yaklaşımın olmaması gerekir.

100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “Korku ve Kaygı” anlayışını yansıtan 332 (% 23,19) tümce belirlenmiştir. Özellikle en fazla *Falaka* “31”, *Gulyabani* “30”, *Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuk Hikayeleri* “18”, *Gururlu Peri* “14”, *Çocuk Kalbi* “13”, *Damla Damla (İstiklal Yolunda)* “13” en az *Yürekdede ile Padişah* “1” *Eşref*

saat“1”, adlı yapıtlarda korku ve kaygının öğreticilik ile birlikte kitaplarda sürükleyici bir öge olarak kullanılması, çocuğu kurmaca bir dünya içinde gereksiz yere gerilim, tehlike, tasa, endişe, kaygı, gerginlik ve korku gibi duygularla karşı karşıya kalmasına neden olabilir. Bununla birlikte, bu tür duyguların ürkütücü karakterlerle yapılması, çocuğun ruh sağlığını da olumsuz bir biçimde etkileyebilir. Oysa çocuk kitapları korku, kaygı ya da duygusal gerilim yaratmaktan öte, çocuğa salt korkuyla nasıl başa çıkması gerektiğini duyumsatmalıdır (Çer, 2014, 2016).

100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “İdeolojik Söylemler” anlayışını yansıtan 270 (% 28,51) tümce belirlenmiştir. Özellikle en fazla *Değirmenimden Mektuplar* “26”, *Dede Korkut Hikayeleri* “20”, *Serçe Kuş* “19”, en az *Peter Pan* “1”, *Arılar Ordusu* “1”, *Domanıç’in Yolcuları* “1”, adlı yapıtlarda yazarların kendi dünyalarına ait düşüncelerinin, görüşlerinin ya da inançlarının düşünsel olarak tartışılmadan çocuk okura dayatıldığı görülmektedir. Oysa çocuğun herhangi bir düşünceye, görüşe ya da inanca bağlanmasını sağlamak çocuk edebiyatının amaçladığı bir şey değildir (Dilidüzgün, 2004). Çocuk edebiyatı yapıtlarını bir araç olarak kullanıp çocuğa seçenekler sunmadan onu değer yargılarıyla ya da ideolojik söylemlerle biçimlendirmeye çalışmak, çocuğun kitaplarda nesne olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır (Sever, 2008). Daha yalın bir anlatımla, çocuğun kendine özgü gerçekliği dikkate alınarak oluşturulmuş kitaplardan yola çıkarak çocuk, neden-sonuç ilişkisi içinde kendi düşüncelerini çıkarmalıdır (Çer, 2014).

100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışını yansıtan 789 (% 9,75) tümce belirlenmiştir. Özellikle en fazla *Hikayeler* “34”, *Dede Korkut Hikayeleri* “29”, en az *Heidi* “2”, *Ezop Masalları* “1” incelenen yapıtlarda karakterler üzerinden belli oranda cinsiyet ayrımcılığı yapıldığını ortaya koymaktadır. Çocukların yaşam ve insan gerçekliğine yönelik yeni deneyim kazanmasında okudukları kitaplardaki kahramanların önemi yadsınamaz. Çünkü çocuk okur, okuduğu kitaptaki kahramanla özdeşim kurarak yeni deneyimler kazanır (Dilidüzgün, 2004; Sever, 2013). Dolayısıyla kahramanlar yoluyla duyumsatılan davranışların, eylemlerin ve iletilerin çocuk üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır (İpşiroğlu, 1990). Bu çalışmada özellikle *Dede Korkut Hikayeleri* “29”, *Hikayeler* “34”, *Balım Kız Dalım Oğul* “35”, *Miskinler Tekkesi* “30”, *Değirmenden Mektuplar* “61”, *Sol Ayağım* “27”, *Gulyabani* “25”, *Sait Faik Abasıyanık’tan Seçme Hikayeler* “24”, *Bitmeyen Gece* “25” adlı yapıtlarda erkek kahramanların çalışkan, başarılı, etkin, zeki, güçlü, cesur, kendinden emin, baskın, hırslı ve mantıklı olarak gösterilmesi; kadın karakterlerin edilgen, anlayışlı, bağımlı,

alçakgönüllü, duygusal, güçsüz, durumundan memnun, utangaç, hassas, fiziksel görünüm olarak çekici olarak gösterilmesi, çocuk okurun kahramanlar aracılığıyla kadın ve erkeğe yönelik geleneksel rolleri sezinlemesine yol açabilir. Oysa çocuk kitapları, çocuk okura toplumsal rollerini sezinletirken erkek ve kadına eşit bir anlayışla yaklaşmalıdır.

100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “Tozpembe Bir Dünya” anlayışını yansıtan 65 (% 118,46) tümce belirlenmiştir. Özellikle en fazla *Evvel Zaman İçinde* “6”, *Pollyanna* “5”, *Alice Harikalar Diyarında* “5”, en az *Damla Damla İstiklal Yolunda* “1”, *Sol Ayağım* “1” adlı yapıtlar duyumsattığı soyut değerlerle çocuğun yaşam gerçekliğinden uzaklaşmasına neden olabilir. Oysa çocuk edebiyatı yapıtları, çocuğu yaşamdan uzaklaştırıp edilgenliğe sürüklememelidir. Bu nedenle, çocuk kitapları yaşamı gerçekdışı bir niteliğe büründürmeden insana ve yaşama yönelik değerleri duyumsatmalıdır (Dilidüzgün, 2004). Böylelikle çocuk okur, yaşam gerçekliğinden kopmamış bir biçimde insana ve yaşama yönelik problemleri kurmaca bir dünya içinde düş kurarak ve düşünce üreterek çözebilir.

100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışını yansıtan 311 (% 24,75) tümce belirlenmiştir. Özellikle en fazla *Ezop Masalları* “87”, *Eşref Saat* “34”, *Momo* “21”, en az *Üç Silahşörler* “1”, *Uluç Reis* “1” adlı yapıtlarda geçen tek ve değişmez doğru biçimindeki iletiler, çocuğun her şeyi kabullenen, olayları tek yönlü değerlendiren ve doğal olarak eleştirel bir bakış açısı geliştiremeyen kişiler olarak yetişmesine olanak sağlayabilir. Bu nedenle, çocuk kitapları yazarın belleğindeki tek ve değişmeyen iletilerle çocuğun kendine yabancılaşmasına neden olmamalıdır. Çocuk, kitaplarda duyma ve düşünme sorumluluğu alarak kendi düşüncelerini oluşturmalıdır (Sever, 2008). Bu yönüyle, çocuk kitapları ise, tek ve değişmez doğruları incelemek yerine eleştirel bir bakış açısıyla bu doğruların sorgulanmasına olanak tanımalıdır.

100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışını yansıtan 224 (% 34,37) tümce belirlenmiştir. Bu oran, incelenen bu yapıtlardaki durumu da gözler önüne sermektedir. Özellikle en fazla *Falaka* “29”, *Dede Korkut Hikayeleri* “20”, *Momo* “17” en az *Şamatalı Köy* “1”, *Ezop Masalları* “1”, *Yalnız Efe* “1”, adlı kitaplarda geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar ve kuralların olması, çocuğun çok yönlü düşünme yetisini öteleyebilir, eleştirel bakış açısı geliştirmesinin önüne engeller koyabilir. Böylelikle çocuk okur, kendi doğrularımış gibi

çizerin ya da yazarın düşüncelerini benimseyebilir (Dilidüzgün, 2004). Bu bakımdan, çocuk okurun her türlü geleneksel düşünceyi eleştirel düşünce süzgecinden geçiren çocuk edebiyatı yapıtlarına gereksinmesi vardır. Böylelikle çocuk okurun kendi doğruları oluşabilir; insana, yaşama ve doğaya yönelik bu tür bir bakış açısı geliştirebilir.

100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışını yansıtan 73 (% 34,37) tümce belirlenmiştir. Özellikle *Pollyanna* “20”, *Sol Ayağım* “6”, *Alice Harikalar Ülkesinde* “5” *Gulyabani* “1”, “1”, adlı yapıtlarda sürekli oluşturulan heyecan, acıma ve üzüntü duyguları, çocuk okurun gereksiz bir biçimde duygusal sağanak içinde kalmasına neden olabilir. Oysa aşırı duygusal yoğunlukta olan ya da duyguları kötüye kullanan bir kitap, çocuğu duygusal bir boşluğa düşürebilir (Dilidüzgün, 2004). Bu nedenle çocuk kitapları, çocuğun duygusal gereksinmelerine yanıt vermeli; yalnız, onun duygularını sömürmemelidir.

Bununla birlikte, 100 Temel Eser’de yer alan 77 kitap incelendiğinde “Şiddet” anlayışını yansıtan 805 (% 9,56) tümce belirlenmiştir. Özellikle en fazla *Uluç Reis* “97”, *Dede Korkut Hikayeleri* “58”, *Billur Köşk Masalları* “43”, *Şeker Portakalı* “40”, *Falaka* “39”, *Alice Harikalar Ülkesinde* “22”, en az *Gümüş Kanat* “1”, *Beyaz Yele* “1”, *Halime Kaptan* “1”, adlı yapıtlarda şiddet bir problem çözme aracı olarak sunulmuştur. Oysa çocuk kitapları, çocuklara şiddetle nasıl başa çıkması gerektiğini duyumsatmalıdır (Sever, 2008). Daha farklı bir anlatımla, şiddetin bir problem çözme aracı olarak sunulduğu kitaplarda çocuk okur şiddeti kanıksayabilir, duyarsızlaşabilir ya da şiddeti doğal bir durum gibi algılayabilir. Bu bakımdan, çocuk kitaplarında çocuğun ruhsal ve kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilecek şiddete yönelik öğeler kullanılırken onun gelişimsel düzeyi dikkate alınmalıdır.

VI. BÖLÜM

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇLAR

Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla çocukluk ve ilk gençlik dönemi edebiyatı yapıtları temel alınarak ilköğretim öğrencileri için belirlenen “100 Temel Eser”de (MEB, 2005), “Öğretme ve Belleme” anlayışını yansıtan 2000 (% 3,85), “Öğüt ve Emir” anlayışını yansıtan 736 (% 10,46), “Korku ve Kaygı” anlayışını yansıtan 332 (% 23,19), “İdeolojik Söylemler” anlayışını yansıtan 270 (% 28,51), “Cinsiyet Ayrımcılığı” anlayışını yansıtan 789 (% 9,75), “Toz pembe Bir Dünya” anlayışını yansıtan 65 (% 118,46), “Tek ve Değişmez Doğrular” anlayışını yansıtan 311 (% 24,75), “Geleneksel Değerler, Yaptırımcı Yargılar ve Kurallar” anlayışını yansıtan 224 (% 34,37), “Abartılmış Merak ve Aşırı Duygusal Öğeler” anlayışını yansıtan 73 (% 34,37), “Şiddet” anlayışını yansıtan 805 (% 9,56) ve toplamda 5610 (7,38) oranında tümceyle incelenen 77 yapıtın eğitsel olarak çocuğa göre olmadığı ortaya çıkartılmıştır.

6.2. ÖNERİLER

- 100 Temel Eser’in eğitsel olarak çocuğa göre olmadığı ile ilgili anne-baba ve öğretmenlere eğitim verilebilir.
- Öğretmenlere hizmet içi eğitim sürecinde çocuklara sunulacak kitap seçiminde eğitsel olarak hangi ilkelere dikkat etmeleri konusunda eğitim verilebilir.
- 100 Temel Eser’in kapsamlı bir biçimde tasarım ve içerik olarak incelenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- 100 Temel Eser’den hareketle diğer çocuk kitaplarının da eğitsel olarak çocuğa göre olup olmadığı incelenmelidir.

KAYNAKÇA

- Ackermann, E. (2004). *The whole child development guide*. Denmark: Lego Company.
- Arı, G. ve Okur, A. (2013). Öğrencilerin ilköğretim 100 temel eseri okuma durumu. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 173, 307-328.
- Arıcan, S. (2010). *100 Temel Eser uygulamasının öğrencilerin okuma alışkanlıklarına etkileri konusunda öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Eğitim ve psikoloji sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balyemez, S. (2013). 100 Temel Eser okuma yarışmaları üzerine eleştirel bir inceleme. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 342-360.
- Baş, B. (2011). İlköğretim yüz temel eserin Türkçe dersi öğretim programındaki temalar açısından analizi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 175-200.
- Baş, B. (2015). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*. Ankara: PegemA Yay.
- Budak, S. (2005). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: PegemA Yay.
- Cüceloğlu, D. (2013). *İçimizdeki çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çer, E. (2014). 100 Temel Eser'de kadın imgesinin incelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 9(18), 67-76.
- Çer, E. (2014). *Edebiyatta çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkelerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çer, E. (2016). *Çocuk edebiyatı: 0-6 yaş çocuk kitaplarında çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Çocuk Vakfı (2009), 100 Temel Eser raporu. <http://www.cocukvakfi.org.tr/Rapor/100temeleser.pdf> adresinden 05.09.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Dayıoğlu, G. (1997). Çocuk kitaplarının ana dili öğretimine etkisi. Didem Güneri Öztaşbaşı (Edt.). *Ana Dili Eğitimi ve Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Dil Eğitim Merkezi.
- Dilidüzgün, S. (1992). Çocuk edebiyatının bir ustası: Peter Haertling. *Hürriyet Gösteri*, 134, 62-64.
- Dilidüzgün, S. (1993). Avusturyalı çocuk kitabı yazarı Renate Welsh: Çocukların sorunlarına eleştirel bir yaklaşım. *Milliyet Sanat*, 313, 1, 39-40.
- Dilidüzgün, S. (1994). Çağdaş çocuk ve gençlik kitaplarından bir kesit. Jale B., Nazan İ., Zehra İ., Şeyda Ö. (Yay. Haz.). *Çağdaş eğitimde sanat*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları.

- Dilidüzgün, S. (2003). *İletişim odaklı Türkçe derslerinde çocuk kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Direk, N. (1990). Sosyal bilimlerde eğitim sorunları. J. Baysal, N. İpşiroğlu, Z. İpşiroğlu, Ş. Ozil (Edt.). *Yaratıcı toplum yolunda çağdaş eğitim*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Eğitim Sen (2009). 100 Temel Eser niçin eser değil? Ankara: Eğitim Sen Yay.
- Ekşi, A. (1995). Türkiye'de dinsel yayınlar. Jale B., Nazan İ., Şeyda Ö., Zehra İ. (Yayın Kurulu). *Çağdaş kültürümüz olgular - sorunlar*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları.
- Erdoğan, F. (1997). Kitaplar ve çocuklar. Didem Güneri Öztaşbaşı (Edt.). *Ana Dili Eğitimi ve Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Dil Eğitim Merkezi.
- Gültekin, Z. (2008). *Gelişim psikolojisi kuramları*. Ankara: İmge Kitabevi.
- İpşiroğlu, Z. (1990). Okumayı öğretme. Jale B., Nazan İ., Zehra İ., Şeyda Ö. (Yay. Haz.). *Yaratıcı toplum yolunda çağdaş eğitim*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları.
- İpşiroğlu, Z. (1991). Köktendinci çocuk yazınına eleştirel bir yaklaşım. *Çağdaş kültürümüz olgular - sorunlar*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları.
- İpşiroğlu, Z. (1992). Nasıl bir çocuk edebiyatı? *Milliyet Sanat*, 301, 26-27.
- Karakaş, Ö. (2013). *8. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları üzerine bir araştırma (MEB tarafından ortaokul öğrencilerine önerilen 100 temel eser örneğinde)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Karaman Kepenekçi, Y. ve Aslan, C. (2013). Ortaöğretim okullarına önerilen 100 Temel Eser'deki romanlarda insan hakları üzerine bir çözümleme. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 183-197.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kohn, R. (2005). *The exploring child*. India: Orient Longman Private Limited.
- Köksal, Ü. (1997). Çocuk tiyatrosunun özellikleri ve tiyatro dili. Didem Güneri Öztaşbaşı (Edt.). *Ana Dili Eğitimi ve Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Dil Eğitim Merkezi.
- Kutlu, A. (1995). Eğitim ve çocuk yazını. *Varlık*. Sayı. 1058, 7-9.
- Macionis, J., J. (2001). *Sociology*. Upper Saddle River, New Jersey: Practice Hall.
- MEB (2005). *100 Temel Eser'in Tam Listesi*. Ankara: Ministry of Education Republic of Turkey. <http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/100TemelEser/100TemelEserGenelge.htm> 12.05.2018 tarihinde alındı.
- Mert, N. (1975). Türkiye'de çocuk edebiyatı. *Çocuk Eğitimi ve Edebiyatı*, 45, 8-11.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Yayınları.

- Oğuzkan, F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Olmsted, S. (2012). *Imagine childhood. Exploring the world through nature, imagination and play*. Boston and London: Roost Books.
- Özdoğan Şahin, N. (2018). *Temel eğitim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser’de engellilik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Dergisi*, 107, 14-15.
- Sever, S. (2000). Çocuk kitaplarında dilsel ve görsel duyarlık. *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayınları.
- Sever, S. (2003). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet, milli eğitim temel yasası ve çocuk haklarına dair sözleşme bağlamında bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35, 1-2.
- Sever, S. (2004). Anadili öğretiminin temel bir aracı: Yazınsal nitelikli çocuk kitapları. *Disiplinlerarası Bakışla Türkiye’de Çocuk, 4. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 11, 223-236.
- Sever, S. (2007). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır? *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Gelişmeler-Sorunlar, Çözüm Önerileri* (04-06 Ekim 2006). Sempozyum Kitabı, s.41-56. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2009). Türkiye’deki bilimsel, sanatsal nitelikli çocuk edebiyatı etkinliklerine ilişkin genel bir değerlendirme. Aydın Afacan (Edt.). *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu*. 24-25 Mayıs 2008. Ankara: Eğitim Sen Yayınları, 15-27.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Şimşek, T. (2011) *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatı kültürü. Okuma alışkanlığı ve medya sarmalı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- TDK (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tozoğlu, S. (2009). *T.C Millî Eğitim Bakanlığı’nca ilköğretim için tavsiye edilen 100 Temel Eser içerisindeki Türk edebiyatına ait romanların atasözleri ve deyimler bakımından incelenmesi*.Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Türkyılmaz, M. ve Kuş, Z. (2014). İlköğretim 100 Temel Eser’de çocuk hakları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 39-63.
- Uçan, H. (2005). Çocuk kadar saf, temiz olabilmek/kalabilmek. *Hece, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105.
- Ural, S. (2013). *Okul öncesi çocuk kitaplarının tanımı*. Mübeccel Gönen (Edt.). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Yavuzer, H. (1990) *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1997) *Çocuğunuzun ilk 6 yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yavuzer, H. (2012). *Bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimiyle çocuğunuzun ilk 6 yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yörükoğlu, A. (2010) *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınevi.
- Yurttaş, H. (1997). Çocuk ve kitap. Didem Güneri Öztaşbaşı (Ed.). *Ana Dili Eğitimi ve Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Dil Eğitim Merkezi.



100 TEMEL ESER'DE İNCELENEN KİTAPLAR

- Abasıyanık, S. F. (2017). *Seçme hikayeler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Alangu, T. (2013). *Billur köşk masalları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Alangu, T. (2014). *Keoğlan masalları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Amicis, E. D. (2010). *Çocuk kalbi*. Ankara: Timaş Yayınları.
- Andersen, H. C. (2010). *Andersen masalları*. İstanbul: Tebessüm Yayınları.
- Aymé, M. (2017). *Yağmur yağdıran kedi*. İstanbul: Can Çocuk.
- Babbitt, N. (2002). *Ölümsüz aile*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Barrie, J. M. (2005). *Peter Pan*. İstanbul: Gözde Kitap.
- Boratav, P. N. (2014). *Az gittik uz gittik*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Boyunağa, A. Y. (2008). *Yankılı kayalar*. Ankara: Timaş Yayınları.
- Brown, C. (2014). *Sol ayağım*. İstanbul: Nemesis Kitap.
- Buğra, T. (2016). *Osmancık*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Burdurlu, İ. Z. (2008). *Anılardan öyküler 1*. İzmir: Tudem Yay.
- Burdurlu, İ. Z. (2010). *Ülkemin efsaneleri*. İzmir: Tudem Yay.
- Burnett, F. H. (2005). *Küçük lord*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Canat, H. N. (2010). *Bir küçük Osmancık vardı*. Ankara: Timaş Yay.
- Carroll, L. (2010). *Alice harikalar ülkesinde*. İzmir: Morpa Kültür Yayınları.
- Cilasun, B. (2015). *Dede Korkut hikâyeleri*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Collodi, C. (2010). *Pinokyo*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Cumalı, N. (2014). *Üç minik serçem*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Çalapala, R.ve Çalapala, N. (2016). *87 Oğuz*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Çehov, A. (2009). *Hikayeler*. Ankara: Sis Yayınları.
- Daudet, A. (2005). *Değirmenimden mektuplar*. İstanbul: Parlıt Yayıncılık.
- Dickens, C. (2009). *Oliver Twist*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Dumas, A. (2005). *Üç silahşörler*. İstanbul: Bahar Yayınevi.
- Enç, M. (2016). *Bitmeyen gece*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Ende, M. (2014). *Momo*. İstanbul: Kabalıcı Yayıncılık.
- Ezop (2008). *Ezop masalları*. İstanbul: Nar Yayınları.

- Fontaine, L. (2013). *La Fontaine'den seçmeler*. İstanbul: Parıltı Yayıncılık.
- Gökalp, Z. (2005). *Altın ışık*. İstanbul: Parıltı Yayıncılık.
- Guilot, R. (2007). *Beyaz yele*. İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- Güney, E. C. (2010). *Evvel zaman içinde*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Güntekin, R. N. (2017). *Miskinler teknesi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Gürpınar, H. R. (2015). *Gulyabani*. İstanbul: Fom Kitap.
- Halikarnas B. (2017). *Uluç reis*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Hemingway, E. (2011). *Yaşlı adam ve deniz ihtiyar balıkçı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Hikmet, N. (2014). *Sevdalı bulut*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ilgaz, R. (2016). *Halime kaptan*. İstanbul: Çınar Yayınları.
- K, Tarık Dursun (2009). *Ezop masalları*. İstanbul: Altın Kitapları Yayınevi.
- Kansu, C. A. (2007). *Balım kız dalım oğul*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2008). *Hep o şarkı*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kastner, E. (1989). *Uçan sınıf*. İstanbul: Can Çocuk.
- Kemal, O. (2014). *İnci'nin maceraları*. İstanbul: Artemis Çocuk.
- Kocagöz, H. (2012). *Ötleğen kuşu*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Lindgren, A. (2010). *Şamatalı köy*. Ankara: Akvaryum Yayınları.
- Naci, M. (2008). *Ömer'in çocukluğu*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Nihal, Ş. (2013). *Domaniç dağlarının yolcusu*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Önder, M. (2008). *Aldı sözü Anadolu*. Ankara: Elips Kitap.
- Örs, İ. (2015). *Göl çocukları*. İstanbul: Şimşek Yayınları.
- Porter, E. H. (2009). *Pollyanna*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Pyle, H. (2005). *Robin Hood*. İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- Rado, Ş. (2010). *Eşref saati*. Ankara: Elips Kitap.
- Rasim, A. (2010). *Falaka*. İstanbul: Nar Çocuk.
- Safa, P. (2016). *Havaya uçan at*. İstanbul: Damla Yayınevi.
- Seyda, M. (2009). *Cumhuriyet öncesi yazarlardan çocuklara hikayeler*. İstanbul: Bilge Kültür Yayınları.
- Seyda, M. (2016). *Gururlu peri*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Seyfettin, Ö. (2010). *Yalnız Efe*. İstanbul: Menekşe Basım Yayın.
- Spyri, J. (2010). *Heidi*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Steinbeck, J. (2012). *İnci*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Stevenson, L. (2010). *Define adası*. Ankara: Nar Yayınları.
- Süreya, C. (1996). *Aritmetik iyi kuşlar pekiyi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Swift, J. (2010). *Gülliver'in gezileri*. Ankara: Yakamoz Çocuk.
- Tansel, O. (2016). *Al'lı ile Fırfırı*. Ankara: Elips Kitap.
- Tolstoy, L. (2009). *Hikayeler*. Ankara: Sis Yayınları.
- Tolstoy. (2015). *İnsan ne ile yaşar*. İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- Tuğcu, K. (2009). *Kuklacı*. İstanbul: Damla Yayınevi.
- Tuğcu, K. (2010). *Yeraltında bir şehir*. İstanbul: Nokta Çocuk.
- Twain, M. (2010). *Tom Sawyer*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Uçuk, C. (2012). *Gümüş kanat*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Ünaydın, R. E. (2010). *Damla damla (İstiklal yolunda)*. İstanbul: Tablet Kitabevi.
- Vasconcelos, J. M. D. (2015). *Şeker portakalı*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Verne, J. (2010). *80 günde devri âlem*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Wilde, O. (2011). *Mutlu prens*. Ankara: Nar Çocuk.
- Yıldız, B. (2014). *Arılar ordusu*. İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- Zarifoğlu, C. (2009). *Serçe kuş*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Zarifoğlu, C. (2015). *Yürekdede ile padişah*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Zorlutuna, H. N. (2015). *Benim küçük dostlarım*. İstanbul: Timaş Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Dilek Kurt

Doğum Yeri :Bafra

Doğum Tarihi : 17.03.1971

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Amasya Eğitim Fakültesi / Sınıf Öğretmenliği /1993

Yüksek Lisans Öğrenimi : Tezsiz Yüksek Lisans/ Amasya Eğitim Fakültesi / 2014

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLER

Bildiriler (Uluslararası)

Çer, E. ve Kurt, D. (2017). "100 Temel Eser'in Eğitsel İlkeler Bakımından İncelenmesi". IX. *International Congress of Educational Research*. 11-14 Mayıs 2017. (pp. 385-386). Turkish Educational Research Association And Ordu University, Ordu.

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: Mili Eğitim Bakanlığı-Sınıf Öğretmeni (1994-...(devam ediyor))

İLETİŞİM

E-Posta :dilekkurt0505@hotmail.com